

„Raport de evaluare a Programului pentru școli al României, aferent perioadei 2017-2022”

Beneficiar: **Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură**

Executant: **S.C. CC SAS S.R.L. în consorțiu cu S.C. Encore Research S.R.L.**

România, februarie 2023

Studiu realizat în cadrul Programului pentru școli al Uniunii Europene

Cuprins

ABREVIERI ȘI ACRONIME	5
1. Rezumat	6
1.1 Constatările evaluării	6
1.2 Concluzii și recomandări	10
2. Introducere	14
2.1. Scopul și domeniul de aplicare al evaluării	14
2.2. Scurtă descriere a procesului de evaluare.....	15
3. Metodologie.....	17
3.1. Structura evaluării și metodele utilizate	17
3.2. Întrebări de evaluare, criteriile de apreciere, indicatori.....	19
3.3. Surse de date și tehnici de colectare a datelor	22
3.4. Restricții și soluții găsite.....	24
4. Evaluarea funcționării programului pentru școli	25
4.1. Logica de intervenție sau legăturile dintre nevoile identificate, obiectivele stabilite în strategie și activitățile desfășurate.....	25
4.2. Principalele modele sau tendințe ale școlilor participante/copiilor participanți	35
4.3. Furnizarea/distribuția de fructe, legume, lapte și produse lactate în școli și prioritatea acordată fructelor și legumelor proaspete și laptelui de consum	38
4.4. Măsurile educative însoțitoare.....	46
4.5. Acțiuni de comunicare și informare.....	53
4.6. Principalele modalități și dispoziții de punere în aplicare	57
4.7. Implicarea autorităților din domeniul sănătății/nutriției/, a altor autorități publice și a părților interesate private asociate planificării, punerii în aplicare, monitorizării și evaluării programului.....	58
4.8. Alinierea recomandărilor consumului de fructe și lapte în școli cu principiile alimentației sănătoase pentru grupa de vârstă vizată și cu reglementările locale și europene.....	63
5. Răspunsurile la întrebările de evaluare comune	67
5.1. În ce măsură programul pentru școli a mărit consumul general de fructe, legume și lapte și produse lactate de către copii, în conformitate cu recomandările naționale privind o alimentație sănătoasă pentru grupa de vârstă avută în vedere?.....	67
5.2. În ce măsură programul pentru școli a educat copiii cu privire la obiceiurile alimentare sănătoase?.....	75
5.3. Analiza comparativă cu studiile precedente de evaluare.....	85
5.4. Analiza indicatorilor de realizare din strategia implementării programului.....	89
6. Concluzii și recomandări	90

6.1.	Eficacitatea programului	90
6.2.	Lecții învățate	92
6.3.	Recomandări de îmbunătățire	93
7.	Anexe	97
7.1.	Informații generale cu privire la metodologia utilizată	97
7.2.	Graficele rezultate din bazele de date din cadrul cercetării	116
	Anchetă de opinie desfășurată pe elevi și preșcolari beneficiari ai Programului pentru Școli al României aferent perioadei 2017-2022	116
	Anchetă de opinie desfășurată pe părinți ai elevilor și preșcolarilor beneficiari ai Programului pentru Școli al României aferent perioadei 2017-2022	150
	Anchetă de opinie desfășurată pe persoanele responsabile cu implementarea în școli a Programului pentru Școli al României aferent perioadei 2017-2022	176
	Anchetă de opinie desfășurată pe autoritățile publice locale participante în Programul pentru Școli al României aferent perioadei 2017-2022	197
7.3.	Instrumente de cercetare utilizate	215
7.4.	Inventarul documentelor studiate în cadrul cercetării de birou	257

C|C|S|A|S|

ENCORE³
research

Evaluarea **Programului pentru școli al României** a fost implementată de CCSAS în asociere cu Encore Research, companii private specializate în cercetare socială și evaluare. Colectivul cercetării a fost format din angajați ai celor două companii și experți externi colaboratori.

Mulțumim tuturor celor care au contribuit la această evaluare: părinți, copii, directori și profesori, responsabili școli și grădinițe, reprezentanți ai consiliilor județene, consiliilor locale și primăriilor, reprezentanți ai autorităților centrale.

Colectivul de cercetare:

- **Septimiu Suciu, sociolog, coordonator proiect**
- **Valeriu Inceu, sociolog, coordonator cercetare cantitativă**
- **Alina Bîrsan, sociolog, coordonator cercetare calitativă**
- **Călin Moldovan - Teselios, sociolog, expert analiză date**
- **Georgeta Sărmaș, sociolog, coordonator culegere date**
- **Adrian Copcea, medic nutriționist, expert în domeniul sănătății**
- **Otilia Suciu, expert în domeniul statisticii**
- **Dorina Anca Talaș, expert în domeniul educației**
- **Adriana Poșogan (Blănaru), sociolog, expert în domeniul evaluării de programe**
- **Diana Chertes (Raț), expert în domeniul psihologiei**

ABREVIERI ȘI ACRONIME

AC	Autoritatea Contractantă
APL	Autorități Publice Locale
APIA	Agencia de Plăți și Intervenții în Agricultură
CC SAS	SC CC SAS SRL
ENCORE RESEARCH	SC ENCORE RESEARCH SRL
IDI	Interviuri individuale
CAPİ	intervieware personală asistată de calculator
CATI	Interviuri Telefonice Asistate de Computer
CdS	Caiet de Sarcini
CJ	Consiliu Județean
FG	Focus Grup
FTF	Față în față
INS	Institutul Național de Statistică
ME	Măsuri educative
PAPI	Paper and Pencil Interviewing, chestionar aplicat pe hartie
SPSS	Pachetul Statistic pentru Științele Sociale
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană

1. Rezumat

1.1 Constatările evaluării

Conform experților nutriționiști, lactatele și fructele reprezintă componente importante ale alimentației sănătoase din cel puțin două perspective: una fiind cea a furnizării unor nutrienți în mod special importanți pentru sectorul de vârstă preșcolar/școlar (copii în dezvoltare psiho-somatică), cealaltă fiind indirectă: furnizarea alimentelor integrale/naturale este o măsură de prevenire a consumului de alimente considerate nocive pentru sănătate: alimentele hipercalorice, bogate în zaharuri adăugate, grăsimi trans și saturate în exces, alimente ultraprocesate cu conținut redus de fibre. Laptele și fructele asigură, prin compoziția nutrițională intrinsecă, nutrienți importanți precum proteine, minerale, vitamine, fibre și antioxidanți.

Preocuparea europeană privind alimentația sănătoasă în școli se reflectă în sistemele de încurajare a distribuției de fructe, legume și lapte, de asemenea -în particular prin programul „from farm to fork”- principiile de sănătate publică legate de nutriție trebuie să țină cont de siguranță alimentară (inclusiv pesticide, fertilizatori), acces facil și la costuri reduse, sustenabilitate.

Ghidurile de nutriție internaționale încurajează, conform cu datele științifice acumulate, un consum adecvat al nutrienților esențiali, respectiv nutrienți care trebuie obligatoriu aduși prin dietă, neputând fi sintetizați în corp. Între nutrienții esențiali se numără macronutrienții care asigură energia (carbhidrați, proteine, grăsimi) și micronutrienții: vitamine, minerale, antioxidanți. Lactatele și fructele sunt surse importante pentru o serie largă de nutrienți esențiali, motiv pentru care ele sunt incluse în majoritatea programelor nutriționale școlare pe mapamond.

Programul pentru școli al Uniunii Europene vizează promovarea obiceiurilor alimentare sănătoase în rândul copiilor, cu susținerea și încurajarea autorităților cu atribuții și responsabilități în domeniu, în a se orienta către achiziționarea fructelor, legumelor și laptelui de la producătorii locali, urmărindu-se ca produsele să respecte o înaltă calitate. Totodată, sunt sprijinite și programele educaționale specifice, prin care să le fie explicate copiilor importanța unei alimentații raționale și modalitatea în care sunt produse alimentele. Programul pentru școli al României prevede realizarea cumulată a următoarelor măsuri: acordarea gratuită pentru preșcolari din grădinițele de stat autorizate/acreditate și particulare acreditate cu program normal de 4 ore și elevi din învățământul primar și gimnazial de stat și privat autorizat/acreditat, de fructe și/sau legume proaspete, lapte natural de consum și/sau produse lactate fără adaos de lapte praf și de produse de panificație în limita valorii zilnice/perșcolar/elev; derularea de măsuri educative care însoțesc distribuția de fructe și/sau legume proaspete, lapte natural de consum și/sau produse lactate.

Eficacitatea programului vizează măsura în care obiectivele programului au fost atinse sau îndeplinite. În medie, în România, 1.63 milioane de elevi¹ din peste 22.000 de școli au luat parte la program în fiecare an începând cu 2017. 100% dintre preșcolarii și elevii participanți la program din România au făcut parte din schema de lapte și produse lactate. În primul an al schemei, componenta fructe și legume a fost oferită doar pentru 28% dintre preșcolarii și elevii participanți. Aceasta a crescut la peste 85% în 2018/2019 și a rămas la acest nivel de atunci. În România, schema a inclus doar fructe și legume proaspete fără produse procesate și 2 porții de lapte de băut și o porție de lactate pe săptămână.

¹ Evaluarea programului UE pentru școli, Economic și Social European, 2022

Un element de reușită al programului, în concepția reprezentanților autorităților centrale constă în **gradul ridicat de participare a consiliilor județene**, apreciindu-se că, în medie, peste 90% dintre acestea au participat într-o formă sau alta în program pe parcursul unui an școlar. S-au menționat chiar situații în care sumele solicitate de consilii județene au fost mai ridicate decât fondurile europene alocate. O participare mai slabă au înregistrat-o consiliile locale și sectoarele municipiului București, îndeosebi la componenta de distribuție de fructe și legume. Un alt element din rândul reușitelor programului se referă la **gradul de absorbție a fondurilor** din bugetul alocat de Comisia Europeană pentru cei 5 ani de zile prin Deciziile anuale, pentru cele două categorii de produse și pentru măsurile educative aferente rata de absorbție a fost de aproximativ 89%, după cum o relevă și analiza de mai jos:

Categorie Produs	An școlar	Buget alocat de la FEAGA prin Decizii CE	Ajutorul financiar plătit din FEAGA, Euro	Rata de absorbție
Fructe/ legume	2017-2018	5,493,478	2,041,794	37%
Produse lactate	2017-2018	12,605,204	12,340,180	98%
Fructe/ legume	2018-2019	6,866,848	5,327,520	78%
Produse lactate	2018-2019	12,516,778	12,360,138	99%
Fructe/ legume	2019-2020	6,866,848	5,673,512	83%
Produse lactate	2019-2020	11,301,317	11,242,968	99%
Fructe/ legume	2020-2021	7,866,848	3,695,151	47%
Produse lactate	2020-2021	10,771,254	9,203,961	85%
Fructe/ legume	2021-2022	6,866,848	6,765,471	99%
Produse lactate	2021-2022	10,399,594	10,313,368	99%
TOTAL		89,224,594	78,964,063	89%

În ce măsură au fost îndeplinite obiectivele programului? Datele relevă că impactul cel mai semnificativ al programului este în zona deprinderii și fixării unor obiceiuri sănătoase de consum și a conștientizării asupra unei alimentații sănătoase. În mod cert, nu putem atribui acest efect doar programului, ci și altor factori care intervin în educația copiilor (familia, mass media, alte surse de educare), însă trendul este unul de valorizare a comportamentelor sănătoase de consum. Obiectivul care a fost atins în cea mai scăzută măsură este cel referitor la o atragerea producătorilor autohtoni de fructe și legume, procesare a laptelui. Redăm mai jos o detaliere a modului de îndeplinire a fiecărui obiectiv:

- ➔ Obiectiv 1. Conștientizarea preșcolariilor și a elevilor asupra unei alimentații sănătoase bazate pe consumul de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate;

Modul în care elevii și preșcolarii respondenți se raportează la importanța consumului de fructe și legume proaspete sau produse lactate ne permite să apreciem că la nivelul acestei populații, conștientizarea unei alimentații sănătoase este una ridicată. Peste 80% dintre respondenți apreciază ca important consumul de produse distribuite prin Programul pentru școli, iar circa 70% asociază un stil de viață sănătos cu o alimentație echilibrată și axată pe produse naturale.

Față de 2017, interacțiunea cu cei apropiați, membri ai familiei, având ca tematică alimentația sănătoasă s-a intensificat, existența unui dialog real și cu consecințe pozitive în privința alimentației din gospodărie fiind un fapt real. Copiii sunt consultați într-o mai mare măsură în privința meselor, deciziile se iau de comun acord între-o mai mare proporție, ceea ce denotă o atmosferă mai destinsă, fundal necesar pentru orice schimbare de comportament alimentar.

- Obiectiv 2. Deprinderea și fixarea unor obiceiuri alimentare sănătoase în rândul copiilor și prevenirea diferitelor afecțiuni de sănătate (diabet, boli cardiovasculare și obezitate infantilă);

Datele ne indică anumite modificări în structura consumului cotidian. Astfel scade consumul de produse de panificație, dar crește prezența anumitor produse benefice (carne, ouă, brânzeturi, lactate). De asemenea, un aspect extrem de important reliefat de studiu, scade frecvența consumului de produse de tip fast-food.

Circa trei sferturi dintre elevii beneficiari consideră că accesul zilnic la un produs proaspăt, fruct, legumă sau lapte / produs lactat, contribuie la cimentarea unui comportament cotidian de consum de produse proaspete.

- Obiectiv 3. Creșterea pe termen scurt și pe termen lung a consumului de fructe și legume, lapte și produse lactate în dieta copiilor;

Odată cu diversificarea ofertei de produse, Programul crește prin eficacitate, răspunzând practic preferințelor a circa 90% dintre beneficiari. Față de situația din 2017, când circa un sfert dintre copii nu consumau produsele, în momentul de față ponderea s-a înjumătățit iar procentul celor care consumă mai multe produse este, de asemenea, unul ridicat depășind jumătate dintre elevii beneficiari.

Asociind acest fapt cu tendința de a integra mai multe produse lactate în alimentația cotidiană, putem afirma că, pe termen lung, consumul acestor produse va deveni o obișnuință pentru tot mai mulți dintre copii.

- Obiectiv 4. Creșterea gradului de informare despre tipurile de produse alimentare locale și despre combaterea risipei de alimente.

O mare parte din activitățile educative (din cadrul ambelor componente) s-au realizat fără solicitare de ajutor financiar FEAGA, în special datorită faptului că, la licitațiile organizate pentru diverse vizite la ferme pomicole sau la ferme de producere a produselor lactate nu s-a prezentat nici un ofertant. În aceste cazuri, școlile au optat pentru a organiza aceste activități la ora de educație pentru sănătate, fără a se înscrie însă cu cheltuieli în cadrul acestor componente ale programului. Prin urmare, această flexibilizare a condițiilor de realizare a măsurilor educative a permis o expunere mai facilă a copiilor la informații despre tipuri de produse alimentare sănătoase, combaterea risipei alimentare, proprietăți nutritive ale alimentelor, principii de alimentație sănătoasă, sistem imunitar. Îmbunătățirea situației în

cea ce privește deprinderea unor obiceiuri sănătoase, progres reflectat la punctul anterior este asociat în mod direct și cu o creștere a gradului de informare despre tipurile de produse alimentare.

- Obiectiv 5. Implementarea acestui program reprezintă o oportunitate acordată sectoarelor românești de fructe, legume și de procesare a laptelui, mai ales în contextul punerii accentului pe produsele locale.

Este obiectivul care a înregistrat un succes mai scăzut, având în vedere multitudinea aspectelor pentru care achizițiile organizate au fost mai puțin atractive pentru producătorii și furnizorii locali. Aceștia nu au fost interesați de program din cauza costurilor mari (legate de autorizare, avizare, cheltuieli de personal, costuri cu energia, etc.). Analiza datelor arată că, în cazul laptelui și a produselor lactate, proveniența lor este una cvasi-total autohtonă, procentele variind între 97% și 99%, dar remarcă creșterea de la an la an a ponderii produselor importate. În cazul fructelor și legumelor, observăm că, deși proporția inițială a produselor autohtone a fost una la fel de ridicată, penetrarea produselor importate s-a produs rapid, în perioada 2017-2022, fiecare dintre cele două surse, internă și externă, succedându-se ca sursă principală. În ultimul an (2021-2022), proporția fructelor și legumelor din sursă externă este de 51%. Totodată, între cele două programe (2011-2016 și 2017-2022) a scăzut proporția producătorilor autohtoni în cadrul programului.

Sunt însă și exemple de bună practică: una dintre primării a achiziționat prin intermediul programului lapte și produse lactate bio pentru toate școlile din oraș, fiind o bună ilustrare a modului în care poate prima calitatea. Astfel, cei mai mulți respondenți consideră că, pentru atingerea acestui obiectiv este necesară suplimentarea bugetului pentru a se asigura standardul de calitate dorit la achiziția fructelor și laptelui și produselor lactate.

Analiza comparativă cu țintele propuse în strategia de implementare a Programului pentru școli al României (elaborată de MADR în 2017), relevă următoarele rezultate:

- ✓ 1,459,849 copii beneficiari ai programului în 2022, cu 36% mai mulți decât în 2010 și cu 21% mai mulți decât în 2016;
- ✓ 20.094 școli și grădinițe participante în 2022, de 3 ori mai multe decât în 2010 și de 2.75 ori mai multe decât în 2016;
- ✓ 69,689 mii porții în 2022 (fructe, legume, lapte), cu 22% mai puține decât în 2010 și de 2 ori mai multe decât în 2016 (în condițiile reducerii semnificative a frecvenței de distribuție);
- ✓ Numărul de copii participanți la măsurile educative (fructe și legume): 74,845 în 2022, de aproape 3 ori mai mulți decât în 2017;
- ✓ Numărul de copii participanți la măsurile educative (lapte și produse lactate): 79,279 la lapte și lactate în 2022, cu 39% mai mulți decât în 2017;

1.2 Concluzii și recomandări

Recomandări din partea reprezentanților autorităților locale și județene

- Măsuri suplimentare implementate la nivel de program pentru ca acesta să-și îmbunătățească efectele și impactul prin creșterea gradului de conștientizare cu privire la beneficiile pentru sănătate ale consumului de alimente sănătoase. În prezent, acesta se implementează automat, beneficiază de coordonare centrală, se monitorizează exclusiv pe zona de finanțare.
- Digitalizarea sistemelor de înregistrare a datelor necesare în cadrul programului, atât în ceea ce privește prezenta elevilor la cursuri, cât și gestiunea întregului program (produse primite, și distribuite elevilor, generarea de rapoarte pentru APIA, ISJ, Consilii județene). Digitalizarea procedurii de depunere a cererilor de plată direct la APIA București ar putea simplifica procesul de obținere a ajutorului FEAGA.
- Actualizarea legislației: conform relatărilor celor intervievați, legislația actuală nu este foarte clară și nu ține cont de situațiile excepționale care se regăsesc pe teren; astfel, cadrul legislativ nu permite adaptarea în timp util situațiilor excepționale care apar în cazuri extreme (pandemie, război, inflație, cutremure, inundații, etc.); corelarea între documentele legislative, precum și între Ghidul solicitantului elaborat și actele legislative aplicabile.
- Publicarea în timp util a actului normativ care să reglementeze continuarea programului întrucât Hotărârea 640 /2017 are valabilitate până la finalizarea intervalului 2017-2023; Adoptarea legislației naționale la începutul anului calendaristic pentru următorul an școlar
- O descentralizare a programului, implementarea acestuia la nivelul Inspectoratelor Școlare Județene sau chiar a unităților de învățământ ar putea rezolva o mare parte din problemele acestuia.
- Implementarea unui sistem de monitorizare centralizat; program electronic pentru monitorizarea Programului pentru Școli al României și recuperarea fondurilor FEAGA (furnizori/unități de învățământ/UAT-uri). Întocmirea corespunzătoare a procedurilor operaționale în fiecare unitate de învățământ; solicitarea completă a formularelor din Ghid, care să nu mai determine fiecare județ să recurgă la conceperea de formulare lunare suplimentare și nici la crearea și utilizarea unor baze de date în completare, unele unități administrative teritoriale achiziționând chiar softuri de gestiuni și de corelații încrucișate, atât la nivelul consiliilor județene, cât și la nivelul unităților de învățământ; realizarea unei metodologii de lucru unitare, a unor norme de aplicare a actelor normative emise referitoare la Program, care să fie elaborate explicit și amănunțit; simplificarea Ghidului și a instrumentelor de lucru pentru toți participanții.
- O parte dintre respondenți au sugerat înlocuirea integrală a programului de fructe/legume/produse lactate cu o masă caldă.
- Creșterea prețurilor unitare, pentru a contracara efectele inflației, dar și pentru a acorda o valoare mai mare produselor, ceea ce s-ar transpune printr-o calitate superioară și le-ar crește atractivitatea în rândul elevilor. Resursele necesare nu au fost tot timpul suficiente (prețul produselor prevăzut în HG 640/2017 nu a fost corelat cu costurile de producție ale

produselor aferente programului). Se consideră că, îndeosebi în ceea ce privește laptele și produsele lactate majorarea prețului/produs ar contribui la creșterea calității acestora. Pentru o creștere a calității tuturor produselor distribuite este absolut necesară o creștere substanțială a valorii alocate per porție, având în vedere faptul că prețul include TVA-ul, distribuția, depozitarea și transportul. Actualizarea prețurilor produselor astfel încât programul să fie mai atractiv pentru furnizori. Respondenții consideră că prețurile foarte mici, stabilite prin lege, care cuprind prețul integral de achiziție a produselor, inclusiv TVA, cheltuielile de transport, distribuție și depozitare a acestora au avut drept consecințe un nivel scăzut al consumului de produse (fructe și produse lactate), preșcolarii și elevii beneficiari arătând uneori lipsa de interes la primirea acestora.

- ➔ Majorarea valorii/ beneficiar în cadrul măsurilor educative ar permite implementarea unor activități mai interesante pentru copii, ideal în afara școlii; alocarea unor sume coroborate cu realitățile din teren, astfel încât copiii să beneficieze de produse de calitate superioară și măsuri educative atractive cu un puternic impact educațional, menit să ducă la dezvoltarea și menținerea unor obiceiuri alimentare sănătoase.
- ➔ Diversificarea produselor, accesibilizarea unor noi categorii de produse. Fără a afecta obiectivele și scopurile Programului, diversificarea i-ar putea crește eficacitatea și ar contribui la o îmbunătățire a consumului. Pentru a îmbunătăți programul se s-a sugerat chiar obligativitatea asigurării diversității produselor distribuite prin PPS, iar pentru a evita scăderea de la an la an a consumului de aceste produse, propun să se distribuie alte tipuri de produse. Având în vedere că mulți copii refuză să consume produsele și alți respondenți au considerat că ar fi necesară distribuirea produselor doar pe baza solicitării din partea părinților.
- ➔ Simplificarea procedurilor de achiziție.
- ➔ Distribuție 5 zile/săptămână pentru toate produsele și pentru toți elevii înscriși la cursuri inclusiv distribuție în săptămâna Școala Altfel
- ➔ Creșterea cantității minime admise în cazul fructelor (s-a sugerat introducerea unui gramaj minim de 200 grame).
- ➔ Identificarea unor măsuri care să încurajeze participarea la licitații a producătorilor locali
- ➔ Creșterea gradului de informare despre tipurile de produse alimentare locale și despre combaterea risipei de alimente.
- ➔ Acordarea unor sume destinate tipăririi a mai multor materiale publicitare (pliante) pentru promovarea Programului pentru școli al României având în vedere că acum Programul este promovat doar prin 2 afișe (lapte și măr) care se tipăresc pe cheltuiala unităților școlare.
- ➔ O implicare mai susținută a Inspectoratului Școlar Județean în elaborări sau întocmiri de documentații, în verificări sau controale; asumarea răspunderii de către responsabilii cu derularea Programului de la nivelul școlilor.
- ➔ Cooptarea elevilor din alte forme de învățământ (liceal, profesional etc.) ca beneficiari ai acestui program.
- ➔ Pregătirea, instruirea, personalului din unitățile de învățământ, în ținerea de gestiuni și întocmirea de acte contabile primare; sporirea adaptabilității personalului din instituțiile de învățământ la permanentele modificări ale legislației, precum și ale formularelor solicitate acestora, a căror completare necesită nu neapărat un nivel minim de cunoștințe în domeniul IT.

Recomandări din partea responsabililor din școli

- Stimularea financiară a personalului responsabil cu implementarea programului la nivelul școlilor; remunerarea responsabililor desemnați în instituțiile de învățământ (educatori, profesori, etc).
- Eliminarea obligativității completării prezenței zilnice la clasă pentru fiecare nivel de învățământ. S-a sugerat ca numărul de porții să se contracteze ținând cont de media prezenței zilnice și nu de numărul de preșcolari/elevi înscriși, în felul acesta s-ar reduce risipa prin scăderea cantităților returnate furnizorului la sfârșitul lunii.
- Schimbarea mecanismului de retur și simplificarea birocrăției. Respondenții recomandă să nu se mai returneze produsele acolo unde copiii lipsesc de la școală și să se găsească altă soluție. O posibilă soluție este distribuirea produselor doar unde majoritatea părinților solicită, nu în toate unitățile școlare.
- Instruirea personalului direct responsabil cu implementarea programului din unitățile de învățământ.
- Lipsa unor spații adecvate de depozitare a produselor face ca acestea să fie dispuse în locuri improprii, situație care poate să conducă la deteriorarea lor rapidă și la refuzul copiilor de a le consuma. Dotarea unităților școlare cu spații frigorifice (frigidere), sau cel puțin a celor pentru care administrația locală nu poate oferi aceste spații, ar putea permite stocarea produselor pentru o perioadă mai lungă, pentru a putea fi ulterior consumate. alocarea de suficiente resurse materiale la nivelul unităților de învățământ, care să acopere necesarul achiziționării de aparatură frigorifică, obligatorie pentru păstrarea în condiții optime a produselor, precum și pentru amenajarea și dotarea unor săli de mese corespunzătoare.
- Măsuri educative cu premii de tipul aparatelor electronice și electrocasnice pentru dotarea instituțiilor de învățământ.
- Desemnarea unui manipulator, a unei persoane cu atribuții în recepționarea și distribuirea produselor, monitorizarea consumului și depozitarea eventualului surplus. Această poziție poate fi cuplată cu unele deja existente (administrator, personal auxiliar), fără a atrage costuri similare cu cele presupuse de angajarea unei noi persoane.
- O parte a respondenților consideră că Programul pentru școli este un program bun pentru zonele defavorizate, pentru comunitățile sărace, dar este o risipă de bani pentru școlile unde sunt copii cu resurse substanțiale. Conform acestor respondenți, având în vedere risipa de alimente ce are loc în școli, acest program ar trebui înlocuit cu un mic dejun sănătos sau o masă caldă.

Recomandări din partea reprezentanților autorităților centrale

- Creșterea rolului instituțiilor de învățământ în derularea programului, implicarea activă a autorităților locale de la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor în implementarea și derularea programului.
- Un rol mai activ al comisiei de la nivel județean, atât în implementare, cât și în monitorizarea programului, inclusiv la urmărirea contractelor de furnizare.

- Diversificarea produselor distribuite pentru a acoperi mai bine toate nevoile nutriționale ale copiilor. Îmbunătățiri suplimentare în consumul produselor țintă ar putea fi realizate printr-o monitorizare mai atentă a calității și creșterea diversității produselor livrate.
- Creșterea valorii unitare a produselor în cazul fructelor.
- Identificarea unor resurse pentru responsabilii din școli.
- Deși este dificilă descentralizarea din punct de vedere al achizițiilor, aceasta devine mai eficientă în privința încurajării producătorilor locali.
- Insistarea pe măsuri de igienă a alimentației.
- Insistarea pe mesajele educative, pe sporirea componentei de conștientizare.

2. Introducere

Prezentul raport de evaluare a programului de încurajare a consumului de fructe, legume și lapte în școli (denumit în continuare „Programul pentru școli al României” sau ”programul”) acoperă perioada 2017-2022 și este realizat de către consorțiul CCSAS și ENCORE RESEARCH, companii de cercetare socială. Achiziția evaluării a fost organizată de către Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură în conformitate cu prevederile Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare și a fost aprobată de Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 296 din 29.09.2022 privind stabilirea indicatorilor pentru realizarea evaluării Programului pentru școli al României aferente perioadei 2017-2022 și a obligațiilor evaluatorului.

Reformat începând cu 2017, programul sprijină distribuția de fructe, legume, lapte și produse lactate în rândul copiilor, pentru a crește consumul acestor alimente pe termen scurt și lung, precum și activitățile educative care vizează restabilirea legăturii copiilor cu agricultura și educarea lor cu privire la obiceiurile alimentare sănătoase. De asemenea, programul contribuie la obiectivul general al politicii agricole comune de consolidare a producției alimentare durabile. Concluziile și recomandările prezentului raport se referă la perioada cuprinsă între 2017 și prezent.

În conformitate cu metodologia de evaluare solicitată de autoritatea contractantă, acest raport a fost realizat pe baza unui design metodologic complex care a acoperit mai multe grupuri țintă implicate în program: autorități centrale, consilii județene, consilii locale, școli, părinți și copii beneficiari ai programului. Totodată metodologia a implicat consultarea a peste 3000 de beneficiari ai programului (preșcolari și elevi), peste 3000 de părinți de preșcolari și elevi din 100 de școli și peste 115 de autorități publice. În anexa tehnică sunt prezentate informații tehnice amănunțite referitoare la numărul respondenților implicați pe fiecare componentă și metodele de culegere a datelor.

Datele centralizate reflectă contextul specific cauzat de criza COVID-19, care a început în 2020, ceea ce a dus la complicații în implementarea programului: perioadele succesive de lockdown, perioadele de școală online, situațiile atipice cu care autoritățile au trebuit să se confrunte din punct de vedere administrativ, creșterea rapidă a costurilor materiilor prime sunt dificultăți care și-au pus amprenta în privința eficacității programului.

Analizele și rezultatele din prezentul raport acoperă date obținute prin interogarea tuturor grupurilor țintă și din consultarea unor documente relevante pentru implementarea programului. Recomandările sunt un rezumat al opiniilor împărtășite de cele mai multe părți interesate consultate, ele fiind distribuite pe două categorii: recomandările autorităților implicate în implementarea programului și recomandările beneficiarilor finali ai programului (copii).

2.1. Scopul și domeniul de aplicare al evaluării

Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2017/39 al Comisiei din 3 noiembrie 2016 privind normele de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului, a stabilit că statele membre trimit Comisiei un raport de evaluare care conține rezultatele evaluării în ceea ce privește perioada de implementare ce vizează primii cinci ani școlari, până la data de 1 martie a anului

ulterioară finalului perioadei respective. Primul raport de evaluare se trimite la 1 martie 2023 sau înainte de această dată.

Pentru punerea în aplicare a prevederilor reglementărilor europene și naționale în ceea ce privește transmiterea până la data de 1 martie 2023 a raportului de evaluare a Programului pentru școli al României, și pentru organizarea procedurii de achiziție publică pentru realizarea exercițiului de evaluare aferentă perioadei 2017-2022, de către Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, în conformitate cu prevederile Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice, cu modificările și completările ulterioare, a fost aprobat Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr.296 din 29.09. 2022 privind stabilirea indicatorilor pentru realizarea evaluării Programului pentru școli al României aferente perioadei 2017-2022 și a obligațiilor evaluatorului.

Obiectivul general al contractului constă în realizarea unui studiu de evaluare a punerii în aplicare a Programului pentru școli al României, în vederea aprecierii eficacității acestuia în raport cu obiectivele programului pentru școli și anume mărirea consumului de către copii al unor produse agricole selecționate, respectiv fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate și de educare a acestora cu privire la obiceiurile alimentare sănătoase, conform Ordinului ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 296 din 29.09.2022 privind stabilirea indicatorilor pentru realizarea evaluării Programului pentru școli al României aferente perioadei 2017-2022 și a obligațiilor evaluatorului.

2.2. Scurtă descriere a procesului de evaluare

Programul pentru școli al României prevede realizarea cumulată a următoarelor măsuri: acordarea gratuită pentru preșcolari din grădinițele de stat autorizate/acreditate și particulare acreditate cu program normal de 4 ore și elevi din învățământul primar și gimnazial de stat și privat autorizat/acreditat, de fructe și/sau legume proaspete, lapte natural de consum și/sau produse lactate fără adaos de lapte praf și de produse de panificație în limita valorii zilnice/preșcolar/elev; derularea de măsuri educative care însoțesc distribuția de fructe și/sau legume proaspete, lapte natural de consum și/sau produse lactate.

Prin intermediul prezentului raport, atât autoritatea contractantă cât și Comisia Europeană pot estima impactul efectiv al programului în raport cu obiectivele acestuia și pot interveni în vederea optimizării acestuia în viitor atât la nivel național cât și la nivelul strategiei europene de implementare

Studiul realizat a urmărit următoarele obiective specifice:

- Determinarea impactului programului pentru școli în modificarea consumului direct și indirect de fructe și legume proaspete de către copii (cantitate și/sau frecvență).
- Determinarea impactului programului pentru școli în modificarea consumului direct și indirect de lapte de consum și produse lactate, de către copii (cantitate și/sau frecvență).
- măsurarea gradului de conștientizare a beneficiilor consumului de fructe și legume proaspete, de lapte și produse lactate pentru o alimentație sănătoasă în rândul grupului țintă al programului.
- Determinarea impactului programului pentru școli în creșterea procentajului copiilor care respectă doza zilnică recomandată de fructe și legume.
- Determinarea impactului programului pentru școli în creșterea procentajului copiilor care iau în considerație recomandările autorităților naționale din domeniul sănătății și nutriției privind doza zilnică de lapte de consum și de alte produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe,

nuci sau cacao și în conformitate cu nivelurile de lipide și de sodiu recomandate la nivel național pentru grupa de vârstă avută în vedere.

- Determinarea impactului programului pentru școli în modificarea atitudinii copiilor față de consumul de fructe, legume, lapte și produse lactate, în conformitate cu recomandările naționale privind o alimentație sănătoasă pentru grupa de vârstă avută în vedere.
- Determinarea impactului programului pentru școli în optimizarea cunoștințelor copiilor cu privire la avantajele pentru sănătate pe care le conferă consumul de fructe și legume proaspete, lapte de consum și produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao și în conformitate cu nivelurile de lipide și de sodiu recomandate la nivel național pentru grupa de vârstă avută în vedere.
- Identificarea motivelor pentru care anumite autorități nu au accesat programul.

3. Metodologie

3.1. Structura evaluării și metodele utilizate

Raportul conține rezultatele evaluării ce vizează primii cinci ani școlari de implementare ai Programului, respectiv anii școlari 2017/2018 - 2021/2022 și privește evaluarea tuturor componentelor acestuia, respectiv acordarea gratuită pentru preșcolarii din grădinițele cu program normal de 4 ore de stat autorizate/acreditate și particulare acreditate și pentru elevii din învățământul primar și gimnazial de stat și particular, de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate cât și implementarea măsurilor educative care însoțesc distribuția fructelor, legumelor, laptelui și produselor lactate, cu scopul de a determina eficacitatea Programului în raport cu obiectivele sale.

În cadrul evaluării s-a avut în vedere ca, prin intermediul instrumentelor de cercetare utilizate să se obțină **informații asupra percepției respondentilor** cu privire la **eficacitatea, eficiența, coerența și relevanța punerii în aplicare a programului privind consumul de fructe și legume, lapte și produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao, precum și propuneri pentru îmbunătățirea acestuia.** S-a acordat atenție și analizei punctului de vedere și propunerilor cu privire la contractarea producătorilor de fructe și legume, lapte și produse lactate.

O primă activitate a constat în realizarea cercetării cantitative printr-un sondaj de opinie în rândul beneficiarilor programului – preșcolari și elevi. Aceasta activitate s-a bazat pe aplicarea unui chestionar de opinie, la un *număr de minim 3000 de elevi beneficiari ai programului*. Alegerea respondenților s-a făcut astfel încât eșantionul rezultat să fie reprezentativ la nivel național. Chestionarele au fost elaborate astfel încât să ofere beneficiarului, în urma analizei rezultatelor sondajului de opinie, informații relevante cu privire la: măsurarea eficienței programului, identificarea modului în care acesta a contribuit la formarea unor obiceiuri alimentare sănătoase și/sau la schimbarea obiceiurilor alimentare, conștientizarea beneficiilor unei alimentații bazate pe consumul de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao și implicit la creșterea consumului de fructe și legume proaspete, de lapte și produse lactate în rândul preșcolarilor și elevilor, atât prin distribuția acestor produse, cât și prin implementarea măsurilor educative aferente distribuției de produse, gradul de atractivitate a fructelor și legumelor, laptelui și produselor lactate primite prin program, gradul de atractivitate al produselor degustate de copii cu ocazia participării la realizarea de măsuri educative, precum și gradul de atractivitate privind măsurile educative la care au participat copiii, obicei de consum, fructele și legumele, laptele și produsele lactate preferate, momentul și locul consumului de fructe și legume proaspete și de lapte și produse lactate, modificarea procentajului copiilor care respectă doza zilnică recomandată de fructe și legume și modificarea procentajului copiilor care iau în considerație recomandările autorităților naționale din domeniul sănătății și nutriției privind doza zilnică de lapte de consum și de alte produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao și în conformitate cu nivelurile de lipide și de sodiu recomandate la nivel național pentru grupa de vârstă avută în vedere. În cadrul chestionarelor au fost solicitate și recomandări privind îmbunătățirea programului.

Cea de a doua activitate de cercetare cantitativă a constat în realizarea unui sondaj de opinie în rândul părinților copiilor participanți în program. Această activitate s-a bazat pe aplicarea unui chestionar de opinie la un *număr de minim 3000 de părinți ai elevilor beneficiari ai programului*.

Alegerea respondenților s-a făcut astfel încât eșantionul rezultat să fie reprezentativ la nivel național. Chestionarul a fost elaborat astfel încât să ofere beneficiarului, în urma analizei rezultatelor sondajului de opinie, informații relevante cu privire la evaluarea programului, dar și la stabilirea obiceiurilor de consum, ponderea și frecvența consumului de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate în familie, obiceiul de a cumpăra fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao (frecvența, surse de achiziționare, consum din surse proprii), opinii personale în privința unui stil de viață sănătos, situația socio-economică a familiei, fructele și legumele proaspete, laptele și produsele lactate preferate ale copiilor. În cadrul chestionarelor au fost solicitate și recomandări privind îmbunătățirea programului.

Cea de a treia componentă a cercetării cantitative a constat într-un sondaj de opinie în rândul instituțiilor de învățământ și s-a bazat pe aplicarea unui chestionar de opinie adresat responsabililor din instituțiile de învățământ beneficiare ale programului – persoanele desemnate cu distribuția fructelor și legumelor, laptelui și produselor lactate, cadrele didactice. Activitatea s-a desfășurat în același timp cu sondajele antrioare, astfel ca în toate instituțiile de învățământ în care s-a derulat cercetarea cantitativă în rândul preșcolarilor și elevilor s-a aplicat și un chestionar de opinie în rândul responsabililor de implementare a programului, inclusiv cadrelor didactice. Chestionarele aplicate responsabililor din instituțiile de învățământ beneficiare ale programului au fost elaborate astfel încât să asigure, în urma analizei rezultatelor sondajului de opinie, informații relevante cu privire la evaluarea programului, dar și cu privire la frecvența distribuției fructelor și legumelor, laptelui și produselor lactate, implementarea măsurilor educative aferente distribuției de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao și măsuri de conștientizare a beneficiilor consumului de produse distribuite în cadrul programului. Prin intermediul acestui chestionar s-a analizat și evaluat programul, și s-au solicitat și recomandări cu privire la îmbunătățirea programului.

A patra componentă a cercetării cantitative a constat într-un sondaj de opinie la nivelul autorităților locale. Aceste chestionare au fost elaborate astfel încât să ofere autorității contractante, în urma analizei rezultatelor sondajului de opinie, informații relevante cu privire la evaluarea programului, dar și la stabilirea obiceiurilor de consum, ponderea și frecvența consumului de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao în familie, obiceiul de a cumpăra produse (frecvența, surse de achiziționare, consum din surse proprii), opinii personale în privința unui stil de viață sănătos, situația socio-economică a familiei, fructele și legumele preferate, laptele și produsele lactate preferate ale copiilor. În cadrul chestionarelor au fost solicitate și recomandări privind îmbunătățirea programului.

Realizarea a 5 interviuri la nivelul structurilor centrale ale administrației publice. S-au realizat **5 interviuri în profunzime** cu reprezentanți ai structurilor centrale implicate în gestionarea programului (Ministerul Educației, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, Ministerul Sănătății, Ministerul Finanțelor Publice). Rezultatele au constat în informații relevante atât despre atingerea obiectivelor generale ale programului, respectiv conștientizarea elevilor asupra unei alimentații sănătoase bazate pe consumul de fructe și legume proaspete, lapte și produsele lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao și în conformitate cu nivelurile de lipide și de sodiu recomandate la nivel național pentru grupa de vârstă avută în vedere, deprinderea și fixarea unor obiceiuri alimentare sănătoase în rândul elevilor, precum și apropierea elevilor de mediul rural ca origine a fructelor și legumelor, laptelui și produselor lactate. Rezultatele interviurilor au oferit, de asemenea, propuneri de îmbunătățire a programului (legislație, finanțare, nivel de implementare).

Realizarea cercetării calitative a constat în culegerea datelor prin organizarea de focus-grupuri, precum și a unor interviuri în profunzime. Astfel, s-au desfășurat 40 focus grupuri la nivel național și 2 focus grupuri în municipiul București cu elevi și preșcolari care au participat la program. Acestea, s-au distribuit la nivel geografic astfel încât în final au rezultat 10 focus grupuri în mediul rural și 32 de focus grupuri în mediul urban; totodată, au rezultat 37 de focus grupuri pe școli și 5 focus grupuri pe grădinițe. Cercetarea calitativă a fost completată cu trei observații etnografice în unități de învățământ (câte una pentru fiecare nivel de învățământ vizat - grădiniță, ciclul primar, ciclul gimnazial) și trei studii de caz (câte unul pentru fiecare nivel de învățământ vizat: grădiniță, ciclul primar, ciclul gimnazial).

O altă activitate de cercetare calitativă a constat în realizarea a 41 interviuri în profunzime la nivelul fiecărui județ - consiliu județean, 12 interviuri în profunzime la nivelul consiliilor locale și 3 în municipiul București cu reprezentanți ai autorităților locale implicate în gestionarea programului (sectorul 6, sectorul 3 și sectorul 4). Sectorul 5 nu a aplicat deloc în cadrul Programului, iar reprezentanții sectorului 1 și 2 nu au răspuns până în momentul încheierii culegerii datelor.

3.2. Întrebări de evaluare, criteriile de apreciere, indicatori

Raportul se axează pe răspunsul la cele două interogații principale ale evaluării:

1. În ce măsură programul pentru școli a stimulat consumul general de fructe, legume și lapte și produse lactate de către copii, în conformitate cu recomandările naționale privind o alimentație sănătoasă pentru grupa de vârstă avută în vedere?

Indicatori:

- Modificarea consumului direct și indirect de fructe și legume proaspete de către copii (cantitate și/sau frecvență).
- Modificarea consumului direct și indirect de lapte de consum de către copii (cantitate și/sau frecvență).
- Modificarea procentajului copiilor care respectă doza zilnică recomandată de fructe și legume.
- Modificarea procentajului copiilor care iau în considerație recomandările autorităților naționale din domeniul sănătății și nutriției privind doza zilnică de lapte de consum și de alte produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao și în conformitate cu nivelurile de lipide și de sodiu recomandate la nivel național pentru grupa de vârstă avută în vedere.

2. În ce măsură programul pentru școli a contribuit la educarea copiilor cu privire la obiceiurile alimentare sănătoase?

Indicatori:

- Modificarea atitudinii copiilor față de consumul de fructe, legume, lapte și produse lactate, în conformitate cu recomandările naționale privind o alimentație sănătoasă pentru grupa de vârstă avută în vedere.
- Modificarea cunoștințelor copiilor cu privire la avantajele pentru sănătate pe care le conferă consumul de fructe și legume proaspete, lapte de consum și produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao și în conformitate cu nivelurile de lipide și de sodiu recomandate la nivel național pentru grupa de vârstă avută în vedere.

Grup țintă	Indicatori
I.1. Administrație centrală (parteneri)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ responsabilitățile și implicarea diferiților parteneri; ✓ dimensiunea bugetară a programului; ✓ descrierea măsurilor educative și a demersurilor în implementarea acestora (implicarea diferiților parteneri); ✓ monitorizarea programului; ✓ măsuri de comunicare și informare cu privire la program
I.2. Consilii județene și consiliile locale ale municipiilor, orașelor, comunelor sau subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale municipiului București, după caz	<ul style="list-style-type: none"> ✓ sursa produselor (fructe și legume, lapte și produse lactate), distribuite (producție locală, națională, Uniunea Europeană, țări terțe); ✓ prioritatea acordată fructelor și legumelor proaspete și laptelui de consum; ✓ prețul produselor distribuite și condițiile de livrare; ✓ furnizorul produselor (poate avea și calitatea de producător al produselor) ; ✓ măsuri educative aferente distribuției de fructe și legume și măsuri educative aferente distribuției de lapte și produse lactate: tipuri de măsuri derulate; motivele care au stat la baza alegerii lor; costuri; beneficiari (câți preșcolari și elevi au beneficiat în perioada evaluată); atractivitatea măsurilor educative în rândul preșcolarilor și elevilor (care au fost cele mai populare măsuri derulate?).
I.3. Instituții de învățământ	<ul style="list-style-type: none"> ✓ identificarea instituțiilor participante (codul unic de identificare, adresa, clasele, numărul de preșcolari și elevi), numărul total de preșcolari și elevi (preșcolari, elevi din învățământul primar, elevi din învățământul gimnazial, clasa); ✓ existența unei/unor persoane responsabile de distribuția produselor (fructe și legume, lapte și produse lactate); ✓ frecvența distribuirii produselor; ✓ implementarea măsurilor educative aferente distribuției de fructe și legume, lapte și produse lactate care au fost măsurile alese pentru implementare, argumente pro/contra, propuneri de noi măsuri educative
I.4 Părinți	<ul style="list-style-type: none"> ✓ structura situației socio - economice a familiilor elevilor beneficiari;

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ obiceiuri de consum; ✓ ponderea și frecvența consumului de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate în familie; ✓ fructele și legumele proaspete, laptele și produsele lactate preferate în cadrul familiei; ✓ obiceiul de a cumpăra fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate (frecvență, surse de achiziționare), consum din producție proprie; ✓ care ar trebui să fie frecvența consumului de fructe și legume proaspete lapte și produse lactate, în familie; ✓ opinia personală cu privire la utilitatea programului în formarea de obiceiuri alimentare sănătoase elevilor; ✓ opinie personală cu privire la oportunitatea programului în formarea de obiceiuri alimentare sănătoase elevilor; ✓ opinie personală în privința unui stil de viață sănătos
I.5.Elevi și preșcolari	<ul style="list-style-type: none"> ✓ gradul de atractivitate a produselor primite în cadrul programului; ✓ frecvența consumului de produse (la școală, acasă); ✓ obiceiuri de consum; ✓ ponderea și frecvența consumului de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate în alimentația zilnică (cantități de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate consumate zilnic, specii și soiuri de legume și fructe consumate, sortimente de lapte și produse lactate, momentul și locul consumului, disponibilitatea fructelor și legumelor proaspete, laptelui și produselor lactate acasă); ✓ fructele și legumele proaspete preferate; ✓ forma de prezentare a fructele și legumele proaspete preferată: ca atare, ambalate individual, deja tăiate, preparate sub diverse forme: salate, amestecuri, sucuri proaspete, altele); ✓ laptele și produsele lactate preferate, ✓ forma de prezentare a laptelui și produsele lactate preferate: ambalate individual, preparate sub diverse forme: shake, cu cacao, cu fructe, altele; ✓ gradul de conștientizare a beneficiilor consumului de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate; ✓ motivele care determină consumul de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate (sănătatea, societatea, familia); ✓ starea de sănătate și opinia personală în privința unui stil de viață sănătos (alimentație și creșterea intensității activității fizice - ore de sport la școală sau opționale); ✓ consumul pachetului cu mâncare de acasă: ce conține acesta? conține și fructe și legume, lapte și produse lactate? ✓ consumul altor alimente în școală: există automate de unde se pot achiziționa și alte produse alimentare? care sunt acestea? consumă elevii aceste alimente? consum alte alimente prin alte

	<p>programe, cum ar fi masa caldă!</p> <p>✓ măsuri educative: gradul de participare în cadrul măsurilor educative derulate; măsurile educative preferate; propuneri de măsuri educative</p>
--	---

3.3. Surse de date și tehnici de colectare a datelor

Activități prevăzute a fi realizate:

- realizarea unei cercetări calitative privind gradul de implementare a programului sub toate aspectele sale: consumul de fructe și legume proaspete și participarea la efectuarea măsurilor educative aferente, atât în vederea creșterii consumului de fructe și legume proaspete în rândul preșcolarilor și elevilor; consumul de lapte și produse lactate și participarea la efectuarea măsurilor educative aferente, atât în vederea creșterii consumului de lapte și produse lactate în rândul preșcolarilor și elevilor; măsurarea impactului programului asupra preșcolarilor și elevilor cu privire la modificarea atitudinii copiilor față de consumul de fructe și legume, lapte și produse lactate în conformitate cu recomandările nutriționale privind o alimentație sănătoasă pentru grupa de vârstă avută în vedere și modificarea cunoștințelor copiilor cu privire la avantajele pentru sănătate conferite de consumul de fructe, legume, lapte și produse lactate fără adaos de zahăr, arome, nuci sau cacao în conformitate cu nivelurile de lipide și sodiu recomandate la nivel național pentru grupa de vârstă avută în vedere;
- realizarea unui sondaj de opinie în rândul școlilor participante la program, al preșcolarilor și elevilor, părinților, persoanelor responsabile din școli și autorităților, care are ca scop evaluarea programului și a eficienței acestuia;
- realizarea unui sondaj de opinie în rândul autorităților care nu au participat la program;
- raport de cercetare privind evaluarea Programului pentru școli al României;

Surse de date secundare:

- Analiza bazelor de date înregistrate la APIA, cele referitoare la rezultatele programului pe cei 5 ani de implementare
- Analiza instituțională la nivel național și local
- Analiza cadrului legislativ relevant
- Analiza rapoartelor de cercetare existente

Surse de date primare:

- Rezultatele sondajului de opinie pe un eșantion de 3001 de elevi beneficiari ai programului din 100 de școli;
- Rezultatele sondajului de opinie pe un eșantion 3004 de părinți ai elevilor beneficiari ai programului din 100 de școli;
- Rezultatele sondajului de opinie pe un eșantion de 100 responsabili de program din școlile beneficiare;

- Rezultatele sondajului de opinie pe un eșantion de 74 de chestionare adresate autorităților beneficiare și 37 de chestionare cu APL nebeneficiare;
- Rezultatele cercetării calitative constând în 42 de focus-grupuri - elevi care au participat la program, la nivel național, din care două în municipiul București;
- Rezultatele cercetării calitative constând în 56 de interviuri – 41 de reprezentanți ai consiliilor județene, 12 interviuri în profunzime la nivelul consiliilor locale și 3 în municipiul București cu reprezentanți implicați în gestionarea programului;
- Rezultatele cercetării calitative constand in 5 interviuri - reprezentanți ai structurilor centrale implicate în gestionarea programului
- Rezultatele cercetării calitative constând in 3 observatii etnografice în clase de elevi beneficiare ale programului
- Rezultatele cercetării calitative constand în 4 studii de caz pe școli beneficiare ale programului
- Rezultatele opiniilor experților în domeniul nutriției

Prezentam mai jos metodele și tehnicile sociologice de colectare a datelor care au fost utilizate în vederea realizării activităților prevăzute în CdS:

Metode și tehnici de cercetare
1 Sondaj de opinie – 3001 elevi beneficiari ai programului din 100 de școli
1 Sondaj de opinie – 3004 părinți ai elevilor beneficiari ai programului din 100 de școli
100 de chestionare - responsabili de program din școlile beneficiare
74 de chestionare cu autoritățile județene și locale beneficiare și 37 de chestionare cu autorități județene și locale ne-beneficiare
42 de focus-grupuri - elevi care au participat la program, la nivel national din care două în municipiul Bucuresti
56 de interviuri – 41 de reprezentanți ai consiliilor județene, 12 interviuri în profunzime la nivelul consiliilor locale și 3 în municipiul București cu reprezentanți ai autorității locale implicate în gestionarea programului
5 interviuri - reprezentanți ai structurilor centrale implicate în gestionarea programului
3 observatii etnografice în școli beneficiare ale programului
3 studii de caz pe școli beneficiare ale programului
1 panel de experti (profesioniști în domeniul sănătății alimentare)
Analiza documentației
Analiza secundară de date
Analiza SWOT (Puncte Tari, Puncte Slabe, Oportunități, Amenințări)
Analiza statistică a variației
Corelația și regresia liniară
Analiza seriilor temporale
Analiza instituțională la nivel național și local

Instrumentele de cercetare folosite au fost realizate pornind de la obiectivele specifice ale cercetării și caracteristicile populațiilor de investigat. Pe baza cerințelor formulate de către Autoritatea Contractantă și a temelor de lucru s-au elaborat un set de ipoteze generale și specifice, menite să acopere atât descriptiv cât și explicativ, tematica studiului. Experții au analizat în principal studiul anterior derulat de către Autoritatea Contractantă în anul 2016 dar și alte studii cu tematică similară derulate în țară sau în străinătate. Pentru a permite comparabilitatea longitudinală (cu studiile

anterior derulate pe aceeași populație), chestionarele pe elevi și părinți au fost construite pe structura chestionarelor folosite în evaluarea din 2017. Chestionarele pe populația de responsabili de program în școli și cele pe autoritățile publice locale au fost de asemenea construite pentru a permite comparabilitatea cu studiul anterior. În paralel, au fost redactate celelalte instrumente de lucru: fișa de eșantionare, instrucțiunile de selecție a subiecților și aplicare a chestionarului. Forma finală a instrumentelor este prezentată în Anexa 1.

Pentru culegerea datelor în cazul eșantioanelor de elevi, părinți și responsabili cu implementarea programului s-a pornit de la un eșantion aleator de 100 de instituții, reprezentativ pentru populația de instituții de învățământ beneficiare ale **Programului pentru școli al României**. Pornind de la școală/grădiniță ca unitate primară de eșantionare s-au selectat aleator eșantioanele de copii și părinți.

Aplicarea chestionarelor în cazul copiilor și părinților s-a făcut prin metoda PAPI (chestionare tipărite). În cazul reprezentanților autorităților publice locale, din cauza dispersiei geografice mari și ținând cont de caracteristicile populației (nivel înalt de educare, populație greu de atins), metoda PAPI a fost suplimentată cu metoda CAWI -CASI (anchetă online). Perioada de aplicare a fost **02 februarie - 17 februarie 2023**.

3.4. Restricții și soluții găsite

Restricții	Soluții găsite
Dificultatea contactării respondenților pentru colectarea datelor din teren	S-a impus regula a minim 3 vizite sau apeluri ale respondenților, pentru a crește rata de răspuns Cercetătorii si-au adaptat programul în funcție de agenda respondenților din eșantion
Refuzul cooperării din partea anumitor respondenți sau a instituțiilor selectate	S-a insistat, explicându-se importanța evaluării, costurile reduse (simbolice) presupuse de participarea la studiu Prezentarea unei adrese oficiale din partea Autorității Contractante, Selectarea unor eșantioane de rezervă, necesare înlocuirii respondenților inaccesibili
Aplicarea parțială a unor instrumente de colectare a datelor	S-a revenit cu telefoane suplimentare pentru completarea unor date care nu au fost obținute S-au aplicat tehnici de „maintaining interaction”. S-au reaplicat anumite chestionare
Întârzieri în realizarea interviurilor și focus grupurilor	Planificarea eficientă a respondenților Asigurarea unor liste de rezervă cu persoane relevante care să permită înlocuirea rapidă a programărilor anulate
Dificultăți în identificarea grupurilor țintă	Alocarea unui număr ridicat de personal auxiliar care să gestioneze activitatea de recrutare și programare
Dificultăți în antrenarea în activități de cercetare a copiilor preșcolari și a celor de vârstă școlară mică	Utilizarea unor tehnici speciale de moderare Utilizarea unor moderatori cu experiență în moderarea grupurilor de copii Implicarea părinților

4. Evaluarea funcționării programului pentru școli

4.1. Logica de intervenție sau legăturile dintre nevoile identificate, obiectivele stabilite în strategie și activitățile desfășurate

Cadrul legislativ european

Conform documentației contractului, Comisia Europeană, prin Regulamentul (UE) 2016/791 al Parlamentului European și al Consiliului (3), a convenit ca începând cu anul școlar 2017-2018, cele două scheme de ajutoare menite a îmbunătăți distribuția de produse agricole copiilor din instituțiile de învățământ, respectiv Programul de încurajare a consumului de fructe și legume în școli și Programul de distribuire a laptelui în școli, să se unească și să fie înlocuite cu o singură schemă numită Programul pentru școli. Prin unificarea celor două programe în Programul pentru școli, sub aceleași reguli și principii de implementare, se consideră că o abordare unitară într-un cadru juridic și financiar comun este cea mai adecvată și mai eficace cale pentru îndeplinirea obiectivelor specifice urmărite de politica agricolă comună.

Cadrul legislativ european privind derularea programului de încurajare a consumului de produse proaspete în școli (legume-fructe, lapte și produse lactate), Programul pentru școli, avea în vedere uniformizarea prevederilor vechilor programe de distribuire a fructelor, respectiv a laptelui și produselor lactate în unitățile de învățământ.

Regulamentul prevedea următoarele:

- accent pe distribuția produselor proaspete, dar cu anumite excepții pentru produse prelucrate, în funcție de adaosul de zahăr, sare și grăsimi;
- posibilitatea transferului de fonduri între cele două scheme de până la 20% o singură dată pentru un an școlar;
- buget UE stabilit pentru fiecare componentă a programului: schema de fructe și legume 6 866 848 euro și schema de lapte 10 399 594 euro;
- strategie multianuală;
- măsuri educative pentru ambele programe (legume-fructe și lapte și produse lactate);
- încurajarea distribuției de produse locale și regionale.

Prin unificarea celor două programe sub aceleași reguli și principii de implementare, se consideră că o abordare unitară într-un cadru juridic și financiar comun este cea mai adecvată și mai eficace cale pentru îndeplinirea obiectivelor specifice urmărite de politica agricolă comună. Tendința de scădere a consumului de fructe, legume, lapte și produse lactate în rândul copiilor, precum și persistența fenomenului de obezitate infantilă cauzată de obiceiuri alimentare nesănătoase, se poate corecta prin acest program care, prin furnizarea anumitor produse agricole și aplicarea unor măsuri educative, poate contribui, pe termen lung, la formarea de obiceiuri alimentare sănătoase și la consumul de produse locale.

Programul pentru școli al Uniunii Europene vizează promovarea obiceiurilor alimentare sănătoase în rândul copiilor, cu susținerea și încurajarea autorităților cu atribuții și responsabilități în domeniu, în a se orienta către achiziționarea fructelor, legumelor și laptelui de la producătorii locali, urmărindu-se ca produsele să respecte o înaltă calitate. Totodată, sunt sprijinite și programele educaționale specifice, prin care să le fie explicate copiilor importanța unei alimentații raționale și modalitatea în care sunt produse alimentele.

Măsurile cuprinse în Programul pentru școli al României

Programul pentru școli al României prevede realizarea cumulată a următoarelor măsuri:

- **Acordarea gratuită pentru preșcolari din grădinițele de stat autorizate/acreditate și particulare acreditate cu program normal de 4 ore și elevi din învățământul primar și gimnazial de stat și privat autorizat/acreditat, de fructe și/sau legume proaspete, lapte natural de consum și/sau produse lactate fără adaos de lapte praf și de produse de panificație în limita valorii zilnice/preșcolar/elev**
- **Derularea de măsuri educative care însoțesc distribuția de fructe și/sau legume proaspete, lapte natural de consum și/sau produse lactate**

Obiectivele Programului pentru școli al României

- Conștientizarea preșcolariilor și a elevilor asupra unei alimentații sănătoase bazate pe consumul de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate;
- Deprinderea și fixarea unor obiceiuri alimentare sănătoase în rândul copiilor și prevenirea diferitelor afecțiuni de sănătate (diabet, boli cardiovasculare și obezitate infantilă);
- Creșterea pe termen scurt și pe termen lung a consumului de fructe și legume, lapte și produse lactate în dieta copiilor;
- Creșterea gradului de informare despre tipurile de produse alimentare locale și despre combaterea risipei de alimente.
- De asemenea, implementarea acestui program reprezintă o oportunitate acordată sectoarelor românești de fructe și legume, de procesare a laptelui și a produselor de panificație, mai ales în contextul punerii accentului pe produsele locale.

Totodată, pe termen lung, implementarea acestui program, la o vârstă la care se formează obiceiurile alimentare, prin deprindere și fixare a unor obiceiuri alimentare sănătoase în rândul copiilor pot contribui la prevenirea și reducerea cheltuielilor destinate tratării diferitelor afecțiuni (de exemplu: diabetul, boli cardiovasculare și obezitatea infantilă) cauzate de o alimentație nesănătoasă.

Tendința de scădere a consumului de fructe și legume proaspete și de produse lactate în rândul copiilor, precum și persistența fenomenului de obezitate infantilă cauzată de obiceiuri alimentare nesănătoase se poate corecta prin acest program care, prin furnizarea anumitor produse agricole, poate contribui la promovarea unor obiceiuri alimentare sănătoase și la consumul de produse locale.

Instituțiile implicate

În conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 640/2017, cu modificările și completările ulterioare, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură a fost desemnată ca autoritate națională competentă pentru implementarea, controlul și acordarea de ajutoare financiare din FEAGA pentru furnizarea fructelor și legumelor, laptelui și produselor lactate preșcolariilor și elevilor din unitățile de învățământ și pentru realizarea măsurilor educative aferente.

De asemenea, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură elaborează metodologia de aplicare a măsurii, ghidul solicitantului, formularistica de solicitare, înregistrare, centralizare, procedurile de acordare a ajutorului financiar din FEAGA pentru furnizarea fructelor și legumelor, laptelui și produselor lactate și pentru derularea măsurilor educative aferente, precum și cele de control în vederea aplicării acestei măsuri.

Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, prin centrele județene/al municipiului București, pune la dispoziția solicitanților de ajutor formularistica și documentația necesare aplicării corecte a măsurii de acordare a ajutorului financiar din FEAGA.

Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură întocmește și raportează Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale stadiul realizării acestei măsuri, numărul de beneficiari, furnizorii, cantitățile și tipurile de produse distribuite, măsurile educative puse în aplicare, precum și valoarea totală a ajutorului financiar din FEAGA acordat

Pentru aplicarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 640/2017 s-au constituit la nivelul județelor și al municipiului București o comisie inter-disciplinară, alcătuită din: prefect, președintele consiliului județean, primarii sectoarelor municipiului București, un reprezentant al inspectoratului școlar județean/al municipiului București, un reprezentant al direcției sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor județene/a municipiului București, un reprezentant al direcției de sănătate publică județene/a municipiului București, un reprezentant al direcției generale regionale a finanțelor publice/administrației județene a finanțelor publice, un reprezentant al comisariatului județean pentru protecția consumatorilor/al municipiului București, un reprezentant al direcției agricole județene/a municipiului București și un reprezentant al oficiului fitosanitar județean. Coordonatorii comisiei erau prefectii, care aprobau prin ordin componența nominală a acesteia, la propunerile instituțiilor din care este constituită. Comisia prevăzută și instituțiile din componență aveau următoarele responsabilități:

a) în funcție de specificul local și posibilitățile organizatorice și cu încadrarea în sumele alocate județului sau sectoarelor municipiului București, după caz, consiliul județean/consiliile locale ale sectoarelor municipiului București decide/decid anual asupra listei produselor, în baza art. 23 alin. (11) din Regulamentul (UE) nr.1.308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului, care vor fi distribuite conform prevederilor art. 3 alin. (3), și a măsurilor educative aferente conform prevederilor art. 4 alin. (1), cu respectarea prevederilor legale în vigoare pentru anul școlar în cauză și în urma consultării comisiei;

b) comisia informează publicul larg, lunar, prin mijloacele de informare în masă adecvate, despre implementarea Programului pentru școli al României în județul și sectorul municipiului București respectiv;

c) inspectoratul școlar județean/al municipiului București asistă consiliul județean și consiliul local al sectorului municipiului București, după caz, în punerea în aplicare a măsurilor educative prevăzute la art. 4 alin. (1), având responsabilitatea ca preșcolarii/elevii care nu participă la activități educative practice să beneficieze de activități curriculare, extracurriculare și extrașcolare, având ca tematică beneficiile consumului de fructe și legume proaspete și de lapte și produse lactate.

Consiliile județene și consiliile locale ale sectoarelor municipiului București adoptă deciziile prevăzute la alin. (3) lit. a) în termen de 5 zile lucrătoare de la data intrării în vigoare a hotărârii Guvernului prevăzute la art. 3 alin. (2) din Ordonanța Guvernului nr. 13/2017 și le aduc la cunoștința Comisiei, în termen de 3 zile lucrătoare de la adoptare.

Consiliul județean, respectiv consiliile locale ale sectoarelor municipiului București informează comisia cu privire la câștigătorii desemnați în urma organizării procedurilor de achiziție publică prevăzute la art. 7 alin. (2), în termen de 5 zile lucrătoare de la desemnarea acestora.

Pentru participarea la Programul pentru școli al României, consiliile județene și consiliile locale ale sectoarelor municipiului București se constituie ca solicitanți de ajutor financiar din "Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA)" pentru furnizarea fructelor, legumelor, laptelui și produselor lactate în unitățile de învățământ și depun în acest sens la centrele județene/al municipiului București ale Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură angajamentele scrise prevăzute la art. 6 alin. (1)-(3) din Regulamentul delegate (UE) 2017/40 al Comisiei de completare a Regulamentului (UE) nr. 1.308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește ajutoarele din partea Uniunii pentru furnizarea de fructe și legume, de banane și de lapte în instituțiile de învățământ și de modificare a Regulamentului delegat (UE) nr. 907/2014 al Comisiei.

În vederea acordării ajutorului financiar din FEGA pentru furnizarea fructelor, legumelor, laptelui și produselor lactate și derularea măsurilor educative aferente, solicitanții de ajutor depun la centrele județene/al municipiului București ale Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură cereri de plată, la sfârșitul fiecărui semestru al anului școlar, conform structurii anului școlar aprobate de Ministerul Educației Naționale, în termen de două luni de la sfârșitul perioadei pe care o vizează.

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale alături de Ministerul Educației Naționale și Ministerul Sănătății sunt instituțiile administrației publice centrale responsabile pentru conținutul Programului pentru școli al României. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, prin Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, este responsabil de monitorizarea și evaluarea Programului pentru școli al României, în conformitate cu prevederile art. 8 din Regulamentul de punere în aplicare (UE) 2017/39 al Comisiei. În conformitate cu prevederile art. 23a alin. (8) din Regulamentul (UE) 2016/791 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 mai 2016 de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1.308/2013 și (UE) nr. 1.306/2013 în ceea ce privește schema de ajutoare pentru aprovizionarea instituțiilor de învățământ cu fructe și legume, cu banane și cu lapte, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale informează publicul larg, prin comunicate de presă, despre implementarea Programului pentru școli al României, cel puțin o dată în fiecare semestru al anului școlar.

Ministerul Educației Naționale, prin inspectoratele școlare județene/al municipiului București, are obligația de a asista consiliile județene și consiliile locale ale sectoarelor municipiului București în realizarea măsurilor educative.

Consiliile județene și consiliile locale ale sectoarelor municipiului București au obligația transmiterii tuturor datelor solicitate referitoare la Programul pentru școli al României către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, Ministerul Educației Naționale, Ministerul Sănătății și către Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură, după caz.

Beneficiarii programului

Beneficiarii acestui program sunt preșcolarii din grădinițele cu program normal de 4 ore de stat autorizate/acreditate și particulare acreditate și elevii din învățământul primar și gimnazial de stat și particular care pot primi fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate în limita unei valori zilnice/preșcolar/elev.

Produsele care se pot distribui preșcolărilor și elevilor și gramajele porțiilor sunt prevăzute în anexa nr. 1 a Hotărârii Guvernului nr. 640/2017, cu modificările și completările ulterioare.

Caracteristici generale

Pentru menținerea sănătății preșcolărilor și elevilor, în cadrul programului pentru școli se vor distribui numai produse alimentare care respectă cerințele prevăzute în Regulamentul (CE) nr. 852/2004 al Parlamentului European și al Consiliului privind igiena produselor alimentare, cu modificările și completările ulterioare, care vor purta marca de identificare prevăzută în Regulamentul (CE) nr. 853/2004 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a unor norme specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală, cu modificările și completările ulterioare.

Produsele distribuite vor respecta cerințele prevăzute de Regulamentul (UE) nr. 1.169/2011 al Parlamentului European și al Consiliului privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1.924/2006 și (CE) nr. 1.925/2006 ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Directivei 87/250/CEE a Comisiei, a Directivei 90/496/CEE a Consiliului, a Directivei 1999/10/CE a Comisiei, a Directivei 2000/13/CE a Parlamentului European și a Consiliului, a Directivelor 2002/67/CE și 2008/5/CE ale Comisiei și a Regulamentului (CE) nr. 608/2004 al Comisiei.

Frecvența distribuirii produselor

Pe parcursul săptămânii, unui preșcolar/elev i se acordă gratuit 2 porții de fructe și/sau legume, 2 porții de lapte, o porție de produse lactate, cu încadrarea în sumele alocate cu aceste destinații.

Pentru asigurarea diversității, porția de fructe și/sau legume va fi însoțită de o porție de biscuiți și/sau covrigi uscați, iar porția de lapte și produse lactate va fi însoțită de corn și/sau baton, conform anexei nr. 1 din Hotărârea Guvernului nr. 640/2017, cu modificările și completările ulterioare.

La cererea motivată a părinților, preșcolării sau elevii care suferă de intoleranță la gluten și/sau lactoză și/sau la orice alt ingredient sau compus și/sau la orice produs distribuit conform prevederilor art. 3 alin. (3) sau degustat conform prevederilor art. 4 alin. (6) vor beneficia de produse adecvate situației

acestora, în limita valorii zilnice prevăzute la art. 3 alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 640/2017, cu modificările și completările ulterioare.

Caracteristici specifice pentru livrare către unitățile de învățământ, conform anexei 1 și 2 la HG 640/2017

A. Fructe și legume

- Se pot distribui următoarele: mere; pere; struguri de masă; prune; morcov, păstârnac, țelină rădăcină, sfeclă roșie; ardei grași; castraveți proaspeți.
- Porția de fructe distribuită are cel puțin 100 grame și conține o singură specie de fructe, iar porția de legume distribuită are cel puțin 200 grame și poate fi un amestec din speciile propuse, preparate și gata de consum în stare proaspătă.
- Fructele și legumele distribuite vor fi întregi, sănătoase, spălate, curate, fără corpuri străine vizibile, fără urme de atacuri de boli și dăunători, fără umiditate externă în exces, fără miros sau gust străin. Amestecurile vor conține legume sănătoase, spălate, curate fără corpuri străine vizibile, fără urme de atacuri de boli și dăunători, fără umiditate externă în exces, fără miros sau gust străin, curățate și tăiate în bucăți gata de consum și fără niciun alt ingredient.
- Fiecare porție va fi ambalată individual.
- Merele, perele, strugurii de masă și ardeii grași distribuiți întregi vor fi încadrate la categoria „Extra” și/sau categoria I, conform standardului de comercializare specific, prevăzut în anexa I „Standardele de comercializare prevăzute la articolul 3” - partea B „Standarde specifice de comercializare”, partea 1, partea 6, partea 8 și partea 9 la Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 543/2011 al Comisiei de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1.234/2007 al Consiliului în ceea ce privește sectorul fructelor și legumelor și sectorul fructelor și legumelor prelucrate, cu modificările și completările ulterioare.
- Prunele, morcovii, păstârnacul, țelina rădăcină și sfecla roșie distribuite vor respecta standardul de comercializare general, prevăzut în anexa I „Standardele de comercializare prevăzute la articolul 3” - partea A „Standardul de comercializare general”.
- Amestecurile de legume vor respecta prevederile art. 4 alin. (1) lit. (d) din Regulamentul (UE) nr. 543/2011.
- Perioada de consum a fructelor și legumelor se stabilește conform legislației UE și naționale în vigoare.

B. Lapte și produse lactate

- Se vor distribui: lapte de consum fără adaos de lapte praf: lapte tratat termic, pasteurizat sau UHT, fără adaos de zahăr sau alți îndulcitori, fără adaos de cacao; produse lactate fermentate fără adaos de lapte praf: iaurt, lapte acru, lapte covăsit, chefir, sana și alte sortimente de lapte fermentate sau acrite, fără adaos de zahăr sau alți îndulcitori, fără adaos de fructe, fără adaos de cacao.
- Porția de lapte și porția de produse lactate au un conținut de minimum 3,2% proteine și de minimum 1,8% grăsime. Porția de produse lactate conține cel puțin 90% din greutate lapte tratat termic.

- Porția de lapte distribuită are 200 ml, iar porția de produse lactate distribuită are 125 grame.
- În cadrul Programului pentru școli nu se vor distribui produse obținute în conformitate cu prevederile Ordinului ministrului agriculturii și alimentației și al ministrului de stat, ministrul sănătății, nr. 327/166/2000 pentru aprobarea utilizării laptelui reconstituit din lapte praf la fabricarea laptelui de consum.
- Perioada de consum a produselor se stabilește conform legislației UE și naționale în vigoare. (la 08-02-2019, Punctul 5. din Litera B. , Capitolul II. , Anexa nr. 1 a fost modificat de Punctul 15, Articolul I din HOTĂRÂREA nr. 52 din 30 ianuarie 2019, publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 101 din 08 februarie 2019)

Specificații privind etichetarea și marcarea

Produsele distribuite în cadrul programului pentru școli vor avea inscripționate pe ambalaj următoarele elemente obligatorii, după caz:

- denumirea produsului: denumirea speciei și a soiului de fructe sau legume, lapte de consum, lapte UHT, lapte bătut, corn, baton etc.;
- lista legumelor în cazul amestecurilor și lista ingredientelor în cazul produselor lactate și al celor de panificație, conform legislației specifice în vigoare. În cazul laptelui și al produselor lactate, se vor menționa conținutul minim de proteine și grăsimi;
- în cazul laptelui, produselor lactate și de panificație se vor menționa și substanțele care cauzează alergii sau intoleranțe;
- declarația nutrițională;
- cantitatea netă exprimată în grame, în cazul fructelor, legumelor, produselor lactate și al celor de panificație, și exprimată în mililitri, în cazul laptelui;
- data durabilității minimale, definită în Regulamentul (UE) nr. 1.169/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1.924/2006 și (CE) nr. 1.925/2006 ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Directivei 87/250/CEE a Comisiei, a Directivei 90/496/CEE a Consiliului, a Directivei 1999/10/CE a Comisiei, a Directivei 2000/13/CE a Parlamentului European și a Consiliului, a Directivelor 2002/67/CE și 2008/5/CE ale Comisiei și a Regulamentului (CE) nr. 608/2004 al Comisiei, sub forma: "a se consuma, de preferință înainte de data...", urmată de înscrierea necodificată a zilei, lunii și anului sau de indicarea locului unde este înscrisă data. Legumele și fructele care nu au suferit operațiuni de curățare, tăiere sau un tratament similar sunt scutite de indicarea datei durabilității minimale;
- condiții de depozitare;
- denumirea și adresa producătorului și ale distribuitorului, după caz;
- mențiune privind lotul;
- ambalajul laptelui și al produselor lactate va prezenta în mod obligatoriu marca de identificare ovală, care să ateste că laptele și produsele lactate au fost obținute într-o unitate autorizată sanitar-veterinar și pentru siguranța alimentelor pentru schimburi intracomunitare;
- mențiunea "Produs distribuit gratuit în cadrul Programului pentru școli conform Ordonanței Guvernului nr. 13/2017. Interzisă comercializarea!" sau mențiunea «Produsele sunt distribuite gratuit conform Hotărârii Guvernului nr. 640/2017. Este interzisă comercializarea!

Produsele care pot fi degustate cu ocazia măsurilor educative

Pentru a familiariza preșcolarii și elevii cu varietatea și gustul diferitelor produse agricole proaspete, măsurile educative pot include și sesiuni de degustare. În cadrul acestora, preșcolarii/elevii pot degusta orice produse care nu sunt distribuite conform art. 3 alin. (3) din Hotărârea Guvernului nr. 640/2017.

➔ Fructe și legume

Fructele și legumele destinate degustării trebuie să fie însoțite de certificate de conformitate și trebuie să respecte toate caracteristicile specifice fructelor și legumelor distribuite conform art. 3 alin. (3) din hotărâre.

Se pot degusta orice fructe și/sau legume prevăzute în anexa nr. I partea IX la Regulamentul (UE) nr. 1.308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1.037/2001 și (CE) nr. 1.234/2007 ale Consiliului, sub formă proaspătă sau preparate ca salate și/sau sucuri proaspete, fără adaos de zahăr sau alți îndulcitori, sare, oțet și ulei.

În cazul degustării de sucuri proaspete, acestea trebuie combinate cu apă și consumate imediat, pe parcursul a 10-15 minute de la preparare. Fructele și legumele destinate degustării trebuie să fie întregi, sănătoase, spălate, curate, fără corpuri străine vizibile, fără urme de atacuri de boli și dăunători, fără umiditate externă în exces, fără miros sau gust străin.

➔ Lapte și produse lactate

Laptele și produsele lactate destinate degustării trebuie să fie însoțite de fișele tehnice specifice fiecărui produs lactat degustat și să respecte toate caracteristicile specifice produselor lactate. Se poate degusta orice produs prevăzut la art. 23 alin. (3) lit. b), alin. (4) lit. b) și alin. (5) din Regulamentul (UE) nr. 1.308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului.

➔ Miere

Preșcolarii și elevii pot degusta o cantitate de 1-3 grame de miere pe kg/corp. Mierea degustată îndeplinește următoarele condiții: nu trebuie produsă de albine care au fost hrănite cu zahăr sau siropuri artificiale în perioada recoltării nectarului; provine de la stupine autorizate conform prevederilor legale în vigoare; respectă prevederile Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului, al ministrului sănătății și al președintelui Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor nr. 522/798/317/2003 pentru aprobarea Normelor privind denumirea, descrierea, definirea, caracteristicile și compoziția mierii, cu modificările și completările ulterioare; respectă declarația nutrițională prevăzută de Regulamentul (UE) nr. 1.169/2011 al Parlamentului European și al Consiliului privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1.924/2006 și (CE) nr. 1.925/2006 ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Directivei 87/250/CEE a Comisiei, a Directivei 90/496/CEE a Consiliului, a Directivei 1.999/10/CE a Comisiei, a Directivei 2.000/13/CE a Parlamentului European și a Consiliului, a Directivelor 2.002/67/CE și 2.008/5/CE ale Comisiei și a Regulamentului (CE) nr. 608/2004 al Comisiei, cu modificările și completările ulterioare.

Bugetele alocate conform HG-urilor anuale și Deciziilor UE pentru Programul pentru școli al României

Din fondurile alocate de UE pentru distribuția de produse și măsurile educative aferente, alocarea a fost de 85% pentru produse și 15 % pentru măsurile educative.

Un total de 103,6 milioane EUR au fost alocați României pe durata programului (2017-2022)². În România, fondurile din schema UE au fost completate cu finanțare publică națională. Nu a fost inclusă nicio finanțare privată națională. Conform Raportului de Evaluare a Programului UE pentru Școli, elaborate de Comitetul Economic și Social European, adoptat în 15 decembrie 2022, pagina 18, în România, majoritatea fondurilor UE au fost cheltuite furnizării și distribuției de lapte și produse lactate (72%). Restul a acoperit furnizarea și distribuția de fructe și legume (27%), 1,4% din finanțarea UE fiind destinată măsurilor educaționale. Cheltuielile totale pentru program din perioada 2017 – 2021 s-au ridicat la 62,77 milioane EUR.

Datele furnizate de APIA reflectă următoarele valori aferente programului pentru perioada 2017-2022, au fost alocate următoarele sume:

² Evaluarea programului UE pentru școli, Economic și Social European, Decembrie 2022

	An școlar	2017/2018		2018/2019		2019/2020		2020/2021		2021/2022	
		distribuția	ME	distribuția	ME	distribuția	ME	distribuția	ME	distribuția	ME
Fructe, legume	FS, alocare mii lei	70,483	41,408	87,372	43,689	79,181	38,402	76,332	38,115	76,305	38,077
	Limita zilnică/an/copil, lei cu TVA	0.6	20	0.6	20	0.6	20	0.6	20	0.6	20
Produce lactate	LS, alocare mii lei	109,317	41,408	192,219	43,689	196,435	38,402	178,267	38,115	167,870	38,077
	Limita zilnică/an/copil, lei cu TVA	0.9	20	0.9	20	0.9	20	0.9	20	0.9	20
	FS alocare UE, in euro	4,669,456	824,021.70	5,836,821	1,030,027.20	5,836,821	1,030,027.20	686,821	1,180,027.20	5,836,821	1,030,027.20
	LS alocare UE, in euro	10,714,423.40	1,890,780.60	9,132,261	1,611,575.40	11,301,317	1,695,197.55	9,155,566	1,615,688.10	8,839,655	1,559,939.10

Sursa datelor: APIA

4.2. Principalele modele sau tendințe ale școlilor participante/copiilor participanți

În medie, în România, 1.63 milioane de elevi³ din peste 22.000 de școli au luat parte la program în fiecare an începând cu 2017. 100% dintre preșcolarii și elevii participanți la program din România au făcut parte din schema de lapte și produse lactate. În primul an al schemei, componenta fructe și legume a fost oferită doar pentru 28% dintre preșcolarii și elevii participanți. Aceasta a crescut la peste 85% în 2018/2019 și a rămas la acest nivel de atunci. În România, schema a inclus doar fructe și legume proaspete fără produse procesate și 2 porții de lapte de băut și o porție de lactate pe săptămână.

Un element de reușită al programului, în concepția reprezentanților autorităților centrale constă în **gradul ridicat de participare a consiliilor județene**, apreciindu-se că, în medie, peste 90% dintre acestea au participat într-o formă sau alta în program pe parcursul unui an școlar. S-au menționat chiar situații în care sumele solicitate de consiliile județene au fost mai ridicate decât fondurile alocate. O participare mai slabă au înregistrat-o consiliile locale și sectoarele municipiului București, îndeosebi la componenta de distribuție de fructe și legume.

Un alt element din rândul reușitelor programului se referă la **gradul de absorbție a fondurilor** din bugetul alocat de Comisia Europeană pentru cei 5 ani de zile prin Deciziile anuale, pentru cele două categorii de produse și pentru măsurile educative aferente rata de absorbție a fost de aproximativ 89%, după cum o relevă și analiza de mai jos:

Categorie Produs	An școlar	Buget alocat de la FEAGA prin Decizii CE	Ajutorul financiar plătit din FEAGA, Euro	Rata de absorbție
Fructe/ legume	2017-2018	5,493,478	2,041,794	37%
Produse lactate	2017-2018	12,605,204	12,340,180	98%
Fructe/ legume	2018-2019	6,866,848	5,327,520	78%
Produse lactate	2018-2019	12,516,778	12,360,138	99%
Fructe/ legume	2019-2020	6,866,848	5,673,512	83%
Produse lactate	2019-2020	11,301,317	11,242,968	99%
Fructe/ legume	2020-2021	7,866,848	3,695,151	47%
Produse lactate	2020-2021	10,771,254	9,203,961	85%
Fructe/ legume	2021-2022	6,866,848	6,765,471	99%
Produse lactate	2021-2022	10,399,594	10,313,368	99%
TOTAL		89,224,594	78,964,063	89%

Sunt și câteva elemente care au afectat rezultatele programului:

- ➡ În anumite județe, populația de beneficiari s-a diminuat de la an la an, deoarece volumul populației școlare a scăzut de la o generație la alta;
- ➡ Pandemia a afectat rezultatele pe anumite componente ale proiectului;

³ Evaluarea programului UE pentru școli, Economic și Social European, 2022

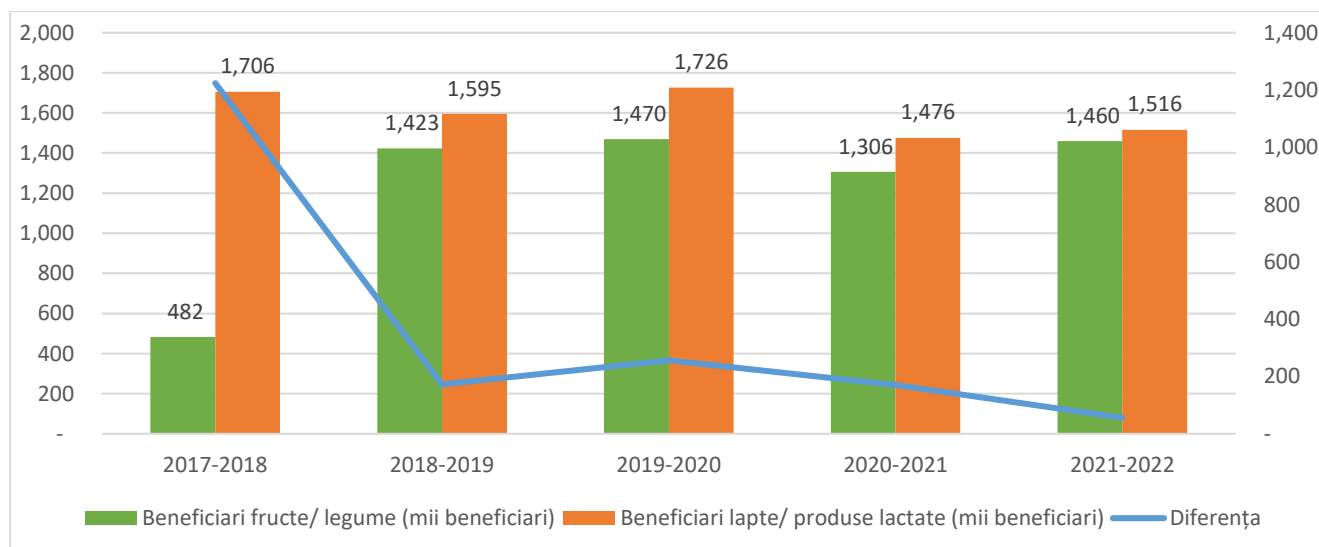
- Datele arată un interes mai crescut din rural al copiilor față de componentele programului și îndeosebi a celor proveniți din categorii vulnerabile; copiii din mediul urban mare manifestă o reticență mai scăzută față de consumul produselor din program;
- Un alt program de alimentație în cadrul școlilor (masa caldă – program pilot în 450 de școli) poate fi implementat în complementaritate cu Programul pentru școli, cu condiția ca produsele alimentare să fie clar distincte ; conform interviurilor realizate, în multe școli, din teama de a nu întâmpina probleme de decontare, anumite școli care au intrat în programul pilot "masa caldă", au întrerupt distribuția produselor din Programul pentru școli, și, implicit realizarea măsurilor educative; astfel, un efect indirect, negativ al implementării simultane a celor două programe poate fi renunțarea, din partea școlilor la programul de fructe/legume/produse lactate.

Numărul de beneficiari ai programului a înregistrat o scădere deoarece la nivelul județului a scăzut natalitatea. Cantitatea de produse a fost și ea în scădere datorită perioadei de pandemie, cea mai mare scădere a fost înregistrată începând cu luna martie 2020. Deși programul permite o mai mare varietate de produse acestea nu se regăsesc pe piața locală iar distribuția acestora la unitățile școlare nu a putut fi contractată. Pentru produsele lactate s-a reușit distribuția la unitățile școlare beneficiare ale programului și a produselor lactate derivate cum ar fi laptele bătut și iaurt.

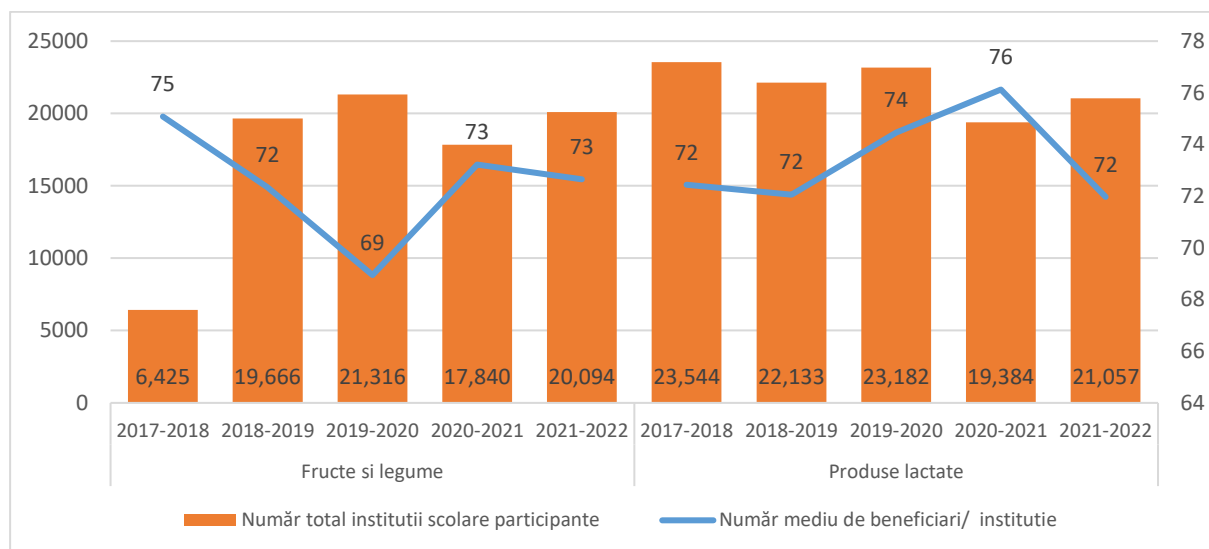
În București lucrurile sunt nuanțate deoarece marea majoritate a copiilor provin din familii bine dezvoltate financiar. La momentul acesta, în București salariile sunt mai mari decât în restul țării, dar și interesul față de program al celor 6 sectoare este mai redus. (reprezentant autorități centrale)

În perioada 2017-2022 numărul de beneficiari a scăzut datorită declinului demografic și a faptului că multe familii din județul nostru au migrat în UE. (reprezentant CJ)

Evoluția beneficiarilor celor două componente ale programului, respectiv cele referitoare la consumul de fructe și legume, respectiv la consumul de lapte și produse lactate, este una ușor diferită. În cazul produselor vegetale, numărul de beneficiari din primul an s-a situat sub 500 mii, pentru ca apoi să se stabilizeze la circa 1.4 milioane. În cazul produselor de lapte și lactate, tendința este de ușoară scădere, de la 1.7 milioane beneficiari în primul an, la circa 1.5, în ultimii doi ani. De altfel și diferența dintre cele două programe tinde să scadă, ajungând la circa 56 mii, în 2021-2022.

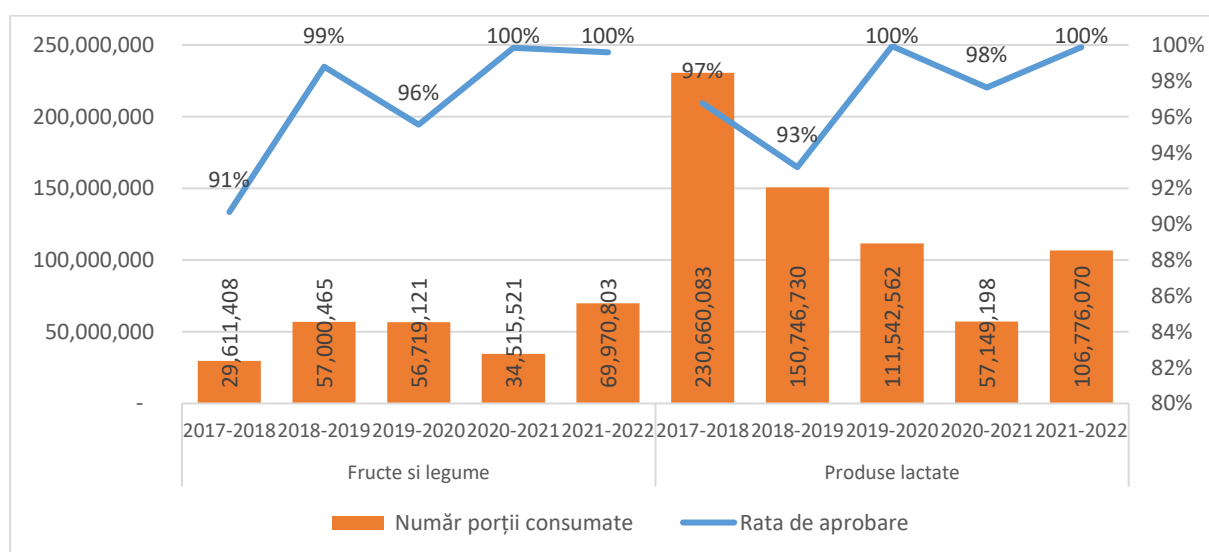

Numărul de instituții școlare participante a crescut în primii ani, în cazul componentei de fructe și legume, de la circa 6.4 mii la 21 mii, pentru ca mai apoi să scadă în pandemie, la circa 18 mii și să revină, în 2021-2022, la circa 20 mii. În cazul lactatelor, în primii trei ani, circa 22-23 mii școli au solicitat participarea la program, pentru ca apoi numărul acestora să scadă la circa 19 mii și să revină ușor, în ultimul an, la circa 21 mii.

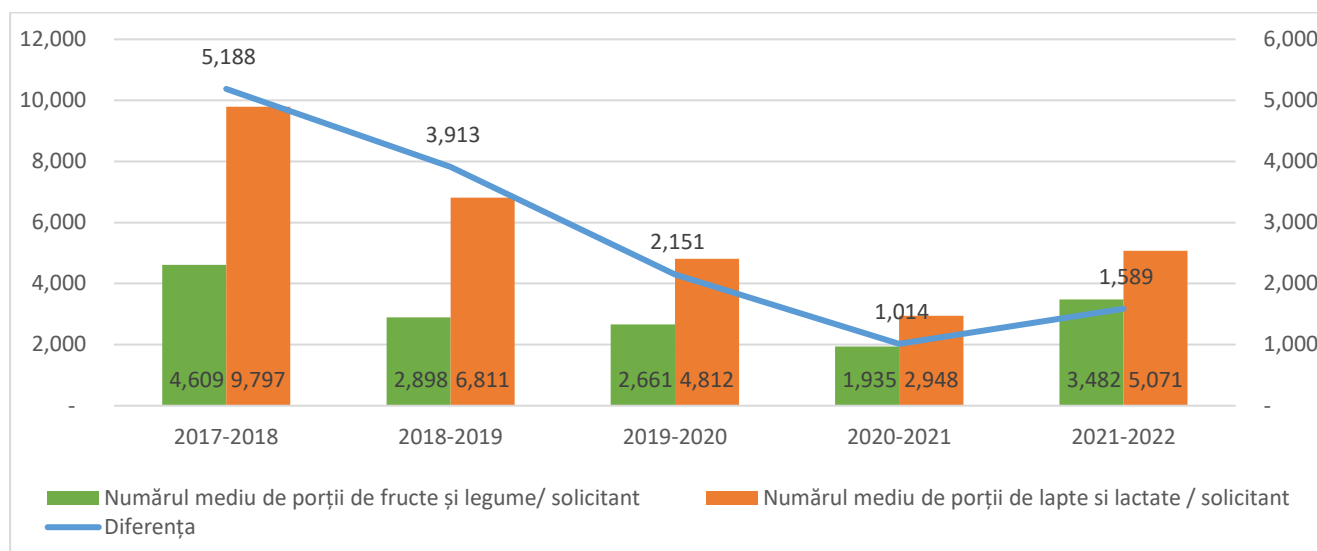
Ca și în cazul evoluției beneficiarilor, tendința este de reducere a diferenței dintre numărul de instituții participante la cele două programe. În medie, instituțiile participante au circa 72 beneficiari, în cazul programului pentru fructe și legume, și 73, pentru cel de produse lactate.

Numărul de porții consumate a variat semnificativ, atât în cazul fructelor, cât mai ales în cazul produselor lactate. În cazul produselor vegetale, tendința a fost una de creștere, în anul școlar 2021-2022, ajungându-se la aproape 70 mil. porții consumate. În cazul produselor lactate, variația a fost una de scădere, în primii 4 ani, urmată de o redresare în 2021-2022. Rata de aprobare a variat între 91% și 93%, mai mică în primii doi ani, pentru ca, în următorii trei să crească până la 100%.

Numărul mediu de porții consumate scade, atât în cazul fructelor/ legumelor, cât și în cel al laptelui/ lactatelor, în primii 4 ani de program, pentru ca apoi să crească în ultimul an, în special în cazul fructelor. Diferența dintre cele două valori medii scade și ea, în primii patru ani, pentru ca apoi să crească, în ultimul

an. Din acest punct de vedere, componenta fructe și legume este mai stabilă, în timp ce cea de distribuire a lactatelor este mai fluctuantă, din acest punct de vedere programul depreciindu-se relativ rapid în primii ani, în condițiile unui număr similar de instituții.

Rata de aprobare a variat între 91% și 93%, mai mică în primii doi ani, pentru ca, în următorii trei să crească până la 100%.

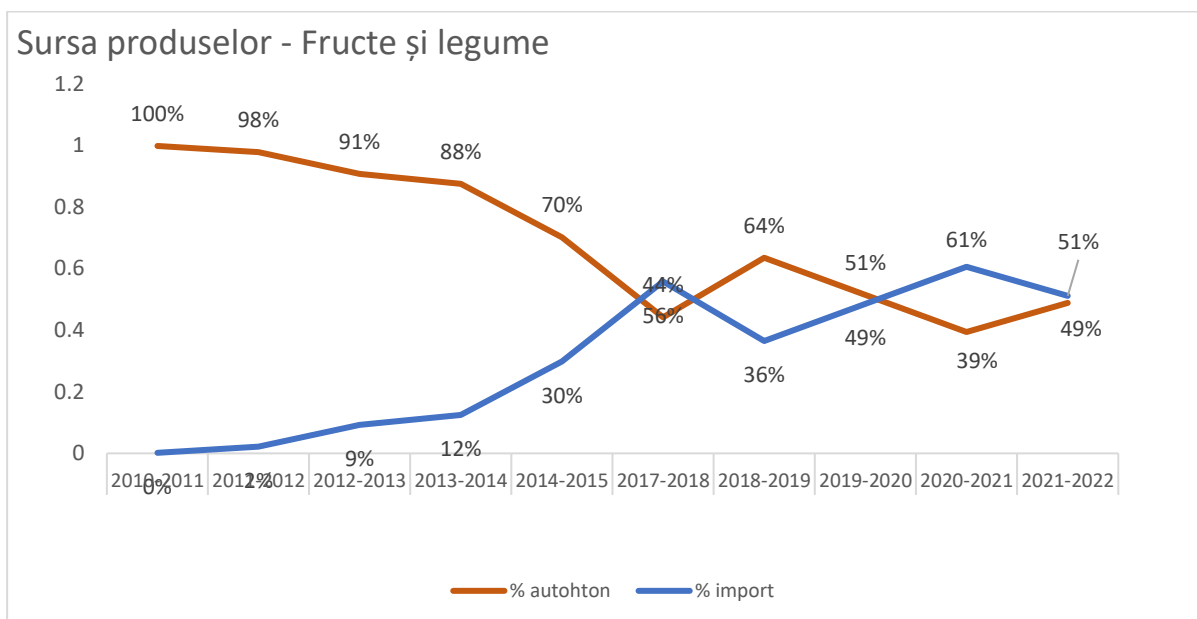
4.3. Furnizarea/distribuția de fructe, legume, lapte și produse lactate în școli și prioritatea acordată fructelor și legumelor proaspete și laptelui de consum

Furnizarea/ distribuția de produse

Conform datelor analizate, fructele și legumele trebuie să îndeplinească caracteristicile a standardului de comercializare din Regulamentul (UE) nr. 543 pe 2011. Ca urmare a acestui fapt la nivel național se solicită furnizorilor o dovadă a certificării calității, certificate de conformitate emise de direcțiile agricole județene, din care să rezulte că produsele distribuite respectă standardele regulamentelor europene. O altă cerință se referă la gramaj, porția de fructe să aibă cel puțin 100 g.

În opinia celor mai mulți intervievați, deși resursele au fost suficiente și disponibile la timp, fondurile prevăzute în regulamente nu au permis asigurarea standardelor ridicate de calitate a achiziției produselor, transportului și distribuirii acestora. Participanții la licitațiile organizate sunt tot mai puțini deoarece prețurile nu au fost actualizate anual proporțional cu rata inflației. Gradul de interes al firmelor potențial participante la licitațiile de furnizare și distribuire a scăzut în timp.

O analiză a situației contractelor de achiziție în actualul program relevă faptul că peste 50% dintre fructele care au ajuns în 2021-2022 în școli provin din țări externe României; în anul 2020-2021, acest procent a fost și mai ridicat, de 61% (a se vedea în capitolul analiza comparativă). Mai multe elemente au dus la o scădere a interesului furnizorilor/producătorilor locali pentru componentele programului.

În anul 2020 pandemia a generat o serie de dificultăți prin instaurarea stării de urgență la nivel național, cursurile fiind sistate pentru o perioadă de 2 luni, iar furnizorii s-au aflat în imposibilitatea de a distribui produsele. Rezolvarea acestei situații a fost donarea produselor, evitându-se acumularea de stocuri.

Principalele dificultăți menționate legate de achiziționarea, furnizarea și distribuția produselor:

- ✓ Număr redus de participanți la licitațiile organizate, în multe cazuri chiar lipsa acestora, din cauza prețului considerat mic de către furnizori (prețul actual include, pe lângă costul produsului și ambalajul și distribuția acestuia). Furnizorii au reclamat rentabilitatea redusă;
- ✓ Perisabilitatea merelor și termenul redus de garanție;
- ✓ Suspendarea cursurilor în perioada pandemiei a afectat considerabil întreg procesul de furnizare și distribuție a produselor;
- ✓ Reclamații pentru produse necorespunzătoare în unele cazuri;
- ✓ Dificilă procedura de decontare, necesită un număr ridicat de documente;
- ✓ Întregul program este dificil de monitorizat de către consiliile județene, în special în județele cu un număr ridicat de școli beneficiare;
- ✓ Tranziția dintre cele două programe a afectat contractele vechi încheiate cu vechii furnizori;
- ✓ Creșterea prețurilor produselor, costurile cu materiile prime;
- ✓ Standardul de comercializare prevăzut în Regulamentul (UE) nr. 543 pe 2011, specifică faptul că fructele și legumele trebuie să fie ambalate individual. Marcajul implică niște costuri suplimentare. Respectarea standardelor de comercializare au reprezentat o barieră pentru potențiali furnizori;

Probleme tehnice ale mijloacelor de transport cauzate de distanțele mari ce au trebuit parcurse, accidente ale șoferilor petrecute în timpul distribuției, accesul greoi la unele unități școlare din cauza reliefului și condițiilor meteo nefavorabile. Unele problemele au fost rezolvate de către furnizori printr-o mai bună organizare a activității de transport și prin suplimentarea mijloacelor de transport. (reprezentant CJ)

Prețul produselor lactate care a fost declarat câștigător în cadrul licitației nu a mai fost de actualitate pe parcursul derulării Programului. Astfel prețul produselor lactate a înregistrat o creștere considerabilă, materia primă, costurile majorate ale carburanților și costurile de fabricație a produselor lactate a fost mult mai mare decât cel prezentat în cadrul licitației. Această problemă a fost rezolvată parțial prin aplicarea Hotărârii 1383/2022 pentru modificarea HG nr. 1007/2022 privind stabilirea bugetului pentru implementarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 pentru anul școlar 2022-2023. Actualizarea valorii zilnice a prețului de 1,11 pentru porția de produse lactate a fost făcută cu întârziere

față de creșterea prețurilor de producție a produselor lactate. Evoluția inflației din ultima perioadă ar necesita o nouă actualizare a prețurilor care să fie în concordanță cu prețurile pieței. (reprezentant CJ)

În anul școlar 2019-2020, la nivelul județului nu s-au distribuit în unitățile de învățământ fructe întrucât contractul de furnizare a fost încheiat după finalizarea licitației în data de 06.03.2020, cu prima zi de distribuție 12 martie 2020, dar datorită suspendării cursurilor în toate unitățile de învățământ din țară ca urmare a pandemiei COVID -19, acest lucru nu a mai fost posibil. Prin urmare, nu s-au implementat nici măsuri educative aferente achiziției și distribuției de fructe în unitățile de învățământ. (reprezentant CJ)

În anul școlar 2017-2018, la nivelul județului nu s-au distribuit în unitățile de învățământ fructe întrucât la data apariției HG 640 / septembrie 2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017 – 2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017 – 2018, erau încheiate contracte cu furnizorii privind acordarea de produse lactate și de panificație, pe pachet lapte/corn, 5 porții/săptămână, pentru elevii din învățământul primar și gimnazial de stat și privat, precum și pentru copiii preșcolari din grădinițele de stat și private cu program normal de 4 ore, în conformitate cu prevederile O.U.G. nr.96/2002, privind acordarea de produse lactate și de panificație pentru elevii din învățământul primar și gimnazial de stat și privat, precum și pentru copiii preșcolari din grădinițele de stat și private cu program normal de 4 ore, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 16/2003, cu modificările și completările ulterioare. În această situație nu a mai fost posibilă organizarea unei noi licitații pentru distribuția de mere. Prin urmare, nu s-au implementat nici măsuri educative aferente achiziției și distribuției de fructe în unitățile de învățământ. (reprezentant CJ)

Valoarea unei porții nu a fost indexată/actualizată într-un mod realist în ultimii ani, iar din acest motiv efectele sunt vizibile: calitatea produselor oferite este afectată, ceea ce reduce atractivitatea și consumul produselor de către copiii, iar producătorii care oferă produse de calitate își pierd interesul și nu mai participă la procedurile de achiziții publice organizate de consiliile județene. (reprezentant CJ)

Dificultăți au fost când s-a trecut de la distribuția a 5 porții/săptămână la 2 porții/săptămână. Furnizorii și Beneficiarii și-au exprimat nemulțumirea. Furnizorii nu au avut concurență la achiziție, prețul mic. (reprezentant CJ)

Condițiile de livrare au fost asigurate corespunzător cu legislația în vigoare. Furnizorii au avut în dotare mijloace de transport auto cu autorizații sanitare veterinare valabile pe toată perioada contractelor, iar șoferii firmelor care au asigurat transportul au prezentat certificate de absolvire a cursurilor de igienă. Aceștia au fost verificați și instruiți periodic. Județul a fost împărțit în 7 trasee, produsele achiziționate în cadrul programului, respectiv fructe (mere), acestea au fost lotizate astfel încât pentru fiecare traseu, respectiv lot s-a încheiat un contract subsecvent de furnizare. În funcție de operatorul economic care a licitat, am avut două situații: producătorul este același cu furnizorul și producătorul diferă de furnizor, acesta din urmă având încheiate contracte de achiziție cu diverși producători de mere. (reprezentant CJ)

În anul școlar 2019-2020, ca urmare a suspendării cursurilor în toate unitățile de învățământ din țară, ca urmare a pandemiei COVID -19, s-a făcut redistribuirea stocurilor de produse conform Ordonanței de Urgență a Guvernului nr.121/22.07.2020 ce prevedea redistribuirea acestora către organizații umanitare, unități sanitare, de asistență socială, de îngrijire și asistență medico-socială sau în favoarea beneficiarilor Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare, cu respectarea prevederilor sanitare veterinare și pentru siguranța alimentelor. (reprezentant CJ)

Raportat la limitele valorice maxime ale produselor, astfel cum au fost reglementate de prevederile HG nr. 640/2017 (maxim 0,60 lei cu TVA inclus/ fruct și maxim 0.88 lei cu TVA inclus/ produs lactat), resursele financiare necesare implementării programului, alocate de la bugetul de stat în această perioadă, au fost suficiente. La aceste valori, însă, nu au putut fi achiziționate decât produse care îndeplinesc limita minimă a cerințelor de calitate. (reprezentant CJ)

Dificultăți au apărut când costurile de producție, transport, etc au crescut extrem de mult iar limita valorică/porție a crescut foarte puțin. Problemele s-au rezolvat doar datorită faptului că acordurile cadru erau deja încheiate pe o perioadă de 3 ani și datorită faptului că a mai urmat o creștere a limitei valorice

Datorită faptului că prețurile au crescut extrem de mult, unii furnizori au dorit renunțarea la contracte întrucât limita valorică/porție impusă de legislație a fost mult mai mică decât costurile de producție, transport, etc. Considerăm că înainte de a se impune o valoare maximă ar trebui studiată piața mult mai bine decât este în prezent.

Nu au fost prevăzute costuri pentru plata personalului responsabil de implementarea programului (atât de la nivelul unităților școlare cât și din administrația publică), pentru a putea avea o mai mare responsabilizare a acestora. (reprezentant CJ)

Resursele umane din unitățile de învățământ implicate în derularea programului au fost, în cea mai mare parte, insuficiente. (reprezentant CJ)

Resursele necesare implementării programului nu au fost suficiente pentru produsele lactate prețul mic alocat prin HG 640/2017 a fost modificat târziu și ar mai necesita o creștere. Pentru măsurile educative cu solicitare de sprijin financiar respectiv "Concursuri de desen dedicate consumului de fructe , lapte și produse lactate " fondurile alocate prin Hotărâre de Guvern nu au fost suficiente pentru implementarea acestei măsuri la toții copiii beneficiari ai programului din județ, de aceea a trebuit să implementăm ca măsură și Ziua Tematică la unitățile școlare în care nu a fost implementat concursul. (reprezentant CJ)

Au fost monitorizate în cadrul programului asigurarea standardelor de calitate și marcarea corespunzătoare a produselor, au fost făcute controale la unitățile școlare pentru respectarea normelor de igienă . Produsele lactate au înregistrat începând cu anul 2022 un nivel mai scăzut al consumului datorat nelivrării produselor lactate la unele unități școlare unde așezarea geografică și distanța mare față de depozit nu a permis acest lucru. (reprezentant CJ)

Dificultăți care țin de școli

- ✓ Personalul din școli refuză în general să își asume sarcina derulării programului, în condițiile în care nu se alocă o suplimentare a salariului. Efortul responsabililor de la nivelul școlilor de a gestiona un proiect cu o birocrație relativ ridicată, de a presta activități pentru care nu sunt motivați, remunerați în nici un fel, în condițiile în care responsabilitatea este una ridicată (răspund personal pentru greșeli, inclusiv financiar). Astfel, în școlile foarte mici sunt probleme în a găsi cadre didactice care să se ocupe de acest program.
- ✓ De cele mai multe ori, în cadrul unităților de învățământ, responsabilii cu derularea programului sunt din categoria personalului didactic, deseori reticenți la atribuțiile și solicitările aferente în ceea ce privește întocmirea documentelor justificative corecte și în termene strânse; lipsa de pregătire, instruire, a personalului din unitățile de învățământ, în ținerea de gestiuni și întocmirea de acte contabile primare; inadaptabilitatea personalului din instituțiile de învățământ la permanentele modificări ale legislației, precum și la formulărilor solicitate acestora, a căror completare necesită nu neapărat un nivel minim de cunoștințe în domeniul IT.
- ✓ Dificilă procedura retururilor și corelarea distribuției și consumului cu prezența școlară. Conform relatărilor din interviuri, au fost școli în care a fost trecută prezență continuă la școală, de teama de a nu greși. Furnizorii, la rândul lor, trebuie să își asume retururile, în condițiile în care produsele nu pot fi vândute în magazine, iar pentru ei aceste produse devin pierderi.
- ✓ Componenta de educație pentru sănătate a programului este mai puțin cunoscută de către cadrele didactice și personalul de specialitate din diferite instituții publice, aceștia rămân sub

impresia poziționării inițiale a politicii românești din perspectiva socială care se adresează copiilor defavorizați, deși Programul este orientat către toți copiii din grădinițele cu program normal și școli.

- ✓ Refuzul produselor de către consiliile de părinți.
- ✓ Insuficiența reurselor materiale de la nivelul unităților de învățământ, care nu acoperă necesarul achiziționării de aparatură frigorifică, obligatorie pentru păstrarea în condiții optime a produselor, precum nici amenajarea și dotarea unor săli de mese corespunzătoare.

Distribuția produselor în funcție de prezența elevilor la cursuri este o povară. Este foarte greu de monitorizat dacă elevul respectiv a venit o oră la curs și apoi are absențe. La sfârșitul zilei sau săptămânii se comunică total absențe. Această activitate cade în cele mai multe cazuri în sarcina profesorilor și învățătorilor de la fiecare clasă, fără a avea timpul necesar să completeze formularistica și fără a avea o recompensă legală. Este destul de dificil să faci diferența între TOTAL absenți pe Programul pentru școli și TOTAL absenți comunicați la sfârșitul săptămânii la Inspectoratele școlare județene. (reprezentant CJ)

La nivelul municipiului au existat unități de învățământ care au hotărât în cadrul consiliului de părinți să refuze primirea produselor, astfel încât furnizorii au fost nevoiți să nu procedeze la distribuția produselor pentru școlile respective, neexistând o prevedere legală care să reglementeze situațiile în care unitățile de învățământ au dreptul de a refuza produsele pe parcursul unui an școlar. (reprezentant autoritate locală)

Tipuri de produse preferate în cazul fructelor

Merele au fost alese de cea mai mare parte dintre beneficiarii formali ai programului. Motivele invocate țin de popularitatea acestui fruct, disponibilitate pe întreaga perioadă a anului școlar, rezistență la transport, manipulare, depozitare, grad de perisabilitate scăzut. Un alt motiv menționat se referă la oferta existentă pe piață.

Prin această componentă s-a optat pentru mere datorită faptului că la nivelul județului Vrancea există numeroși producători. Distribuția fructelor a început în anul școlar 2019-2020. (reprezentant CJ)

Începând cu anul școlar 2019-2020 a fost demarată distribuția merelor, iar din feedbackul primit de la instituțiile de învățământ acestea au fost consumate și preferate de copii datorită diversității soiurilor distribuite. (reprezentant CJ)

Alegerea fructului a avut la bază volumul de muncă uriaș necesar gestionării programului la nivelul întregului județ, întrucât nicio unitate administrativ-teritorială din județ nu și-a asumat derularea procedurilor de achiziție. (reprezentant CJ)

În cadrul Programului pentru școli s-au furnizat mere deoarece s-a considerat că aceste fructe rezistă mai bine la manipulare/transport, au un grad de perisabilitate scăzut și sunt familiare copiilor beneficiari. (reprezentant CJ)

Am ales merele deoarece județul nostru nu este dezvoltat în domeniul legumiculturii sau al fermelor pomicole, ar fi dus la costuri de transport și livrare prea mari, care ar fi determinat automat un preț mai mic pe care l-am fi putut acorda pentru produse, având în vedere respectarea limita valorii zilnice, dar și a caracteristicilor și calității obligatorii prevăzute. (reprezentant CJ)

Fructele achiziționate sunt merele. S-a optat pentru acest tip de fruct, deoarece cantitățile din această categorie au fost îndestulătoare, dar cel mai important aspect a fost acela legat de rezistența acestui fruct în timp, merele sunt mai puțin perisabile la condiții de depozitare normale decât alte fructe, având în

vedere că unitățile de învățământ din Sectorul 4 nu dispun de spații de depozitare la rece. (reprezentant CJ)

S-au achiziționat mere. Fructul distribuit în cadrul Programului pentru școli, în județ, s-a aprobat prin hotărâre de Consiliu județean, la propunerea Comisiei interinstituționale pentru monitorizarea implementării Programului pentru școli, în județul Suceava. S-a optat pentru acest fruct deoarece se găsește în cantități mari la producătorii locali sau regionali din zonă. Astfel, s-a reușit promovarea distribuției de produse agricole locale. (reprezentant CJ)

Tipuri de produse preferate în cazul produselor lactate

Conform cadrului legislativ, în cadrul programului se pot distribui: lapte de consum fără adaos de lapte praf; lapte tratat termic, pasteurizat sau UHT, fără adaos de zahăr sau alți îndulcitori, fără adaos de cacao; produse lactate fermentate fără adaos de lapte praf: iaurt, lapte acru, lapte covăsit, chefir, sana și alte sortimente de lapte fermentate sau acrite, fără adaos de zahăr sau alți îndulcitori, fără adaos de fructe, fără adaos de cacao.

Porția de lapte și porția de produse lactate trebuie să aibă un conținut de minimum 3,2% proteine și de minimum 1,8% grăsime. Porția de produse lactate conține cel puțin 90% din greutate lapte tratat termic. Porția de lapte distribuită trebuie să aibă 200 ml, iar porția de produse lactate distribuită are 125 grame.

Majoritatea beneficiarilor au optat pentru lapte UHT, în principal datorită faptului că nu toate unitățile de învățământ dispun de spații de depozitare conforme. De asemenea, termenul de valabilitate al laptelui este mai mare.

La începutul perioadei de referință, distribuția produselor lactate a fost pe un trend ascendent, beneficiarii aveau la dispoziție o paletă mai diversificată de produse, acest fapt s-a datorat prețului mai scăzut de achiziție a materiei prime. În urma feedback-ului primit de la unitățile de învățământ din județ, începând cu anul școlar 2018-2019 a început distribuția de lapte UHT cu termen de valabilitate ridicat (6 luni). În perioada 2020-2022, ca urmare a creșterii prețului materiei prime, copiii au beneficiat doar de lapte UHT și lapte bătut. (reprezentant CJ)

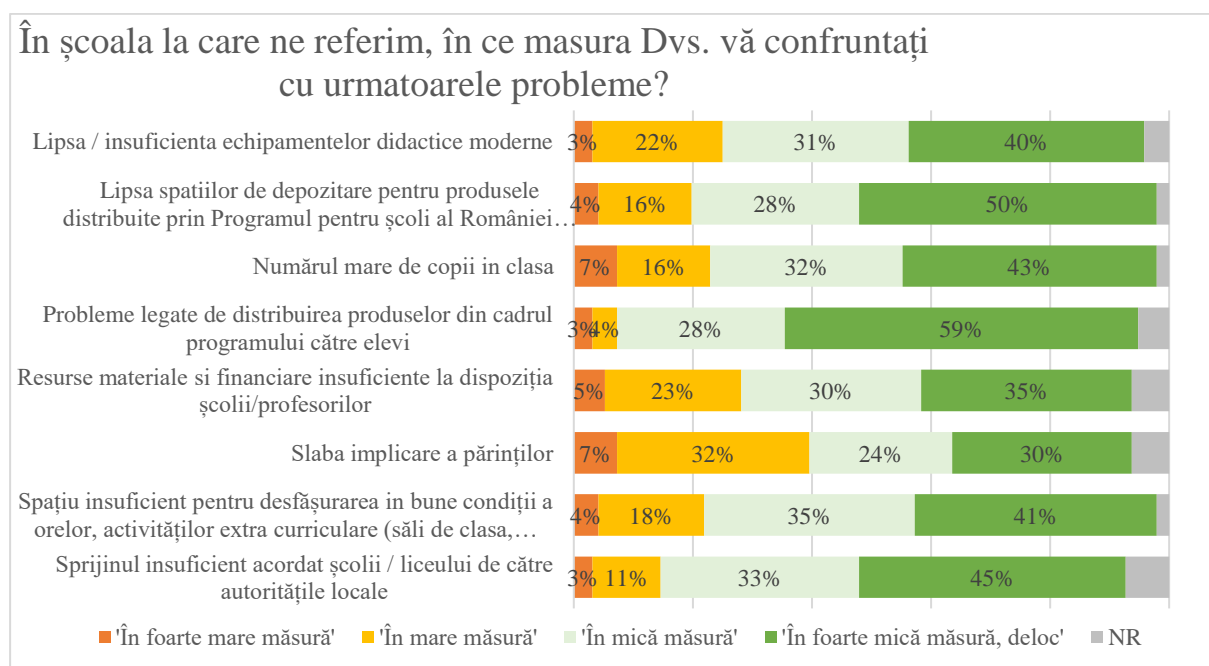
Autoritatea contractantă, prin caietul de sarcini, a solicitat ofertarea de lapte UHT, motivat de faptul că termenul mare de valabilitate al laptelui UHT (6 luni) permite o derulare corespunzătoare, fără pierderi. Iaurtul necesită condiții speciale de păstrare (frigidere), iar județul nostru fiind foarte mare, cu multe unități școlare, cu zone de munte ce au cătune. Există școli și grădinițe ce nu dispun de frigider sau acestea nu sunt suficiente pentru a păstra întreaga cantitate. (reprezentant CJ)

Am achiziționat preponderent lapte UHT deoarece județul nostru nu este suficient de dezvoltat în domeniul zootehniei sau al fermelor de animale, ar fi dus la costuri de transport și livrare prea mari, care ar fi determinat automat un preț mai mic pe care l-am fi putut acorda pentru produse, având în vedere respectarea limita valorii zilnice, dar și a caracteristicilor și calității obligatorii prevăzute, precum și din considerentul că produsele lactate fermentate necesită, la nivelul unităților de învățământ, condiții de păstrare mai speciale. (reprezentant CJ)

Spectrul problemelor cu care unitățile școlare participante se confruntă vizează în primul rând

- Slaba implicare a părinților (39% problemă în mare și foarte mare măsură)
- Resursele materiale și financiare insuficiente (28%)
- Lipsa echipamentelor didactice moderne (25%)

Doar 7% din școli raportează probleme în privința distribuirii produselor, dar 20% se confruntă cu probleme de depozitare a produselor distribuite. În 34% dintre școli, toate probleme testate sunt caracterizat ca fiind de mică sau foarte mică măsură.

Analiza comparativă a infrastructurii școlare a unităților de învățământ participante la program reliefează schimbări semnificative în 2022, față de 2017.

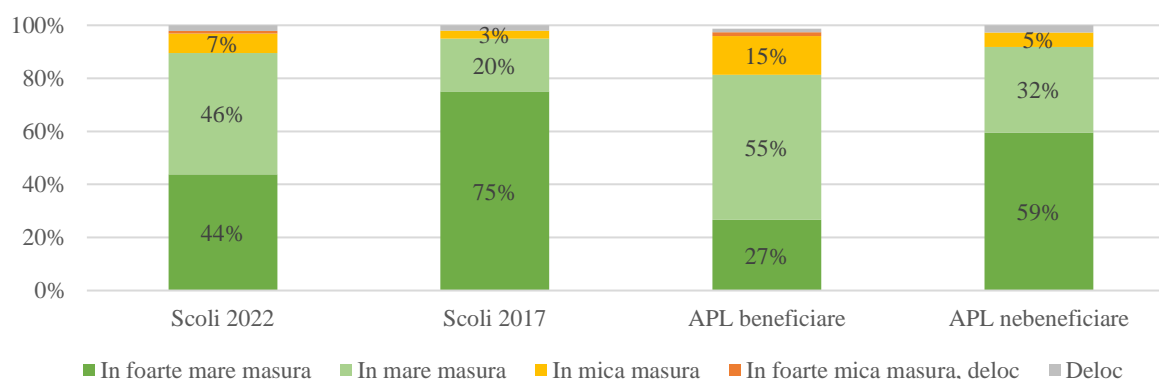
	Școli 2022	Școli 2017	2022-2017
Lipsa / insuficienta echipamentelor didactice moderne	25%	24%	-1%
Lipsa spatiilor de depozitare pentru produsele distribuite	20%	12%	+8%
Numărul mare de copii in clasa	23%	33%	-10%
Probleme legate de distribuirea produselor din cadrul programului către elevi	7%	42%	+35%
Resurse materiale si financiare insuficiente la dispoziția școlii/profesorilor	28%	48%	-20%
Slaba implicare a părinților	40%	8%	+32%
Spațiu insuficient pentru desfășurarea în bune condiții a orelor,	22%	5%	+17%
Sprijinul insuficient acordat școlii / liceului de către autoritățile locale	15%	12%	+3%

Comparând doar procentele de “mare” și “foarte mare măsură”, observăm că școlile participante nu se mai confruntă atât de mult cu probleme privind distribuția produselor, cu numărul mare de elevi sau cu resursele materiale insuficiente, dar, în schimb, crește ponderea probleme determinate de interacțiunea cu părinții, spațiul insuficient și lipsa spațiilor de depozitare a produselor.

Percepția eficienței programului, transpusă în utilitatea lui pentru sănătatea copiilor, este în ușoară scădere, la nivelul reprezentanților școlilor. Față de 2017, în prezent opiniile sunt egal distribuite între o utilitate “în foarte mare măsură” și una în “mare măsură”.

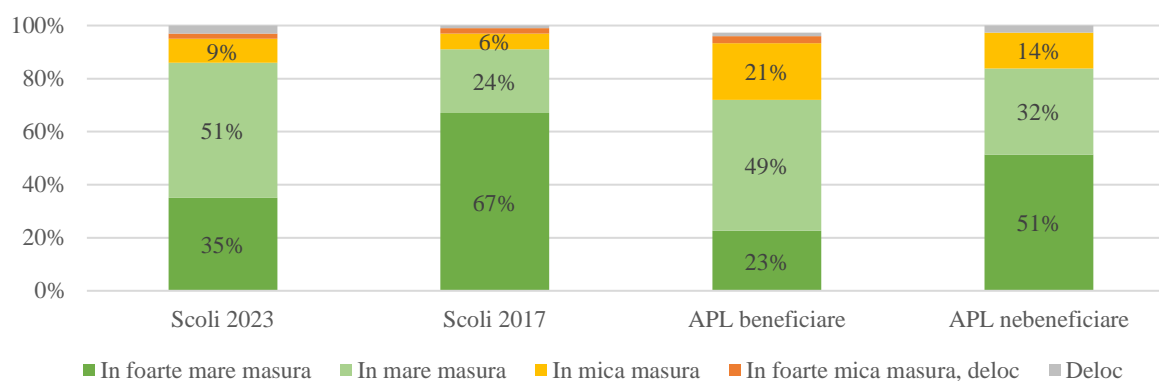
Și reprezentanții APL beneficiare au o percepție diferită de cea a celor nebeneficiare, fiind una mai ponderată. Astfel, accentul care pe un impact “în mare măsură”, decât unul “în foarte mare măsură”. Doza de optimism specifică începutului oricărui program se calibrează ulterior în raport cu efectele observate.

În ce măsură considerați că este util pentru sănătatea copiilor acest program de distribuție de fructe și legume /lapte și produse lactate în unități de învățământ?

Și în privința capacității programului de a genera anumite obișnuințe sănătoase în comportamentul alimentar al copiilor, opiniile actuale sunt ceva mai ponderate decât cele din 2017, deși, dacă agregăm procentele celor care menționează foarte mare măsură și mare măsură, ele nu scad foarte mult. Schimbarea e mai degrabă una determinată de experiența acumulată în cei 5 ani. Aceeași situație apare și în cazul APL beneficiare și nebeneficiare, primele fiind ceva mai circumspecte în a evalua capacitatea programului de a produce schimbări majore.

În ce măsură considerați că acest program poate genera o obișnuință sănătoasă în comportamentul copilului în ceea ce privește nutriția / alimentația?

4.4. Măsurile educative însoțitoare

Regulamentele europene au prevăzut încă de la început, pentru vechiul program Fructe în Școli, și componenta educativă a acestuia, considerându-se că simpla distribuție a produsului, în absența unor măsuri de conștientizare a beneficiilor consumului de fructe și legume sau de apropiere a copiilor de mediul rural, nu ar putea conduce la îndeplinirea obiectivelor de sănătate și educație.

Spre deosebire de vechiul program „Lapte și corn”, programul „Fructe în școli” a fost conceput ca un program complex, în care obiectivul destinat sprijinirii consumului de fructe și legume a fost susținut de obiective ambițioase de sănătate și educație, urmărind formarea și fixarea de obiceiuri alimentare sănătoase, promovarea timpurie a unei alimentații sănătoase bazate pe consumul de fructe și legume proaspete, precum și reconectarea copiilor cu sursa produselor pe care le consumă. Programul pentru școli al României⁴ prevede măsuri educative pentru ambele categorii de produse distribuite, după cum urmează:

a) organizarea de vizite la ferme pomicole/legumicole sau la ferme de producere a laptelui și/sau la unități de condiționare, ambalare, depozitare și procesare a fructelor și legumelor și/sau la unități de procesare a laptelui, la sediul grupurilor și/sau organizațiilor de producători de fructe și legume și/sau la sediul cooperativelor de producători de fructe, legume și lapte, la stațiuni de cercetare pomicolă, legumicolă sau de creștere a bovinelor, la laboratoare de profil, la zilele recoltei, expoziții, târguri sau alte evenimente și/sau activități similare;

b) organizarea de concursuri tematice legate de consumul de fructe și legume, lapte și produse lactate, inclusiv degustarea de fructe și/sau legume proaspete și/sau alte produse lactate care nu se distribuie conform prevederilor art. 3 alin. (3) și/sau miere, cu acordarea de premii, precum și organizarea de activități de grădinărit la nivelul școlii;

c) organizarea de zile tematice dedicate consumului de fructe și legume și de lapte și produse lactate sau de activități educative practice, organizarea de alte activități extracurriculare și extrașcolare sau abordarea de teme specifice în cadrul curriculumului național, inclusiv curriculumului la decizia școlii, respectiv în cadrul disciplinei opționale Educație pentru sănătate.

d) utilizarea de materiale didactice/educative care să prezinte preșcolărilor și elevilor informații adaptate vârstei despre obiceiuri alimentare sănătoase, agricultură, lanțuri de aprovizionare și produse locale, producția ecologică, producția sustenabilă și combaterea risipei alimentare.

Măsurile educative prevăzute se pot desfășura independent sau integrat, oricare dintre ele putând include sesiuni de degustare de fructe și/sau legume proaspete și/sau alte produse lactate care nu se distribuie conform art. 3 alin. (3) și/sau miere. Consiliile județene și consiliile locale ale sectoarelor municipiului București optează, în funcție de preferințe și buget, pentru măsurile educative pe care le vor implementa pe perioada cursurilor anului școlar și vor pune în aplicare în mod obligatoriu cel puțin o măsură educativă care însoțește distribuția de fructe și legume și cel puțin o măsură educativă care însoțește distribuția de lapte și produse lactate.

⁴ Hotărâre 640/2017

În funcție de specificul măsurilor educative pe care le vor implementa, consiliile județene și consiliile locale ale sectoarelor municipiului București vor beneficia de asistență din partea inspectoratelor școlare județene/al municipiului București, a direcțiilor de sănătate publică județene/a municipiului București și din partea direcțiilor județene pentru agricultură/a municipiului București, după caz, conform prevederilor legale în vigoare.

Consiliile județene și consiliile locale ale sectoarelor municipiului București au obligația informării Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură cu privire la măsurile educative realizate pentru care nu solicită rambursarea cheltuielilor efectuate, în special cu privire la desfășurarea orei de educație pentru sănătate ca materie opțională. Produsele degustate cu ocazia sesiunilor de degustare prevăzute la alin. (2) respectă cerințele prevăzute în anexa nr. 2. a HG 640/2017.

Anumite modificări au fost făcute și în ceea ce privește perioada în care puteau fi implementate măsurile educative: începând cu anul școlar 2017-2018, măsurile educative care însoțesc distribuția fructelor, legumelor, laptelui și produselor lactate în anii școlari din perioada Programului pentru școli al României se implementează la nivelul unui an școlar, în oricare din cele două semestre.

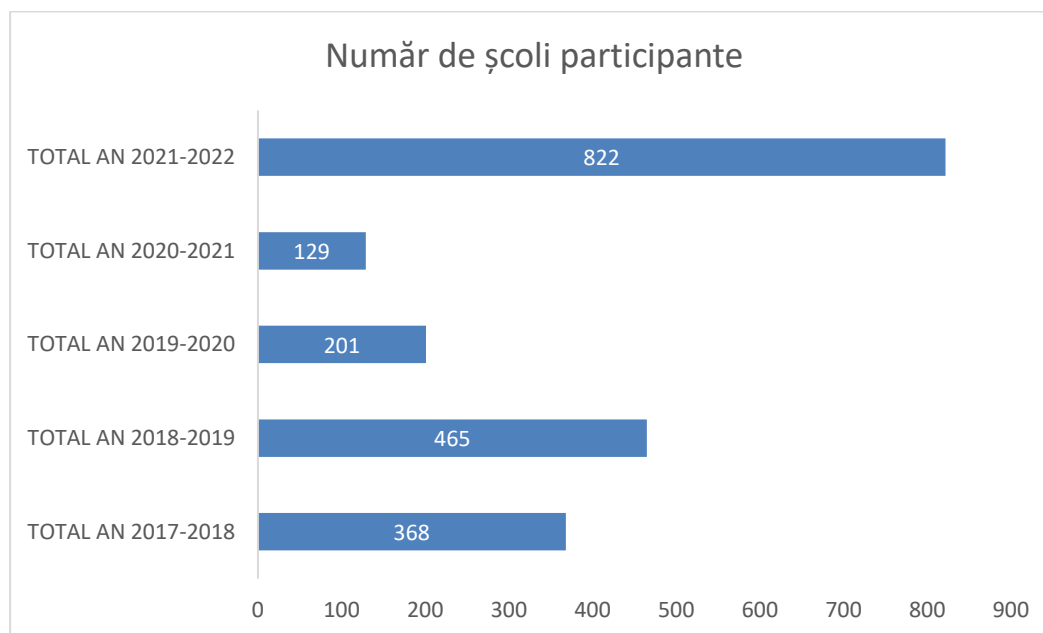
Bugetul pentru măsurile educative a fost stabilit la nivelul a 15% din valoarea totală a alocării pentru distribuția produselor (fructe, respectiv lapte) în vederea primirii ajutorului financiar de la UE.

Evoluția măsurilor educative a fost afectată de perioada pandemiei. Cea mai accesată măsură educativă a fost cea de organizare de concursuri tematice cu premii, asociată cu degustarea de fructe și legume. Este măsura accesată de cele mai multe școli (aproximativ 350 de școli accesează contant această măsură). În ceea ce privește organizarea de vizite, deși acestea sunt interesante pentru copii, nu s-au mai înregistrat nici o cerere după anul 2019. După cum o reflectă și interviurile, motivele vizează în principal: dificultăți legate de achiziții (în multe cazuri nu s-a prezentat nici un ofertant la procedurile de achiziție); dificultatea de organiza vizitele în perioada pandemiei; dificultățile de ordin birocratic în organizarea acestor vizite.

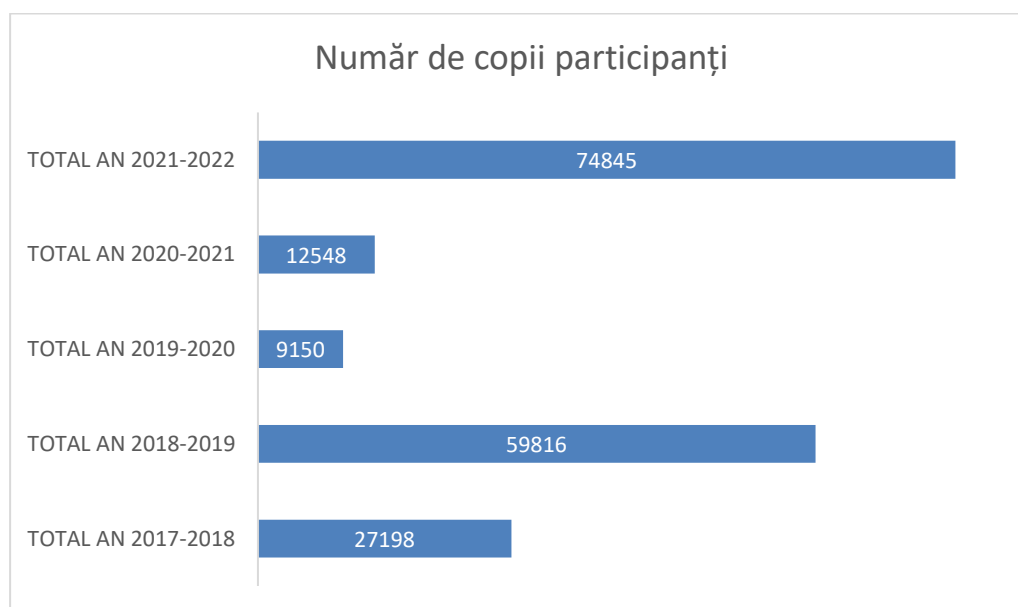
Tabel. Măsuri educative efectuate în cadrul componentei fructe/legume 2017-2022

	2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2020- 2021	2021- 2022	Total
Organizare de vizite	2	4	0	0	0	6
Organizare de concursuri tematice cu premii + degustare de fructe și legume	3	7	3	3	4	20
Efectuarea de activități de grădinărit	0	0	0	1	1	2
Organizarea de zile tematice și activități practice educative	2	7	1	2	1	13
Total	7	18	4	6	6	41

Grafic. Evoluție număr de școli pe tipuri de măsuri educative aferente distribuției de fructe și legume 2017-2022

Grafic. Evoluție număr de copii participanți în cadrul măsurilor educative (fructe și legume) 2017-2022

În ceea ce privește produsele achiziționate (fructe și legume) în cadrul activităților de concursuri tematice cu premii și a degustărilor, putem menționa: pere, kiwi, struguri, portocale, banane, morcovi, roșii, castraveți, țelină, varză albă, mandarine. În total, de-a lungul celor 5 ani de zile, s-au distribuit spre degustare 67.5 litri suc natural, 30,689.69 kg fructe, 4,978.8 kg legume.

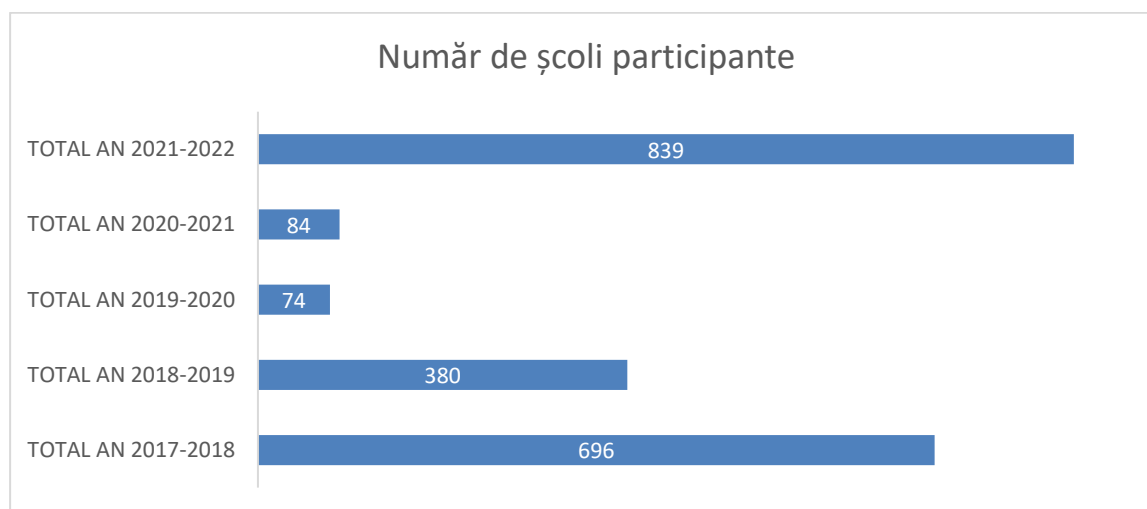
În privința componentei **produse lactate** – evoluția măsurilor educative este redată mai jos. Și în cazul acestor măsuri se observă o involuție în perioada 2019-2020 și 2020-2021, în perioada pandemiei.

Tabel. Evoluție măsurilor educative (produse lactate) pe tip de activități .

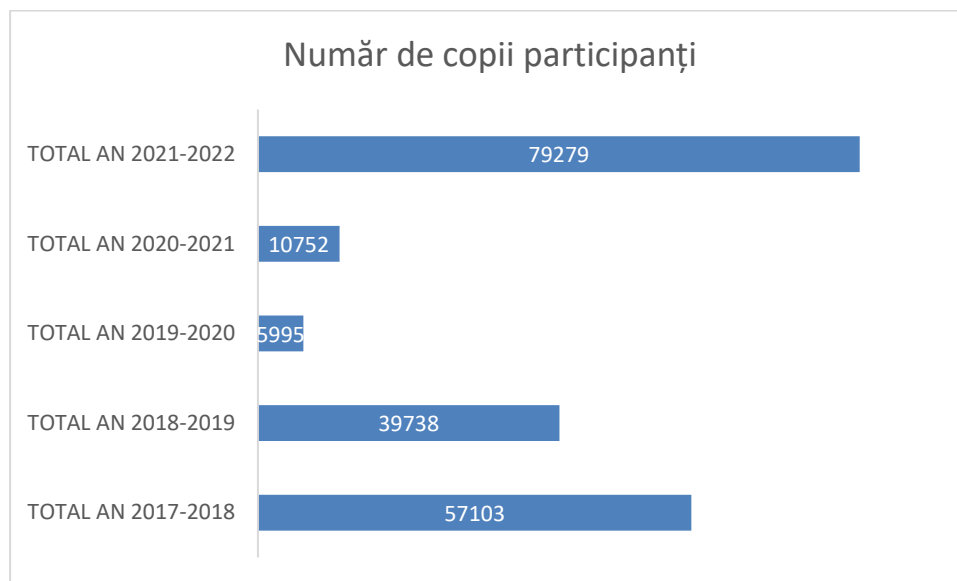
	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Total
Organizare de vizite	5	4	1	0	0	10
Organizare de concursuri tematice cu premii + degustări de produse	10	6	2	2	5	25
Organizarea de zile tematice și activități practice educative	10	6	2	2	5	25
Total	25	16	5	4	10	60

În privința evoluției numărului de școli care au organizat aceste măsuri educative, în ceea ce privește ultimul an (2021-2022), acesta a depășit numărul măsurilor educative legate de fructe și legume; situația este similară și în cazul copiilor beneficiari din ultimul an școlar încheiat și în cazul acestor activități se observă modul în care pandemia a afectat implementarea programului.

Grafic. Număr de școli participante în cadrul măsurilor educative – produse lactate, pe parcursul celor 5 ani

Grafic. Număr de copii participanți în cadrul măsurilor educative – produse lactate, pe parcursul celor 5 ani

Cele mai atractive măsuri educative pentru copii au fost cele axate pe aspecte practice, ieșiri, vizite la diferite obiective, activitățile educative practice, concursurile cu premii, toate acestea au fost bine primite de către copii.

Organizarea de vizite la ferme pomicole sau legumicole sau de producție a lactatelor necesită fonduri mai ridicate, în același timp, sunt mai greu de pus în aplicare cu un efectiv mare de copii; sunt necesare mai multe mijloace de transport, acestea trebuie să îndeplinească anumite standarde de calitate și siguranță pentru transportul copiilor, este nevoie de un număr mare de cadre didactice care să își asume responsabilitatea; totodată, nu toate fermele sunt dispuse sau au posibilitatea primirii unui număr mare de copii. Adăugând la toate acestea și contextul pandemic, se creează un ansamblu de piedici din cauza cărora măsurile educative cu fonduri solicitate de la APIA a fost relativ scăzut. În toată perioada evaluată, solicitanții au efectuat măsuri educative care nu a implicat un decont justificativ iar, din anul școlar 2020-2021 și legislația a permis realizării acestor măsuri în cadrul curriculum-ului școlar, în cadrul orei pentru sănătate, chiar dacă aceste activități de formare nu implică un decont justificativ.

O mare parte din activitățile educative (din cadrul ambelor componente) s-au realizat fără solicitare de ajutor financiar FEAGA, în special datorită faptului că, la licitațiile organizate pentru diverse vizite la ferme pomicole sau la ferme de producere a produselor lactate nu s-a prezentat nici un ofertant. În aceste cazuri, școlile au optat pentru a organiza aceste activități la ora de educație pentru sănătate, fără a se înscrie însă cu cheltuieli în cadrul acestor componente ale programului. Astfel, deși au existat intenții de a accesa o mai mare gamă de activități prevăzute în program, lipsa de interes a furnizorilor nu a făcut posibilă accesarea acestora.

Cadrele didactice, dar și invitați, în cadrul orelor de dezvoltare personală, de dirigenție, educație pentru societate au prezentat elevilor/preșcolărilor diferite teme, prezentând filmulețe sau poze, lecturi după imagini, discuții cu scopul de a transmite copiilor importanța unei alimentații sănătoase. De asemenea copiii, au pregătit materiale pe care le-au prezentat, au adus fructul preferat și au împărțit fructele între colegi, au participat la jocuri didactice, au realizat afișe cu tema prezentată, activități practic-gospodărești

și degustarea produselor preparate, activități de memorizare, activități de colorare și completare a fișelor cu desene despre alimente sănătoase și nesănătoase, activități artistico - plastice. (reprezentant CJ)

Au desfășurat doar măsuri educative fără solicitare de ajutor financiar FEGA, în toate instituțiile de învățământ de pe raza orașului Oțelu Roșu, cu diferite teme "prieteniile sistemului imunitar"; "fructele bine spălate sunt izvor de sănătate"; "minte sănătoasă în corp sănătos"; piramida alimentară; "alimente sănătoase, un corp sănătos"; "un măr pe zi ține doctorul departe"; "în trup sănătos, minte voioasă"; alimentație sănătoasă pentru copii sănătoși; cornul și laptele în alimentația copiilor; "să mâncăm sănătos"; alimentație echilibrată; beneficiile unei alimentații sănătoase; "mă îngrijesc de mic, să cresc mare și voinic"; "cum să creștem sănătoși". (reprezentant APL)

Având în vedere faptul că, la licitația demarată pentru organizarea de vizite la ferme pomicole și la ferme de producere a produselor lactate nu s-a prezentat nici un ofertant, s-a ales opțiunea de a fi implementate aceste măsuri la ora de educație pentru sănătate. (reprezentant CJ)

Lipsa ofertanților pentru organizarea de vizite, siguranța că la ora de educație pentru sănătate vor participa toți beneficiarii Programului pentru școli. (reprezentant CJ)

În anul școlar 2021-2022 s-a derulat măsura educativă fără solicitare de ajutor financiar FEGA: ora de educație pentru sănătate cu tema "Beneficiile unei alimentații sănătoase". (reprezentant CJ)

Urmare informării Inspectoratului Școlar Județean Suceava, respectiv unităților școlare, cu privire la specificul măsurilor educative care însoțesc distribuția fructelor și laptelui în anii școlari din perioada Programului pentru școli al României, am primit răspuns că aceștia optează pentru măsuri educative fără decont justificativ. Măsurile educative au fost implementate prin activități extrașcolare (vizite la ferme pomicole, vizite la ferme de producere a laptelui, vizite la unități de procesare a laptelui) și dezbateri în cadrul orelor de educație pentru sănătate, a orelor de biologie, dirigenție, etc., având ca temă deprinderea și fixarea unor obiceiuri alimentare sănătoase, prevenirea diferitelor afecțiuni de sănătate, conștientizarea copiilor asupra unei alimentații sănătoase, combaterea risipei de alimente. (reprezentant CJ)

Activitățile ce s-au desfășurat în cadrul orei de Educație pentru Sănătate au fost: vizita la Centrul de nutriție Natur House, unde elevii au preparat un meniu sănătos- sandwich haios- folosind alimente sănătoase; vizita la o ferma agroturistică unde au remarcat animalele (capre, oi, vaci, păsări domestice, pisici, câini, cai, ponei) și au degustat produse realizate în ferma iar specialiștii le-au prezentat beneficiile unei alimentații sănătoase; la Clinica Stomatologică „Stelidental”, Centrul de nutriție „Natur House” și Asociația Clubul de turism Proilavia s-au desfășurat activități de documentare, specialiștii centrelor oferind informații utile privind sănătatea fizică și psihică a elevului; vizita la Ferma De La Coadă, unde au observat cum trăiesc animalele domestice, le-au hrănit, au adunat oua din cuibare, au participat la strângerea paielor de grâu, au degustat produse tradiționale provenite de la animalele din ferma: lapte, brânza, oua, carne, smântâna, dar și legume recoltate din ferma: roșii și castraveți. (responsabil școală)

Deoarece județul nostru nu este dezvoltat în domeniul legumiculturii sau al fermelor pomicole, astfel încât să găsim sprijin la acestea; iar la nivelul unităților de învățământ ni s-a raportat numărul prea mic de personal dispus să aloce timp și resurse, având în vedere existența programei școlare deja foarte încărcată, și modificările dese ale structurii anului școlar, precum și conjunctura pandemică ce nu a permis deplasări sau organizări de activități cu riscuri ridicate de răspândire a contaminării. (responsabil școală)

Dificultăți menționate în cadrul interviurilor în privința măsurilor educative:

- ✓ Lipsa ofertanților la procedurile de achiziție organizate;
- ✓ Dificultatea organizării lor în perioada școlii online; în perioada de pandemie activitatea de implementare a măsurilor educative s-a desfășurat în mediul online, ceea ce a îngreunat implementarea acestei măsuri deoarece unele unitățile școlare nu au avut mijloace tehnice (calculatoare, tablete etc) necesare pentru realizarea acestei măsuri pentru toți (preșcolarii și elevii beneficiari ai programului din mediul rural);
- ✓ Costurile ridicate ale vizitelor și birocrația asociată; Costurile de transport pentru vizite la ferme erau mult prea mari, iar copiii trebuiau să fie supravegheați de multe cadre didactice. Alegerea concursului și a zile tematice a avut în vedere participarea și implicarea în activitate unui număr cât mai mare de elevi și preșcolari beneficiari;

O cauză majoră în stagnarea sau neimplementarea acestor măsuri a avut-o pandemia de COVID 19, precum și neîncheierea de acorduri cadru sau contracte de furnizare produse, urmare a anulării de mai multe ori a licitațiilor. Reglementările actuale prevăd implementarea de măsuri educative dacă avem și distribuție de produse. (reprezentant CJ)

Lipsa de fonduri de la nivel local, cauzată de decalajul dintre adoptarea bugetului programului prin Hotărâre de Guvern (luna august a fiecărui an) și virarea efectivă a sumelor (luna ianuarie a următorului an). (reprezentant CJ)

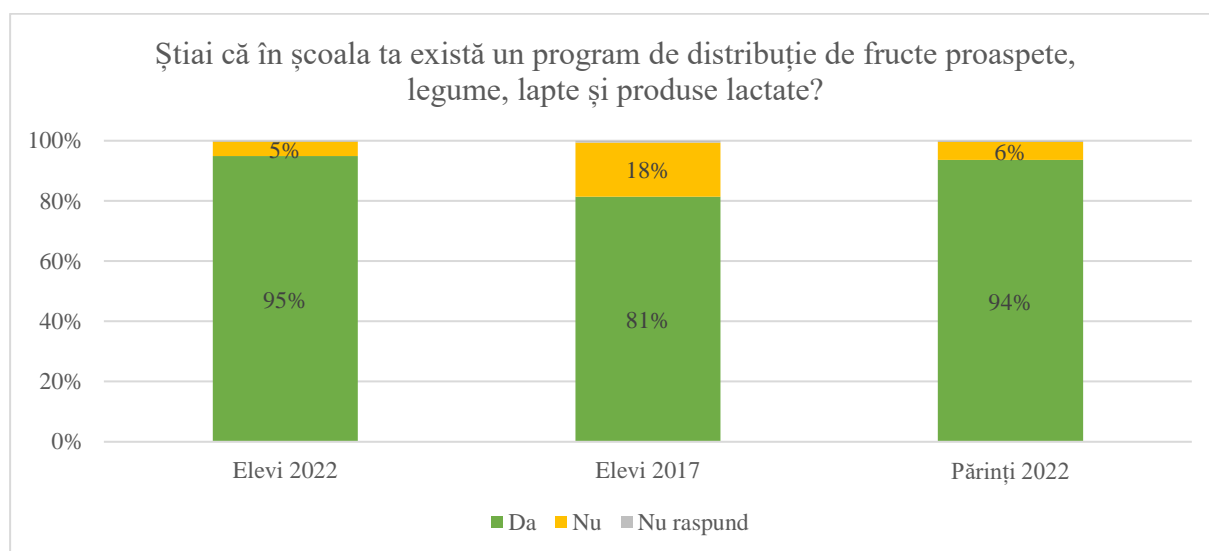
La nivelul județului Vrancea s-a decis implementarea unor măsuri educative cu impact bugetar redus din cauza resurselor financiare limitate. Această situație este cauzată de decalajul dintre adoptarea bugetului programului prin Hotărâre de Guvern (luna august a fiecărui an) și virarea efectivă a sumelor (luna ianuarie a următorului an). (reprezentant CJ)

4.5. Acțiuni de comunicare și informare

Deși în regulamentul european bugetul de comunicare este prevăzut ca și cost eligibil, HG 640/2017 nu prevede la nivel de țară un buget pentru acțiuni de comunicare și promovare. Singura obligație legată de partea de informare vizează ca școlile beneficiare să aibă un afiș de informare, a cărui postare este monitorizată și care condiționează decontarea cheltuielilor. Dincolo de acest aspect, în cadrul sondajelor efectuate am urmărit să evaluăm care este notorietatea programului în rândul beneficiarilor, cât de cunoscute sunt componentele sale și care sunt sursele de informare.

a. Cunoaștere

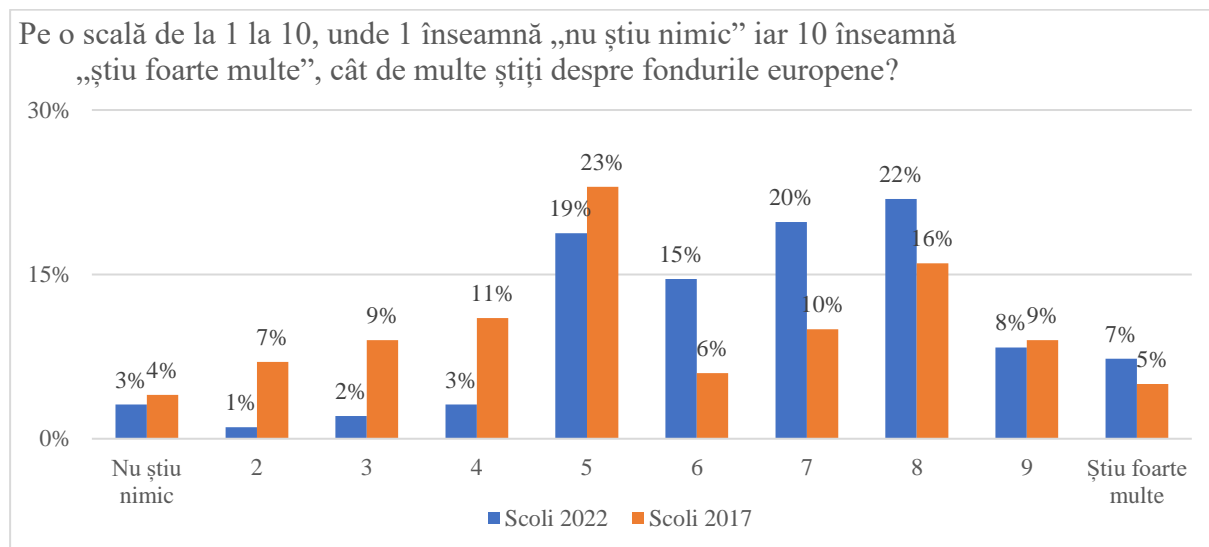
La nivelul populației de elevi, notorietatea programului a crescut cu circa 14%, de la 81% în 2017, la 95% în 2022. Practic, doar un segment redus de elevi nu a auzit de Program. De asemenea, și părinții cunosc acest program, procentul fiind apropiat de cel al elevilor (94%).

Unde a crescut mai mult notorietatea programului? Datele ne indică o creștere majoră în regiunea Sud, dar și în mediul urban. De asemenea, observăm că vârsta corelează pozitiv cu creșterea awareness-ului: dacă în 2017, programul era mai puțin cunoscut în rândul elevilor din ciclul gimnazial, în prezent, putem spune că nivelul de notorietatea e relativ similară pentru toate grupele de vârstă.

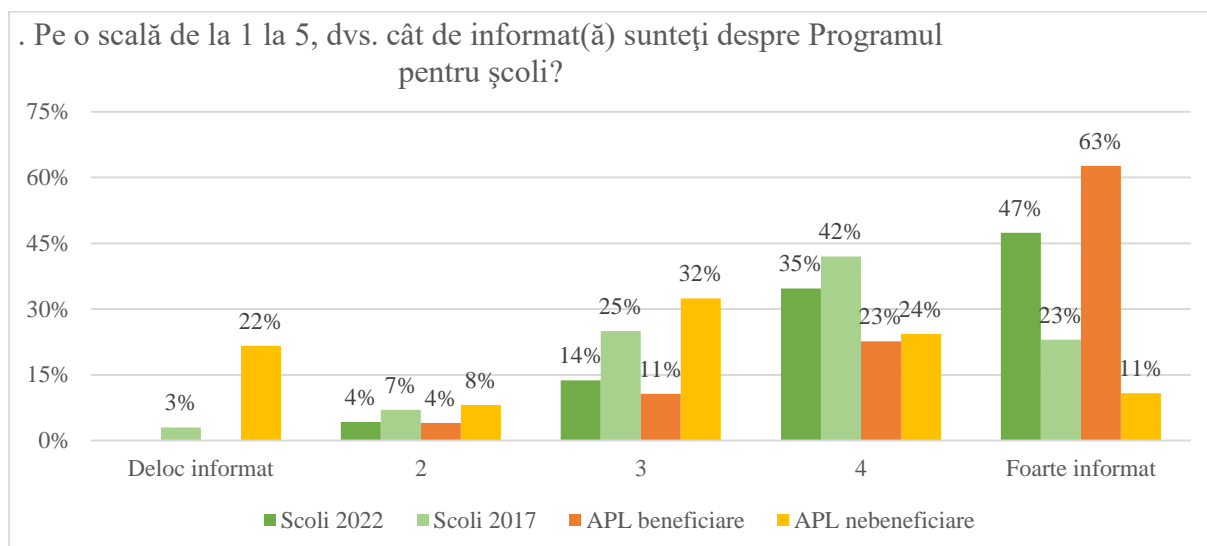
		Elevi 2022	Elevi 2017	2022-2017
Regiunea de dezvoltare	Centru	94.2%	83.2%	11%
	Nord-Vest	95.9%	83.7%	12%
	Nord-Est	95.9%	86.6%	9%
	Sud-Est	91.2%	79.1%	12%
	Sud (inclusiv Bucuresti)	96.0%	63.0%	33%
	Sud-Vest	97.0%	88.5%	8%
	Vest	94.1%	78.7%	15%
	Mediul de rezidenta	urban	95.5%	74.5%
rural		93.0%	83.7%	9%
Varsta	6-9 ani	95.1%	89.5%	6%
	10-11 ani	94.1%	83.5%	11%
	12-13 ani	94.7%	79.7%	15%
	14-15 ani	96.5%	74.9%	22%

La nivelul reprezentanților școlilor beneficiare, nivelul de informare și cunoaștere a fost testat atât la nivel general, față de “fondurile europene”, cât și față de Programul pentru școli. Nivelul auto-perceput de informare față de fondurile structurale a crescut, în special pe segmentul median (6-8). Dacă în 2017 31% dintre reprezentanții școlilor se plasau pe scală la un scor de maxim 4, în 2023, doar 9% se poziționează acolo. Cu toate acestea, a rămas constant procentul celor care se consideră foarte cunoscători (scor 9-10), circa 14%-15%. Ca valoare medie, scorul a crescut cu circa 1 punct, de la 5.7 la 6.7.

Și în privința cunoașterii programului pentru școli, datele indică un plus de informare. Astfel, aproape jumătate dintre reprezentanții școlilor se consideră foarte informați, procent dublu față de 2017. De asemenea, nimeni nu se mai consideră “deloc informat” în această privință.

Reprezentanții instituțiilor administrației publice locale se plasează, în proporție de aproape două treimi, pe poziția 5 (foarte informat), iar alte 23%, pe poziția 4. În schimb, respondenții din partea APL nebeneficiare, deși au auzit în proporție de 78% de program, se poziționează la un nivel de informare mai redus, aproape un sfert dintre aceștia considerându-se deloc informați.

Cele mai cunoscute aspecte din cadrul programului sunt:

- Distribuția gratuită a laptelui și produselor lactate preșcolărilor și elevilor din grădinițele cu program normal de 4 ore de stat (88%)
- Distribuția gratuită a fructelor și legumelor, preșcolărilor și elevilor din grădinițele cu program normal de 4 ore de stat (83%)
- Măsuri educative aferente distribuției de lapte și produse lactate (65%)
- Măsuri educative aferente distribuției de fructe și legume (64%)

Și în cazul reprezentanților APL, nivelul de cunoaștere e unul similar:

- Distribuția gratuită a laptelui și produselor lactate preșcolărilor și elevilor din grădinițele cu program normal de 4 ore de stat (83%)
- Distribuția gratuită a fructelor și legumelor, preșcolărilor și elevilor din grădinițele cu program normal de 4 ore de stat (79%)
- Măsuri educative aferente distribuției de lapte și produse lactate (68%)
- Măsuri educative aferente distribuției de fructe și legume (68%)

b. Promovare

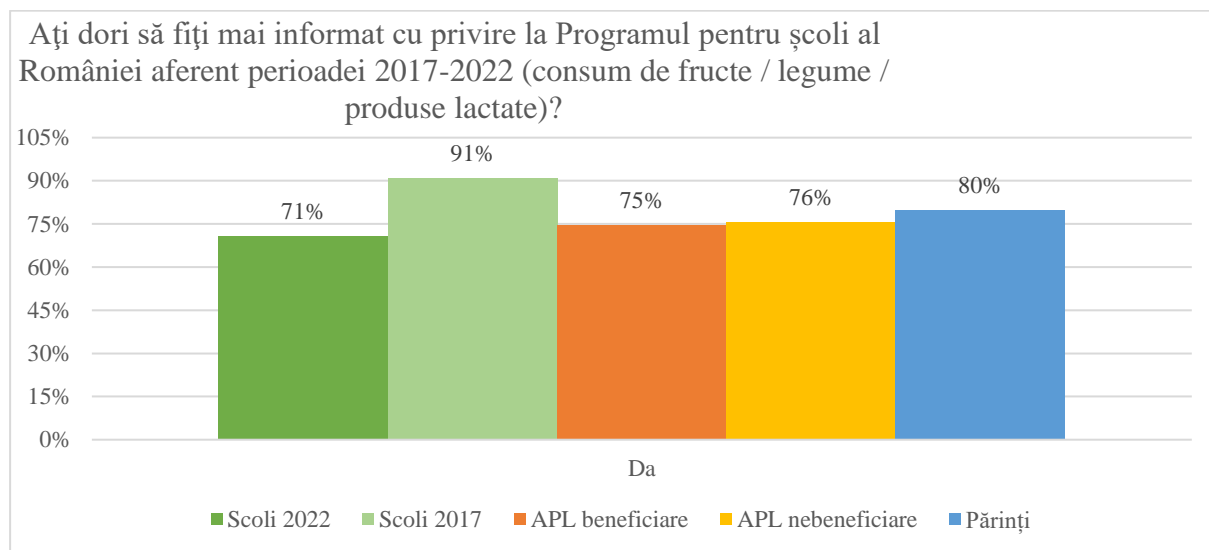
Față de 2017, când doar 87% dintre reprezentanții școlilor beneficiare declarau că Programul pentru școli al României aferent perioadei 2017-2022 s-a promovat în cadrul unității școlare, în prezent, toți reprezentanții școlilor confirmă promovarea. De asemenea, 95% dintre reprezentanții APL beneficiare confirmă promovarea programului, iar 46% dintre reprezentanții APL nebeneficiare declară că programul s-a promovat la nivel județean. Aceștia din urmă au aflat despre program în special consultând Internetul (37%) sau din discuțiile de la locul de muncă (31%).

Mai mult de trei sferturi dintre părinți (78%) declară că programul s-a promovat în școala pe care o frecventează copiii lor. Pentru părinți, principalele surse de informare au fost învățătorul sau dirigintele (54%) și propriul copil (37%).

c. Informare

Pe fondul creșterii nivelului auto-declarat de cunoaștere la nivelul reprezentanților școlari, scade nevoia de informare. Astfel, numai 71% dintre respondenți declară că ar dori să fie informați, față de 91%, în

2017. De altfel, pentru toate categoriile de respondenți din 2023 nevoia de informare se situează între 70% și 80%.

Modalitățile cele mai eficiente de informare diferă în funcție de caracteristicile grupurilor-țintă. Astfel, părinții doresc în proporție de 76%, să fie informați prin intermediul școlilor. Reprezentanții APL preferă întâlnirile de instruire și informare organizate local, iar cei ai școlilor preferă un mix din cele două. Față de 2017, crește ponderea celor care preferă informarea directă și scade procentul celor care preferă media ca sursă de informare.

	Școli 2022	Școli 2017	APL Beneficiare 2022	APL nebeneficiare 2022	Părinți 2022
Prin informații oferite de la școală	38%	27%	13%	14%	76%
Seminarii de instruire și informare organizate pe plan local	37%	25%	59%	39%	3%
Consultarea paginilor de internet	16%	25%	18%	18%	12%
Presă locală	4%	14%	2%	4%	5%
Presă centrală		2%	2%	25%	2%
Altfel	3%	1%	7%		1%
NS/NR	1%	4%			1%

4.6. Principalele modalități și dispoziții de punere în aplicare

În conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) din Hotărârea Guvernului nr. 640/2017, cu modificările și completările ulterioare, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură a fost desemnată ca autoritate națională competentă pentru implementarea, controlul și acordarea de ajutoare financiare din FEAGA pentru furnizarea fructelor și legumelor, laptelui și produselor lactate preșcolarelor și elevilor din unitățile de învățământ și pentru realizarea măsurilor educative aferente.

De asemenea, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură elaborează metodologia de aplicare a măsurii, ghidul solicitantului, formularistica de solicitare, înregistrare, centralizare, procedurile de acordare a ajutorului financiar din FEAGA pentru furnizarea fructelor și legumelor, laptelui și produselor lactate și pentru derularea măsurilor educative aferente, precum și cele de control în vederea aplicării acestei măsuri

Referitor la principalele aspecte care țin de punerea în aplicare a programului, s-au semnalat următoarele dificultăți:

- ✓ Neconcordanța legislației naționale cu cea europeană a dus la diverse corecții pe plan național.
- ✓ Legislația aplicabilă într-o permanentă modificare, ceea ce a făcut dificilă însușirea în timp real a prevederilor legislative la nivelul tuturor persoanelor implicate în implementarea acestuia;
- ✓ Lipsa unei metodologii de lucru unitare, a unor norme de aplicare a actelor normative emise referitoare la Program, care să fie elaborate explicit și amănunțit; inexistența, la nivel național, a unor formulare unitare, care să fie solicitate absolut identic în toate unitățile de învățământ ale țării; lipsa unui set de proceduri corespunzătoare, menite să standardizeze operațiunile din cadrul implementării programului la nivelul școlilor;
- ✓ Insuficiența sau solicitarea incompletă a formularelor din ghid, care au determinat fiecare județ să recurgă la conceperea de formulare lunare suplimentare și la crearea și utilizarea unor baze de date în completare, unele unități administrative teritoriale achiziționând chiar softuri de gestiuni și de corelații încrucișate, atât la nivelul consiliilor județene, cât și la nivelul unităților de învățământ;
- ✓ Necorelarea între documentele legislative (de exemplu, la un moment dat, modificările la HG 640/2017 referitoare la acordarea produselor copiilor care desfășoară activitatea școlară din online, necorelate cu abrogările anterioare), precum și între Ghidul solicitantului elaborat și actele legislative aplicabile
- ✓ Ghidul solicitantului conține prevederi și pentru Inspectoratul Școlar Județean și pentru unitățile de învățământ, însă sunt asumate mai greu în procesul de implementare;
- ✓ Întârzieri în începerea distribuției în fiecare an școlar/fiecare semestru din cauza faptului că nu există o armonizare a procedurilor de achiziție, a legislației fiscale cu derularea acestui program, distribuția efectivă a produselor realizându-se abia după alocarea sumelor de bani și finalizarea demersurilor în ceea ce privește achiziția produselor;

Inspectoratul Școlar Județean are mai mult un rol de spectator, nu se implică real și concret nici în elaborări sau întocmiri de documentații, nici în verificări sau controale; existența prea multor verigi a făcut greu de gestionat alocarea atribuțiilor exacte ale fiecăreia, cauzată și de insubordonarea ierarhică a unităților de

învățământ, nici Inspectoratului Școlar Județean, nici Consiliului Județean, ceea ce duce la neasumarea răspunderii fiecărei componente; (reprezentant CJ)

Termenul prea scurt pentru depunerea Cererilor de Plată la APIA Județean, care suprasolicită personalul care le întocmește, în vederea transmiterii, și din cauză că atunci este perioada vacanței școlare, iar personalul unităților de învățământ deseori nu poate fi contactat sau rechemat la serviciu, nici pentru remedieri de documente, sau clarificări ale diferitelor aspecte, cât nici pentru efectuarea controalelor în instituțiile de învățământ care sunt în Eșantionul de Control al APIA, aceștia reclamând că nu au beneficii salariale suplimentare efectuând atribuțiile Programului, și că deseori sunt nevoiți să lucreze peste sau în afara orelor normale de muncă, ca să îndeplinească și respecte tot ceea ce li se solicită pentru Program. (reprezentant CJ)

Consiliul Județean a fost încărcat, pe lângă atribuțiile specifice aferente, atât cu ceea ce se desfășoară în unitățile de învățământ, cum se desfășoară, când se desfășoară, cât și cu ceea ce ar trebui să desfășoare Inspectoratul Școlar Județean, începând de la listele cu denumirile corecte ale unităților de învățământ, adresele complete ale tuturor acestora, listele corecte cu copiii beneficiari, categoriile de beneficiari care au dreptul pe fiecare unitate, distribuții, raportări lunare, trimestriale, anuale, derulările de măsuri educative, etc. (reprezentant CJ)

În perioada septembrie-decembrie 2022 nu au fost distribuite produse la nivelul județului întrucât acordurile – cadru au încetat în iunie 2022 și a fost inițiată a noua procedură de achiziție în urma căreia s-a constatat că nu au fost depuse oferte pentru niciunul din loturile identificate reluându-se procedura de achiziție pentru a 2-a oară (după majorarea prețului la produsele lactate) la care de asemenea s-a constatat că nu au fost ofertanți - cu privire la aceasta situație, consideram că lipsa ofertanților este datorată de prețurile foarte mici, stabilite prin lege, care cuprind prețul integral de achiziție a produselor, inclusiv TVA, cheltuielile de transport, distribuție și depozitare a acestora; (reprezentant CJ)

Lipsa de fonduri de la nivel local, cauzată de decalajul dintre adoptarea bugetului programului prin Hotărâre de Guvern (luna august a fiecărui an) și virarea efectivă a sumelor (luna ianuarie a următorului an). (reprezentant CJ)

4.7. Implicarea autorităților din domeniul sănătății/nutriției/, a altor autorități publice și a părților interesate private asociate planificării, punerii în aplicare, monitorizării și evaluării programului

În România, programul este gestionat de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale împreună cu Ministerul Sănătății (Ministerul Sănătății) și Ministerul Educației Naționale (Ministerul Educației Naționale). Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA) este autoritatea națională competentă pentru implementarea, controlul, acordarea de ajutoare financiare și măsuri educaționale.

În baza regulamentelor europene, s-a elaborat cadrul legislativ național pentru implementarea programului prin hotărâri anuale ale Guvernului și ordine de ministru. Tot în baza legislației europene, MADR întocmește anual strategia de implementare a programului. Astfel, în cadrul normativ al programului intră Hotărâri de guvern adoptate anual pentru a stabili parametrii implementării programului.

Hotărârile care reglementează implementarea programului:

- ✓ Hotărârea nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-2018;
- ✓ Anexa 1 a HG 640 /2017 și Anexa 2 a HG nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-2018;
- ✓ Hotărârea 533/2018 privind stabilirea bugetului pentru implementarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 pentru anul școlar 2022-2023, precum și pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-2018;
- ✓ Hotărârea nr. 559/2019 privind stabilirea bugetului pentru implementarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 pentru anul școlar 2019-2020, precum și pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-2018;
- ✓ Hotărârea nr. 678 / 2020 privind stabilirea bugetului pentru implementarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 pentru anul școlar 2020-2021, precum și pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-2018;
- ✓ Hotărârea nr. 881/2021 privind stabilirea bugetului pentru implementarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 pentru anul școlar 2021-2022, precum și pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-2018;

Hotărârea HG640/2017 stabilește tipul de produse distribuite, perioada și frecvența de distribuție, limita valorii zilnice pe elev, modularitatea de implementare efectivă și de gestionare la nivelul administrației publice, măsurile educative care pot fi implementate precum și bugetul pe primul an al programului. Următoarele hotărâri de guvern anuale au specificat eventualele modificări și bugetele pentru anii respectivi.

Implicarea autorităților și roluri în implementare și monitorizare

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR) este implicat în procesul de reglementare și de implementare a programului prin:

- ✓ inițierea actelor normative de nivel primar (ordonanțele de urgență), secundar (hotărârile de guvern) și terțiar (ordinele de ministru de stabilire a normelor) care reprezintă cadrul normativ al programului
- ✓ stabilește criteriile de calitate pentru merele achiziționate, pe care le cuprinde în cadrul normativ propus
- ✓ asigură promovarea programului
- ✓ asigură managementul general al programului prin Agenția de Plăți și Intervenția pentru Agricultură (APIA).

Agenția de Plăți și Intervenția pentru Agricultură este principalul actor central în procesul de management al programului. Instituția dezvoltă proceduri proprii de lucru, ghidul solicitanților și manuale de proceduri pe baza reglementărilor europene și naționale, în beneficiul tuturor instituțiilor implicate în implementarea programului. APIA rambursează sumele cheltuite de autoritățile contractante, pe baza cererilor de plata, conform legislației în vigoare. APIA primește cererile de plată de la autoritățile contractante, denumite în program solicitanți, care sunt consiliile județene, consiliile locale și consiliile sectoarelor Municipiului București. Înainte de distribuție autoritățile contractante trebuie să depună o cerere de aprobare care condiționează dreptul de a cere ulterior distribuției rambursarea cheltuielilor. Ulterior distribuției se întocmesc cererile de plată, care sunt însoțite de documente justificative exhaustive.

Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (A.N.S.V.S.A.) funcționează ca autoritate de reglementare și control în domeniul sanitar-veterinar și pentru siguranța alimentelor. ANSVSA trebuie să se asigure, conform actelor normative care și reglementează activitatea, că produsele distribuite respect toate normele de siguranță alimentară în vigoare și sunt sigure pentru consumatori.

Ministerul Educației este implicat în procesul de reglementare și de implementare a programului prin: avizarea actelor normative de nivel primar (ordonanțele de urgență) și secundar (hotărârile de guvern) din cadrul normativ al programului; reglementarea modului de organizare pentru anumite măsuri adiacente

Inspectoratele Școlare Județene asigură coordonarea metodologică și controlul modului de realizare a unor măsuri educative atunci când acestea se înscriu în categoria mai largă a unor activități școlare, curriculare sau extracurriculare.

Ministerul Sănătății este implicat în procesul de reglementare și de implementare a programului prin: avizarea actelor normative de nivel primar (ordonanțele de urgență) și secundar (hotărârile de guvern) din cadrul normativ al programului; propunerea listei de produse ce pot fi distribuite în școli. Teoretic, MS colaborează cu ME pentru desfășurarea orelor de educație pentru sănătate, cu asistență din partea nutriționiștilor, sau pentru organizarea altor măsuri educative.

Direcțiile de Sănătate Publică de la nivelul fiecărui județ asigură și funcția de control a respectării normelor sanitare în cadrul programului.

Ministerul Finanțelor Publice are un rol funcțional la nivel normativ: avizează hotărârea de guvern care stabilește nivelul sumelor alocate județelor pentru implementarea programului și ulterior, în propunerea pentru Legea Bugetului de stat, verifică sumele prevăzute în HG.

Autoritățile administrației publice locale. Implicarea în program a autorităților administrației publice locale este esențială pentru implementarea programului. Consiliile Județene, consiliile sectoarelor Municipiului București și consiliile locale sunt solicitanții de finanțare, fiind responsabile de:

- ✓ organizarea procedurilor de achiziție publică și contractarea furnizorilor
- ✓ realizarea de achiziții publice necesare pentru măsurile educative, în colaborare cu școlile beneficiare
- ✓ depunerea cererilor de aprobare la APIA
- ✓ întocmirea cererilor de plată și a documentație anexă și depunerea lor la APIA în termenul prevăzut de legislație.

S-au desfășurat controale din partea DSP și DSVSA în urma primirii unor sesizări cu privire la calitatea

produselor. Prin intermediul acestor controale s-au verificat standardele de calitate, marcare și ambalare, respectarea normelor de igienă în unitățile de învățământ. S-a constatat că multe unități de învățământ nu îndeplinesc condițiile impuse de legislație pentru depozitarea produselor lactate. În ce privește respectarea prevederilor Ghidului Solicitantului, Consiliul Județean asigură în timp real îndeplinirea obligațiilor tuturor părților implicate (furnizorii și unități de învățământ) (reprezentant CJ)

Pe parcursul implementării Programului pentru școli nu au fost întâmpinate deficiențe majore. Au fost unele sesizări cu privire la gramajul fructelor distribuite, dar acestea au fost remediate imediat de către furnizori. (reprezentant CJ).

Implicarea tuturor unităților administrativ-teritoriale în implementarea programului la nivel local, folosind resursele și mijloacele locale. Având în vedere că județul Suceava este un județ mare, transportul produselor dintr-un capăt în altul al județului este costisitor. Dacă distribuția ar fi la nivel local, s-ar putea verifica mult mai eficient de către fiecare UAT a modului de implementare al Programului. Așa, la nivel de județ sunt peste 700 de unități școlare beneficiare ale programului, iar la nivel de Consiliu județean sunt două persoane care se ocupă de implementarea programului. Monitorizarea implementării programului se face prin sondaj, neputându-se acoperi întregul județ. (reprezentant CJ).

Deficiențe au fost la aproape toate dimensiunile: produsele de panificație nu sunt proaspete – cornurile nu sunt calitative și nici atractive pentru elevi. O variantă ar fi fost ca furnizorii să distribuie numai biscuiți (în diferite forme și mărimi), dar legislația actuală este foarte strictă.; unitățile mari de învățământ nu dispun de spații frigorifice suficiente pentru păstrarea produsului lactat IAURT. Acest produs nu este preferat de elevi; fructele- merele nu mai au gust începând cu luna aprilie. (reprezentant CJ).

Dificultăți în monitorizarea exactă a Programului. Centralizarea exactă pe categorii de produse în vederea întocmirii Cererii de plată la APIA pentru decontare. Neconcordanțe de comunicare între unitățile școlare - inspectoratele școlare - furnizori - autoritatea contractantă (o platformă la nivel județean/central ar fi eficientă). În prezent autoritatea contractantă plătește lunar o Aplicație on-line de gestionare a Programului care nu este întotdeauna eficientă și în concordanță cu modificările legislative. (reprezentant CJ).

Pentru implementarea și monitorizarea acestei componente s-a efectuat verificarea periodică a aprovizionării și îndeplinirea condițiilor igienico-sanitare de depozitare și distribuire a fructelor proaspete, acordate elevilor din învățământul primar și gimnazial de stat și privat, precum și preșcolarilor din grădinițele de stat și particulare, cu program normal de 4 ore. Principala problema a fost gramajul merelor, care uneori, nu respectau condiția de minim 100g/bucata, conform legislației. Aceste nereguli constatate de către comisia de control, au fost semnalate furnizorului, cu adrese oficiale însoțite de planșe foto, prin care se solicita remedierea urgentă a acestor probleme, iar produsele neconforme fiind înlocuite. (reprezentant CJ).

Pentru a elimina dificultățile în implementarea acestui program, s-a procedat la verificarea periodică, în unitățile școlare din municipiu și județ, a aprovizionării și îndeplinirii condițiilor igienico-sanitare de depozitare și distribuire a laptelui și produselor lactate, acordate elevilor din învățământul primar și gimnazial de stat și privat, precum și preșcolarilor din grădinițele de stat și particulare, cu program normal de 4 ore. Problemele întâmpinate au fost minore, precum ambalaje deteriorate, lipsa paielor cu ajutorul cărora se poate consuma laptele UHT. Toate neregulile constatate au fost aduse la cunoștința furnizorului,

prin adrese oficiale si remediate ulterior. (reprezentant CJ).

S-au verificat modul de distribuție si îndeplinirea condițiilor igienico-sanitare de depozitare si distribuire a fructelor proaspete, laptelui si a produselor lactate. Deficiente s-au înregistrat pentru fructe, in ceea ce privește respectarea cerinței HG 640/2017 – „, porția distribuita are cel puțin 100 grame. (reprezentant CJ).

Pe tot parcursul perioadei de referință noi am monitorizat și verificat concordanța între produsele livrate de furnizori și distribuția la unitățile de învățământ, pentru că altfel este imposibilă decontarea produselor PPS de către APIA din FEAGA. (reprezentant CJ).

Având în vedere că de preluarea produselor sunt responsabili directorii la unitățile de învățământ, verificarea standardelor de calitate și marcare intră în competența lor, noi am acordat consultanță tehnică la cerere, iar la sesizarea unor produse necorespunzătoare am intervenit imediat și furnizorii au înlocuit produsele deteriorate. (reprezentant CJ).

Directorii unităților de învățământ preuniversitar răspund de respectarea condițiilor de igienă, dar la sesizarea privind problemele cu depozitarea/păstrarea produselor în condiții de igienă am asigurat dispozitive corespunzătoare prin furnizor. (reprezentant CJ).

Monitorizarea programului s-a efectuat periodic și a constat în următoarele acțiuni: -întocmire proceduri de lucru; constatări la fața locului (instituții de învățământ și furnizori) privind distribuția și calitate produselor; participări ședințe online cu reprezentanții instituțiilor (instituții de învățământ, ISJ, furnizori) întâlniri periodice comisia constituită la nivelul județului pentru implementarea programului; constatare lipsă spații de depozitare corespunzătoare normelor sanitare; schimbări frecvente în desemnarea responsabililor. (reprezentant CJ).

4.8. Alinierea recomandărilor consumului de fructe și lapte în școli cu principiile alimentației sănătoase pentru grupa de vârstă vizată și cu reglementările locale și europene

Dr. Adrian Copcea¹⁾

Iulia-Cezara Soporan²⁾

1) Medic primar diabet, nutriție, boli metabolice, Centrul Medical Asteco, Cluj-Napoca

2) Nutriționist-dietetician acreditat, Centrul Medical Asteo, Cluj-Napoca

Provocări și deziderate ale programelor comunitare de nutriție

Asigurarea unei nutriții sănătoase atât în școli cât și în interiorul familiei reprezintă o premisă a unei bune stări de sănătate, cu consecințe pe termen lung. Obezitatea copilului este un predictor al obezității adultului(1), de asemenea între rădăcinile bolilor metabolice populaționale care sunt răspândite epidemic (bolile cronice netransmisibile) se numără alimentația nesănătoasă, sedentarismul și factori psihologici . Școala, în mod particular, reprezintă un reper de educație, în acest sens prezența unui program nutrițional poate fi considerată un exemplu pozitiv pentru tiparul alimentar global.

Lactatele și fructele reprezintă componente importante ale alimentației sănătoase din cel puțin două perspective: una fiind cea a furnizării unor nutrienți în mod special importanți pentru sectorul de vârstă preșcolar/școlar (copii în dezvoltare psiho-somatică), cealaltă fiind indirectă: furnizarea alimentelor integrale/naturale este o măsură de prevenire a consumului de alimente considerate nocive pentru sănătate: alimentele hipercalorice, bogate în zaharuri adăugate, grăsimi trans și saturate în exces, alimente ultraprocesate cu conținut redus de fibre. Laptele și fructele asigură, prin compoziția nutrițională intrinsecă, nutrienți importanți precum proteine, minerale, vitamine, fibre și antioxidanți.

Reglementări internaționale și naționale privind alimentația sănătoasă a școlărilor

Preocuparea europeană privind alimentația sănătoasă în școli se reflectă în sistemele de încurajare a distribuției de fructe, legume și lapte, de asemenea -în particular prin programul „from farm to fork”- principiile de sănătate publică legate de nutriție trebuie să țină cont de siguranță alimentară (inclusiv pesticide, fertilizatori), acces facil și la costuri reduse, sustenabilitate (2).

Ghidurile de nutriție internaționale încurajează, conform cu datele științifice acumulate, un consum adecvat al nutrienților esențiali, respectiv nutrienți care trebuie obligatoriu aduși prin dietă, neputând fi sintetizați în corp. Între nutrienții esențiali se numără macronutrienții care asigură energia (carbohidrați, proteine, grăsimi) și micronutrienții: vitamine, minerale, antioxidanți. Lactatele și fructele sunt surse importante pentru o serie largă de nutrienți esențiali, motiv pentru care ele sunt incluse în majoritatea programelor nutriționale școlare pe mapamond.

Legile din România care se referă la alimentația în școli stipulează cu claritate reperele pentru alimentele nerecomandate școlărilor și preșcolărilor, cu menționarea clară a nutrienților/alimentelor de interes: a) alimentele care depășesc 15 g zaharuri/100 g produs, exceptând fructele și legumele proaspete; b) alimentele care depășesc 20 g grăsimi / 5 g grăsimi saturate / 1 g grăsimi trans per 100g produs; c)

alimentele care depășesc 1.5 g sare (echivalent 0.6 g sodiu) la 100g produs; d) băuturile răcoritoare, cu excepția apei, nu sunt recomandate; e) alimentele care depășesc 300 kcalorii /100g f) alimentele neambalate/neetichetate (3).

Caracteristici nutriționale ale merelor și laptelui și relevanța în raport cu necesarul nutritiv și reglementările legale

Valori nutriționale pentru măr cu coajă, crud, 100 grame(4):

- Valoare energetică: 52 kcal
- Glucide (din care zaharuri): 13.8 g (10.4 g)
- Fibre: 2.4 g
- Grăsimi (din care acizi grași saturați): 0.2 g (0.0 g)
- Proteine: 0.3 g
- Sodiu: 1.0 mg
- Vitamina C: 4.6 mg
- Potasiu: 6.0 mg

Valori nutriționale pentru lapte 1.5% 100 ml(4):

- Valoare energetică: 44 kcal
- Glucide (din care zaharuri): 4.5 g (4.5g)
- Grăsimi (din care acizi grași saturați): 1.5 g (0.9g)
- Fibre: 0 g
- Proteine: 3.2 g
- Sodiu: 60 mg
- Calciu: 125 mg

Sunt de remarcat următoarele particularități nutriționale generale: mărul (cu coajă) este o bună sursă de fibre și de vitamina C, în același timp fiind o sursă săracă de sodiu și grăsimi, iar laptele este o sursă de proteine și de calciu cu biodisponibilitate bună. Ambele alimente se încadrează în cerințele legale privind densitatea calorică, zaharurile conținute sunt prezente în mod natural, conținutul de grăsimi și de sare este în limitele recomandate. Suplimentar, valoarea proteinelor din lapte este cea mai bună în rândul surselor alimentare (proteine cu valoare biologică înaltă, ce conțin toți aminoacizii esențiali) iar merele conțin, suplimentar, o diversitate de antioxidanți, implicați în menținerea stării de sănătate.

Particularități de interes în calitatea nutrițională a merelor

Conținutul în carbohidrați al merelor (implicit al densității energetice) diferă în funcție de soi, existând sortimente mai dulci sau mai puțin dulci. Sortimentele mai frecvent cultivate în România: Gala, Ionatan, Golden Delicios sunt, în general, sortimente dulci. Conținutul în nutrienți este influențat, de asemenea, de condițiile climatice și de sol, în general încărcătura cu vitamine și antioxidanți este mai bună în situațiile în care nu se practică agricultura intensivă, cu rotații multiple ale culturilor, ci o agricultură cu o mai bună calitate a solului. Agricultura ecologică (bio) reprezintă un standard de calitate pentru astfel de aspecte. De menționat, în aceeași ordine de idei, că o parte din nutrienții importanți se concentrează în coaja mărului, astfel încât recomandarea generală din perspectivă nutrițională este consumul cu coajă, dar ținând cont de particularitățile de siguranță - în particular utilizarea pesticidelor și, implicit, a necesității unei bune spălări și a unui transport / stocări adecvate.

Particularități de interes în calitatea nutrițională a laptelui

Grăsimile din lapte sunt un aspect de luat în calcul prin prisma aportului de acizi grași saturați, care fac obiectul recomandărilor de consum restricționat, fiind grăsimi neesențiale și asociate pe termen lung riscului cardiovascular. Din acest motiv, cantitatea totală zilnică trebuie menținută în anumite limite, mai precis sub 10% din kaloriile zilnice totale. Pentru un necesar de 1600-2000 kcal/zi (necesar mediu pentru grupele de vârstă de la 6 la 11 ani), un maximum de 160-200 kcal trebuie să provină din grăsimi saturate. În context, 250 ml de lapte 1.5% se încadrează chiar în 10% din totalul de grăsimi saturate acceptabil (20 kcal provenite din grăsimi saturate). Un alt aspect de interes este sodiul, recomandat a fi menținut la sub 2300 mg/zi. O porție de 250 ml de lapte aduce 150 mg sodiu, respectiv 6.5% din doza zilnică recomandată. Pe de altă parte, există beneficii

Alegerea sortimentului integral sau degresat este un subiect discutat internațional și, în general, alegerea largă este aceea a laptelui cu conținut redus de grăsime.

Lactatele, în general, sunt o grupă alimentară foarte importantă în nutriția copilului, prin furnizarea de calciu, vitamina D, proteine și alți nutrienți esențiali, iar datele de consum arată un deficit al acestei grupe în alimentația copiilor și adolescenților (5).

Calitatea nutrițională a laptelui trebuie dublată de siguranță alimentară, în acest sens sunt relevante utilizarea antibioticelor, hormonilor de creștere și alimentația animalelor. De asemenea procesarea: pasteurizarea este obligatorie în Uniunea Europeană. Versiunea UHT a pasteurizării este asociată cu reduceri ale conținutului în vitaminele C și de grup B (6).

Aspecte legate de perisabilitate, transport și stocare în modificarea calității nutritive

Laptele pasteurizat nu necesită, în interiorul termenului de valabilitate și în condițiile legale de transport și stocare, precauții particulare cu privire la aportul nutritiv (nutrienții de interes nu se pierd la transport). În schimb pentru mere există precauții legate de conservarea vitaminelor, în particular vitamina C și vitaminele de grup B, aceste vitamine fiind susceptibile la degradare în cazul stocării prelungite sau a expunerilor prelungite la căldură. O regulă universală este consumarea fructelor și legumelor mai aproape de momentul culegerii, este și unul din motivele încurajării surselor locale pentru procurarea acestor alimente.

Din perspectivă ecologică, Uniunea Europeană încurajează politicile de sustenabilitate, de impact redus asupra mediului, ceea ce se poate transpune și în politici de proximitate în raport cu producătorii.

Referințe:

(1) Childhood obesity, causes and consequences. Sahoo, Krushnapriya et al, Journal of Family Medicine and Primary Care 4(2):p 187-192, Apr–Jun 2015

(2) https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en

(3) Legea 123/2008, M.Of. 410 din 02-iun-2008

(4) <https://data.nal.usda.gov/>

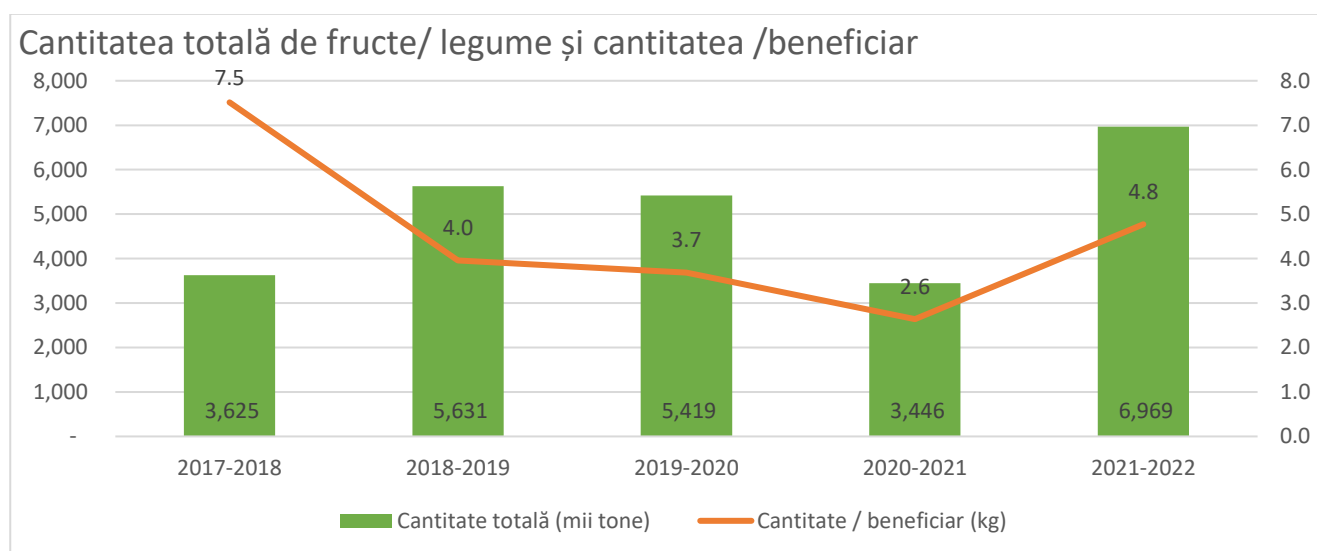
(5) <https://www.nmpf.org/idfa-and-nmpf-urge-usda-to-improve-child-nutrition-and-food-security-through-increased-dairy-consumption-in-school-meals/>

(6) FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS. Milk and dairy products in human nutrition. Roma, 2013

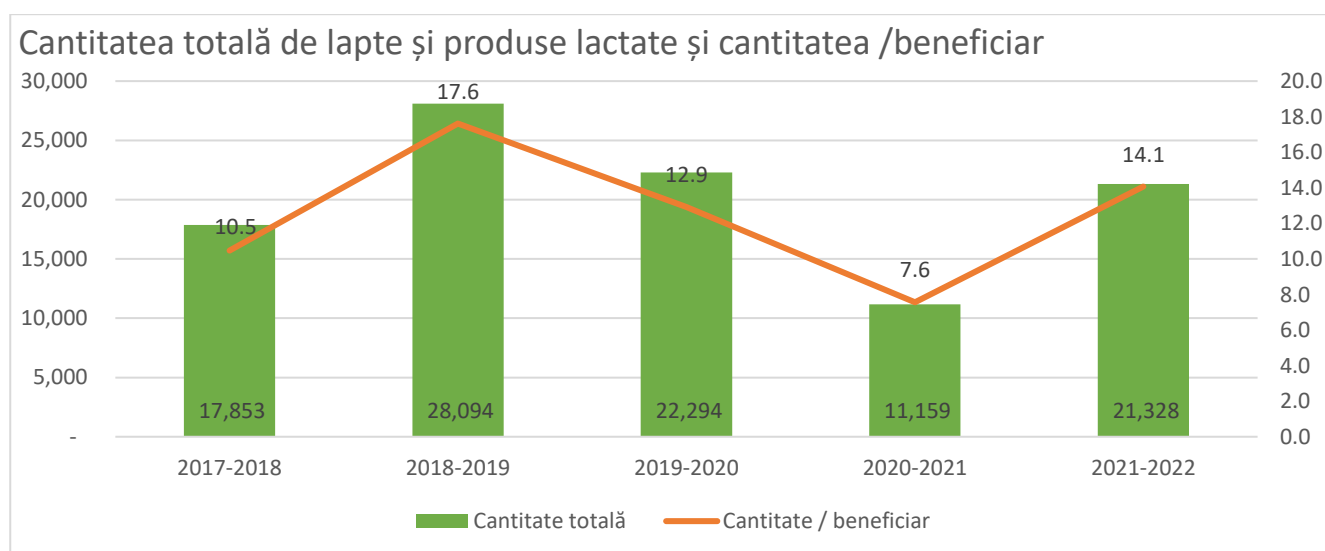
5. Răspunsurile la întrebările de evaluare comune

5.1. În ce măsură programul pentru școli a mărit consumul general de fructe, legume și lapte și produse lactate de către copii, în conformitate cu recomandările naționale privind o alimentație sănătoasă pentru grupa de vârstă avută în vedere?

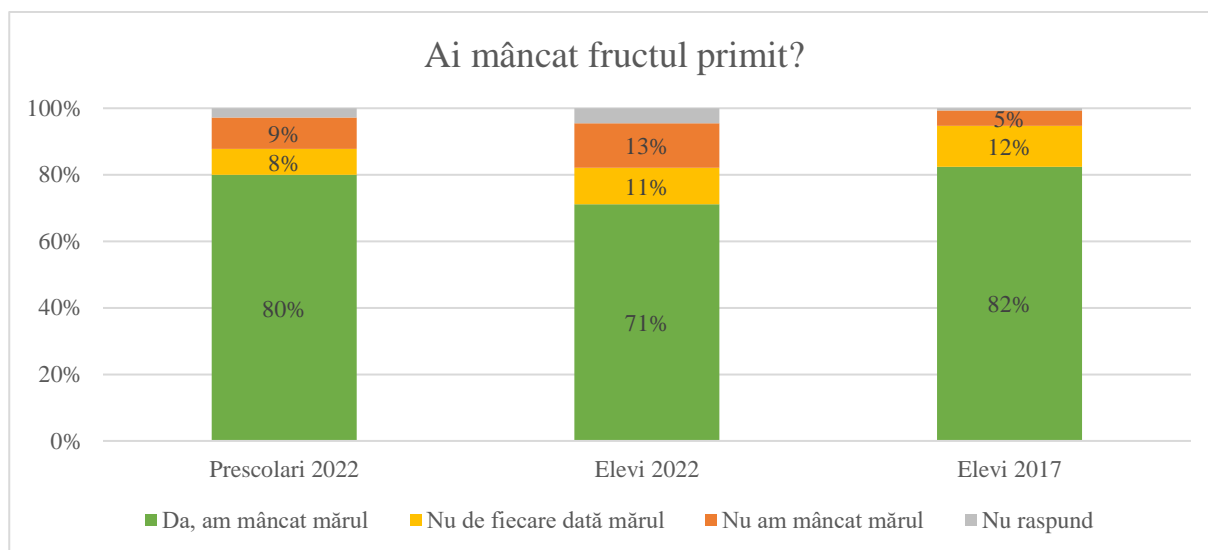
Analiza cantitativă a evoluției cantităților de fructe și legume pe perioada programului ne indică o creștere a cantității totale, de la circa 3.6 mii tone la aproape 7 mii tone, în anul școlar 2021-2022. Dinamica numărului de beneficiari, mai redus în 2017-2018, pentru ca mai apoi să crească și să se stabilizeze, a condus la o scădere a cantității de produse per beneficiar, în prima parte a programului, de la 7.5 kg la 2.6 kg, în 2020-2021, pe fondul pandemiei care a blocat practic distribuirea produselor, pentru ca în anul următor, să observăm o creștere cantității anuale, până la circa 4.8 kg / copil.

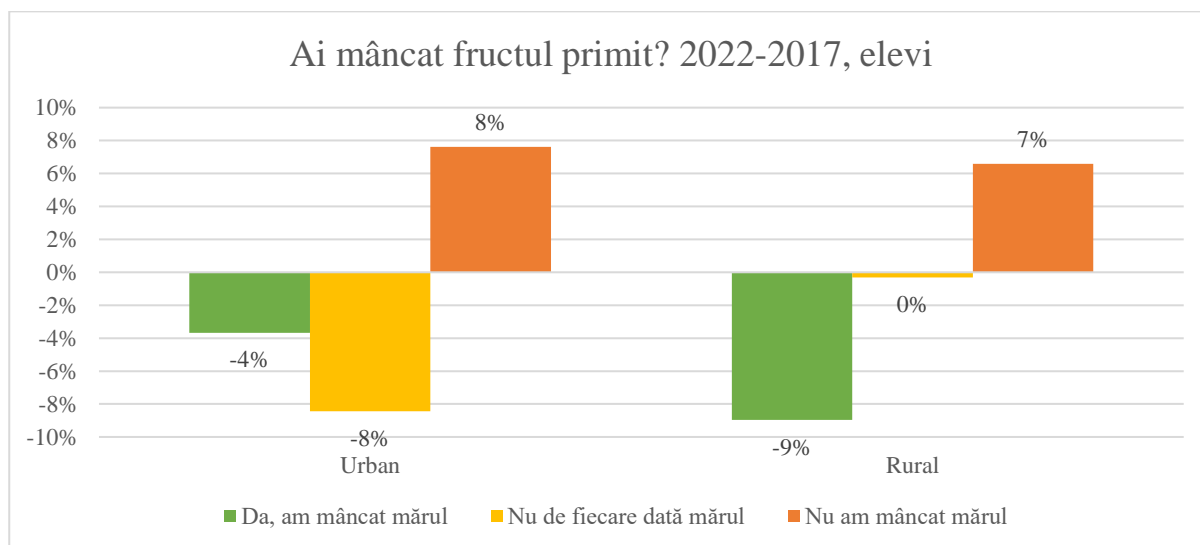
Similar, analiza evoluției aceluiași indicatori pentru consumul de lapte și produse lactate ne indică o evoluție diferită. Astfel, cantitatea totală crește în primii doi ani, ajungând la circa 28 mii tone, pentru ca apoi să scadă cu circa 5 mii tone anual, până în 2020-2021. Ultimul an școlar, 2021-2022, conduce la un reviriment, ajungându-se la circa 14 mii tone de produse.

Dincolo de livrarea de fructe și/sau produse lactate către copii, consumul efectiv al acestora reprezintă o dimensiune a impactului programului. Datele, analizate în comparație cu 2017, ne indică o scădere a ponderii celor ce consumă în mod frecvent fructul primit:

În rândul elevilor, procentul scade cu circa 11%. Astfel, dacă în 2017, 94% dintre respondenți consumau frecvent sau ocazional fructul, în 2022, ponderea scade la 82% elevi și 88% preșcolari. Analiza la nivelul mediului rezidențial ne indică faptul că în mediul rural, scăderea este mai mare decât în cel urban în privința celor care au declarat un consum frecvent și mai mică, în cazul celor care au declarat un consum ocazional:

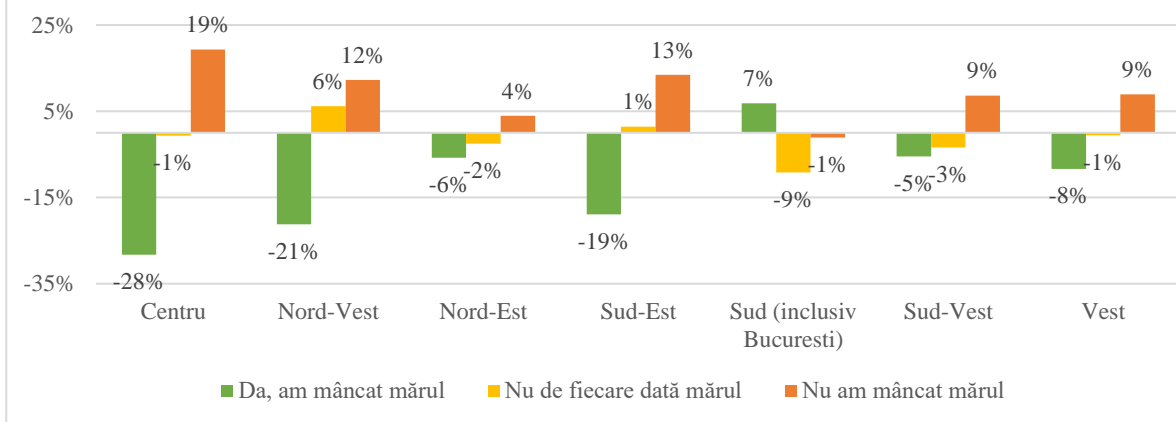

Așadar, putem observa că, deși modificările comportamentului de consum în privința fructelor diferă în raport cu mediul de rezidență, ponderea celor care au refuzat consumul a crescut cu aceeași rată.

La nivel regional, datele ne indică două tendințe:

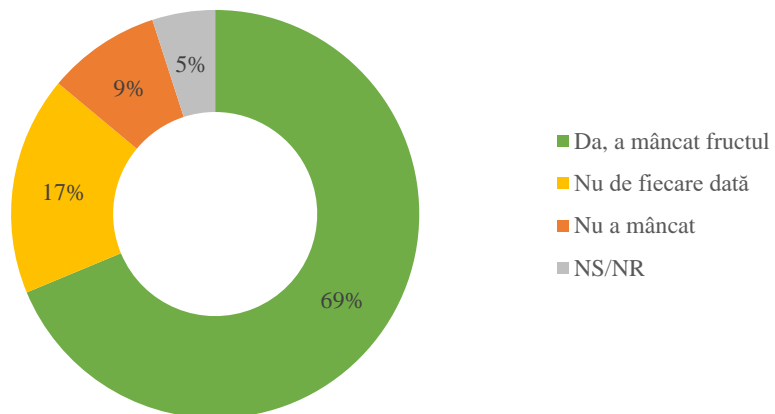
- Schimbări majore, în sensul scăderii accelerate a ponderii copiilor consumatori frecvenți și creșteri semnificative ale ponderii celor care refuză consumul (regiuni precum Centru, Nord-Vest, Sud-Est)
- Schimbări minore, ceva mai reduse ca amplitudine (Nord-Est, Sud, Sud-Vest sau Vest).

Ai mâncat fructul primit? 2022-2017, elevi

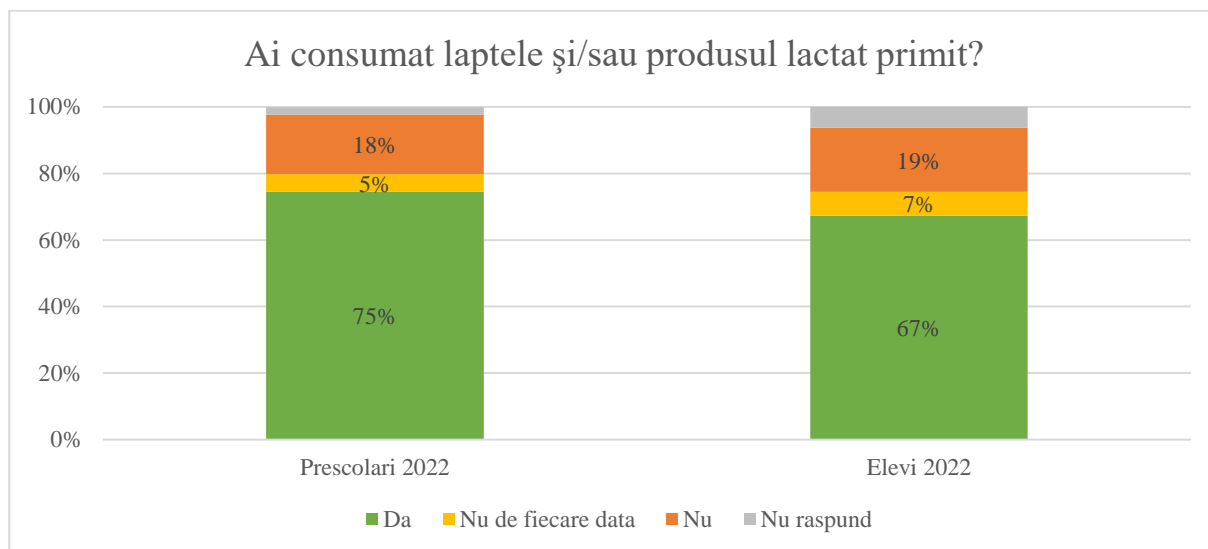
Transilvania, prin regiunile Centru și Nord-Vest este zona în care programul suferă foarte mult și unde ponderea celor care au consumat frecvent fructul s-a redus cu peste 20%. Din rațiuni ce țin de atât de accesibilitatea acestor produse cât și probabil de calitatea vieții, copiii din aceste regiuni tindă să se excludă într-o proporție mare din rândul beneficiarilor de facto ai programului.

Din câte știti, a mâncat copilul fructul primit? Părinți

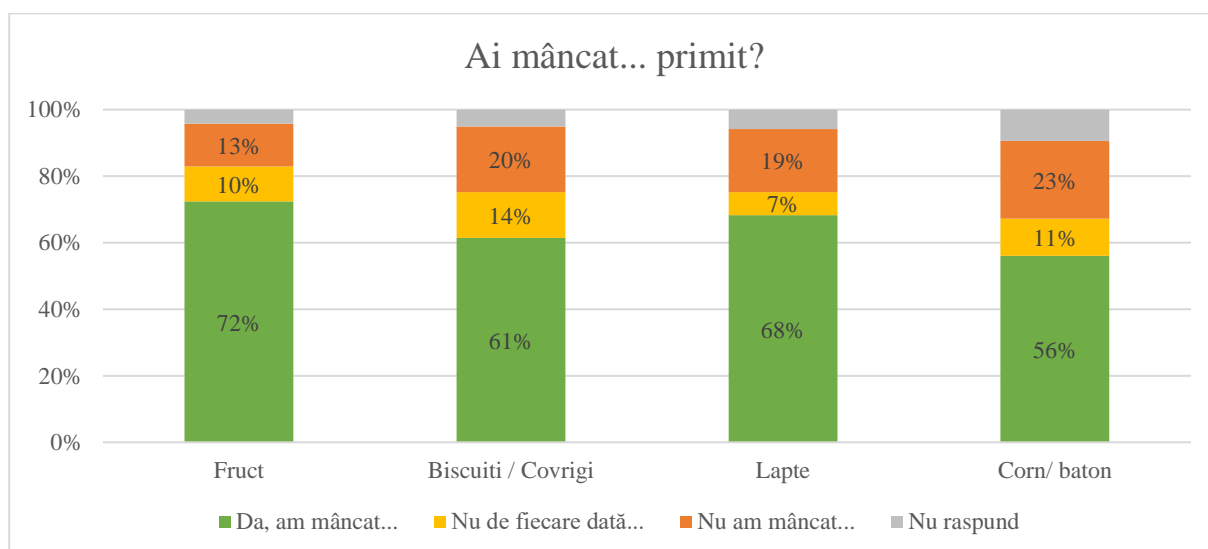

Opinia părinților este relativ similară cu cea a elevilor: circa 70% dintre aceștia cred ca fructul este consumat mereu de către propriul copil, circa 17% cred ca aceștia îl consumă ocazional, iar 9% declară că proprii copii nu l-au consumat. Și în acest caz, ponderi mai mare ale celor care declară un consum frecvent al fructelor sunt identificate în rural și în regiuni precum Nord-Est, Sud-Vest, Sud și Vest, în timp ce în Centru, Nord-Est și Sud-Vest, ponderea părinților care declară non-consumul este semnificativ mai mare (11%-14%). Regăsim și aici același pattern regional, cu regiunile un numărul beneficiarilor este mai redus și tinde să se diminueze.

În privința laptelui și a produselor lactate, ceva mai mult de o treime dintre elevi și 75% dintre preșcolari l-au consumat în mod regulat, în timp ce circa 5%-7% au făcut-o ocazional. Rata de respingere este de sub 20% pentru ambele categorii.

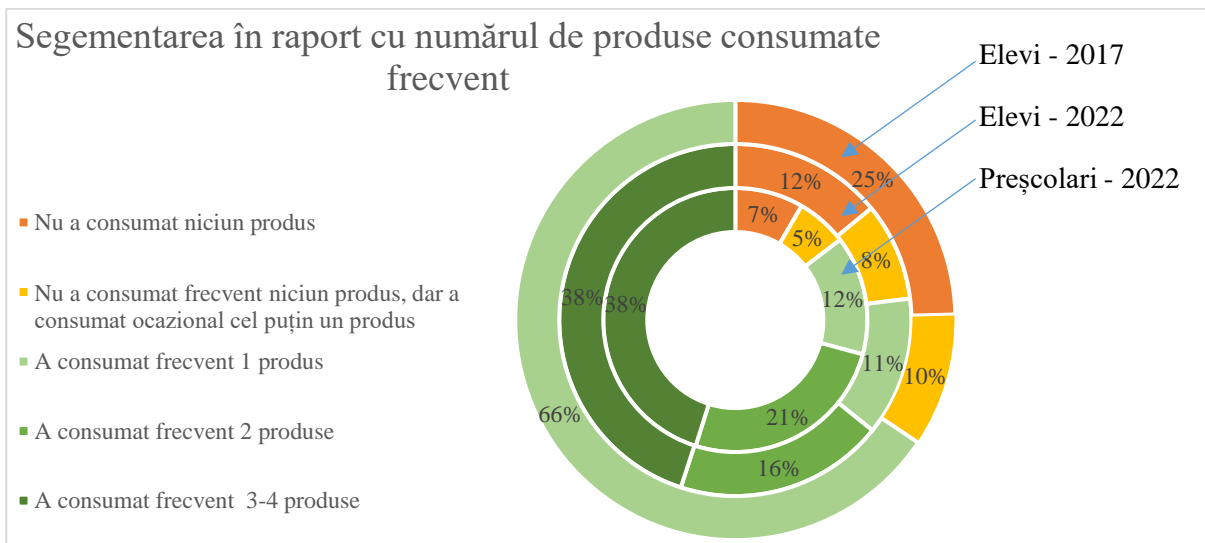
Impactul diversificării ofertei programului prin includerea de biscuiți/ covrigi, lapte/ produse lactate, sau baton/ corn, ne indică faptul că fructul rămâne în preferința elevilor, urmat de lapte/ produse lactate și de biscuiți sau covrigi. Procentele sunt raportate la totalul celor care au primit produsele respective.

Cum răspunde programul preferințelor elevilor și preșcolariilor? O analiză obținută prin segmentarea populației de elevi din 2022 care a primit toate cele 4 produse ne indică faptul că:

- Circa 38% dintre copii declară că au consumat frecvent 3 sau 4 produse
- 16%-21% au consumat frecvent 2 produse
- 11%-12% au consumat frecvent un produs
- 7% dintre preșcolari și 12% dintre elevi nu au consumat niciun produs

Dacă ne raportăm la eșantionul din 2017, desigur, în acest caz, lipsa alternativelor este confirmată de date, circa o treime dintre elevi neconsumând niciun produs. Diversificarea produselor, apariția biscuiților / covrigilor, a batonului și a lactatelor, au condus la scăderea semnificativă a ponderii elevilor care nu consumă niciun singur produs. De asemenea, observăm ponderea ridicată a copiilor care consumă frecvent toate sau aproape toate produsele distribuite de program.

Care sunt motivele care stau în spatele refuzului consumului de fructe? În primul rând,

- Lipsa dorinței, plăcerii de a consuma un măr (24% elevi și 37% preșcolari)
- Caracteristicile fructului: stricat, urât mirositor, neatractiv (23% în ambele categorii)

În cazul elevilor, valorile sunt apropiate de cele din 2017. De asemenea, lipsa foamei și accesibilitatea (“am fructul acasă”) sunt alți factori care i-au determinat pe copii să nu consume fructul. În cazul consumului ocazional, caracteristicile fructului și lipsa foamei sunt principalele motive ale frecvenței reduse de consum.

În cazul biscuiților, covrigeilor sau batoanelor, avem ca tot aceleași principale motiv, dar ordinea e inversă:

- Caracteristica produselor: tari, uscate, fără gust (42% elevi, 43% preșcolari)
- Nu le place (20% elevi, 4% preșcolari)

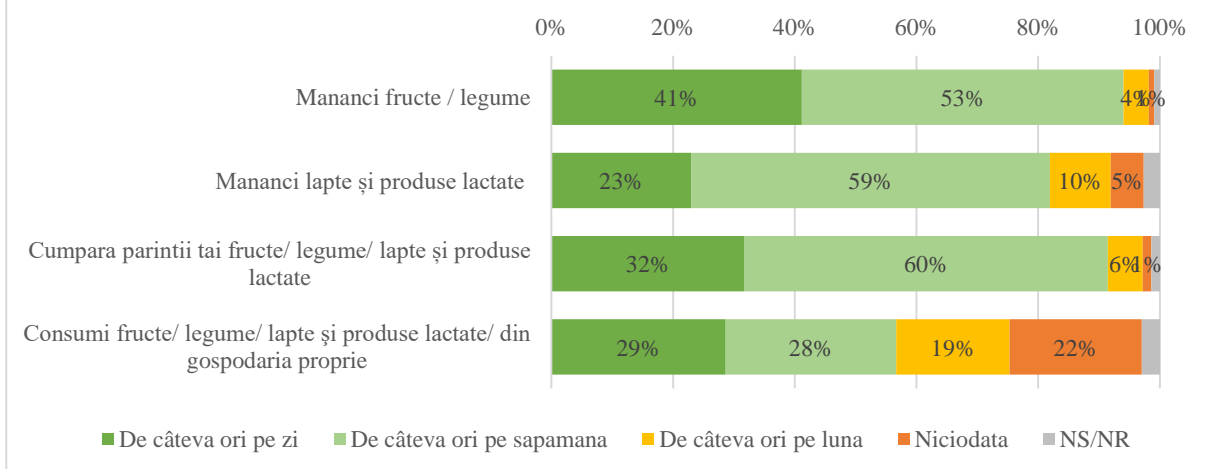
În cazul lactatelor, procentul celor cărora nu le plac aceste produse este de circa 40%, atât în rândul elevilor, cât și al preșcolariilor, în timp ce alte 12%-16% declară că resping produsul din cauza caracteristicilor lui (nu are gust bun, expirat, etc.). 4% dintre elevi declară că au intoleranță la lactoză.

Așadar, putem observa două dimensiuni majore ale respingerii totale sau parțiale ale produselor:

- Incompatibilitatea de gust, lipsa plăcerii în a le consuma, aspect care poate fi îmbunătățit prin rotația produselor și, eventual, prin introducerea de noi produse.
- Caracteristicile produselor, de cele mai multe ori sub standardele cerute. În acest caz, verificările sesizărilor și controalele pot fi soluții eficiente de prevenire a introducerii de astfel de produse în consum.

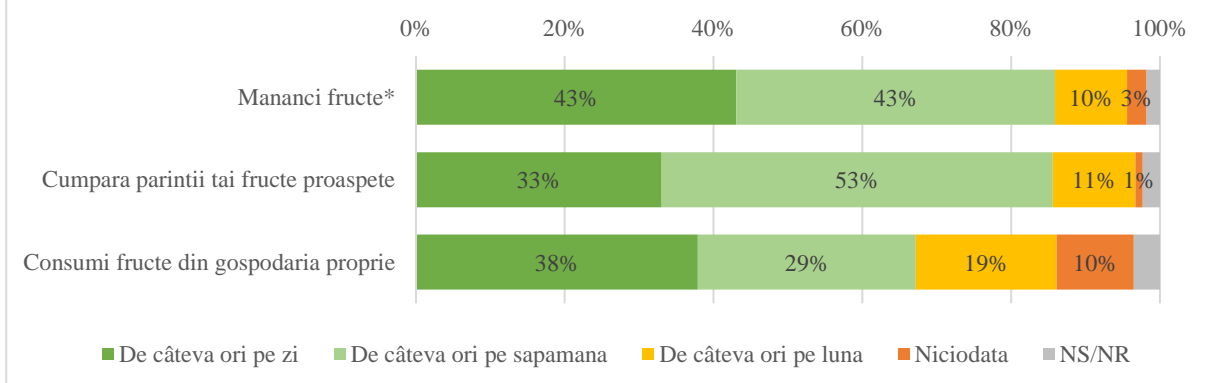
Frecvența de consum a fructelor și lactatelor este una ridicată. Astfel, 41% dintre elevi declară că mănâncă fructe de mai multe ori pe zi, iar per total, 94% consumă de câteva ori pe săptămână. În privința lactatelor, procentul e ceva mai redus (25% de mai multe ori pe zi, 82% de câteva ori săptămână), dar achiziția în gospodărie a acestor produse este frecventă (92%, de câteva ori pe săptămână).

Cât de des...? - elevi 2023

Față de 2017, observăm o creștere a procentului celor care consumă fructe de câteva ori pe săptămână, de la 43% la 53%, precum și o scădere a celor care consumă fructe cu frecvență redusă (lunar). De asemenea, observăm o creștere a frecvenței de cumpărare a fructelor și legumelor proaspete, în special pe segmentul de achiziție săptămânală. Și în acest caz, scade procentul celor care cumpără cu frecvență redusă produse naturale proaspete (fructe, legume, lactate).

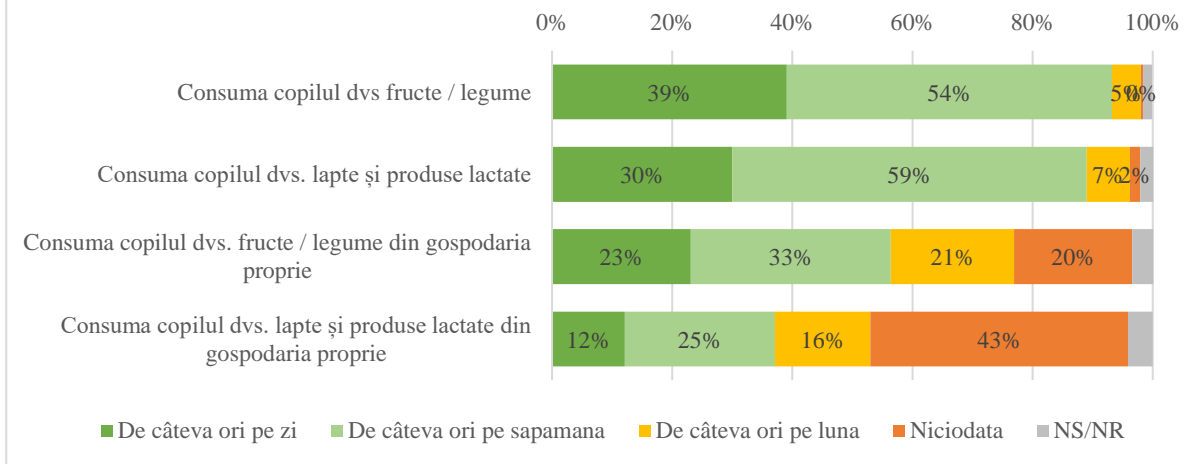
Cât de des...? - elevi 2017

* estimare făcută pe baza a doi itemi (consum de fructe în sezonul rece și sezonul cald)

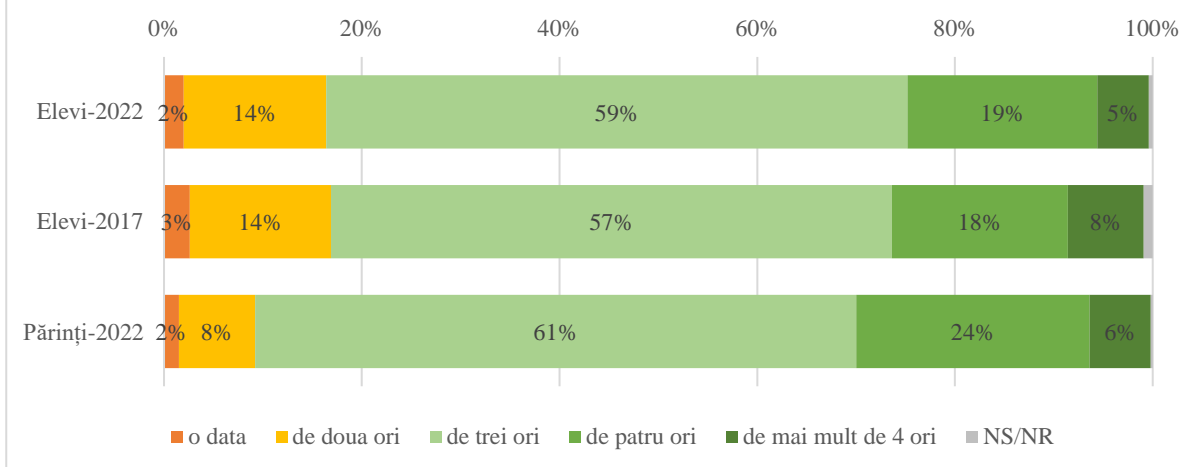
Caracterizarea comportamentului propriilor copii în privința frecvenței de consum a fructelor și lactatelor oferă cifre similare. Variații ceva mai mari apar în evaluarea consumului din propria gospodărie, dar putem considera proporțiile ca fiind comparabile.

Cât de des...? - părinți 2022

Numărul de mese pe zi, ca indicator al unei alimentații echilibrate, nu suferă modificări majore față de 2017. Percepția părinților e una ușor discordantă, aceștia prezentând un număr de mese ceva mai mare decât o fac copiii. De asemenea, 86% dintre părinți menționează obiceiul copiilor de a mânca ceva în plus între mese. Dincolo de dinamică, observăm totuși că circa 16% dintre elevi mănâncă de cel mult 2 ori pe zi, frecvență inferioară unui minim acceptabil de trei mese pe zi.

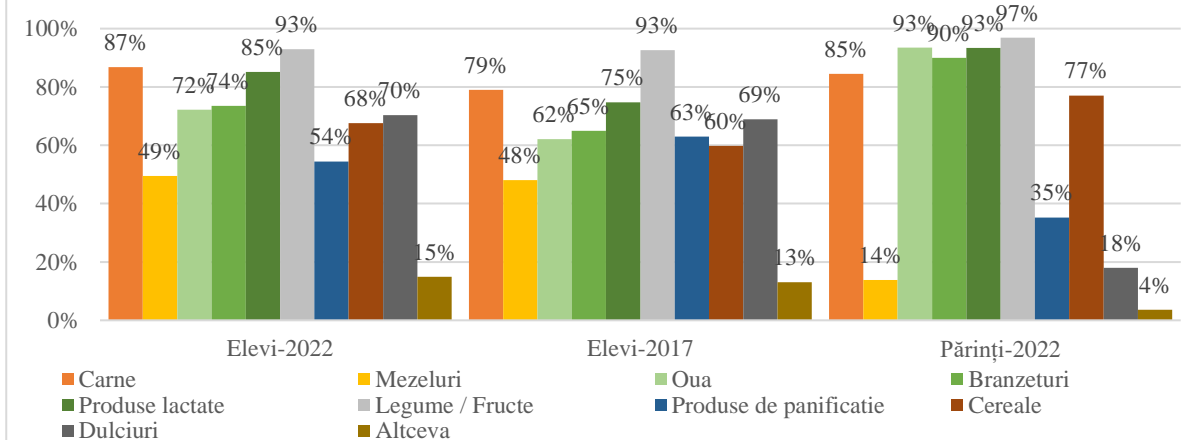
De câte ori mananci într-o zi?

În privința produselor consumate de obicei acasă, observăm o scădere a consumului de produse de panificație și o creștere a prezenței cărnii, ouălor, brânzeturilor, lactatelor și cerealelor în meniul zilnic.

Părinții au fost întrebați dacă achiziționează aceste produse, ca atare cifrele nu sunt comparabile cu ale elevilor, dar putem observa niște decalaje în privința mezelurilor, dulciurilor și a produselor de panificație, menționate în mult mai mică măsură ca fiind achiziționate, față de procentul declarat de copii la consum.

Dintre produsele enumerate mai jos ce mananci de obicei acasa intr-o zi?
- elevi

Dacă ne referim la ponderea copiilor care consumă legume și fructe zilnic, graficul de mai sus ne indică faptul că procentul celor care includ aceste produse în alimentația zilnică este similar în 2022 celui din 2017. Dar, analizând frecvența de consum a celor care consumă zilnic, observăm că ea a crescut, cu alte cuvinte, copii consumă zilnic mai multe fructe decât acum 5 ani. Așadar, odată atins pragul celor care acceptă/ preferă consumul de fructe, crește și frecvența de consum și implicit, probabilitatea ca mai mulți copii să atingă doza zilnică recomandată.

Cei mai mulți dintre cei care consumă fructe și legume în cadrul programului, consumă aceste produse și în afara lui (în familie): 91% dintre consumatorii produselor din Program sunt consumatori frecvenți de fructe și legume. Procentul este în creștere față de 2017, când numai 86% dintre consumatorii produselor erau consumatori frecvenți de fructe sau legume.

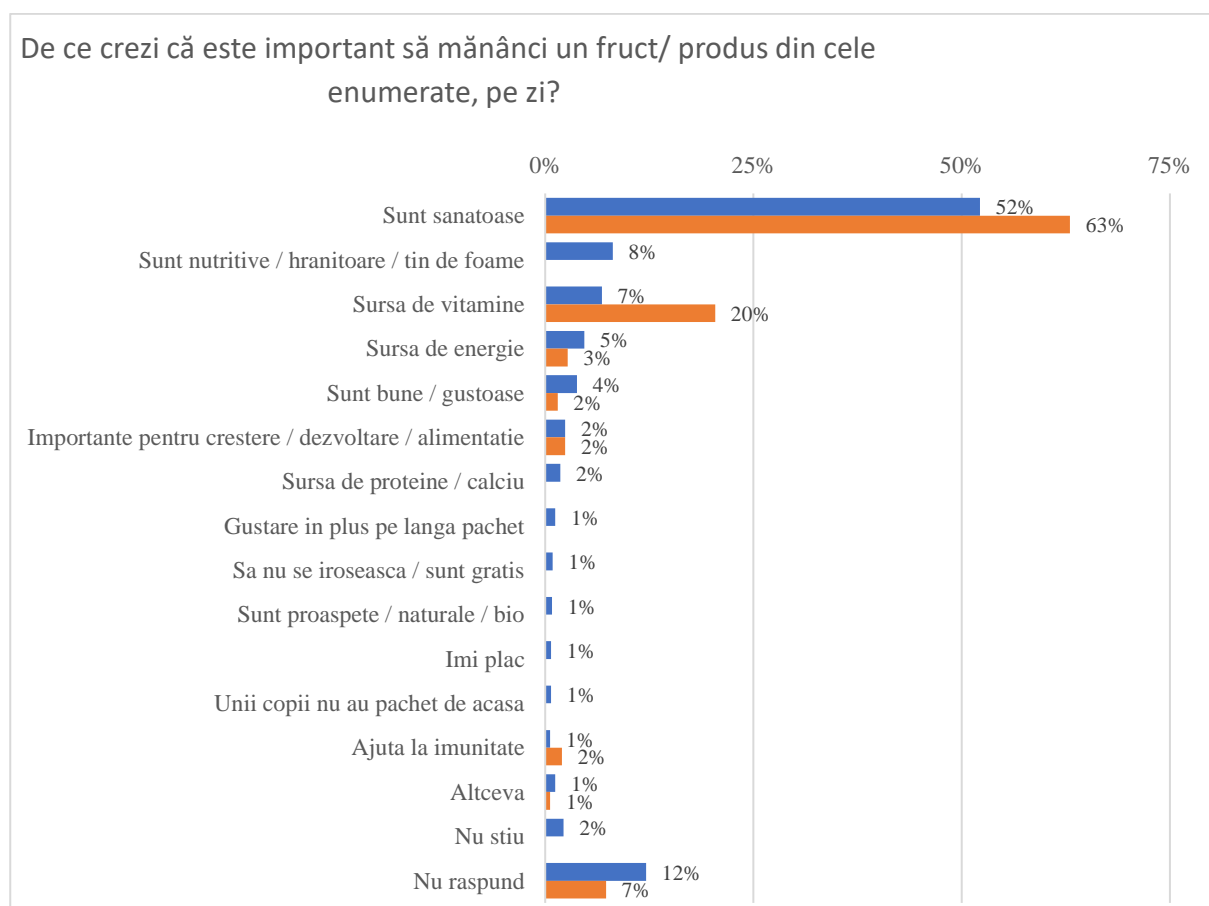
	Elevi 2022	Elevi 2017	Diferența
Total elevi	100%	100%	-
Din care, % care consumă fructe/ legume zilnic	93%	93%	0%
Din care % care consumă fructe / legume cu o frecvență ridicată	89%	85%	4%

În cazul laptelui și lactatelor, observăm o creștere netă a celor care includ aceste produse în alimentația cotidiană, cu 10%, de la 75% la 85%. Dintre acești 85% consumatori zilnici, 76% consumă produse din lapte cu o frecvență ridicată (cel puțin o dată zilnic). Asocierea cu consumul de lapte din cadrul Programului este ridicată. Dintre cei care consumă frecvent produsele distribuite prin Program, 83% sunt consumatori frecvenți de lapte și lactate.

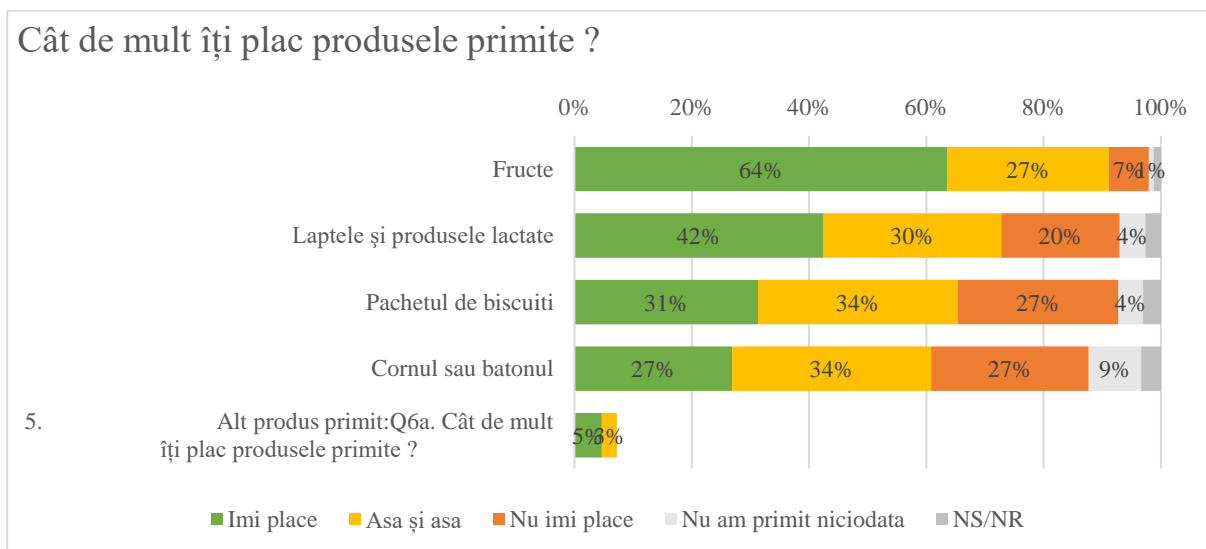
	Elevi 2022	Elevi 2017	Diferența
Total elevi	100%	100%	-
Din care, % care consumă lapte / lactate zilnic	85%	75%	10%
Din care % care consumă fructe / legume cu o frecvență ridicată	76%	-	-

5.2 În ce măsură programul pentru școli a educat copiii cu privire la obiceiurile alimentare sănătoase?

Care e motivația atribuită importanței consumului de fructe sau legume? Firesc, majoritatea răspunsurilor vizează caracterul sănătos al acestor produse. Dar și aici observăm o scădere de la 63%, în 2017, la 52%, în prezent. De asemenea, observăm o scădere a ponderii celor care menționează produsele ca surse de vitamine (aspect explicabil și prin faptul că în 2017 întrebarea viza doar fructul). Dar, față de 2017, există o mai mare varietate de răspunsuri, semn al unei mai bune percepții a integrării acestor produse și al gustării, în general, în obiceiurile copiilor, în cotidian. Diversitatea de răspunsuri indică și o viziune multidimensională a acestui act: sănătate personală, încurajarea unei agriculturi curate, biologice, dimensiunea socială a compensării unor lipsuri esențiale în alimentație.

Fructele sunt agreate de aproape două treimi dintre elevi, în timp ce lactatele sunt plăcute de 42% dintre elevi. În privința biscuiților sau a cornului/ batonului, procentul celor care le plac este mai redus, în jur de 30%. De asemenea, și ponderea celor care nu le plac este ridicată, de circa 27%.

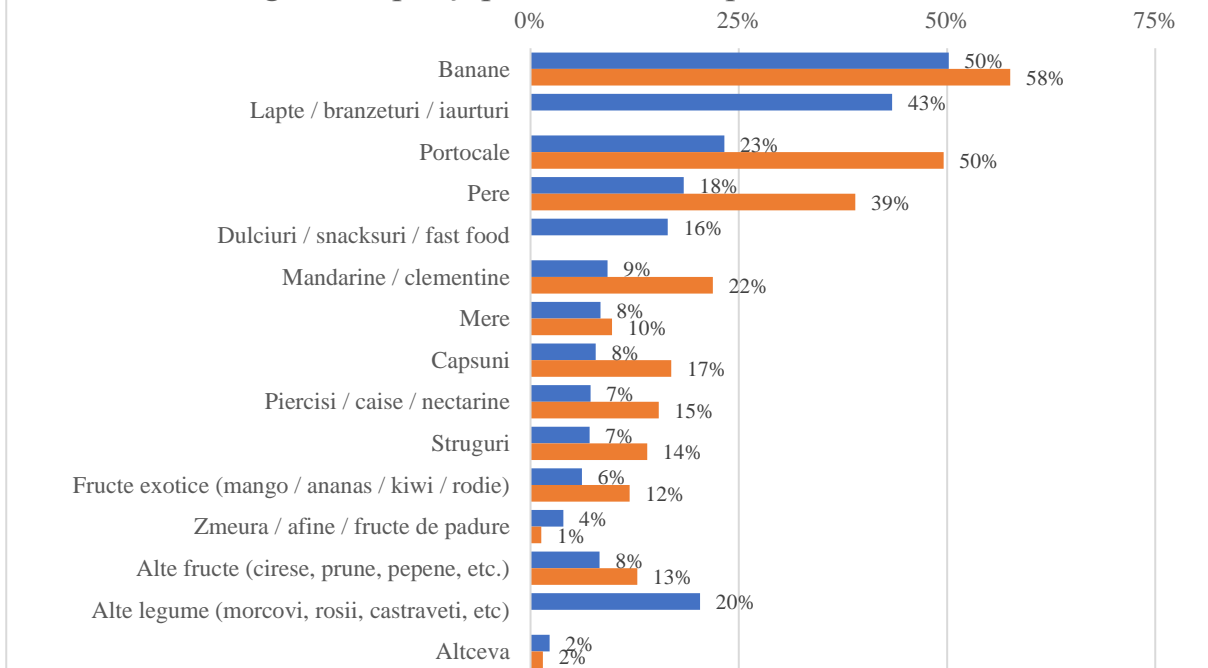

Dacă agregăm datele într-un indice compus, cu valori între -1 și 1, unde -1 înseamnă că respondenților nu le place niciun produs, iar 1 înseamnă că le plac toate produsele, observăm că în regiuni precum Sud-Est Centru sau Vest, produsele sunt mai puțin plăcute decât media eșantionului. De asemenea, în rural produsele sunt mai plăcute decât în urban, iar vârsta corelează negativ cu nivelul de agreee al produselor. Observăm că, pentru segmentul 6-9 ani, avem cel mai ridicat nivel de acceptare al produselor propuse.

Regiunea de dezvoltare		Mean
Centru		-0.2
Nord-Vest		0.2
Nord-Est		0.2
Sud-Est		-0.4
Sud (inclusiv Bucuresti)		0.1
Sud-Vest		0.0
Vest		-0.2
Mediul de rezidenta		
urban		-0.1
rural		0.2
Varsta		
6-9 ani		0.7
10-11 ani		0.0
12-13 ani		0.0
14-15 ani		-0.1

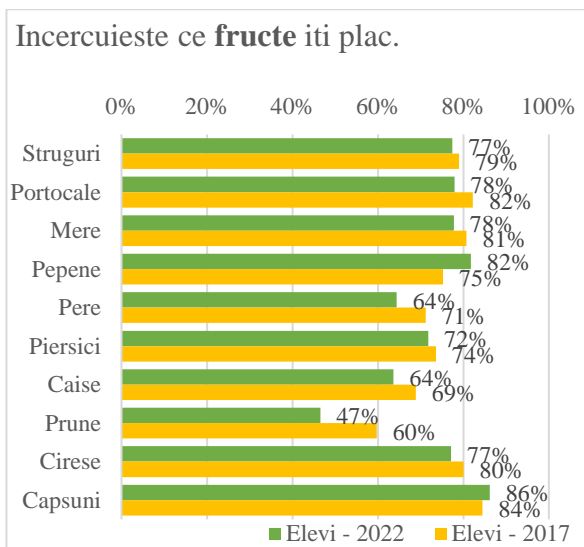
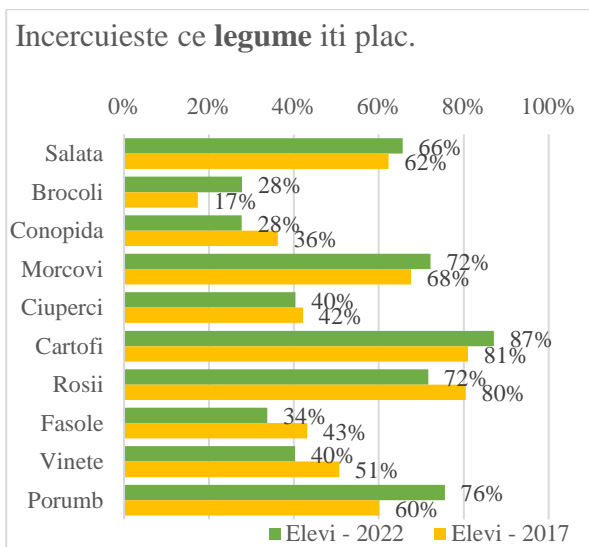
Explorarea spectrului preferințelor ne permite să observăm schimbări în privința acceptării unor noi produse. Dincolo de categoriile testate, am cerut elevilor să menționeze alte produse preferate. Față de 2017, topul fructelor preferate nu s-a schimbat, dar s-au redus ponderile, prin intrarea altor produse în lista de potențiale alegeri. Atsfel, bananele (50%), portocalele (23%) și perele (18%) reprezintă fructele preferate ale elevilor. Intercalat, apar produsele lactate (43%), dar și dulciurile sau snacks-urile (16%). Varietatea de fructe este ridicată, dar ponderea legumelor preferate este, de asemenea, ridicată.

Ce alte fructe/ legume/ lapte și produse lactate/ preferi?

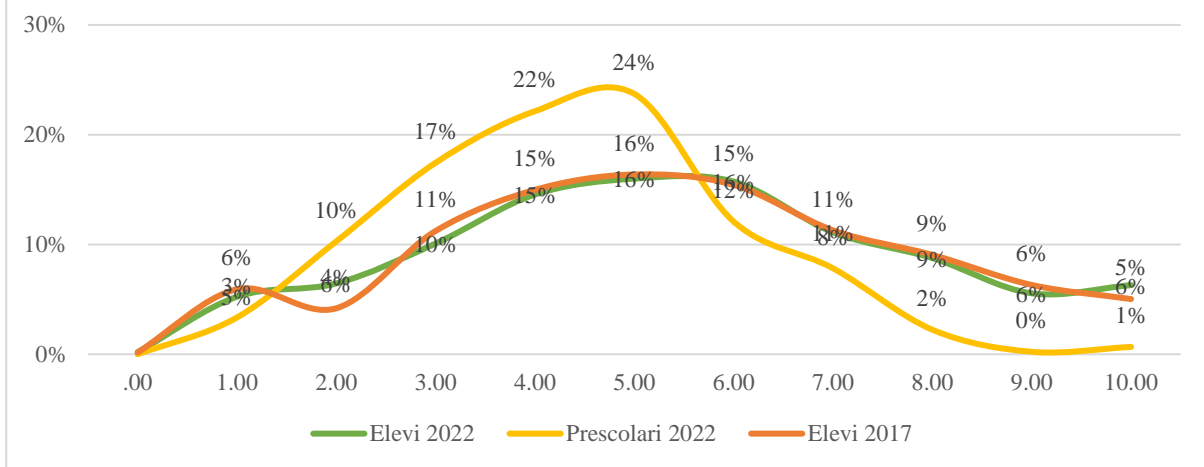

Preferințele pentru anumite categorii de fructe și legume ne indică variații față de 2017. Astfel, observăm creșteri în preferința pentru cartofi, morcovi, salată sau porumb, dar și scăderi în cazul vinetelor, roșiilor, fasolei sau conopidei. Per ansamblu, vorbim doar de o reșezare a preferințelor.

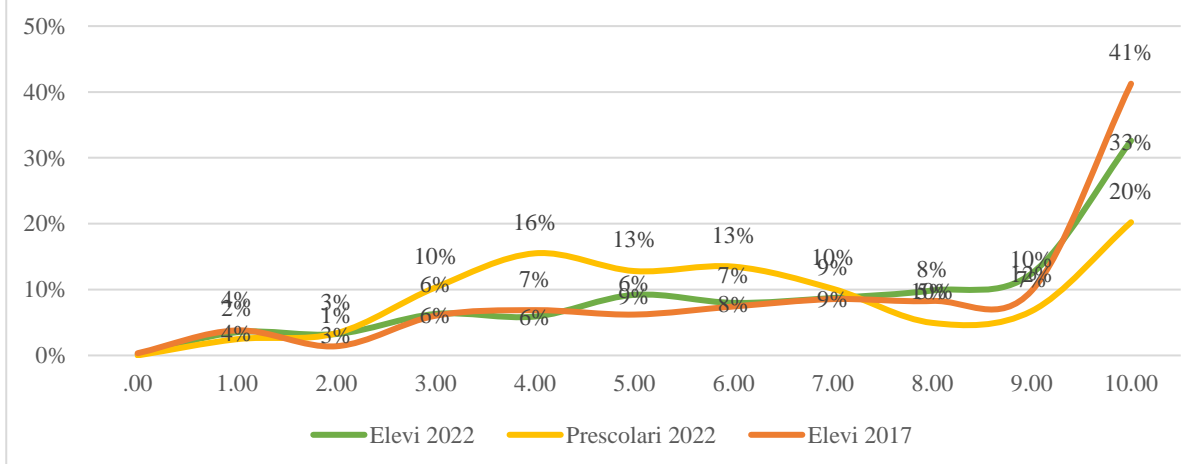
În cazul fructelor, variațiile sunt mai mici, dar tendința generală e de scădere ușoară (în medie cu 3%) a preferințelor pentru fructele testate.

Agregarea acestor informații în două variabile, una privind preferința legumelor și cealaltă, a fructelor, ne permite o comparație a celor două valori, dar și o comparație preșcolari-elevi. Observăm că practic nu avem modificări majore în cazul elevilor, curbele practic coincidând. În schimb, în cazul preșcolarilor, preferința pentru legume este ceva mai redusă (în medie, 4 legume, față de 5, în caul elevilor)

Număr **legume** preferate (max. 10)

În cazul fructelor, curba preferințelor este diferită. Astfel, putem vorbi de procente mai mici, între 5% și 15%, pentru cei care preferă unul, până la 9 fructe și de o creștere a ponderii celor care preferă toate cele 10 fructe. Cu toate acestea, se poate observa scăderea de la 41% la 33% a acestora, în rândul elevilor. Și în acest caz, preșcolarii preferă în medie 6 fructe, față de 7, câte preferă elevii.

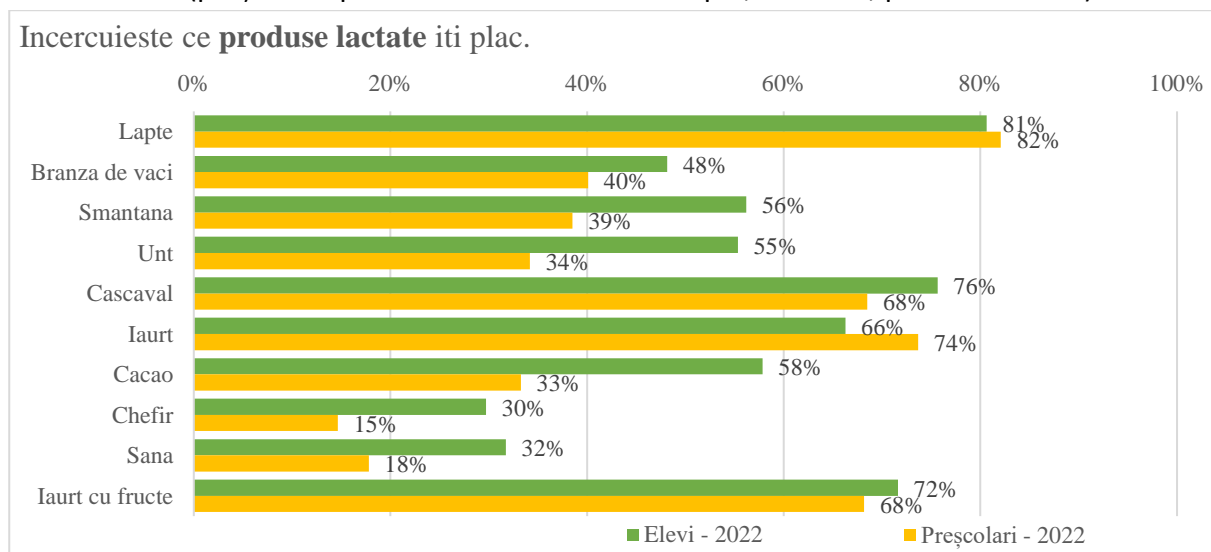
Număr **fructe** preferate (max. 10)

Comparativ, pe populația de elevi, observăm variații în privina numărului mediu de preferințe:

- În Centru și Nord-Vest, preferințele cresc pentru ambele categorii
- În Nord-Est și Sud-Est, preferințele scad pentru ambele categorii
- În urban și în rândul copiilor din primar, observăm de asemenea, scăderi semnificative de preferință, atât pentru fructe, cât și pentru legume.

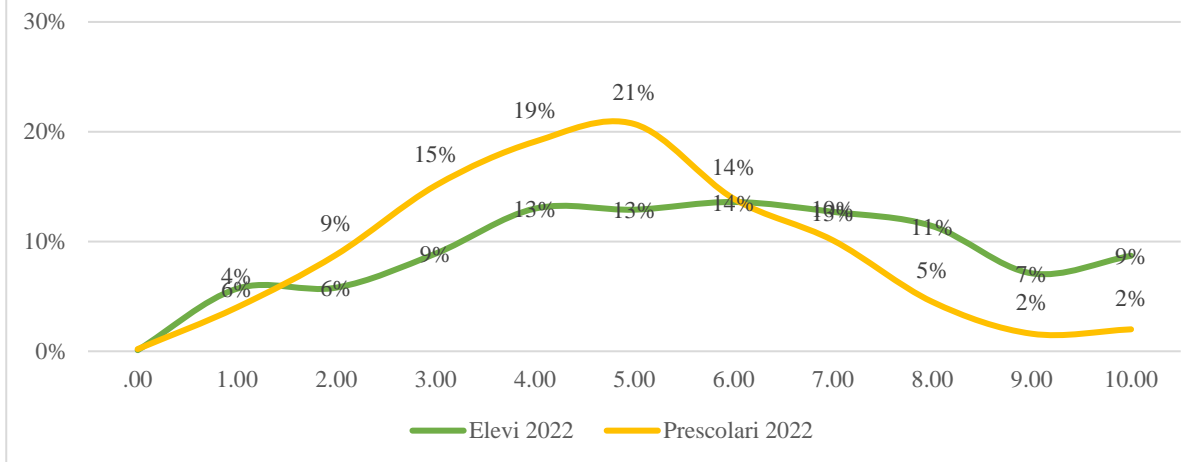
		legume_preferate	fructe_preferate
Regiunea de dezvoltare	Centru	1.0	0.9
	Nord-Vest	0.7	0.3
	Nord-Est	-0.4	-0.6
	Sud-Est	-0.8	-1.3
	Sud (inclusiv Bucuresti)	0.3	-0.1
	Sud-Vest	0.2	0.1
	Vest	-0.3	-0.6
Mediul de rezidenta	urban	-0.4	-0.5
	rural	0.0	-0.4
Varsta	6-9 ani	-0.8	-0.8
	10-11 ani	0.0	-0.2
	12-13 ani	0.0	-0.4
	14-15 ani	0.2	-0.4

În privința laptelui și a lactatelor, datele culese în cadrul evaluării ne indică diferențe de preferință între elevi și preșcolari, în cazul anumitor produse. Cele mai mari diferențe apar în cazul produselor procesate (unt, smântână, cacao), în timp ce în cazul laptelui, diferența e minimă, iar în cazul iaurturilor, este sub 10% (preșcolarii preferă mai mult iaurtul simplu, iar elevii, pe cel cu fructe).

De asemenea, numărul de lactate preferate se distribuie pe o curbă normală, similară celei de la legume, practic având aceeași structură. Preșcolarii preferă, în medie, 4 produse lactate, față de 5, cât preferă elevii.

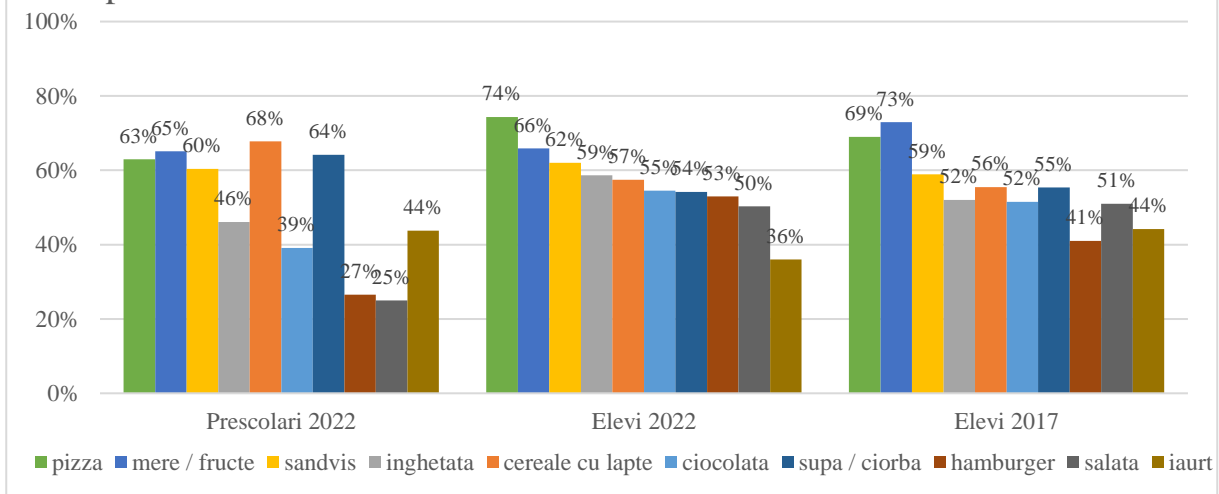
Număr produse lactate preferate (max. 10)

Corelațiile dintre numărul de preferințe pentru legume, fructe și lactate sunt ridicate, cu o valoare R Pearson variind între 0.523 și 0.600. Cu alte cuvinte, vorbim de preferințe generale, de multe ori, formate prin comportamentul alimentar familial, de diversitatea experiențelor de alimentație avute.

Preferințele copiilor în privința alimentației nu s-au schimbat foarte mult față de 2017, dar putem observa cum se schimbă în raport cu vârsta. Față de eșantionul din 2017, elevii din 2022 preferă într-o proporție ceva mai mare pizza (+5%) și ceva mai puțin fructele (-7%). De asemenea, observăm o dinamică pozitivă a preferințelor pentru hamburgeri (+12%) și înghețată (+7%), și o scădere a preferințelor pentru iaurt (-8%).

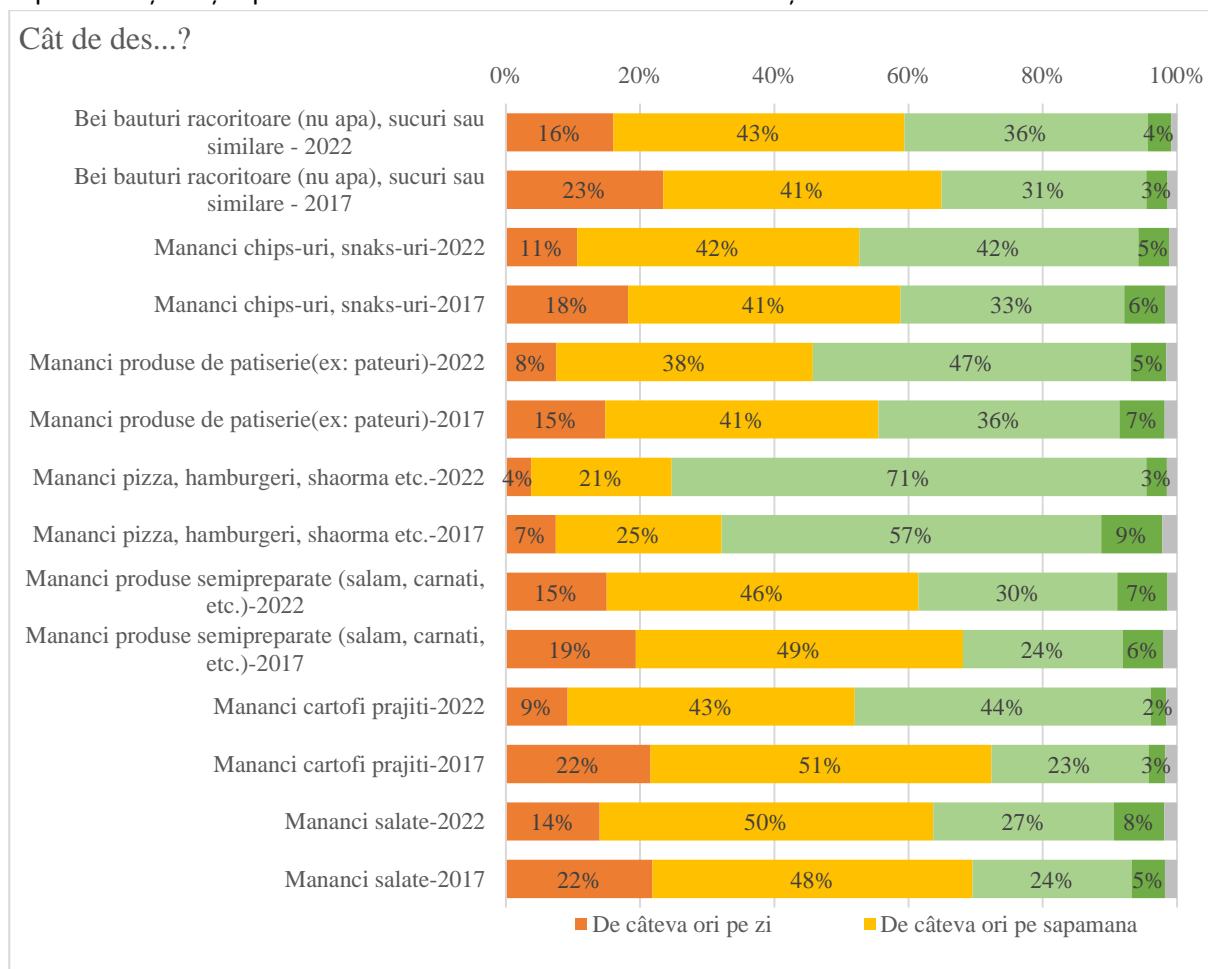
Ce îți place să mănânci?

Agregarea acestor date de comportament alimentar în doi indici compuși ne permite o analiză la nivelul principalelor subpopulații. Astfel, observăm că în zone precum Sud-Est, Nord-Est sau Centru, avem un deficit de consum alimentar sănătos, față de Nord-Vest. În schimb, în Nord-Vest, consumul alimentar sănătos este dublat de unul ridicat de produse de tip fast-food. Cel mai bine echilibrat consum este cel din Vest, unde propensiunea spre produse alimentare sănătoase nu este dublată de cea spre junk food.

		Consum alimente sănătoase	Consum alimente tip fast-food
Regiunea de dezvoltare	Centru	-0.12	-0.01
	Nord-Vest	0.25	0.13
	Nord-Est	-0.18	-0.04
	Sud-Est	-0.14	-0.11
	Sud (inclusiv Bucuresti)	0.05	0.03
	Sud-Vest	0.14	0.06
	Vest	0.20	-0.03
Mediul de rezidenta	urban	0.04	0.03
	rural	-0.14	-0.10
Varsta	6-9 ani	-0.10	-0.34
	10-11 ani	0.05	-0.12
	12-13 ani	0.01	0.06
	14-15 ani	-0.07	0.06

Consumul de produse de tip fast-food (pizza, hamburger, snacks, băuturi carbogazoase) reprezintă una dintre cele mai mari provocări în modelarea și corectarea comportamentului alimentar la copii. De la marketizare până la ameliorarea artificială a gustului, aceste produse sunt create să fie atractive, dar mai ales să ascundă impactul pe care îl pot avea asupra organismului, prin consumul pe termen lung, sau calitatea precară a unor ingrediente. Datele culese ne indică o modificare semnificativă a acestui comportament de consum. Astfel, chiar dacă nu crește ponderea celor care nu le consumă niciodată, scade procentul celor care le consumă zilnic, practi pntru toate categoriile. De asemenea, scade sau se plafonează procentul celor care le consumă de câte ori pe săptămână și crește ponderea celor care le consumă cu o frecvență lunară.

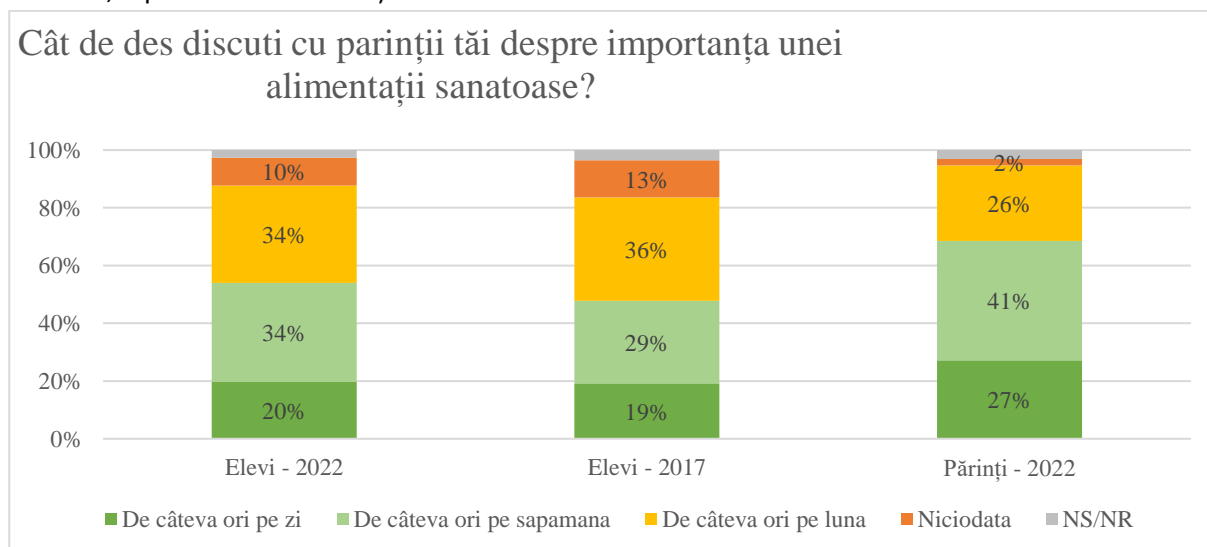

Pentru a surprinde efectul agregat al acestei schimbări și modul în care ea poate fi explicată prin factori socio-demografici, am agregat informația într-un index care variază de la -1 la 1, unde -1 desemnează frecvență ridicată de consum alimente fast-food, iar 1, frecvență redusă de consum. Diferența față de 2017 apare în special în Transilvania (regiunile Centru și Nord-Vest), dar și în Sud și în special la copii de până în 13 ani. Mediile de rezidență sunt similar afectate de schimbare. Zona Nord-Est, precum și zona rurală sunt ceva mai vulnerabile față de consumul de produse nesănătoase.

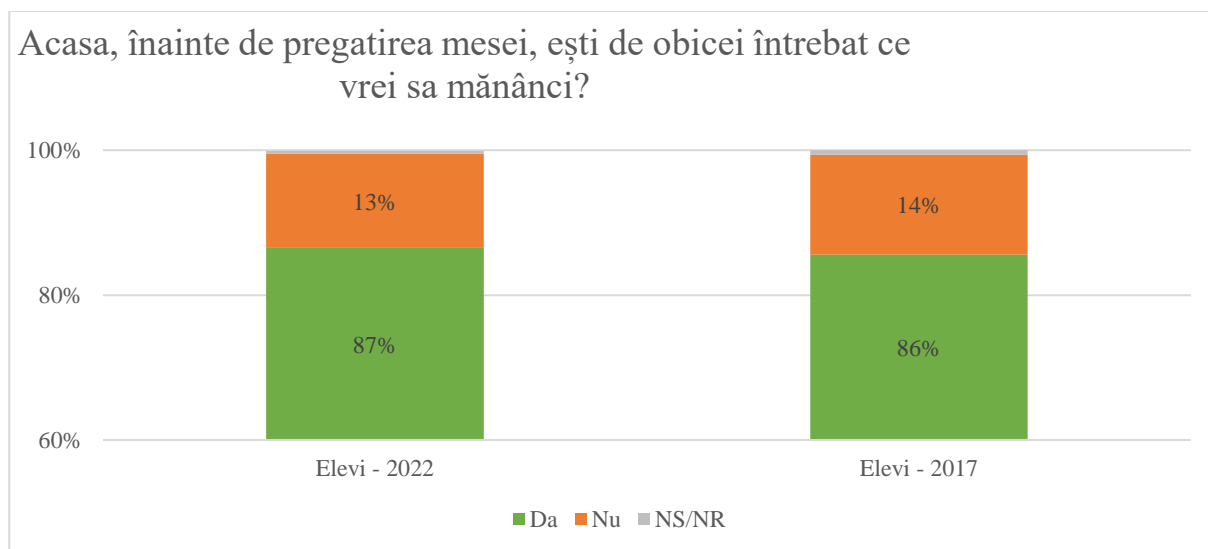
		Elevi 2022	Elevi 2017	2022-2017
Regiunea de dezvoltare	Centru	0.18	-0.36	0.54
	Nord-Vest	0.21	-0.21	0.42
	Nord-Est	-0.17	-0.26	0.09
	Sud-Est	0.24	0.00	0.24
	Sud (inclusiv Bucuresti)	0.17	-0.25	0.42
	Sud-Vest	0.19	0.05	0.25
	Vest	0.16	-0.09	0.25
	Mediul de rezidenta	urban	0.21	0.14
	rural	-0.20	-0.28	0.08
Varsta	6-9 ani	0.66	0.18	0.48
	10-11 ani	0.26	-0.15	0.41
	12-13 ani	0.10	-0.31	0.41
	14-15 ani	-0.06	-0.20	0.14

Comportamentul alimentar din gospodărie și modul în care membrii acesteia interacționează pentru a găsi cele mai bune modalități de a pregăti hrana reprezintă un factor important în formarea unor deprinderi și obiceiuri asociate cu o alimentație sănătoasă. Discuțiile despre alimentația sănătoasă sunt ceva mai puțin frecvente, dar 88% dintre elevi declară că discută cel puțin o dată pe săptămână cu părinții despre acest subiect. Față de 2017, putem observa o ușoară îmbunătățire, care are ca efect reducerea ponderii celor care nu discută acest lucru cu părinții, de la 13% la 10%.

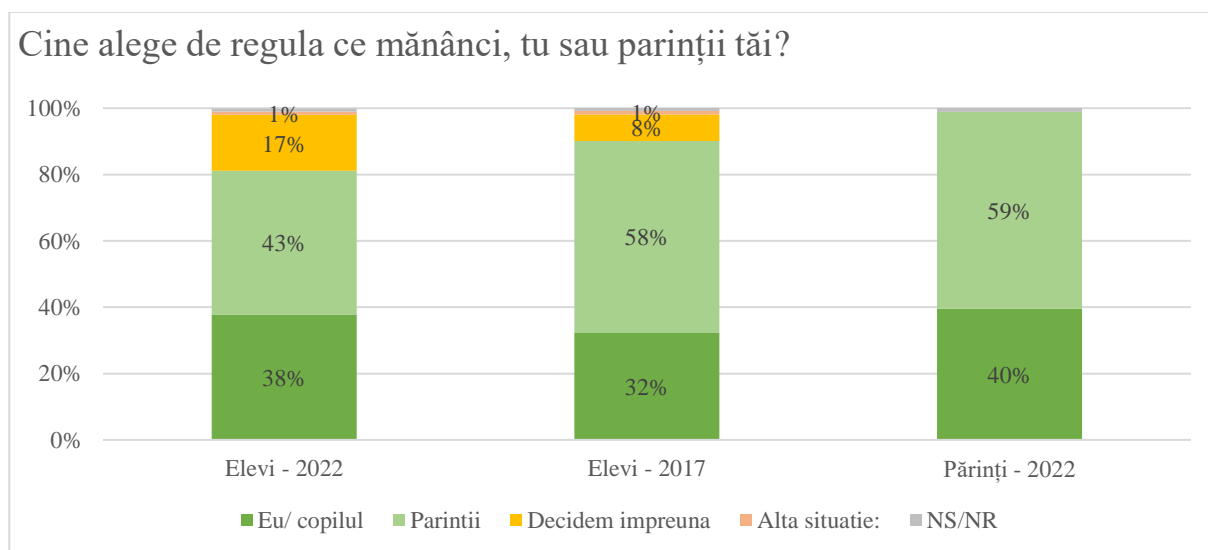
Pe de altă parte, opinia părinților este una pozitivă, aceștia indicând o frecvență de interacțiune mai mare și, în doar 2%, faptul că aceste discuții nu există.

Implicarea copiilor în deciziile privind pregătirea meselor este un alt factor de creare a unui mediu destins în familie, iar față de 2017, observăm și în acest caz o ușoară îmbunătățire. Practic, în aproape 9 din 10 cazuri, copiii sunt întrebați în privința preferințelor de consum.

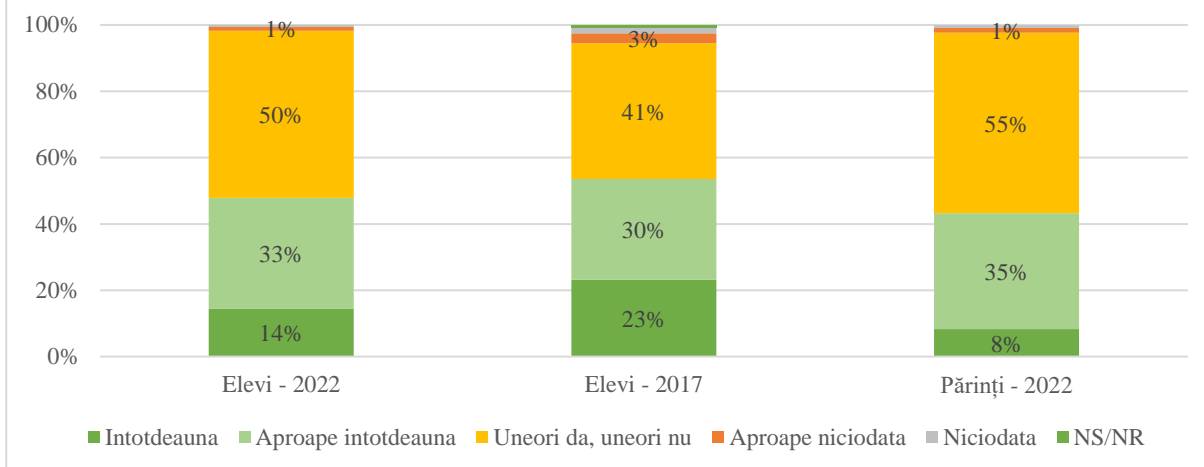

Dacă în privința comunicării, observăm schimbări ușoare, în cazul modului în care discuțiile în privința meselor schimbă comportamentul decizional în familie, iar implicarea copiilor în decizii conduc spre o rezolvare favorabilă acestora, lucrurile se schimbă ceva mai mult. Datele ne indică o creștere a cazurilor în care copiii decid, fapt confirmat și de către părinți, dar și o creștere a situațiilor în care deciziile se iau împreună cu părinții sau alți membri ai gospodăriei.

Scade procentul elevilor care declară că întotdeauna primesc ceea ce își doresc să mănânce și crește procentul celor care declară o frecvență mai redusă a acestui aspect. Părinții confirmă această schimbare, ba mai mult, incidența cazurilor în care dorințele copiilor se îndeplinesc mereu scade. În concluzie, în condițiile unei interacțiuni similare, deciziile nu se rezolvă mereu favorabil copiilor.

Primești întotdeauna ceea ce spui că vrei să mănânci?

Pe de altă parte, copiii tind să accepte acest mod de decizie colectivă, nefiind tentați să ceară altceva în afară de ceea ce primesc, în condițiile în care deciziile luate țin cont într-o mai mare măsură de preferințele lor. Procentul celor care consumă ceea ce primesc crește cu 6%, de la 85% la 91%, iar cel al celor care cer schimbarea meniului scade cu 5%, de la 13% la 8%.

5.3. Analiza comparativă cu studiile precedente de evaluare

Comparația cu studiul evaluării din anul 2016

Comparativ cu precedentul program, față de perioada 2010-2017, datele ne indică o creștere generală a numărului instituțiilor participante și al beneficiarilor componente de distribuție de fructe și legume. Cu excepția anului școlar 2017-2018, când numărul beneficiarilor s-a redus substanțial, în ultimii 4 ani, numărul instituțiilor participante, al beneficiarilor și implicit, al porțiilor aprobate s-a situat cu mult peste valorile de dinaintea de 2017. Numărul de instituții participante a crescut de 2.6 ori, cel al beneficiarilor, cu circa 12%, iar numărul de porții s-a redus, în medie, cu 26%, în condițiile reducerii semnificative a frecvenței de distribuție.

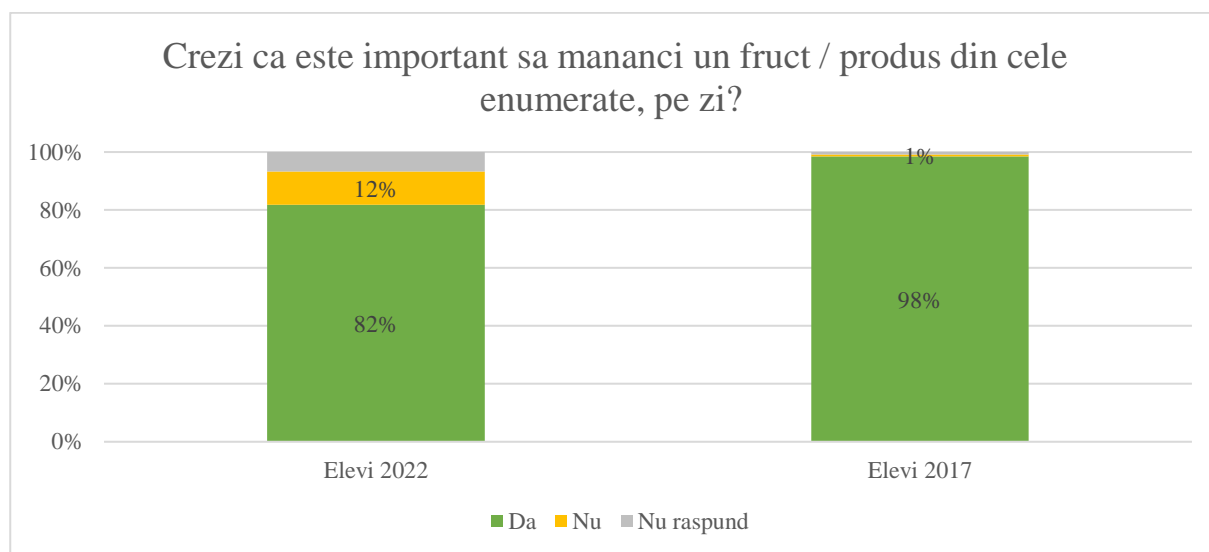
An școlar	Instituții participante		Beneficiari		Nr. porții	
	Număr	YoY	Număr	YoY	Număr	YoY
2010-2011	6,412		1,073,179		89,379,523	
2011-2012	4,554	-29%	746,214	-30%	58,277,614	-35%
2012-2013	6,641	46%	1,177,968	58%	75,970,603	30%
2013-2014	7,200	8%	1,227,047	4%	82,902,936	9%
2014-2015	7,229	0%	1,226,597	0%	70,235,601	-15%
2015-2016	6,215	-14%	1,023,293	-17%	47,765,679	-32%
2016-2017	7,326	18%	1,205,132	18%	34,485,480	-28%
2017-2018	6,425	-12%	482,419	-60%	26,852,008	-22%
2018-2019	19,666	206%	1,422,728	195%	56,310,439	110%
2019-2020	21,316	8%	1,469,693	3%	54,193,004	-4%
2020-2021	17,840	-16%	1,306,363	-11%	34,462,397	-36%
2021-2022	20,094	13%	1,459,849	12%	69,689,162	102%

Firească, în condițiile date, și cantitatea de fructe și legume distribuită s-a diminuat în medie cu circa 25%, în medie, iar cantitatea/ beneficiar a scăzut de la 6.5 kg, în perioada 2010-2017, la 4.1 kg, în următorii 5 ani.

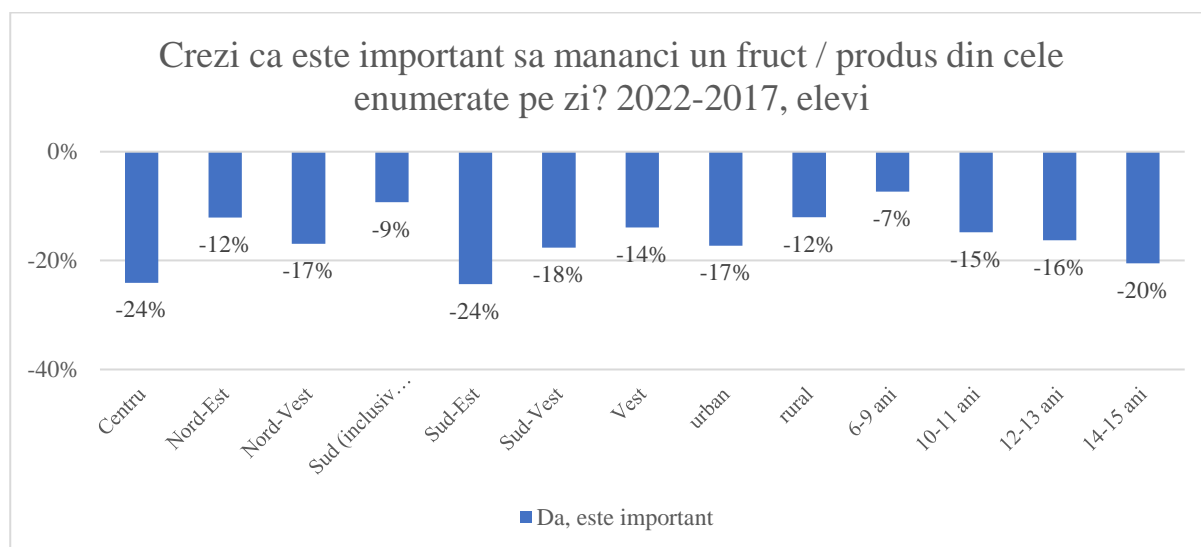
An școlar	Cantitatea		Cantitatea / beneficiar	
	Kilograme	YoY	Număr	YoY
2010-2011	5,041,387		4.70	
2011-2012	7,136,520	42%	9.56	104%
2012-2013	8,302,110	16%	7.05	-26%
2013-2014	9,264,825	12%	7.55	7%
2014-2015	10,765,911	16%	8.78	16%
2015-2016	5,822,299	-46%	5.69	-35%
2016-2017	3,644,181	-37%	3.02	-47%
2017-2018	3,625,021	-1%	7.51	148%
2018-2019	5,631,044	55%	3.96	-47%
2019-2020	5,419,300	-4%	3.69	-7%
2020-2021	3,446,240	-36%	2.64	-28%
2021-2022	6,968,916	102%	4.77	81%

La nivel opinional, conștientizarea consumului de fructe sau produse din cele oferite de program, deși situată la un nivel ridicat, de peste 80%, ne indică un regres, ponderea celor care nu consideră important un astfel de gest

scăzând de la 98%, în 2017, la 82%, scădere identificată în toate regiunile și mediile de rezidență, dar cu anumite variații.

Putem observa diferențe mari în special în Centru și Sud-Vest, dar și în urban, față de rural. De asemenea, datele ne indică o corelație între vârstă și scăderea procentului celor care consideră important consumul de fructe sau alimente oferite. Pe măsură ce vârsta crește, scade față de 2017 și procentul celor care consideră acest lucru.

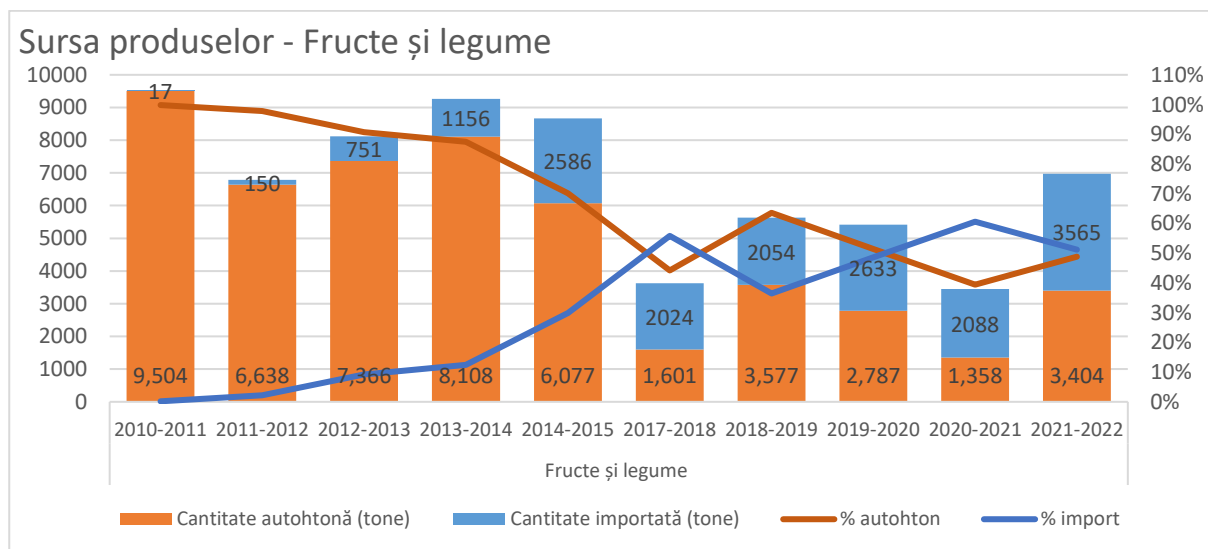
Participarea la activități conexe promovării unui consum alimentar sănătos, bazat pe oferta producătorilor autohtoni sau la activități în aer liber, reprezintă o componentă pe care programul își propune să o îmbunătățească. Datele de mai jos ne indică o prezență ridicată în special în activități la clasă (ore de educație alimentară, utilizarea de materiale didactice), dar și o prezență la evenimente cu tematică agricolă (ziua recoltei, expoziții) sau la activități de gădănit.

Comparativ cu 2017, observăm o scădere a participării la activitățile testate în valul precedent, dar acest aspect poate fi influențat de diferențele structurale dintre populații (eșantionul din 2017 era mult mai ruralizat, ceea ce facilita accesul la anumite activități, vizite la ferme, etc.). populația din cadrul Programului pentru școli este într-o mai mare măsură localizată în mediul urban, ceea ce accesibilizează activitățile organizate în orașe (expoziții, târguri).

	Elevi 2022	Elevi 2017	Diferența
1. Vizite la ferme pomicole sau legumicole, la stațiuni de cercetare	14%	16%	-2%
2. Vizite la ferme de creșterea animalelor, la fabrici de procesare a laptelui	16%		
3. Diverse evenimente: ziua recoltei, expoziții, târguri	49%	35%	14%
4. Concursuri cu premii pe tema alimentației sănătoase	25%	39%	-14%
5. Activități de grădinărit	40%	51%	-11%
6. Ore de educație alimentară / de alimentație sănătoasă	54%	65%	-9%
7. Zile sau săptămâni tematice dedicate consumului de fructe și legume	33%		
8. Organizarea de alte activități efectuate la decizia școlii	38%		
9. Utilizarea de materiale didactice/educative combaterea risipei alimentare	46%		

Sursa de proveniență a fructelor și legumelor

În cazul fructelor și legumelor, observăm că, deși proporția inițială a produselor autohtone a fost una la fel de ridicată, penetrarea produselor importate s-a produs rapid, în perioada 2017-2022, fiecare dintre cele două surse, internă și externă, succedându-se ca sursă principală. În ultimul an (2021-2022), proporția fructelor și legumelor din sursă externă este de 51%. Totodată, între cele două programe (2011-2016 și 2017-2022) a scăzut proporția producătorilor autohtoni în cadrul programului.

Comparația cu studiul de evaluare CRPE din 2015

Din informațiile oferite în raportul "Programul Național Cornul și Laptele în contextul schemei europene Laptele în școli", realizat de CRPE în 2015, putem observa un prim aspect referitor la nivelul de informare al părinților cu privire la acel program, situat la un nivel relativ scăzut (61%). Comparativ, nivelul de informare al părinților copiilor beneficiari, în 2023, este de 75%, doar 13% dintre respondenți considerându-se puțin sau deloc informați. De asemenea, 70% dintr părinți au observat o schimbare în comportamentul alimentar al copilului, de cand a început Programul în școală, până în prezent.

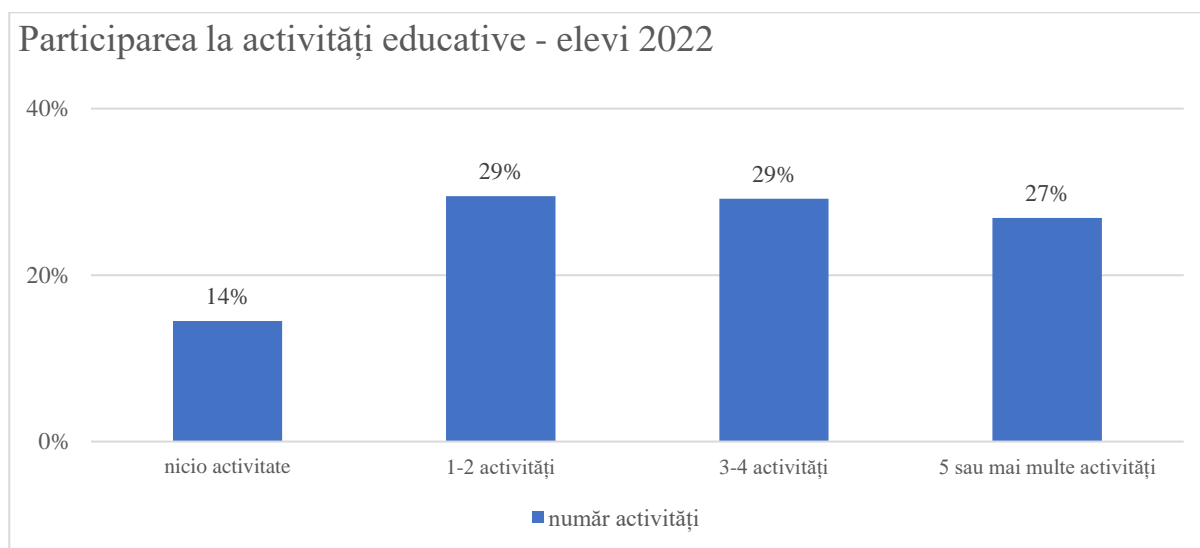
Tot studiul CRPE indică faptul că "peste 95% dintre mamele intervievate au afirmat că produsele oferite sunt consumate de către elevi". Datele colectate în prezent indică faptul că 86% dintre părinți consideră că elevii mănâncă fructele primite, iar 70%, că proprii copii consumă laptele sau produsul lactat primit.

Nivelul de favorabilitate continuării programului, măsurat în 2015, era de circa 93%, aceste persoane considerând necesar acest lucru. În 2022, 98% dintre părinți declară că este important ca în alimentația zilnică a copilului lor să se regăsească fructele, legumele, laptele și produsele lactate.

La nivelul principalelor activități cu caracter educativ, studiu CRPE propunea un set de măsuri adiționale:

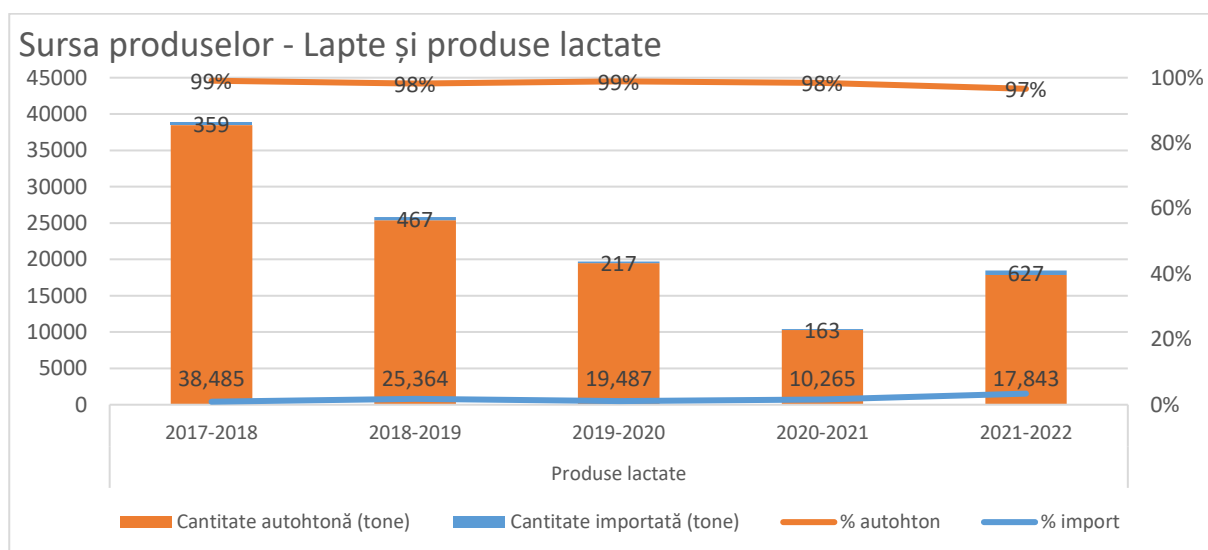
- Vizite ale elevilor la ferme și la unități de procesare a laptelui;
- Invitarea și implicarea unor specialiști nutriționiști în cadrul orelor de dirigenție;
- Realizarea unor materiale informative destinate părinților.

Studiu de față confirmă faptul că 86% dintre elevi participă la cel puțin o activitate de acest tip iar mai mult de jumătate (56%) participă la cel puțin 3 activități.

Proveniența laptelui și produselor lactate

În cazul laptelui și a produselor lactate, proveniența lor este una cvasi-total autohtonă, procentele variind între 97% și 99%, dar remarcă creșterea de la an la an a ponderii produselor importate.

5.4. Analiza indicatorilor de realizare din strategia implementării programului

Tabelul sintetic al obiectivelor și indicatorilor, așa cum este el indicat în Strategia de implementare a programului pentru școli în România în perioada dintre anii școlari 2017/2018-2022/2023, elaborată de MADR în 2017, cuprinde principalele rezultate pe care programul le-a obținut, în comparație cu reperatele temporale relevante, 2010 și 2016-2017:

Obiectiv(e) general(e)	Indicator(i) de impact	Obiectiv(e) specific(e)	Indicator(i) de rezultat	Indicator(i) de realizare	Rezultate 2022
Creșterea ponderii consumului de fructe/legume/lapte în dieta copiilor și deprinderea de obiceiuri alimentare sănătoase	Modificarea obiceiurilor de consum prin creșterea consumului de fructe/legume/lapte în rândul copiilor după 6 ani de implementare a programului	Creșterea consumului de fructe/legume/lapte distribuite în școli și grădinițe	Creșterea numărului de copii participanți/ an școlar	Numărul de copii beneficiari ai programului/ an școlar	1,459,849 beneficiari în 2022, cu 36% mai mulți decât în 2010 și cu 21% mai mulți decât în 2016
			Creșterea numărului de școli și grădinițe participante/ an școlar	Numărul școlilor și grădinițelor participante/ an școlar	20.094 școli și grădinițe în 2022, de 3 ori mai multe decât în 2010 și de 2.75 ori mai multe decât în 2016
				Consumul mediu de fructe și legume și lapte/copil/an școlar (cantitate sau porții)	69,689 mii porții în 2022, cu 22% mai puține decât în 2010 și de 2 ori mai multe decât în 2016 (în condițiile reducerii semnificative a frecvenței de distribuție)
		Creșterea gradului de conștientizare al copiilor în privința varietății produselor agricole și a obiceiurilor alimentare sănătoase	Creșterea numărului de copii care participă la măsuri educative/an școlar	Numărul de copii participanți la măsurile educative/an școlar Cheltuielile cu măsurile educative/an școlar	74,845 la fructe în 2022, de aproape 3 ori mai mulți decât în 2017. 79,279 la lapte și lactate în 2022, cu 39% mai mulți decât în 2017.

6. Concluzii și recomandări

6.1. Eficacitatea programului

Eficacitatea programului vizează măsura în care obiectivele programului au fost atinse sau îndeplinite.

În medie, în România, 1.63 milioane de elevi⁵ din peste 22.000 de școli au luat parte la program în fiecare an începând cu 2017. 100% dintre preșcolarii și elevii participanți la program din România au făcut parte din schema de lapte și produse lactate. În primul an al schemei, componenta fructe și legume a fost oferită doar pentru 28% dintre preșcolarii și elevii participanți. Aceasta a crescut la peste 85% în 2018/2019 și a rămas la acest nivel de atunci. În România, schema a inclus doar fructe și legume proaspete fără produse procesate și 2 porții de lapte de băut și o porție de lactate pe săptămână.

Un element de reușită al programului, în concepția reprezentanților autorităților centrale constă în **gradul ridicat de participare a consiliilor județene**, apreciindu-se că, în medie, peste 90% dintre acestea au participat într-o formă sau alta în program pe parcursul unui an școlar. S-au menționat chiar situații în care sumele solicitate de consiliile județene au fost mai ridicate decât fondurile europene alocate. O participare mai slabă au înregistrat consiliile locale și sectoarele municipiului București, îndeosebi la componenta de distribuție de fructe și legume. Un alt element din rândul reușitelor programului se referă la **gradul de absorbție a fondurilor** din bugetul alocat de Comisia Europeană pentru cei 5 ani de zile prin deciziile anuale, pentru cele două categorii de produse și pentru măsurile educative aferente rata de absorbție a fost de aproximativ 89%, după cum o relevă și analiza de mai jos:

Categorie Produs	An școlar	Buget alocat de la FEGA prin Decizii CE	Ajutorul financiar plătit din FEGA, Euro	Rata de absorbție
Fructe/ legume	2017-2018	5,493,478	2,041,794	37%
Produse lactate	2017-2018	12,605,204	12,340,180	98%
Fructe/ legume	2018-2019	6,866,848	5,327,520	78%
Produse lactate	2018-2019	10,743,836	12,360,138	115%
Fructe/ legume	2019-2020	6,866,848	5,673,512	83%
Produse lactate	2019-2020	10,743,836	11,242,968	105%
Fructe/ legume	2020-2021	7,866,848	3,695,151	47%
Produse lactate	2020-2021	10,771,254	9,203,961	85%
Fructe/ legume	2021-2022	6,866,848	6,765,471	99%
Produse lactate	2021-2022	10,399,594	10,313,368	99%
TOTAL		89,224,594	78,964,063	89%

În ce măsură au fost îndeplinite obiectivele programului? Datele relevă că impactul cel mai semnificativ al programului este în zona deprinderii și fixării unor obiceiuri sănătoase de consum și a conștientizării asupra unei alimentații sănătoase. În mod cert, nu putem atribui acest efect doar programului, ci și altor factori care intervin în educația copiilor (familia, mass media, alte surse de educare), însă trendul este unul de valorizare a comportamentelor sănătoase de consum. Obiectivul care a fost atins în cea mai scăzută măsură este cel referitor la o atragerea producătorilor autohtoni de fructe și legume, de procesare a laptelui și a produselor de panificație.

⁵ Evaluarea programului UE pentru școli, Economic și Social European, 2022

Redăm mai jos o detaliere a modului de îndeplinire a fiecărui obiectiv:

- ⇒ Obiectiv 1. Conștientizarea preșcolarilor și a elevilor asupra unei alimentații sănătoase bazate pe consumul de fructe și legume proaspete, lapte și produse lactate;

Modul în care elevii și preșcolarii respondenți se raportează la importanța consumului de fructe și legume proaspete sau produse lactate ne permite să apreciem că la nivelul acestei populații, conștientizarea unei alimentații sănătoase este una ridicată. Peste 80% dintre respondenți apreciază ca important consumul de produse distribuite prin Programul pentru școli, iar circa 70% asociază un stil de viață sănătos cu o alimentație echilibrată și axată pe produse naturale.

Față de 2017, interacțiunea cu cei apropiați, membri ai familiei, având ca tematică alimentația sănătoasă s-a intensificat, existența unui dialog real și cu consecințe pozitive în privința alimentației din gospodărie fiind un fapt real. Copiii sunt consultați într-o mai mare măsură în privința meselor, deciziile se iau de comun acord între-o mai mare proporție, ceea ce denotă o atmosferă mai destinsă, fundal necesar pentru orice schimbare de comportament alimentar.

- ⇒ Obiectiv 2. Deprinderea și fixarea unor obiceiuri alimentare sănătoase în rândul copiilor și prevenirea diferitelor afecțiuni de sănătate (diabet, boli cardiovasculare și obezitate infantilă);

Datele ne indică anumite modificări în structura consumului cotidian. Astfel scade consumul de produse de panificație, dar crește prezența anumitor produse benefice (carne, ouă, brânzeturi, lactate). De asemenea, un aspect extrem de important reliefat de studiu, scade frecvența consumului de produse de tip fast-food.

Circa trei sferturi dintre elevii beneficiari consideră că accesul zilnic la un produs proaspăt, fruct, legumă sau lapte / produs lactat, contribuie la cimentarea unui comportament cotidian de consum de produse proaspete.

- ⇒ Obiectiv 3. Creșterea pe termen scurt și pe termen lung a consumului de fructe și legume, lapte și produse lactate în dieta copiilor;

Odată cu diversificarea ofertei de produse, Programul crește prin eficacitate, răspunzând practic preferințelor a circa 90% dintre beneficiari. Față de situația din 2017, când circa un sfert dintre copii nu consumau produsele, în momentul de față ponderea s-a înjumătățit iar procentul celor care consumă mai multe produse este, de asemenea, unul ridicat depășind jumătate dintre elevii beneficiari.

Asociind acest fapt cu tendința de a integra mai multe produse lactate în alimentația cotidiană, putem afirma că, pe termen lung, consumul acestor produse va deveni o obișnuință pentru tot mai mulți dintre copii.

- ⇒ Obiectiv 4. Creșterea gradului de informare despre tipurile de produse alimentare locale și despre combaterea risipei de alimente.

O mare parte din activitățile educative (din cadrul ambelor componente) s-au realizat fără solicitare de ajutor financiar FEAGA, în special datorită faptului că, la licitațiile organizate pentru diverse vizite la ferme pomicole sau la ferme de producere a produselor lactate nu s-a prezentat nici un ofertant. În aceste cazuri, școlile au optat

pentru a organiza aceste activități la ora de educație pentru sănătate, fără a se înscrie însă cu cheltuieli în cadrul acestor componente ale programului. Prin urmare, această flexibilizare a condițiilor de realizare a măsurilor educative a permis o expunere mai facilă a copiilor la informații despre tipuri de produse alimentare sănătoase, combaterea risipei alimentare, proprietăți nutritive ale alimentelor, principii de alimentație sănătoasă, sistem imunitar. Îmbunătățirea situației în ceea ce privește deprinderea unor obiceiuri sănătoase, progres reflectat la punctul anterior este asociat în mod direct și cu o creștere a gradului de informare despre tipurile de produse alimentare.

- ➔ Obiectiv 5. Implementarea acestui program reprezintă o oportunitate acordată sectoarelor românești de fructe și legume, de procesare a laptelui și a produselor de panificație, mai ales în contextul punerii accentului pe produsele locale.

Este obiectivul care a înregistrat un succes mai scăzut, având în vedere multitudinea aspectelor pentru care achizițiile organizate au fost mai puțin atractive pentru producătorii și furnizorii locali. Aceștia nu au fost interesați de program din cauza costurilor mari (legate de autorizare, avizare, cheltuieli de personal, costuri cu energia, etc.) Datele arată că peste 60% dintre produsele distribuite în școli în cazul fructelor sunt de proveniență externă. Sunt însă și exemple de bună practică: una dintre primării a achiziționat prin intermediul programului produse lactate bio pentru toate școlile din oraș, fiind o bună ilustrare a modului în care poate prima calitate. Astfel, cei mai mulți respondenți consideră că, pentru atingerea acestui obiectiv este necesară suplimentarea bugetului pentru a se asigura standardul de calitate dorit la achiziția fructelor și produselor lactate.

6.2. Lecții învățate

- ➔ o primă lecție învățată care vizează efectele programului pe termen lung, se referă la complexitatea formării unei deprinderi de alimentație sănătoasă: s-a menționat astfel faptul că simpla furnizare a unui măr zilnic, neînsoțit de activități de conștientizare a beneficiilor pentru sănătate nu ar duce neapărat la formarea acestor deprinderi pe termen lung; de asemenea, doar activitățile educative realizate în lipsa practicii zilnice a consumului nu ar avea efectul scontat; prin urmare, o primă condiție de creare a acestor deprinderi pe termen lung este aceea de a îmbina cele două dimensiuni, stipulate de altfel în program (practica consumului și activitățile educative). O a doua condiție este ca derularea lor să nu fie una mecanică, de îndeplinire formală a procedurilor, fără implicare, monitorizare, urmărire a efectelor, element care presupune implicarea a cel puțin doi factori de influență (cadre didactice și părinți). Lipsa de responsabilizare a persoanelor investite cu calitatea de administrator / responsabil în cadrul unităților școlare poate fi un factor care să afecteze eficacitatea programului și consistența rezultatelor pe termen lung;
- ➔ necesitatea de a elabora un set de măsuri care să asigure o implicare mai consistentă a responsabililor școlari și a școlilor în general în implementarea programului;
- ➔ simplificarea procedurilor administrative, digitalizarea lor, asigurarea unei mai mare uniformități, centralizarea documentelor administrative și mobilizarea sistemelor existente pentru a simplifica gestionarea;
- ➔ îmbunătățirea promovării și comunicării programului către părțile interesate relevante, consolidarea legăturilor dintre părți interesate și autorități publice;
- ➔ promovarea programului în rândul părinților care îl asociază doar cu distribuirea produselor eligibile, fără a-l asocia cu alte măsuri educative (vizite la ferme sau ore de curs dedicate educației nutriționale).

- revizuirea și actualizarea automată a prețurilor, ținând seama de costurile de producție; revizuirea termenelor până la care producătorii pot fi plătiți (uneori între 6 și 9 luni de la livrarea produselor în școli);
- necesitatea diversificării produselor și îmbunătățirea calității acestora, măsură care ar avea un dublu impact: evitarea saturației și lărgirea perspectivei copiilor cu privire la ce înseamnă consumul și beneficiile mai multor fructe/legume/produse lactate, măsură susținută de toate grupurile țintă ale studiului;

6.3. Recomandări de îmbunătățire

Recomandări din partea reprezentanților autorităților locale și județene

- Măsuri suplimentare implementate la nivel de program pentru ca acesta să-și îmbunătățească efectele și impactul prin creșterea gradului de conștientizare cu privire la beneficiile pentru sănătate ale consumului de alimente sănătoase. În prezent, acesta se implementează automat, beneficiază de coordonare centrală, se monitorizează exclusiv pe zona de finanțare.
- Digitalizarea sistemelor de înregistrare a datelor necesare în cadrul programului, atât în ceea ce privește prezenta elevilor la cursuri, cât și gestiunea întregului program (produse primite, și distribuite elevilor, generarea de rapoarte pentru APIA, ISJ, Consilii județene). Digitalizarea procedurii de depunere a cererilor de plată direct la APIA București ar putea simplifica procesul de obținere a ajutorului FEAGA.
- Actualizarea legislației: conform relațiilor celor intervievați, legislația actuală nu este foarte clară și nu ține cont de situațiile excepționale care se regăsesc pe teren; astfel, cadrul legislativ nu permite adaptarea în timp util a situațiilor excepționale care apar în cazuri extreme (pandemie, război, inflație, cutremure, inundații, etc.); corelarea între documentele legislative, precum și între Ghidul solicitantului elaborat și actele legislative aplicabile;
- Publicarea în timp util a actului normativ care să reglementeze continuarea programului întrucât Hotărârea 640/2017 are valabilitate până la finalizarea intervalului 2017-2023; Adoptarea legislației naționale la începutul anului calendaristic pentru următorul an școlar.
- O descentralizare a programului, implementarea acestuia la nivelul Inspectoratelor Școlare Județene sau chiar a unităților de învățământ ar putea rezolva o mare parte din problemele acestuia.
- Implementarea unui sistem de monitorizare centralizat; program electronic pentru monitorizarea Programului pentru Școli al României și recuperarea fondurilor FEAGA (furnizori/unități de învățământ/UAT-uri). Întocmirea corespunzătoare a procedurilor operaționale în fiecare unitate de învățământ; solicitarea completă a formularelor din Ghid, care să nu mai determine fiecare județ să recurgă la conceperea de formulare lunare suplimentare și nici la crearea și utilizarea unor baze de date în completare, unele unități administrative teritoriale achiziționând chiar softuri de gestiuni și de corelații încrucișate, atât la nivelul consiliilor județene, cât și la nivelul unităților de învățământ; realizarea unei metodologii de lucru unitare, a unor norme de aplicare a actelor normative emise referitoare la Program, care să fie elaborate explicit și amănunțit; simplificarea Ghidului și a instrumentelor de lucru pentru toți participanții.
- O parte dintre respondenți au sugerat înlocuirea integrală a programului de fructe/legume/produse lactate cu o masă caldă.
- Creșterea prețurilor unitare, pentru a contracara efectele inflației, dar și pentru a acorda o valoare mai mare produselor, ceea ce s-ar transpune printr-o calitate superioară și le-ar crește atractivitatea

în rândul elevilor. Resursele necesare nu au fost tot timpul suficiente (prețul produselor prevăzut în HG 64012017 nu a fost corelat cu costurile de producție ale produselor aferente programului). Se consideră că, îndeosebi în ceea ce privește laptele și produsele lactate majorarea prețului/produs ar contribui la creșterea calității acestora. Pentru o creștere a calității tuturor produselor distribuite este absolut necesară o creștere substanțială a valorii alocate per porție, având în vedere faptul că prețul include TVA-ul, distribuția, depozitarea și transportul. Actualizarea prețurilor produselor astfel încât programul să fie mai atractiv pentru furnizori. Respondenții consideră că prețurile foarte mici, stabilite prin lege, care cuprind prețul integral de achiziție a produselor, inclusiv TVA, cheltuielile de transport, distribuție și depozitare a acestora au avut drept consecințe un nivel scăzut al consumului de produse (fructe și produse lactate), preșcolarii și elevii beneficiari arătând uneori lipsa de interes la primirea acestora.

- ➔ Majorarea valorii/ beneficiar în cadrul măsurilor educative ar permite implementarea unor activități mai interesante pentru copii, ideal în afara școlii; alocarea unor sume coroborate cu realitățile din teren, astfel încât copiii să beneficieze de produse de calitate superioară și măsuri educative atractive cu un puternic impact educațional, menit să ducă la dezvoltarea și menținerea unor obiceiuri alimentare sănătoase.
- ➔ Diversificarea produselor, accesibilizarea unor noi categorii de produse. Fără a afecta obiectivele și scopurile Programului, diversificarea i-ar putea crește eficacitatea și ar contribui la o îmbunătățire a consumului. Pentru a îmbunătăți programul se s-a sugerat chiar obligativitatea asigurării diversității produselor distribuite prin PPS, iar pentru a evita scăderea de la an la an a consumului de aceste produse, propun să se distribuie alte tipuri de produse. Având în vedere că mulți copii refuză să consume produsele și alți respondenți au considerat că ar fi necesară distribuirea produselor doar pe baza solicitării din partea părinților
- ➔ Simplificarea procedurilor de achiziție.
- ➔ Distribuție 5 zile/săptămână pentru toate produsele și pentru toți elevii înscriși la cursuri inclusiv distribuție în săptămâna Școala Altfel.
- ➔ Creșterea cantității minime admise în cazul fructelor (Cantitatea minima admisa/ porție mere să fie ≥ 0.200 gr).
- ➔ Identificarea unor măsuri care să încurajeze participarea la licitații a producătorilor locali.
- ➔ Creșterea gradului de informare despre tipurile de produse alimentare locale și despre combaterea risipei de alimente.
- ➔ Acordarea unor sume destinate tipăririi a mai multor materiale publicitare (pliante) pentru promovarea Programului pentru școli al României având în vedere că acum Programul este promovat doar prin 2 afișe (lapte și măr) care se tipăresc pe cheltuiala unităților școlare.
- ➔ O implicare mai susținută a Inspectoratului Școlar Județean în elaborări sau întocmiri de documentații, în verificări sau controale; asumarea răspunderii de către responsabilii cu derularea Programului de la nivelul școlilor.
- ➔ Cooptarea elevilor din alte forme de învățământ (liceal, profesional etc.) ca beneficiari ai acestui Program.
- ➔ Pregătirea, instruirea, personalului din unitățile de învățământ, în ținerea de gestiuni și întocmirea de acte contabile primare; sporirea adaptabilității personalului din instituțiile de învățământ la permanentele modificări ale legislației, precum și ale formularelor solicitate acestora, a căror completare necesită un nivel optim de cunoștințe în domeniul IT;

- Stimularea financiară a personalului responsabil cu implementarea programului la nivelul școlilor; remunerarea responsabililor desemnați în instituțiile de învățământ (educatori, profesori, etc).
- Eliminarea obligativității completării prezenței zilnice la clasă pentru fiecare nivel de învățământ. S-a sugerat ca numărul de porții să se contracteze ținând cont de media prezenței zilnice și nu de numărul de preșcolari/elevi înscriși, în felul acesta s-ar reduce risipa prin scăderea cantităților returnate furnizorului la sfârșitul lunii.
- Schimbarea mecanismului de retur și simplificarea birocrăției. Respondenții recomandă să nu se mai returneze produsele acolo unde copiii lipsesc de la școală și să se găsească altă soluție. O posibilă soluție este distribuirea produselor doar unde majoritatea părinților solicită, nu în toate unitățile școlare.
- Instruirea personalului direct responsabil cu implementarea programului din unitățile de învățământ.
- Lipsa unor spații adecvate de depozitare a produselor face ca acestea să fie dispuse în locuri improprii, situație care poate să conducă la deteriorarea lor rapidă și la refuzul copiilor de a le consuma. Dotarea unităților școlare cu spații frigorifice (frigidere), sau cel puțin a celor pentru care administrația locală nu poate oferi aceste spații, ar putea permite stocarea produselor pentru o perioadă mai lungă, pentru a putea fi ulterior consumate. alocarea de suficiente resurse materiale la nivelul unităților de învățământ, care să acopere necesarul achiziționării de aparatură frigorifică, obligatorie pentru păstrarea în condiții optime a produselor, precum și pentru amenajarea și dotarea unor săli de mese corespunzătoare.
- Măsuri educative cu premii de tipul aparatelor electronice și electrocasnice pentru dotarea instituțiilor de învățământ.
- Desemnarea unui manipulator, a unei persoane cu atribuții în recepționarea și distribuirea produselor, monitorizarea consumului și depozitarea eventualului surplus. Această poziție poate fi cuplată cu unele deja existente (administrator, personal auxiliar), fără a atrage costuri similare cu cele presupuse de angajarea unei noi persoane.
- O parte a respondenților consideră că Programul pentru școli este un program bun pentru zonele defavorizate, pentru comunitățile sărace, dar este o risipă de bani pentru școlile unde sunt copii cu resurse substanțiale. Conform acestor respondenți, având în vedere risipa de alimente ce are loc în școli, acest program ar trebui înlocuit cu un mic dejun sănătos sau o masă caldă.

Recomandări din partea reprezentanților autorităților centrale

- Creșterea rolului instituțiilor de învățământ în derularea programului, implicarea activă a autorităților locale de la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor în implementarea și derularea programului.
- Un rol mai activ al comisiei de la nivel județean, atât în implementare, cât și în monitorizarea programului, inclusiv la urmărirea contractelor de furnizare.
- Diversificarea produselor distribuite pentru a acoperi mai bine toate nevoile nutriționale ale copiilor. Îmbunătățiri suplimentare în consumul produselor țintă ar putea fi realizate printr-o monitorizare mai atentă a calității și creșterea diversității produselor livrate.
- Creșterea valorii unitare a produselor.
- Identificarea unor resurse pentru responsabilii din școli.
- Deși este dificilă descentralizarea din punct de vedere al achizițiilor, aceasta devine mai eficientă în privința încurajării producătorilor locali.
- Insistarea pe măsuri de igienă a alimentației.
- Insistarea pe mesajele educative, pe sporirea componentei de conștientizare.

7. Anexe

7.1. Informații generale cu privire la metodologia utilizată

Esantionul de parinti: Eșantionul rezultat a fost de 3004 de părinți și a fost ponderat pentru a fi adus la structura universului investigat.

Profilul socio-demografic al părinților respondenți a fost următorul:

	%
Inactiv	9%
Somer	4%
Pensionar	2%
Angajat in sistemul bugetar	28%
Angajat in sistemul privat	43%
Lucretor pe cont propriu	13%
Nu raspund	3%

Q32. Care este ocupatia dvs?

Total sample; Weight: weight; base n = 3004; effective sample size = 2879 (96%)

	%
mai mic de 1.000 lei (10 mil. lei vechi)	5%
intre 1.000 și 3.000 lei	21%
intre 3.000 și 5.000 lei	29%
intre 5.000 și 7.000 lei	17%
mai mare de 7.000 lei	18%
Nu raspund	10%

Q33. Care este aproximativ venitul lunar al familiei dumneavoastra?

Total sample; Weight: weight; base n = 3004; effective sample size = 2936 (98%)

	%
Masculin	17%
Feminin	83%

Q34. Sexul:

Total sample; Weight: weight; base n = 3004; effective sample size = 2953 (98%)

	%
pana in 30 de ani	5%
intre 31 și 35 de ani	18%
intre 36 și 40 de ani	27%
peste 40 de ani	50%

. Q35. Varsta:

Total sample; Weight: weight; base n = 2952; total n = 3004; 52 missing; effective sample size = 2886 (98%)

	%
fara scoala	0%
primar (1-4 clase)	1%
gimnazial (5-8 clase)	6%
scoala profesionala	9%
treapta I de liceu (9-10 clase)	4%

liceu (9-12 clase)	23%
scoala post-liceala	9%
universitar de scurta durata	9%
universitar de lunga durata	23%
studii postuniversitare	14%
doctorat	1%

Table 1. Q36. Ultima scoala absolvita Total sample; Weight: weight; base n = 2922; total n = 3004; 82 missing; effective sample size = 2845 (97%)

Eșantionul de copii. Eșantionul rezultat a fost de 3001 de copii, prescolari și școlari clasele I-VIII. Eșantionul a fost ponderat pentru a fi adus la structura universului investigat. Distribuția copiilor respondenți a fost următoarea:

Regiunea de dezvoltare	Frecventa	%
Centru	508	16,9
Nord-Vest	384	12,8
Nord-Est	604	20,1
Sud-Est	406	13,5
Sud (inclusiv Bucuresti)	439	14,6
Sud-Vest	330	11,0
Vest	330	11,0
Total	3001	100,0

Mediul de rezidenta	Frecventa	%
urban	2296	76,5
rural	705	23,5
Total	3001	100,0

Eșantion de școli/eșantion de copii

Județ	Localitatea:	Școala / grădinița	Nr chestionare	
ALBA	Aiud	Grădinița cu Program Prelungit nr.2	30	
	Alba Iulia	Școala Gimnazială Ion Agârbiceanu	30	
ARAD	Ineu	Liceul Tehnologic Sava Brancovici	16	
	Ineu	Colegiul PN 2 Str. Narciselor	6	
		Colegiul PN 2, Str. Narciselor	9	
		Colegiul „Mihai Viteazul,,	30	
		Colegiul Grădinița Pn1	15	
		Liceul Tehnologic Sava Brancovici	14	
		Liceul Tehnologic Sava Brancovici	14	
ARGES	Bascov	Școala Gimnazială Virgil Calotescu	15	
		Școala Gimnazială "Virgil Calotescu"	1	
		Școala Gimnazială Virgil Calotescu	14	
	Pitești	Școala Adrian Păunescu	31	
		Școala Matei Basarab	29	
		Școala Mircea Eliade	24	
	Pitești	Gimnazială Alexandru Davila	7	
		Școala Gimnazială „Mircea Eliade”	31	
		Școala Gimnazială Alexandru Davila	23	
		Școala Gimnazială Matei Basarab	1	
		Școala Gimnazială Tudor Arghezi	38	
		Școala Gimnazială „Mircea Eliade”	7	
	BACAU	Bacău	Școala Gimnazială Alecu Russo	1
		Bacău	Școala Gimnazială Alecu Russo	4
Școala Gimnazială Ion Luca			13	
Școala Gimnazială Ion Luca			1	
Școala Gimnazială Alecu Russo			14	
Școala Gimnazială Ion Luca			16	
Școala Gimnazială Alecu Russo			8	
Bacău		Școala Ion Luca	3	
BOTOȘANI	Botoșani	Liceul Pedagogic Nicolae Iorga	3	
	Botoșani	Liceul Pedagogic Nicolae Iorga	17	
	Brăești	Școala Gimnazială Gheorghe Coman	30	
	Dorohoi	Școala Gimnazială "Dimitrie Romanescu"	30	
		Școala Ion Pillat	23	
		Școala Ion Pillat	7	
	Dumeni	Școala Gimnazială nr.2	29	
		Școala Gimnazială nr.1	1	
	Leorda	Școala Gimnazială Nr. 1 Leorda	60	
	BRASOV	Brașov	Colegiul de Științe ale Naturii Emil Racoviță	30
Colegiul Grigore Antipa			30	
Colegiul National Aprily Lajos			30	
Colegiul National de Informatica Grigore Moisil			30	
Colegiul National Unirea			30	
Grădinița nr. 19			28	

		Liceul Dr. Ion Meșotă	30
		Liceul Vocațional de Muzică Tudor Ciortea Brașov	29
		Școala Prems	30
		Liceul Vocațional de Muzică Tudor Ciortea Brașov	1
BUCUREȘTI	București	Grădinița Raza de Soare	2
		Școala Gimnazială nr 307	30
BUZAU	Mărăcineni	Școala Gimnazială Potoceni-Mărăcineni	30
	Săhăteni	Școala Gimnazială Gheorghe Hariton	33
	Stâlp	Școala Gimnazială Stâlp	32
CARAS-SEVERIN	Bocșa	Liceul Teoretic Tata Oancea	29
	Reșița	Liceul Teologic Baptist	31
CLUJ	Cluj-Napoca	Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu"	7
		Grădinița Floare de Iris	33
		Școala Gimnazială „Ioan Bob"	10
		Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu"	3
		Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu"	14
		Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu"	6
		Școala Gimnazială "Al. Vaida-Voevod"	31
		Școala Gimnazială „Ioan Bob"	10
		Școala Gimnazială „Ioan Bob"	1
		Școala Gimnazială Ioan Bob	1
		Școala Gimnazială "Ioan Bob"	10
	Cluj-Napoca	Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu"	1
		Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu"	1
	Mihai Viteazu	Școala Gimnazială "Mihai Voda"	10
		Școala Gimnazială "Mihai Voda"	3
		Școala Gimnazială "Mihai Voda"	1
		Școala Gimnazială „Mihai Voda"	14
		Școala Gimnazială "Mihai Vodă"	1
	Mihai Viteazu	Școala Gimnazială "Mihai Voda"	2
CONSTANTA	Constanta	Grădinița Steluțele Mării	31
		Liceul Teoretic Lucian Blaga	21
		Școala Gimnazială Nr. 18 JEAN BART	30
	Constanta	Școala Gimnazială Ciprian Porumbescu Nr.3	28
		Școala Gimnazială Dan Barbilian Nr.28	28
		Școala Gimnazială Ferdinand Nr.43	20
		Școala Gimnazială Gheorghe Țițeica Nr.30	4
		Școala Gimnazială Gheorghe Țițeica Nr.30	26
		Școala Generala nr 37	9
		Școala Generala nr 38	1
		Școala Generală Nr 37	24
		Școala Gimnazială Dan Barbilian	4
		Școala Gimnazială nr 16 M.I. Dobrogianu	20
		Școala Gimnazială Nr 16 M.I. Dobrogianu	13
		Școala Gimnazială nr. 3 Ciprian Porumbescu Constanța	6

		Școala Gimnazială Gheorghe Țițeica Nr.30	3	
		Școala Gimnazială nr.1, Lumina	1	
		Școala nr 3 Ciprian Porumbescu	4	
		Școala nr. 43 Ferdinand	6	
	Lumina	Școala Gimnazială Nr. 1	32	
DAMBOVITA	Târgoviște	Școala Gimnazială Prof. Paul Bănică	17	
		Școala Prof. Paul Bănică	13	
	Târgoviște	Școala Gimnazială Prof. Paul Bănică	1	
DOLJ	Craiova	Școala Alexandru Macedonski	30	
		Școala Decebal	30	
		Școala Elena Farago	1	
		Școala Elena Farago	29	
		Școala Mihai Viteazul	30	
		Școala Sf. Gheorghe	12	
		Școala Sf. Gheorghe	18	
IASI	Borșa	Școala Gimnazială Borșa	25	
	Borșa, Vlădeni	Școala Gimnazială Borșa	1	
	Broșteni	Școala Primară Broșteni	6	
		Școala Primară Broșteni	10	
	Broșteni	Școala Primara Broșteni	12	
	Dancu	Școala Gimnazială Stefan cel Mare	21	
		Școala Gimnazială Stefan cel Mare Dancu	7	
		Școala Gimnazială Stefan Cel Mare Dancu	1	
		Școala Gimnazială Stefan cel Mare Dancu	1	
	Dancu	Școala Gimnazială Stefan cel Mare Dancu	1	
	Iași	Școala Gimnazială Ionel Teodoreanu	20	
		Școala Gimnazială Ionel Teodoreanu	1	
		Școala Gimnazială Mihai Codreanu	1	
		Școala Gimnazială Ion Simionescu	24	
		Școala Gimnazială Mihai Codreanu	14	
	Iași	Școala Gimnazială Mihai Codreanu	2	
		Școala Gimnazială Ion Simionescu	1	
		Școala Gimnazială Ionel Teodoreanu	3	
		Școala Gimnazială Mihai Codreanu	13	
	Tomești	Grădinița nr 1	23	
	Tomești	Școala Gimnazială D.D.Pătrășcanu	1	
		Școala Gimnazială D.D.Pătrășcanu	29	
	Vlădeni	Liceul Tehnologic Vlădeni	31	
		Școala Gimnazială Borșa	1	
		Școala Primară Broșteni	1	
	Vlădeni, Borșa	Liceul Tehnologic Vlădeni, Borșa	2	
		Liceul Tehnologic Vlădeni, Borșa	1	
	Vlădeni	Grădinița Vlădeni	1	
		Grădinița Vlădeni	29	
	MEHEDINTI	Drobeta Turnu Severin	Școala Gimnazială nr.15	30
	NEAMT	Petricani	Școala Profesionala Petricani	12

	Petricani	Profesionala Petricani	19
PRAHOVA	Berceni	Școala Gimnazială Berceni	14
		Școala Gimnazială Berceni	16
		Școala Gimnazială Berceni	2
	Breaza	Liceul Teoretic „Aurel Vlaicu”	32
	Dârvari	Școala Gimnazială Dârvari	30
	Florești	Școala Gimnazială Florești	30
	Pleașa	Grădinița cu Program Norma nr. 1l	2
		Grădinița nr.1 Pleașa	29
SALAJ	Cosniciu De Jos	Grădinița Cu P.N. Cosniciu De Jos	14
	Crișeni	Școala Mihai Eminescu	1
	Crișeni	Școala Gimnazială "Vasile Breban", Crișeni	31
	IP	Școala Gimnazială Nr. 1 Ip	32
	Zalău	Colegiul Național Sylvania	1
		Școala Gimnazială Mihai Eminescu	1
		Școala Gimnazială Mihai Eminescu	1
	Zalău	Colegiul "Național" Sylvania	1
		Colegiul "Național" Sylvania	1
		Colegiul "Național" Sylvania	1
		Colegiul "Național" Sylvania	1
		Colegiul "Național" Sylvania	1
		Colegiul "Național" Sylvania	1
		Colegiul "Național" Sylvania	5
		Colegiul "Național" Sylvania	1
		Colegiul "Național" Sylvania	12
		Colegiul "Național" Sylvania	1
		Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	1
		Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	1
		Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	5
		Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	1
		Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	3
		Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	1
		Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	1
		Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	1
		Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	3
		Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	2
	Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	1	
	Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	1	
	Școala Gimnazială „Mihai Eminescu"	1	
	Zalău	Scoală Gimnazială "Mihai Eminescu"	1
		Colegiul Național Sylvania	5
		Colegiul Național Sylvania	1
	Colegiul Național Sylvania	1	
	Colegiul Național Sylvania	1	
	Școala Gimnazială Mihai Eminescu	1	
	Liceul Ortodox "Sf. Nicolae""	30	
	Școala Gimnazială "C. Coposu"	1	

		Școala Gimnazială „M. Eminescu"	1
		Școala Gimnazială "Mihai Eminescu"	1
		Școala Gimnazială „Mihai Eminescu" Zalău	1
		Școala Gimnazială Mihai Eminescu	1
		Școala Gimnazială "Corneliu Coposu"	35
	Zăuan	Grădinița cu PN	17
SIBIU	Sibiu	Școala Gimnazială Regina Maria	4
		Școala Gimnazială Regina Maria	1
		Școala Gimnazială Regina Maria	2
		Școala Gimnazială Regina Maria	3
		Școala Gimnazială Regina Maria	1
	Sibiu	Liceul Teoretic Onisifor Ghibu Sibiu	30
		Școala Radu Selejan	8
		Școala Gimnazială Nr. 21	30
		Școala Gimnazială Radu Selejan	22
		Școala Gimnazială Regele Ferdinand	30
Școala Gimnazială nr. 23, Sibiu		30	
Școala Gimnazială Regina Maria		2	
Școala Gimnazială Regina Maria	17		
SUCEAVA	Bunești	Grădinița cu program normal	15
	Uncești	Grădinița cu program normal	15
TIMIȘ	Timișoara	Grădinița Logos	30
		Liceul Teologic Penticostal	15
		Liceul Teologic Penticostal Logos	15
		Școala Gimnazială nr.12	30
		Școala Gimnazială nr.13	30
		Școala Gimnazială nr.2	30
		Școala Gimnazială nr.27	30
VÂLCEA	Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială nr. 13	14
	Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială Mihai Eminescu	30
	Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială Anton Pann	30
		Școala Gimnazială nr. 13	16
		Școala Gimnazială nr. 5	30
	Râmnicu Vâlcea	Grădinița Waldorf	30
			Total

Eșantion de școli/părinți

Județ	Localitate	Școala copilului	Număr chestionare
ALBA	Aiud	Grădinița cu PN nr.2	30
	Alba Iulia	Școala Gimnazială Ion Agârbiceanu	2
	Alba Iulia	Școala Gimnazială Ion Agârbiceanu	28
ARAD	Ineu	Colegiul Mihai Viteazul	60

	Ineu	Liceul Tehnologic Sava Brancovici	30
ARGES	Bascov	Școala gimnazială Virgil Calotescu	17
	Bascov	Școala Gimnazială Virgil Calotescu	15
	Pitești	Școala Mircea Eliade	15
	Pitești	Școala Adrian Păunescu	31
	Pitești	Școala Gimnazială Alexandru Davila	32
	Pitești	Școala Gimnazială Matei Basarab	30
	Pitești	Școala Gimnazială Tudor Arghezi	11
	Pitești	Școala Mircea Eliade	45
	Pitești	Școala Tudor Arghezi	26
BACAU	Bacău	Școala Gimnazială Alecu Russo	10
	Bacău	Școala Gimnazială Alecu Russo	24
	Bacău	Școala Gimnazială Ion Luca	26
	Bacău	Școala Gimnazială Ion Luca	4
BOTOSANI	Botoșani	Școala Gimnazială Nr 10	4
	Brăești	Școala Gimnazială Gheorghe Coman	32
	Dorohoi	Școala Gimnazială Dimitrie Romanescu	33
	Dorohoi	Școala Specială Ion Pillat	31
	Dumeni	Școala Gimnazială nr.2	30
	Leorda	Școala Gimnazială Nr.1	61
BRASOV	Brașov	Colegiul de Științe ale Naturii Emil Racoviță	30
	Brașov	Colegiul de Științe Grigore Antipa	30
	Brașov	Colegiul DR Ioan Mesota	30
	Brașov	Colegiul National Aprily Lajos	4
	Brașov	Colegiul Național de Informatică Grigore Moisil	30
	Brașov	Colegiul National Unirea	30
	Brașov	Grădinița Boboței nr. 19	31
	Brașov	Liceul Teoretic Aprily Lajos	26
	Brașov	Liceul Vocațional de Muzică Tudor Ciortea	30
	Brașov	Școala Prens	31
BUCURESTI	București	Școala Gimnazială nr 307	31
BUZAU	Mărăcineni	Școala Clementa Bejghea Mărăcineni	4
	Mărăcineni	Școala Gimnazială Căpățânești Mărăcineni	6
	Mărăcineni	Școala Potoceni - Mărăcineni	21

	Săhăteni	Școala Gimnazială Gheorghe Hariton	31
	Stâlp	Școala Gimnazială Stâlp	32
CARAS-SEVERIN	Bocșa	Liceul Teoretic Tata Oancea	29
	Reșița	Liceul Teologic Baptist	30
CLUJ	Cluj-Napoca	Grădinița Floare de Iris	33
	Cluj-Napoca	Școala Gimnazială Al. Vaida-Voevod	33
	Cluj-Napoca	Școala Gimnazială Ioan Bob	30
	Cluj-Napoca	Școala Gimnazială Liviu Rebreanu	30
	Mihai Viteazu	Școala Gimnazială Mihai Vodă	30
CONSTANTA	Constanța	Ciprian Porumbescu Nr.3	28
	Constanța	Ferdinand Nr.43	23
	Constanța	G. Țițeica Nr.30	31
	Constanța	Grădinița Steluțele Mării	33
	Constanța	Liceul Teoretic Lucian Blaga	21
	Constanța	Școala generala nr 37	10
	Constanța	Școala generală Nr 37	22
	Constanța	Școala Gimnazială Dan Barbilian	36
	Constanța	Școala Gimnazială Nr 16 M.I. Dobrogianu	14
	Constanța	Școala Gimnazială nr 16 M.I.Dobrogianu	16
	Constanța	Școala Gimnazială Nr. 18 Jean Bart	30
	Constanța	Școala Gimnazială nr. 3 Ciprian Porumbescu	7
	Constanța	Școala nr 3. Ciprian Porumbescu	5
	Constanța	Școala nr 43 Ferdinand	4
	Lumina	Școala Gimnazială Nr. 1 - Lumina	32
DAMBOVITA	Târgoviște	Prof. Paul Bănică	30
DOLJ	Craiova	Alexandru Macedonski	30
	Craiova	Decebal	30
	Craiova	Elena Farago	30
	Craiova	Mihai Viteazul	30
	Craiova	Sfântul Gheorghe	30
IASI	Borșa	Școala Gimnazială Borșa	25
	Borșa	Școala Primara Broșteni	1
	Borșa	Școala Primară Borșa	1
	Broșteni	Școala Primara Broșteni	28

	Dancu	Școala Gimnazială Stefan cel Mare	24
	Holboca	Școala Gimnazială Stefan cel Mare	2
	Iași	Școala Gimnazială Ionel Teodoreanu	23
	Iași	Mihai Codreanu nr 28	30
	Iași	Școala Gimnazială Ion Simionescu	25
	Tomești	D.D Pătrășcanu	30
	Tomești	Grădinița cu program prelungit Nr 1, Tomești	18
	Tomești	Școala D.D. Pătrășcanu -Tomești	5
	Tomești	Școala Ștefan cel Mare	1
	Vlădeni	Grădinița Vlădeni	34
	Vlădeni	Liceul Tehnologic Vlădeni	36
	Vlădeni	Școala Gimnazială Borșa	3
MEHEDINTI	Drobeta Turnu Severin	Școala Gimnazială nr 15	30
NEAMT	Petricani	Școala Profesionala Petricani	33
PRAHOVA	Berceni	Gimnazială Berceni	31
	Breaza	Liceul Teoretic Aurel Vlaicu	30
	Dârvari	Școala Gimnaziala Dârvari	33
	Florești	Școala Gimnaziala Florești	31
	Pleașa	Grădinița nr.1	31
SĂLAJ	Cosniciu De Jos	Grădinița cu program normal Cosniciul de jos	15
	Crișeni	Școala Gimnaziala Vasile Breban	33
	IP	Școala gimnazială NR.1 IP	31
	Zalău	Colegiul Național Silvania	33
	Zalău	Liceul Ortodox S. .Nicolae	31
	Zalău	Școala Gimnazială Corneliu Coposu	34
	Zalău	Școala Gimnazială Mihai Eminescu	32
	Zăuan	Grădinița cu program normal	16
	Zăuan	Școala Gimnazială NR.1 IP	3
SIBIU	Sibiu	Liceul Teoretic Onisifor Ghibu	30
	Sibiu	Radu Selejan	7
	Sibiu	Școala Gen. Nr.21	30
	Sibiu	Școala Gimnazială nr. 23, Sibiu	30
	Sibiu	Școala Gimnazială Radu Selejan	23
	Sibiu	Școala Gimnazială Regele Ferdinand	30

	Sibiu	Școala Gimnazială Regina Maria	30
SUCEAVA	Bunești	Grădinița cu program normal	15
	Uncești	Grădinița cu program normal Uncești	15
TIMIȘ	Timișoara	Grădinița Logos	30
	Timișoara	Liceul Teologic Penticostal Logos	30
	Timișoara	Școala Gimnazială nr.12	31
	Timișoara	Școala Gimnazială Nr.13	30
	Timișoara	Școala Gimnazială Nr.2	29
	Timișoara	Școala Gimnazială Nr.27	30
VÂLCEA	Râmnicu Vâlcea	Grădinița Waldorf	30
	Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială Anton Pann	30
	Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială Mihai Eminescu	30
	Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială nr 13	31
	Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială nr 5	29
TOTAL			3004

Eșantion responsabili din școli

Localitatea	Denumire unitate de învățământ	Nr chestionare
Aiud	Grădinița cu Program Prelungit nr.2	1
Alba Iulia	Școala Gimnazială Ion Agârbiceanu	1
Bacău	Școala Gimnazială Alecu Russo	1
	Școala Gimnazială Ion Luca	1
Bascov	Școala Gimnazială „Virgil Calotescu”	1
BERCENI	Școala Gimnazială Berceni	1
Bocșa	Liceul Teoretic Tata Oancea	1
Borșa	Școala Gimnazială Borșa	1
Botoșani	Liceul Pedagogic Nicolae Iorga	1
Botoșani	Școala Gimnazială nr. 10	1
Brașov	Colegiul de Științe „Grigore Antipa” Brașov	1
Brașov	Colegiul Național „Dr. Ioan Meșotă”	1
Brașov	Colegiul Național Aprily Lajos	1
Brașov	Colegiul Național de Informatică Grigore Moisil	1
Brașov	Colegiul National Unirea	1
Brașov	Grădinița cu P.P. Boboceii nr.19	1
Brașov	Liceul Vocațional de Muzică Tudor Ciortea	1
Brașov	Școala Prens	1
Brașov	Școala Prens Brașov	1
Brăești	Școala Gimnazială "Gheorghe Coman"	1
Breaza	Liceul Teoretic „Aurel Vlaicu”	1
Broșteni	Școala Primara Broșteni	1
București	Școala Gimnazială nr. 307	1
Bunești	Grădinița cu program normal	1
Cluj-Napoca	Grădinița Floare de Iris	1

Cluj-Napoca	Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu"	1
Cluj-Napoca	Școala Gimnazială Alexandru Vaida Voevod	1
Cluj-Napoca	Școala Gimnazială "Ioan Bob"	1
Cluj-Napoca	Liceul Teoretic LUCIAN BLAGA	1
Cluj-Napoca	Școala Gimnazială Nr. 18 JEAN BART	1
Constanta	Școala Gimnazială Nr 16 Marin Ionescu Dobrogianu	1
Constanta	Grădinița Steluțele Marii	1
Constanta	Sc. Gimnazială Nr.28 Dan Barbilian	1
Constanta	Sc. Gimnazială Nr.3 Ciprian Porumbescu	1
Constanta	Școala Gimnazială nr 37	1
Constanta	Școala nr 45 Ferdinand	1
Constanta	Școala Nr. 30 Gh. Țițeica	1
Cosniciu de Jos	Grădinița cu program Normal Cosniciu de Jos	1
Craiova	Școala Gimnazială Decebal	1
Craiova	Școala Gimnazială Elena Farago	1
Craiova	Școala Gimnazială Alexandru Macedonski	1
Craiova	Școala Gimnazială Mihai Viteazul	1
Craiova	Școala Gimnazială Sfântul Gheorghe	1
Crișeni	Școala Gimnazială "Vasile Breban", Crișeni	1
Dancu	Școala Gimnazială D.D. Pătrășcanu	1
Dârvari	Școala Gimnazială	1
Dorohoi	Școala Gimnazială "Dimitrie Romanescu"	1
Dorohoi	Școala Profesională Specială "Ion Pillat"	1
Drobeta Turnu Severin	Școala Generala nr 15	1
Dumeni	Școala Gimnazială nr.1	1
Florești	Școala Gimnazială	1
Iași	Gimnazială Mihai Codreanu	1
Iași	Școala Gimnazială Ion Simionescu Iași	1
Iași	Școala Gimnazială Ionel Teodoreanu	1
Iași	Școala GIMNAZIALĂ IONEL TEODOREANU ASI	1
Ineu	Grădinița Mihai Viteazul	1
Ineu	COLEGIUL,,MIHAI VITEAZUL,,	1
Ineu	LICEUL TEHNOLOGIC,,SAVA BRANCOVICI,,	1
Ip	Școala GIMNAZIALĂ NR.1 IP	1
Leorda	Școala Gimnazială nr. 1 Leorda	2
Lumina	Școala Gimnazială nr.1	1
Mărăcineni	Școala Gimnazială "Înv. Clementa Beschea" Căpățânești	1
Mihai Viteazu	Școala Gimnazială „Mihai Voda"	1
Petricani	Școala Profesionala Petricani	1
Pitești	Școala Gimnazială Adrian Păunescu	1
Pitești	Școala Gimnazială Matei Basarab	1
Pitești	Școala Gimnazială Mircea Eliade	2
Pitești	Școala Gimnazială Tudor Arghezi	1
Pitești	Școala Gimnazială "Alexandru Davila"	1
Pleașa	Grădinița Cu Program Normal Nr. 1	1
Reșița	Liceul Teologic Baptist	1
Râmnicu Vâlcea	Grădinița Waldorf	1

Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială Mihai Eminescu	1
Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială Anton Pann	1
Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială nr 13	1
Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială nr 5	1
Săhăteni	Gheorghe Hariton	1
Sibiu	Liceul Teoretic Onisifor Ghibu Sibiu	1
Sibiu	Școala Gimnazială nr. 23, Sibiu	1
Sibiu	Școala Gimnazială Regina Maria (Nr. 5)	1
Sibiu	Școala Gimnazială Nr. 21 Sibiu	1
Sibiu	Școala Gimnazială Radu Selezan	1
Sibiu	Școala Gimnazială Regele Ferdinand	1
Stâlp	Școala Gimnazială Stâlp	1
Timișoara	Grădinița logos	1
Timișoara	Liceul teologic pentecostal	1
Timișoara	Școala Gimnazială nr.12	1
Timișoara	Școala Gimnazială nr.13	1
Timișoara	Școala Gimnazială nr.2	1
Timișoara	Școala Gimnazială nr.27	1
Târgoviște	Școala Gimnazială Prof. Paul Bănică	1
Tomești	Grădinița nr.1	1
Uncești	Grădinița cu program normal Uncești	1
Vlădeni	Grădinița Vlădeni	1
Vlădeni	Liceul Tehnologic Vlădeni	1
Zalău	Colegiul Național Silvania	1
Zalău	Școala Gimnazială "Mihai Eminescu"	1
Zalău	Liceul Ortodox "Sfântul Nicolae"	1
Zalău	Școala Gimnazială "Corneliu Coposu"	1
	Total	101

Esantion APL beneficiare

Județ	Localitate	Numar chestionare
Alba	Alba Iulia	1
Arad	Arad	1
Arges	Pitești	1
Bacău	Bacau	1
Bihor	Oradea	1
	Osorhei	1
Botosani	Botoșani	2
Brăila	Braila	2
Brașov	Brasov	3
Bucuresti	București	9
	Sector 4	1
	Sector 6	7
București	Bucuresti	1
Buzau	Buzau	1

Calarasi	Calarasi	2
Caras-Severin	Otelu Rosu	1
	Resita	2
Cluj	Cluj-Napoca	2
Dimbovita	Tirgoviste	1
Galati	Galați	1
Gorj	Targu Jiu	1
Harghita	Miercurea Ciuc	1
Hunedoara	Hunedoara	1
Iasi	Iasi	2
Maramures	Baia Mare	1
Mehedinti	Drobeta Turnu Severin	1
Mureș	Balaușeri	1
	Corunca	1
	Crăciunesti	1
	Gurghiu	1
	Ogra	1
	Sanraiu de Mures	1
	Sanpetru de Campie	1
	Sovata	1
	Targu Mures	1
	Tarnaveni	1
	Tg.Mures	1
Neamt	Piatra Neamt	1
Olt	Slatina	1
Prahova	Ploiești	1
Salaj	Zalau	1
Satu Mare	Satu Mare	1
Sibiu	Sibiu	1
Suceava	Suceava	1
Teleorman	Alexandria	1
Timis	Timisoara	1
Tulcea	Tulcea	1
Valcea	Ramnicu Valcea	1
Vaslui	Vaslui	3
Vrancea	Focsani	1
	Total	74

Eșantion APL nebeneficiare (care nu au depus cerere de plată în ultimul an)

APL nebeneficiare	Respondent
UAT Slivilesti	1
Primăria Orasului Budesti	1
Primăria Dragalina	1
Primăria Soldanu	1
Primăria Voluntari	1
UAT Licurici	1
Primăria com. Lupsanu	1
Primăria Dragos Voda	1
Primărie Plataresti	1
Primăria Godinesti	1
Primăria Fărcașești	1
UAT NANA	1
Primăria Crivat	1
Primăria Chirnogi	1
Primăria Nicolae Balcescu	1
Primăria Prigoria	1
Primăria Magurele	1
Primăria Dobroesti	1
Primăria Lipova	1
Primăria Curcani	1
Primăria Galbinasi	1
Primăria Stefanestii de Jos	1
Primăria Borcea	1
Primăria Oras Tismana	1
Primăria 1 Decembrie	1
UAT Jilava	1
Primăria Mogoșoaia	1
Primăria PERIȘORU	1
Primăria Rosetti	1
Primăria Dragutești	1
Primăria LUICA	1
Primăria BRAGADIRU	1
UAT DOMNEȘTI	1
Primăria GURBANESTI	1
Primăria Bustuchin	1
Primăria SNAGOV	1
Primăria Cuza Voda	1
Total	37

41 de interviuri la nivelul fiecarui judet, 12 interviuri la nivelul consiliilor locale, plus 3 sectoare din București

Nr. Crt	Consiliu	Ghid de interviu
1	Consiliul Județean Alba	DA
2	Consiliul Județean Arad	DA
3	Consiliul Județean Argeș	DA
4	Consiliul Județean Bacău	DA
5	Consiliul Județean Bihor	DA
6	Consiliul Județean Bistrița-Năsăud	DA
7	Consiliul Județean Botoșani	DA
8	Consiliul Județean Brăila	DA
9	Consiliul Județean Brașov	DA
10	Consiliul Județean Buzău	DA
11	Consiliul Județean Călărași	DA
12	Consiliul Județean Caras-Severin	DA
13	Consiliul Județean Cluj	DA
14	Consiliul Județean Constanta	DA
15	Consiliul Județean Covasna	DA
16	Consiliul Județean Dâmbovița	DA
17	Consiliul Județean Dolj	DA
18	Consiliul Județean Galați	DA
19	Consiliul Județean Giurgiu	DA
20	Consiliul Județean Gorj	DA
21	Consiliul Județean Harghita	DA
22	Consiliul Județean Hunedoara	DA
23	Consiliul Județean Ialomița	DA
24	Consiliul Județean Iași	DA
25	Consiliul Județean Ilfov	DA
26	Consiliul Județean Maramureș	DA
27	Consiliul Județean Mehedinți	DA
28	Consiliul Județean Mureș	DA
29	Consiliul Județean Neamț	DA
30	Consiliul Județean Olt	DA
31	Consiliul Județean Prahova	DA
32	Consiliul Județean Sălaj	DA
33	Consiliul Județean Satu Mare	DA
34	Consiliul Județean Sibiu	DA
35	Consiliul Județean Suceava	DA
36	Consiliul Județean Teleorman	DA
37	Consiliul Județean Timiș	DA
38	Consiliul Județean Tulcea	DA
39	Consiliul Județean Vâlcea	DA
40	Consiliul Județean Vaslui	DA
41	Consiliul Județean Vrancea	DA
42	Primăria Municipiului Brașov	DA
43	Primăria Municipiului Iași	DA

44	Primăria Oțelul Roșu, jud. Caraș Severin	DA
45	Comuna Oșorhei, jud. Iași	DA
46	Primăria Municipiului Reșița, jud. Caraș Severin	DA
47	Primăria Orașului Iernut, jud. Mureș	DA
48	Primăria Comunei Oșorhei, jud. Iași	DA
49	Primăria Comunei Sânpetru de Câmpie, jud. Mureș	DA
50	Primăria Comunei Sâncraiu de Mureș, jud. Mureș	DA
51	UAT Târnăveni, jud. Mureș	DA
52	Primăria comunei Bălăușeri, jud Mureș	DA
53	Primăria Sovata, jud. Mureș	DA
54	Consiliul Local Sector 4	DA
55	Consiliul Local Sector 6	DA
56	Consiliul Local Sector 3	DA
57	Administrația Școlilor sector 6	DA
58	Consiliul Local Sector 1	Nu a răspuns
59	Consiliul Local Sector 2	Nu a răspuns
60	Consiliul Local Sector 5	Nu a participat în program

41 de focus grupuri la nivel national și 2 la Bucuresti, 4 studii de caz și 3 observații etnografice

Judet	Localitate	Școala / grădinița	Mediu	Metdoda
ARGEȘ	PITESTI	Școala Gimnazială Matei Basarab	urban	1 Focus grup
ARGEȘ	PITESTI	Școala Gimnazială Adrian Păunescu	urban	2 Focus grupuri
ARGEȘ	PITESTI	Grădinița cu Program Normal Mircea Eliade	urban	1 Focus grup
BUCUREȘTI	București	Școala Gimnazială nr. 307	urban	2 Focus grupuri
CLUJ	Cluj-Napoca	Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu"	urban	3 Focus grup
CLUJ	Cluj-Napoca	Grădinița Floare de Iris	urban	1 Focus grup
CLUJ	Cluj-Napoca	Școala Gimnazială "Ioan Bob"	urban	3 Focus grup, 1 studiu de caz, 1 observare etnografică
CONSTANȚA	Constanța	Școala Gimnazială "Mihai Vodă"	rural	3 Focus grupuri
CONSTANȚA	Constanța	Grădinița Steluțele Mării	urban	1 Focus grup
CONSTANȚA	Constanța	Școala Gimnazială Dan Barbilian Nr.28	urban	3 Focus grup
IAȘI	Borșa	Școala Gimnazială Borșa	rural	1 Focus grup
IAȘI	Vlădeni	Liceul Tehnologic Vlădeni	rural	1 Focus grup
IAȘI	Tomești	Școala Gimnazială D.D.Pătrășcanu	rural	2 Focus grup
IAȘI	Berceni	Școala Gimnazială Berceni	rural	1 Focus grup
IAȘI	Dărvari	Școala Gimnazială Dărvari	rural	1 Focus grup, 1 studiu de caz, 1 observare etnografică
IAȘI	Florești	Școala Gimnazială Florești	rural	1 Focus grup
IAȘI	Pleașa	Grădinița cu Program Normal nr. 1	rural	1 Focus grup
SĂLAJ	Coșnicu de Jos	Grădinița cu Program Normal	rural	1 Focus grup
SĂLAJ	IP	Școala Gimnazială nr.1	rural	2 Focus grup
SĂLAJ	Zalău	Colegiul Național Sylvania	urban	3 Focus grup, 1 studiu de caz
SIBIU	Sibiu	Școala Gimnazială Regina Maria	urban	3 Focus grupuri, 1 studiu de caz, 1 observare etnografică
TIMIȘ	Timișoara	Colegiul Național Bănățean	urban	2 Focus grup

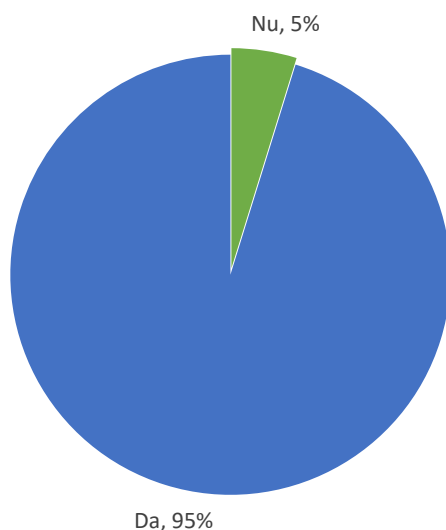
VÂLCEA	Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială Nr 13	urban	1 Focus grup
VÂLCEA	Râmnicu Vâlcea	Grădinița Waldorf	urban	1 Focus grup
VÂLCEA	Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială Anton Pann	urban	1 Focus grup
VÂLCEA	Râmnicu Vâlcea	Școala Gimnazială nr. 5	urban	1 Focus grup
		Total		41 focus grupuri și 2 focus grupuri în București

TOTAL	29 Focus Grupuri urban	4 studii de caz
	14 Focus Grupuri rural	3 observații etnografice

7.2. Graficele rezultate din bazele de date din cadrul cercetării

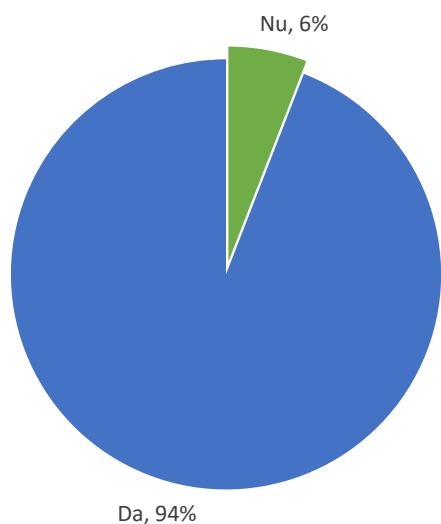
Anchetă de opinie desfășurată pe elevi și preșcolari beneficiari ai Programului pentru Școli al României aferent perioadei 2017-2022

Q1. Știai că în școala / grădinița ta există / a existat un program de distribuție de fructe proaspete / legume / lapte și produse lactate?

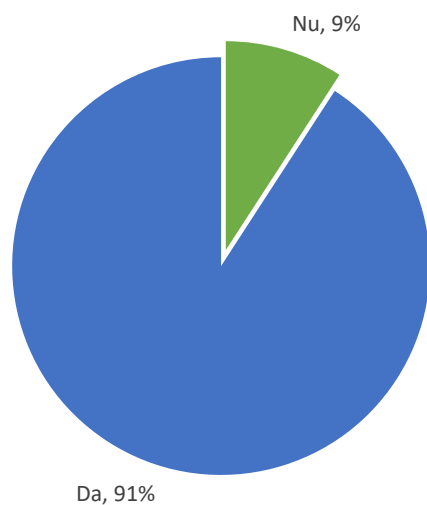
Graficul 1. Eșantion total, ponderat; baza n = 2552; total n = 3001; 449 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2487 (97%)

Q2. În ultimul an școlar, ai primit câte un fruct sau o legumă de doua ori pe săptămână?

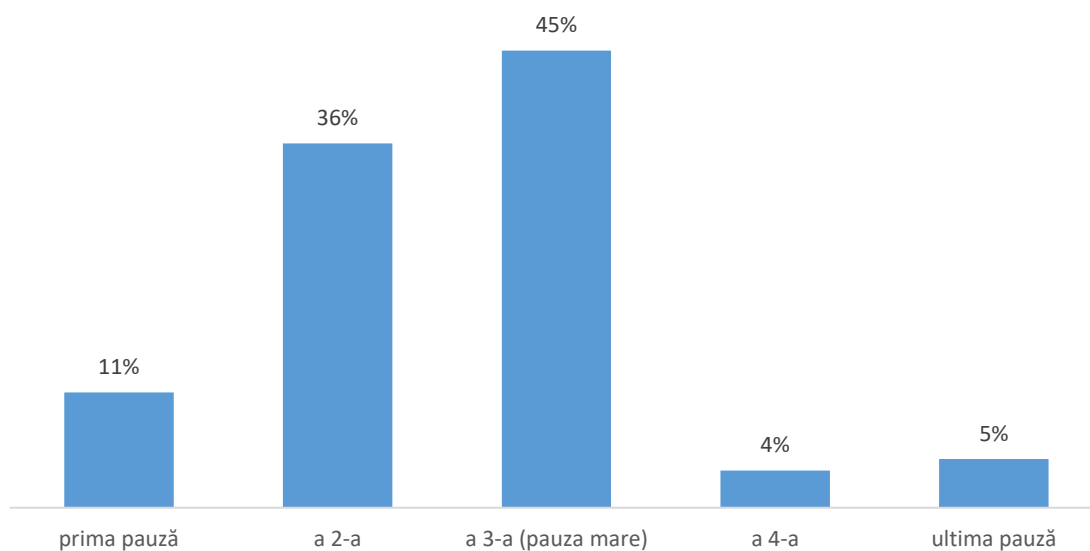
Graficul 2. Eșantion total, ponderat; baza n = 2992; total n = 3001; 9 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2833 (95%)

Q2A. Dacă DA, pe lângă măr, ai primit și un pachet de biscuiți sau covrigei?

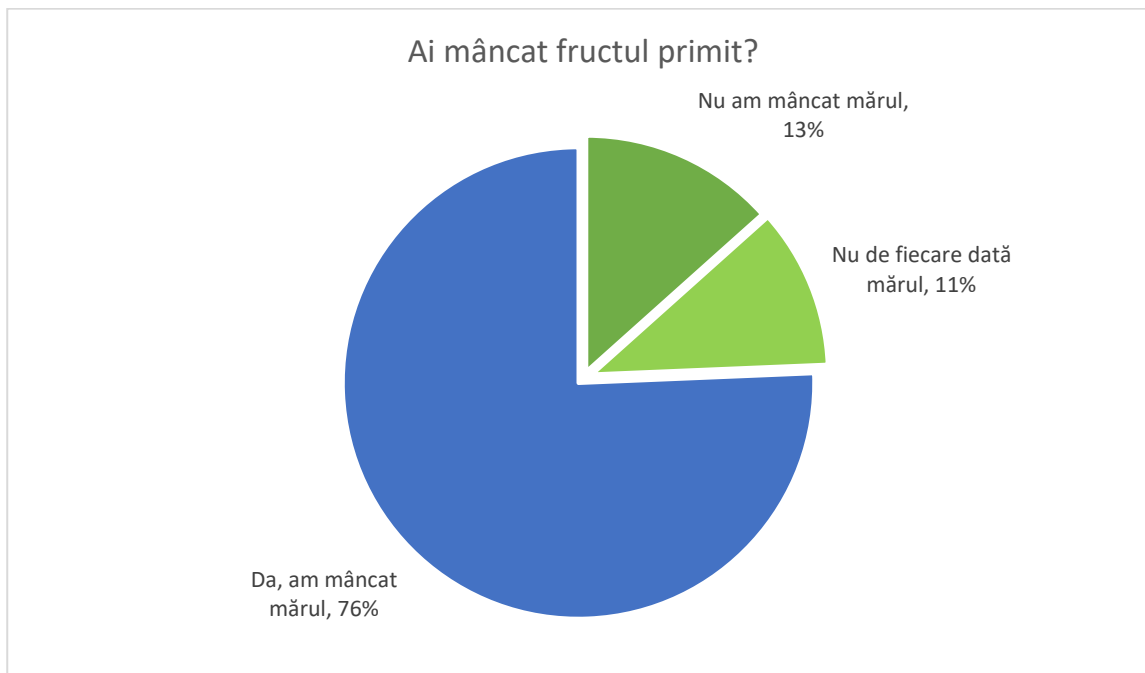

Graficul 3. Eșantion total, ponderat; baza n = 2811; total n = 3001; 190 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2590 (92%)

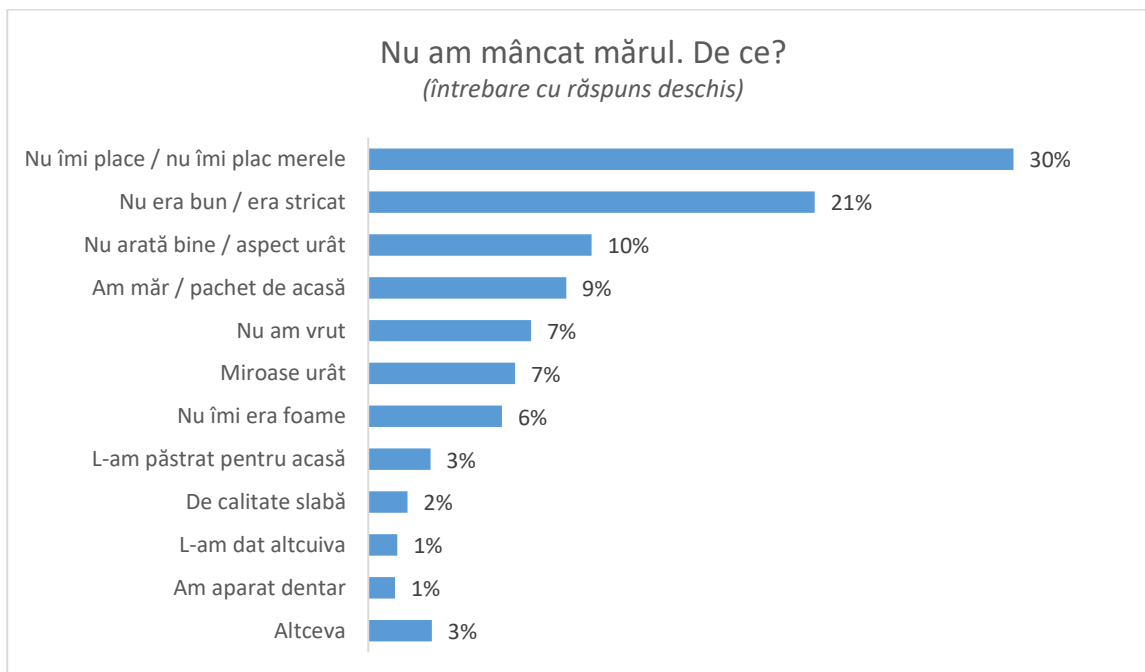
Q2_1. Dacă DA, în ce pauză ai primit acest produs?

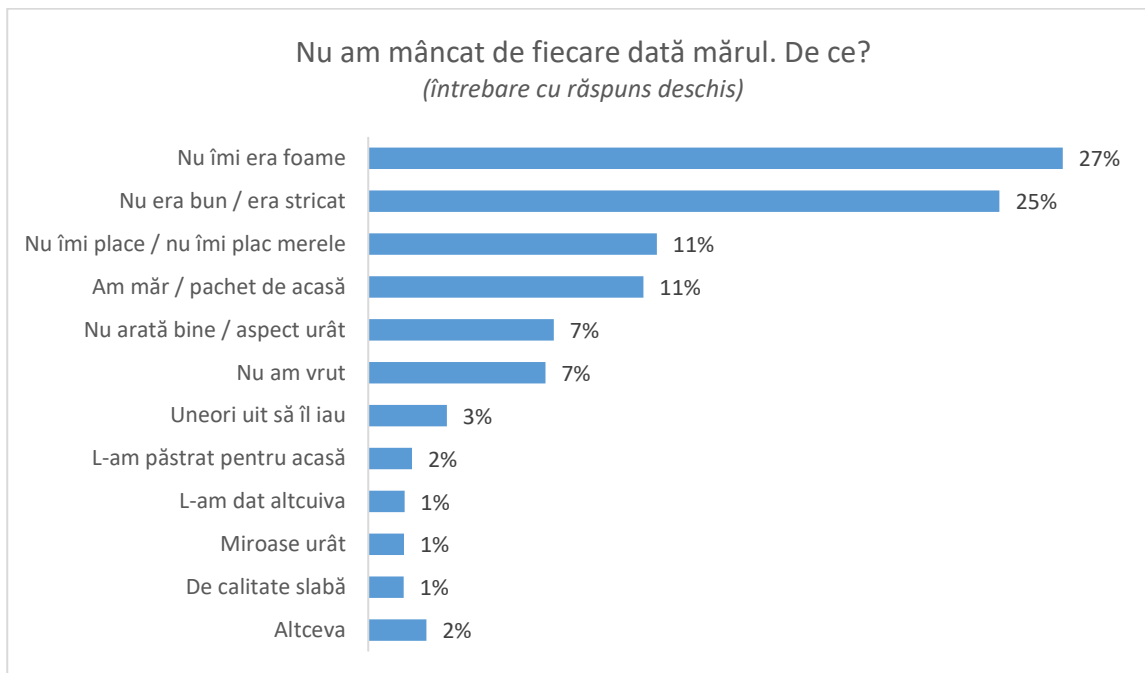
Graficul 4. Eșantion total, ponderat; baza n = 2338; total n = 3001; 663 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2278 (97%)

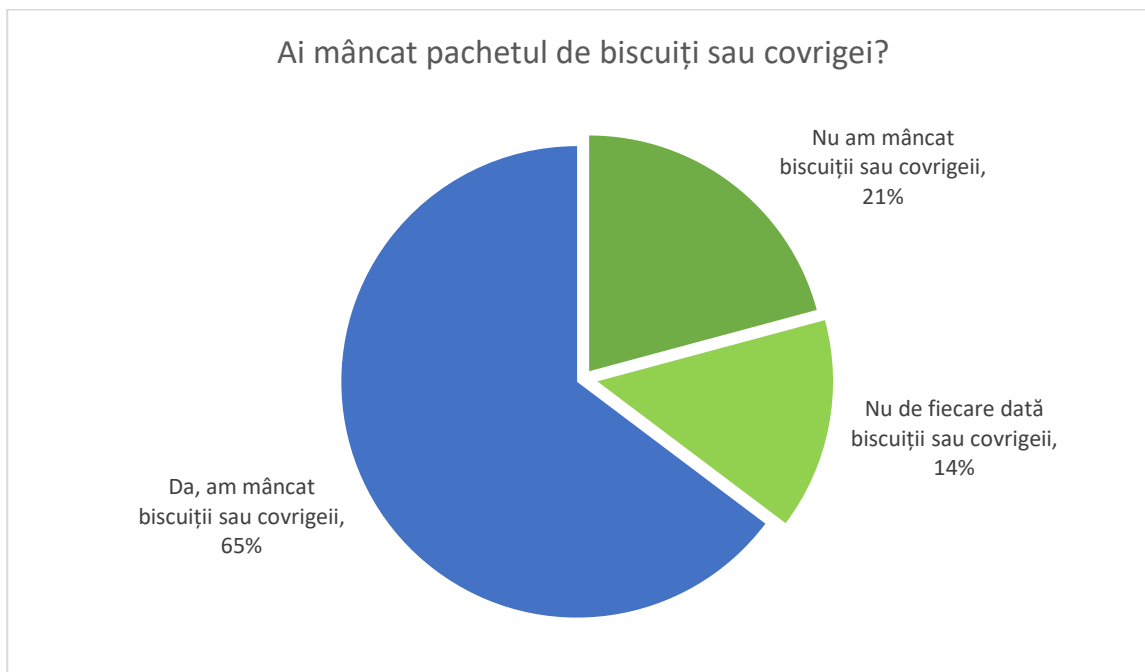
Graficul 5. Eșantion total, ponderat; baza n = 2699; total n = 3001; 302 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2650 (98%)

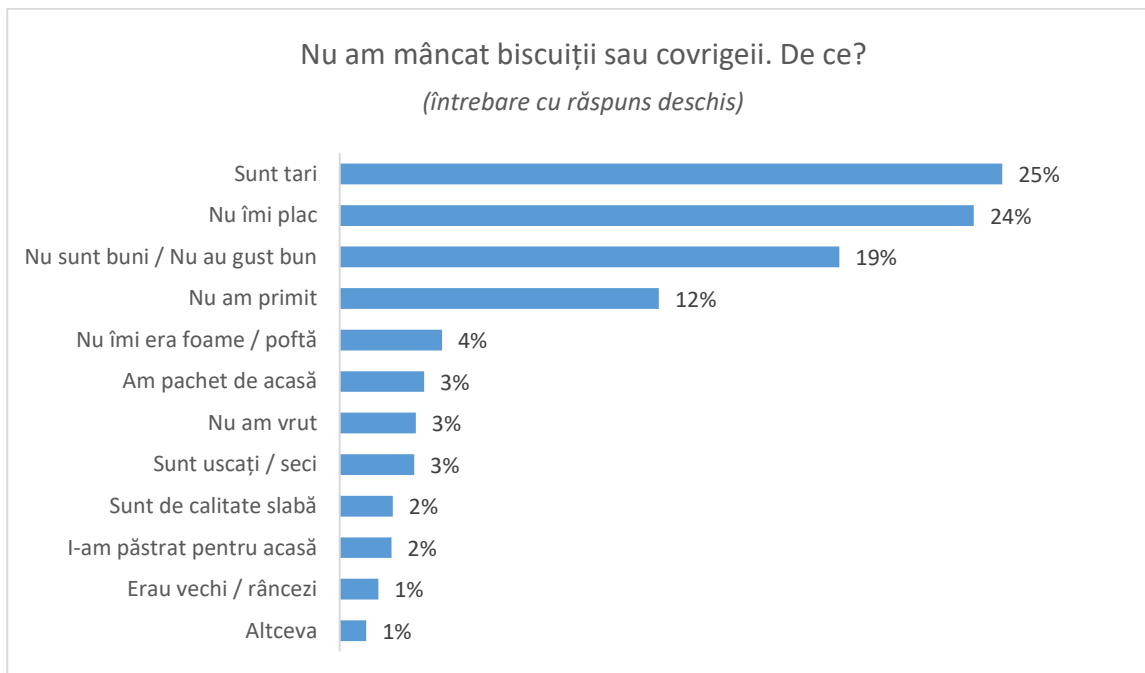
Graficul 6. Eșantion total, ponderat; baza n = 323; total n = 3001; 2678 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 314 (97%)

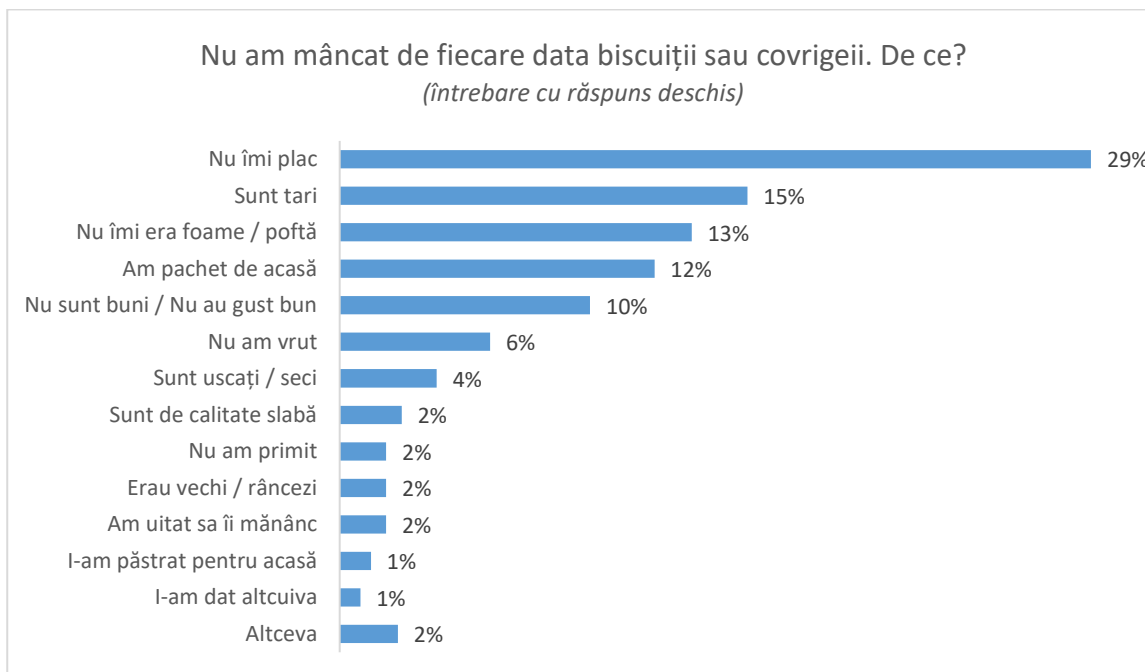
Graficul 7. Eșantion total, ponderat; baza n = 240; total n = 3001; 2761 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 232 (96%)

Graficul 8. Eșantion total, ponderat; baza n = 2436; total n = 3001; 565 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2394 (98%)

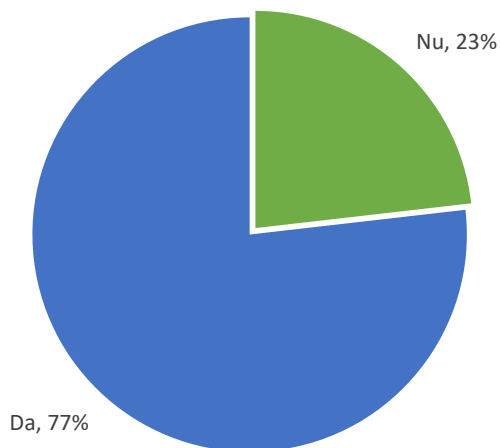

Graficul 9. Eșantion total, ponderat; baza n = 452; total n = 3001; 2549 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 443 (98%)

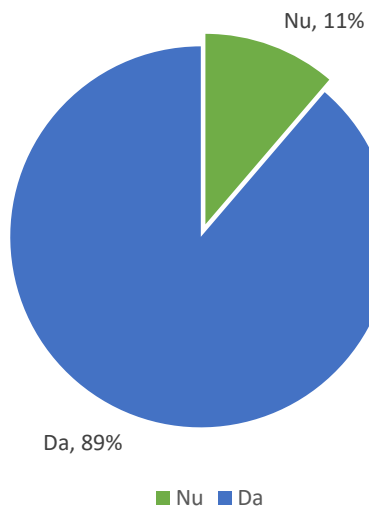
Graficul 10. Eșantion total, ponderat; baza n = 291; total n = 3001; 2710 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 280 (96%)

QL2. În ultimul an școlar, ai primit lapte de două ori pe săptămână și produs lactat o dată pe săptămână?

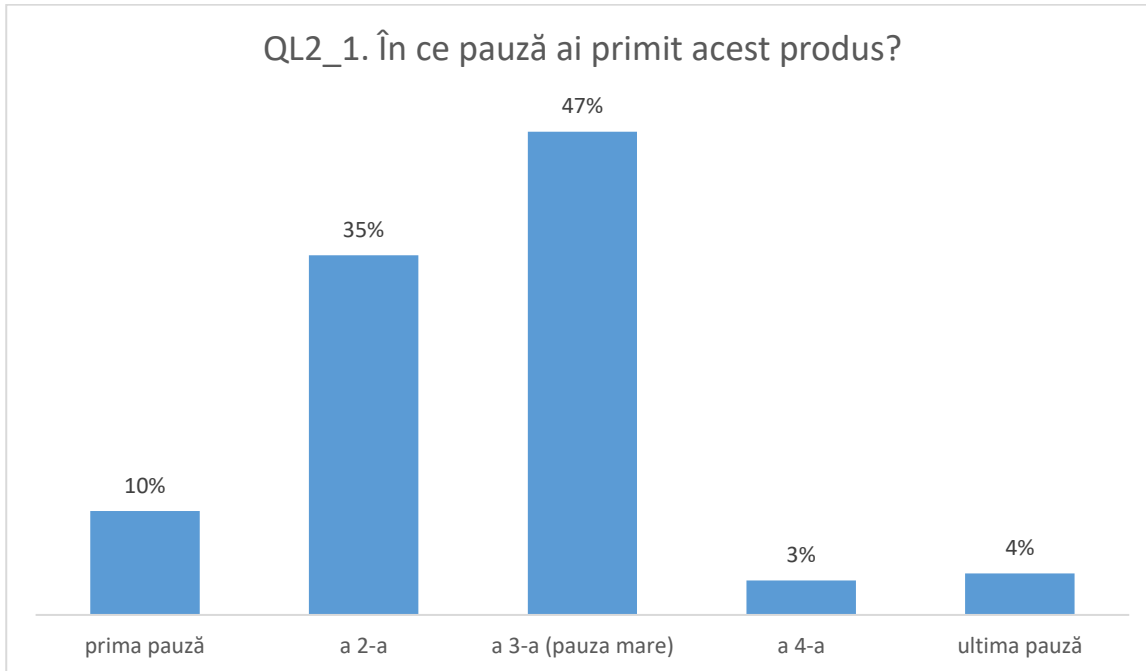

Graficul 11. Eșantion total, ponderat; baza n = 2952; total n = 3001; 49 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2811 (95%)

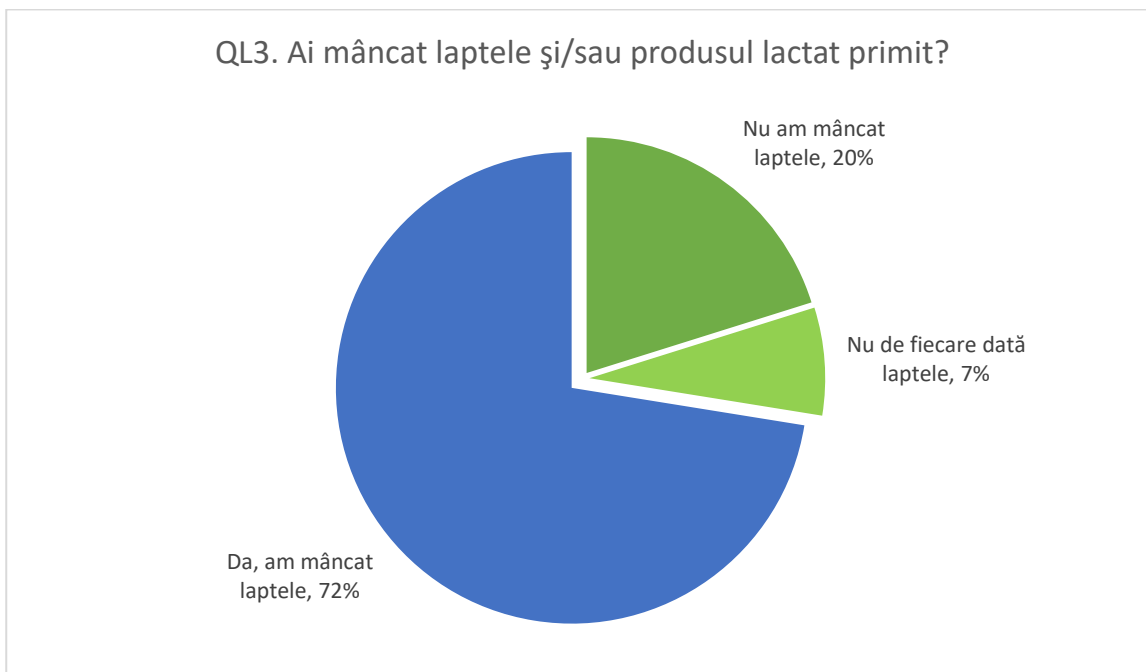
QL2A. Pe lângă lapte și/sau produs lactat ai primit și un corn sau baton?

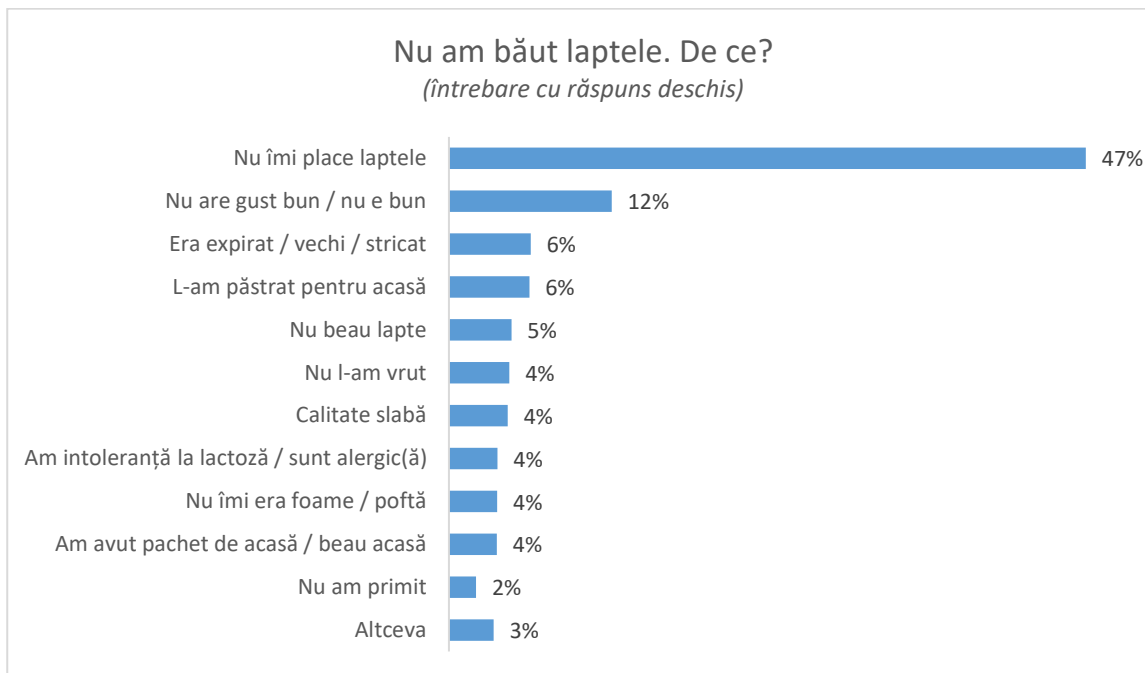
Graficul 12. Eșantion total, ponderat; baza n = 2279; total n = 3001; 722 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2471 (108%)

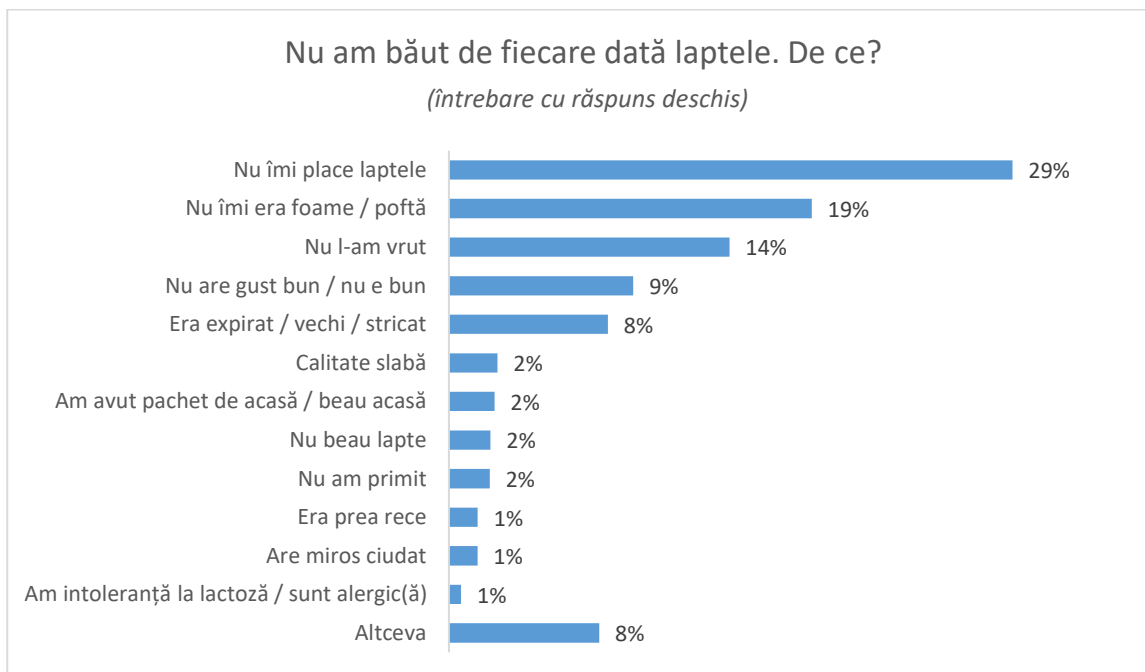
Graficul 13. Eșantion total, ponderat; baza n = 1927; total n = 3001; 1074 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 1876 (97%)

Graficul 14. Eșantion total, ponderat; baza n = 2163; total n = 3001; 838 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2144 (99%)

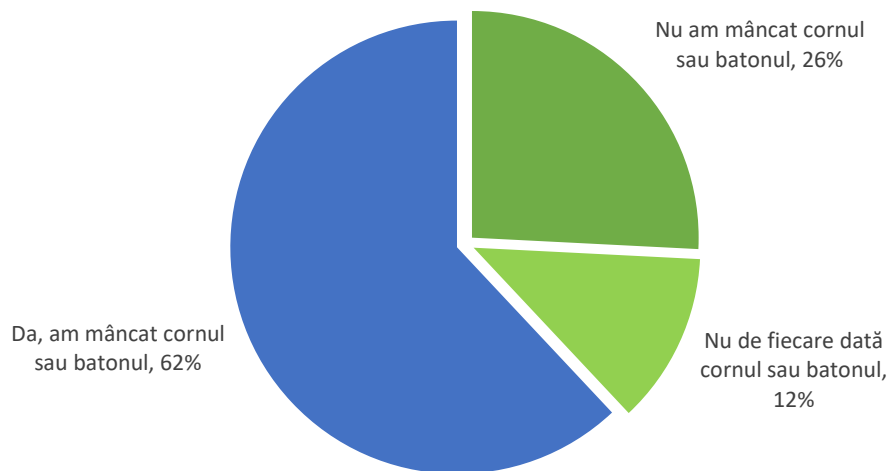

Graficul 15. Eșantion total, ponderat; baza n = 391; total n = 3001; 2610 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 381 (97%)

Graficul 16. Eșantion total, ponderat; baza n = 131; total n = 3001; 2870 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 128 (98%)

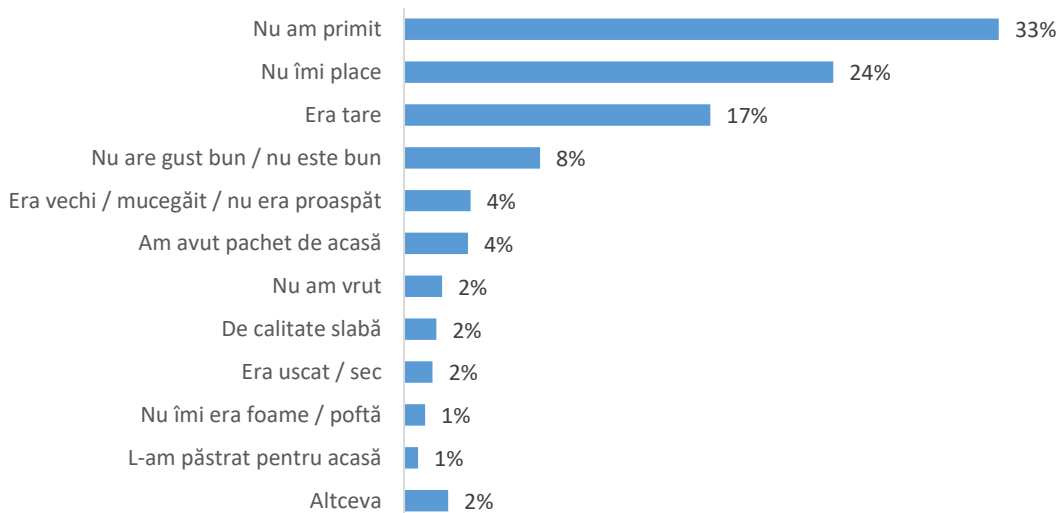
Ai mâncat cornul sau batonul primit?

Graficul 17. Eșantion total, ponderat; baza n = 2078; total n = 3001; 923 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2049 (99%)

Nu am mâncat cornul sau batonul. De ce?

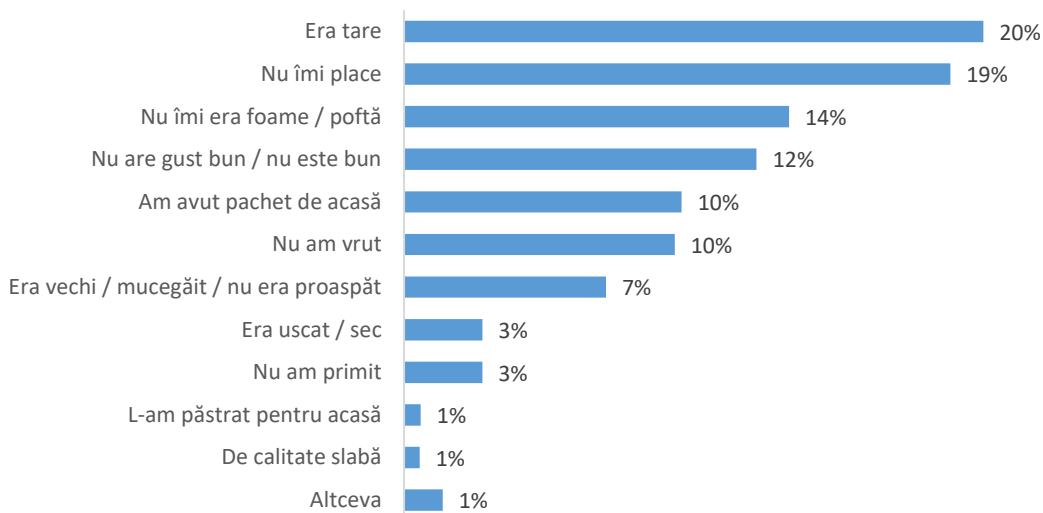
(întrebare cu răspuns deschis)

Graficul 18. Eșantion total, ponderat; baza n = 524; total n = 3001; 2477 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 489 (93%)

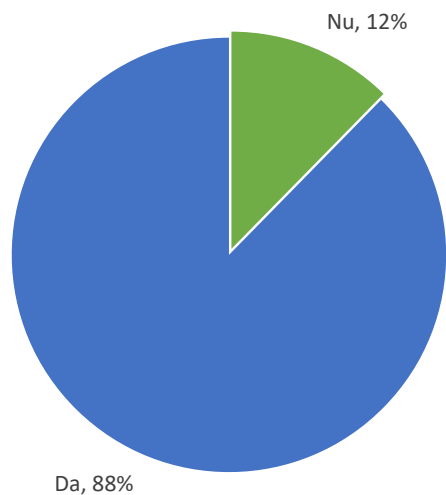
Nu am mâncat de fiecare dată cornul sau batonul. De ce?

(întrebare cu răspuns deschis)

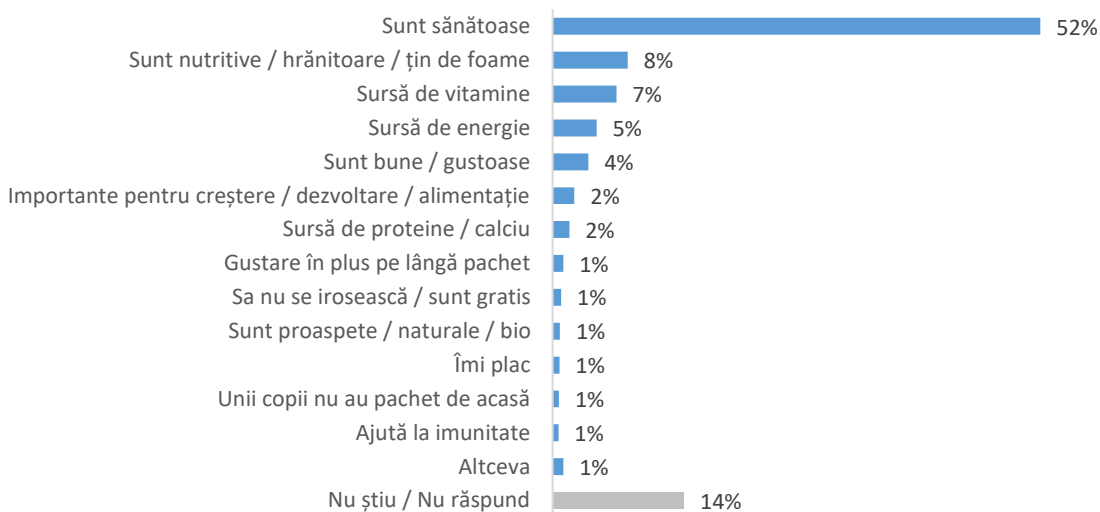
Graficul 19. Eșantion total, ponderat; baza n = 195; total n = 3001; 2806 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 190 (98%)

Q5. Crezi că este important să mănânci un produs din cele enumerate, pe zi?

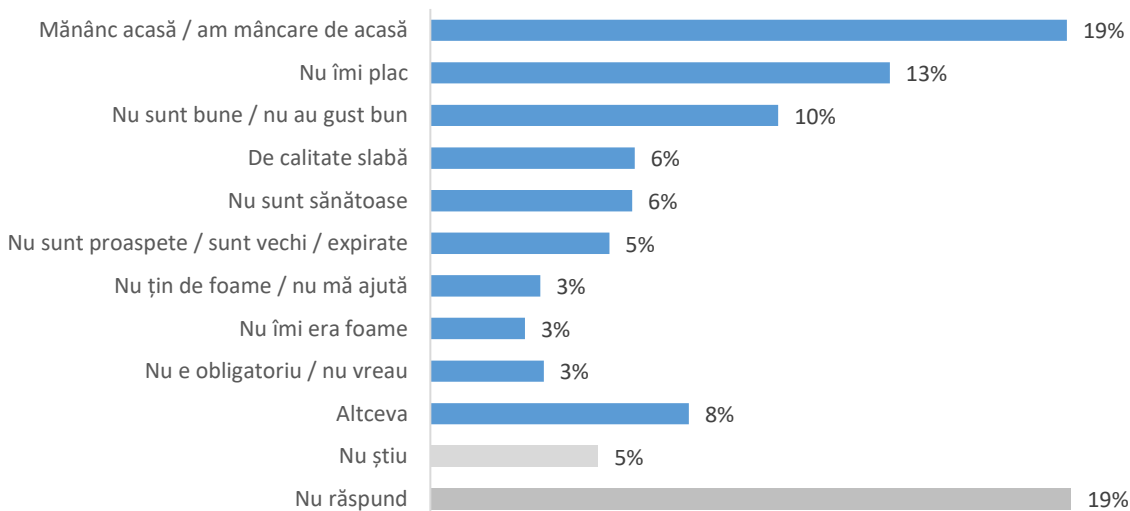
Graficul 20. Eșantion total, ponderat; baza n = 2389; total n = 3001; 612 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2385 (100%)

Q5. Daca DA, de ce crezi că este important să mănânci un produs din cele enumerate pe zi? (întrebare cu răspuns deschis)

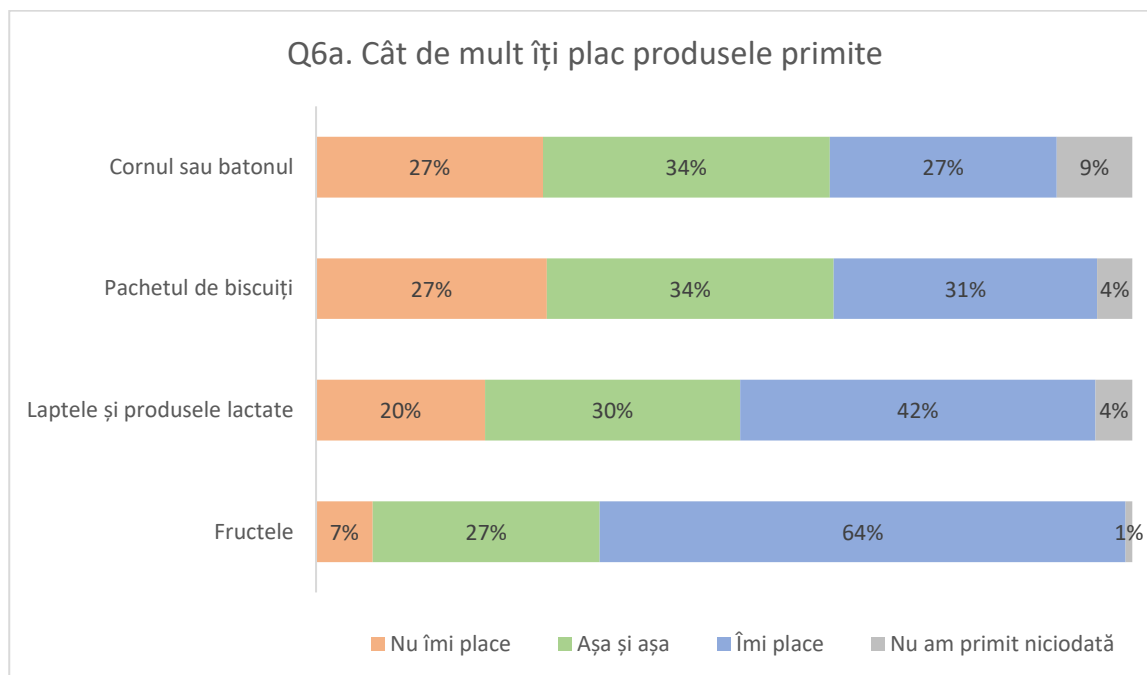

Graficul 21. Eșantion total, ponderat; baza n = 2077; total n = 3001; 924 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2009 (97%)

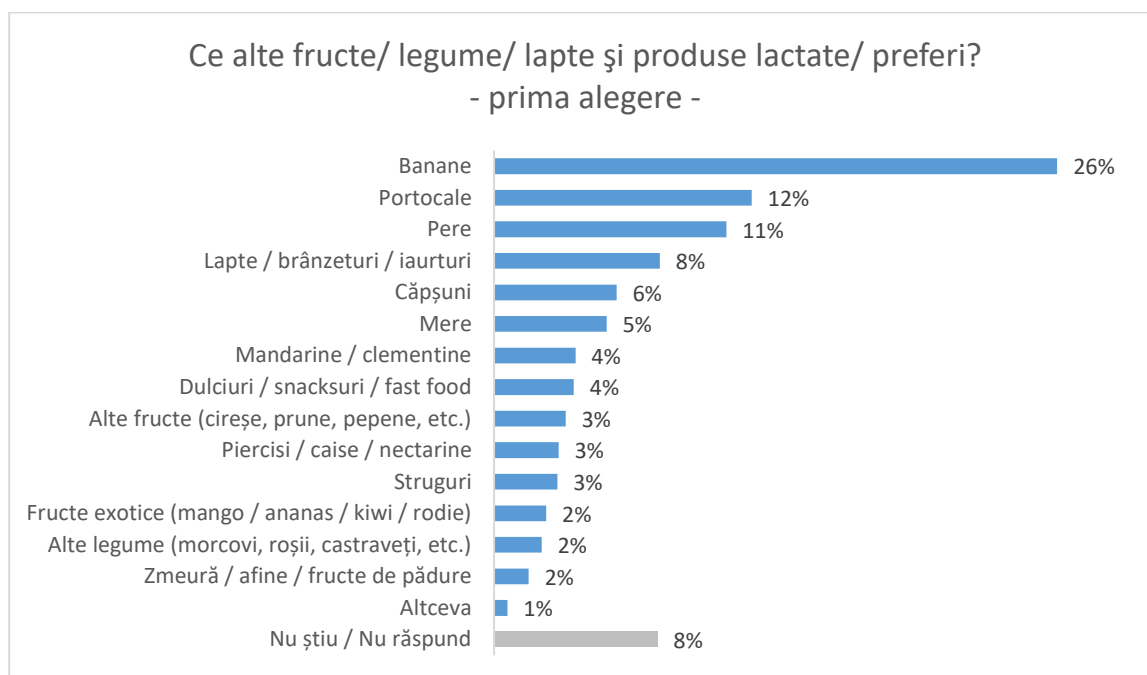
Q5. Daca NU, de ce crezi că este important să mănânci un produs din cele enumerate pe zi? (întrebare cu răspuns deschis)

Graficul 22. Eșantion total, ponderat; baza n = 304; total n = 3001; 2697 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 294 (97%)

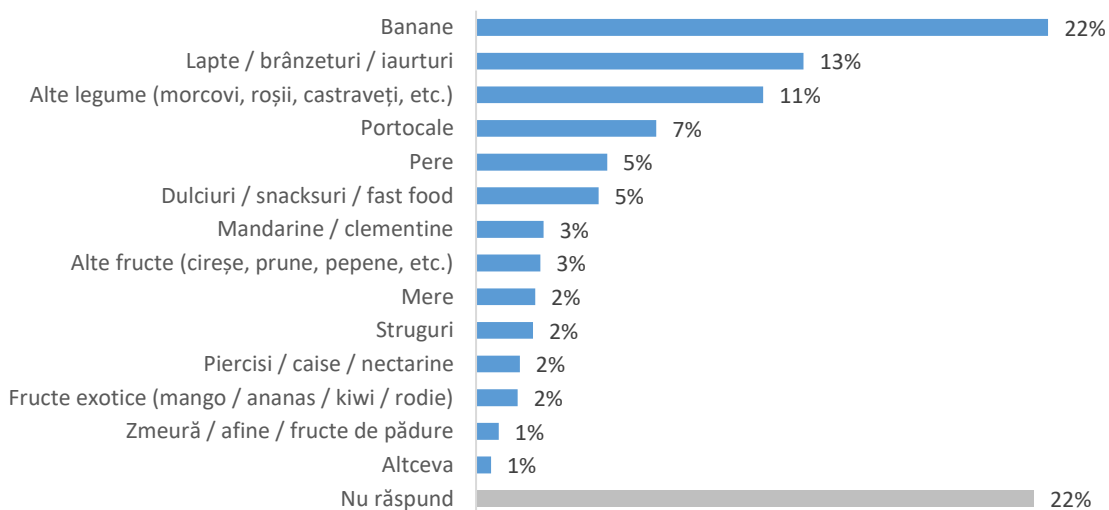

Graficul 23. Eșantion total, ponderat; baza n = 2560; total n = 3001; 441 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2503 (98%)

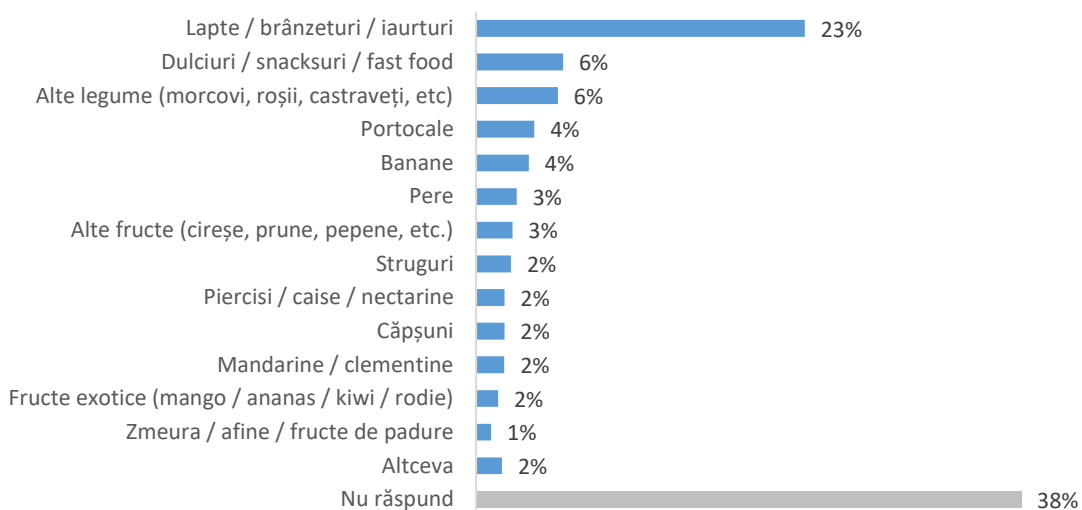
Graficul 24. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2935 (98%)

Ce alte fructe/ legume/ lapte și produse lactate/ preferi?
- a doua alegere -

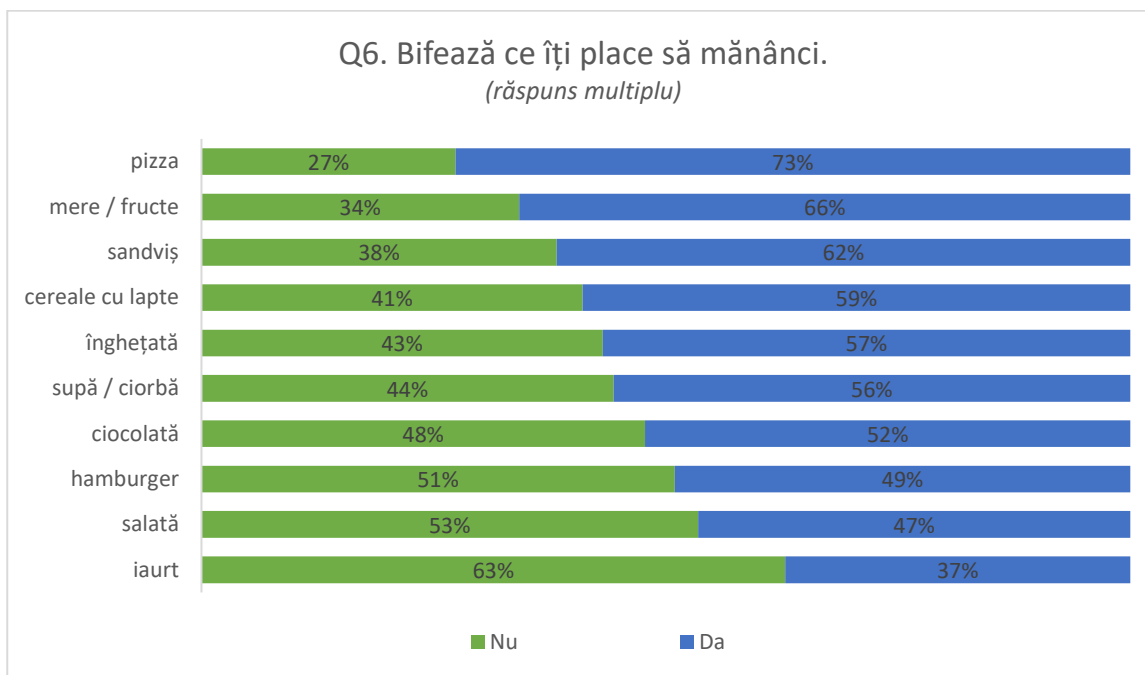

Graficul 25. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2935 (98%)

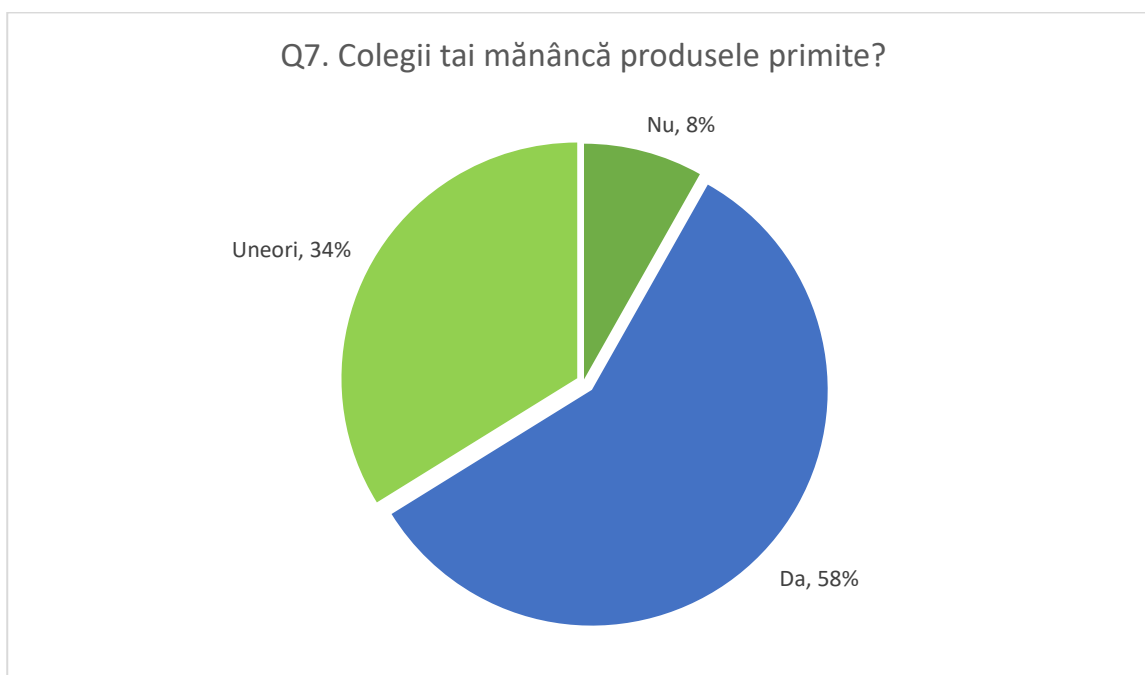
Ce alte fructe/ legume/ lapte și produse lactate/ preferi?
- a treia alegere -

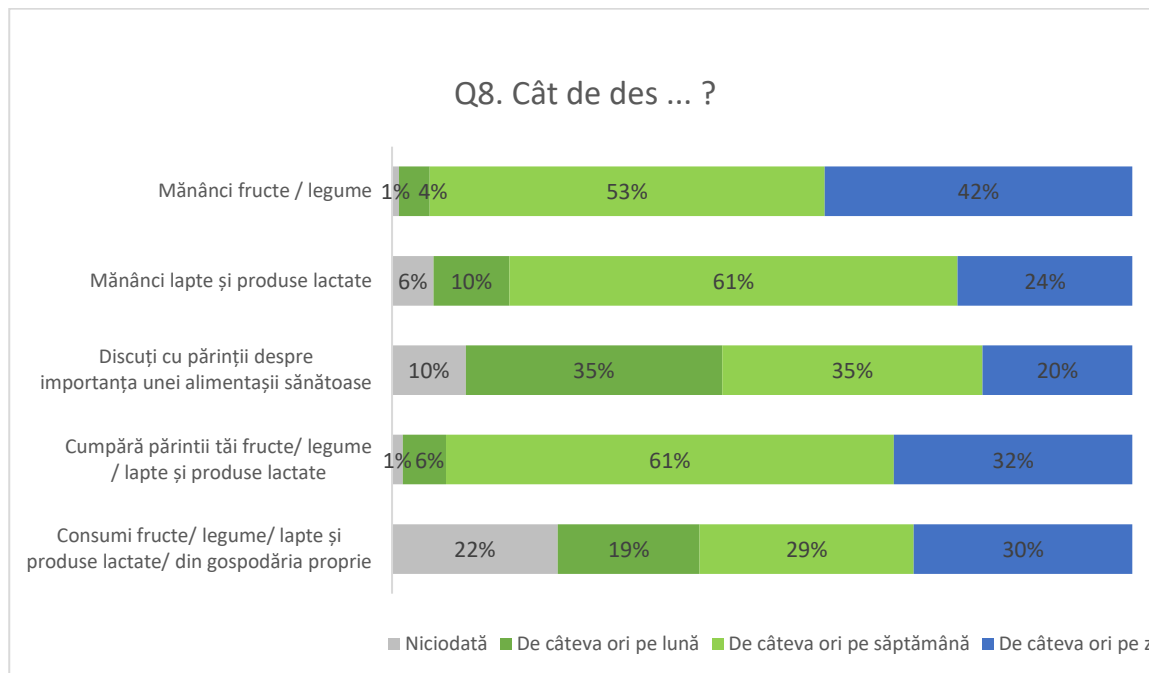
Graficul 26. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2935 (98%)

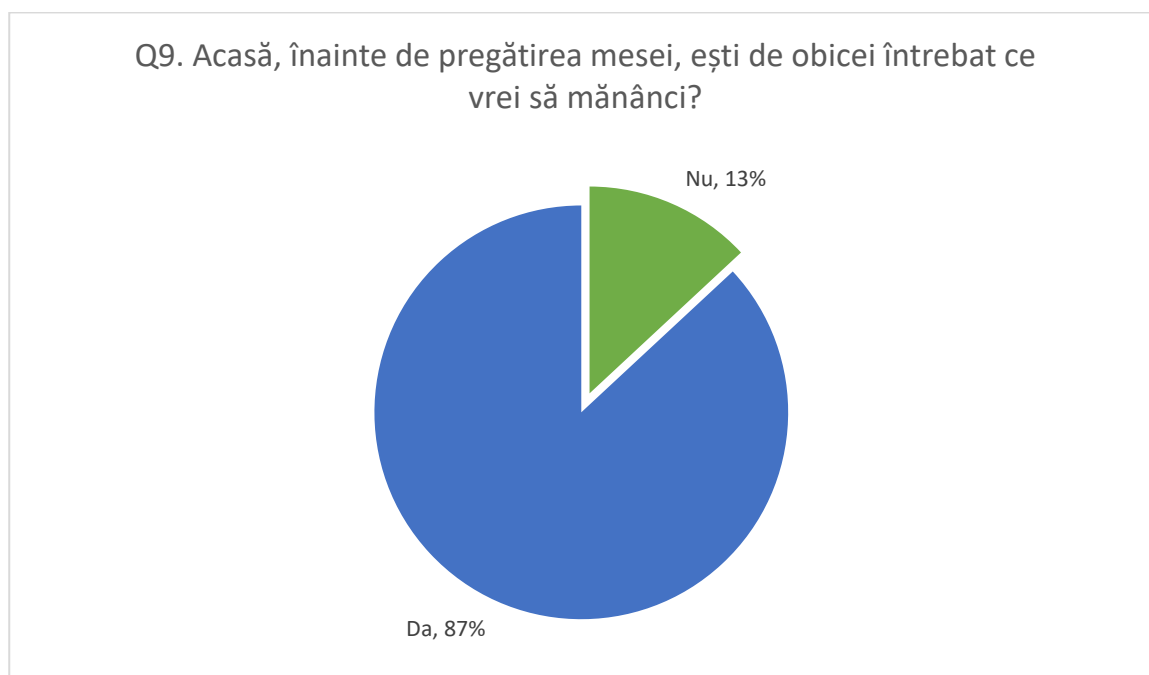
Graficul 27. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2935 (98%)

Graficul 28. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2936 (98%)

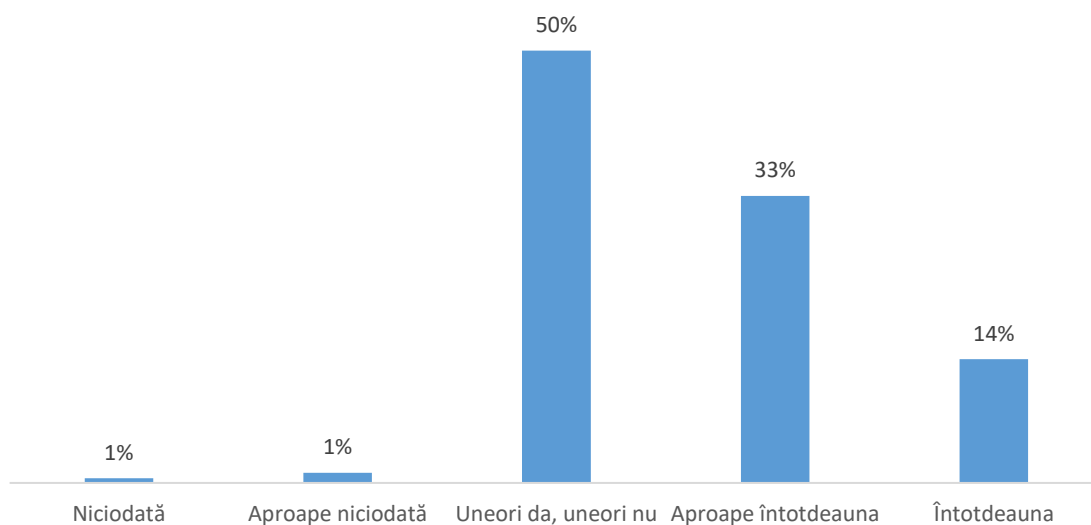

Graficul 29. Eșantion total, ponderat; baza n = from 2485 to 2538; total n = 3001; 516 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2480 (98%)

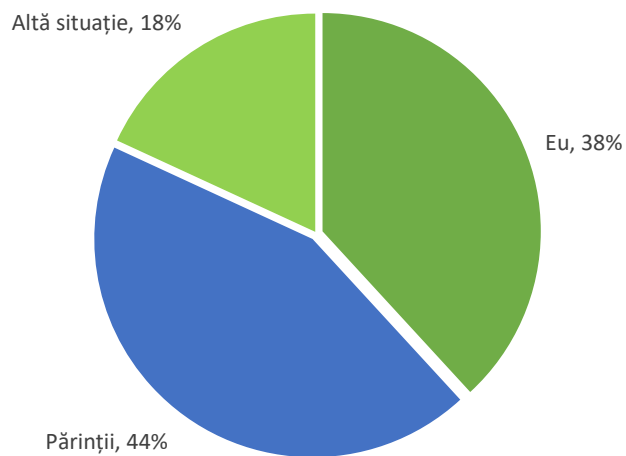
Graficul 30. Eșantion total, ponderat; baza n = 2547; total n = 3001; 454 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2501 (98%)

Q10. Primești întotdeauna ceea ce spui că vrei să mănânci?

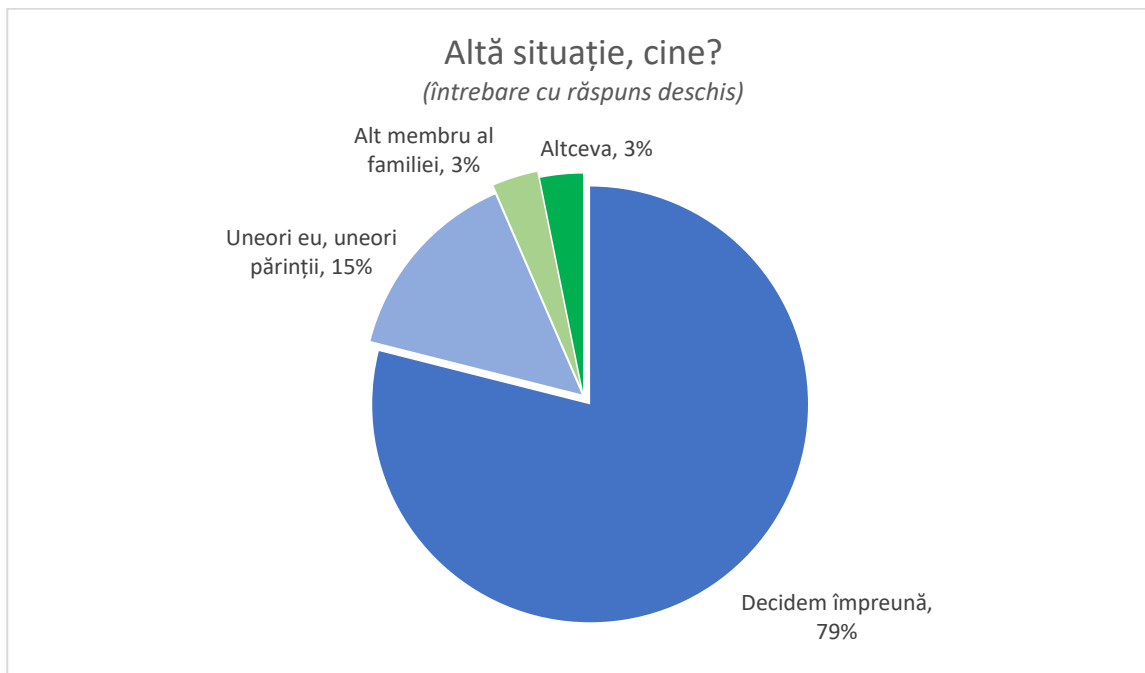

Graficul 31. Eșantion total, ponderat; baza n = 2557; total n = 3001; 444 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2489 (97%)

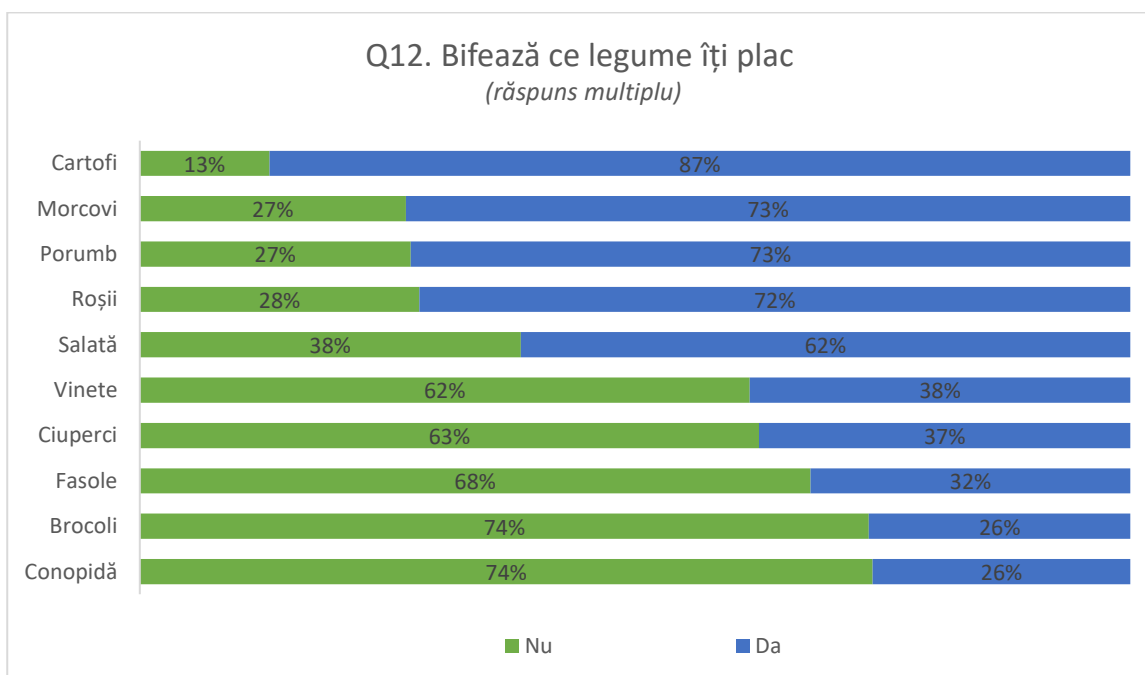
Q11. Cine alege de regulă ce mănânci, tu sau părinții tăi?

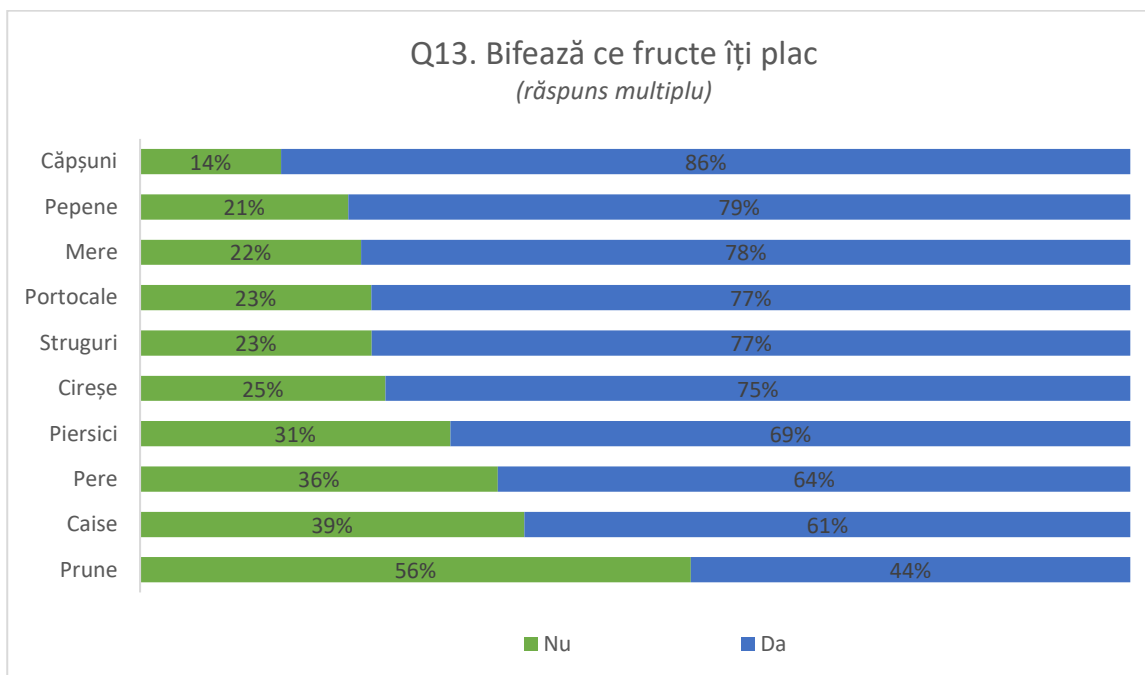
Graficul 32. Eșantion total, ponderat; baza n = 2536; total n = 3001; 465 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2479 (98%)

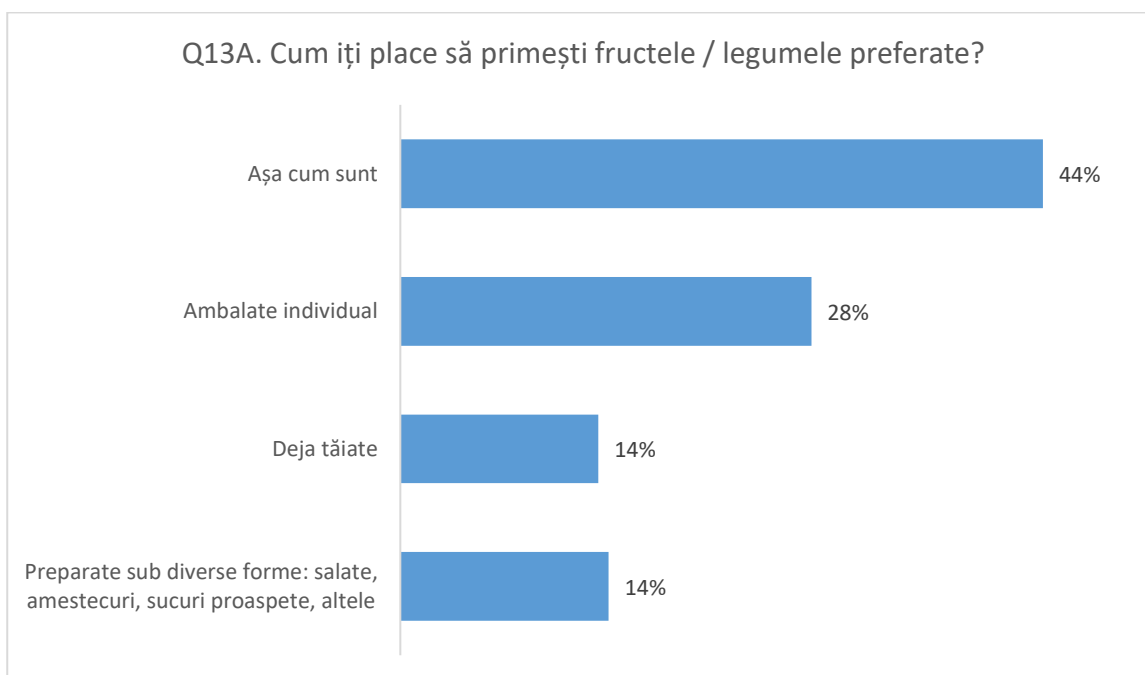
Graficul 33. Eșantion total, ponderat; baza n = 460; total n = 3001; 2541 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 440 (96%)

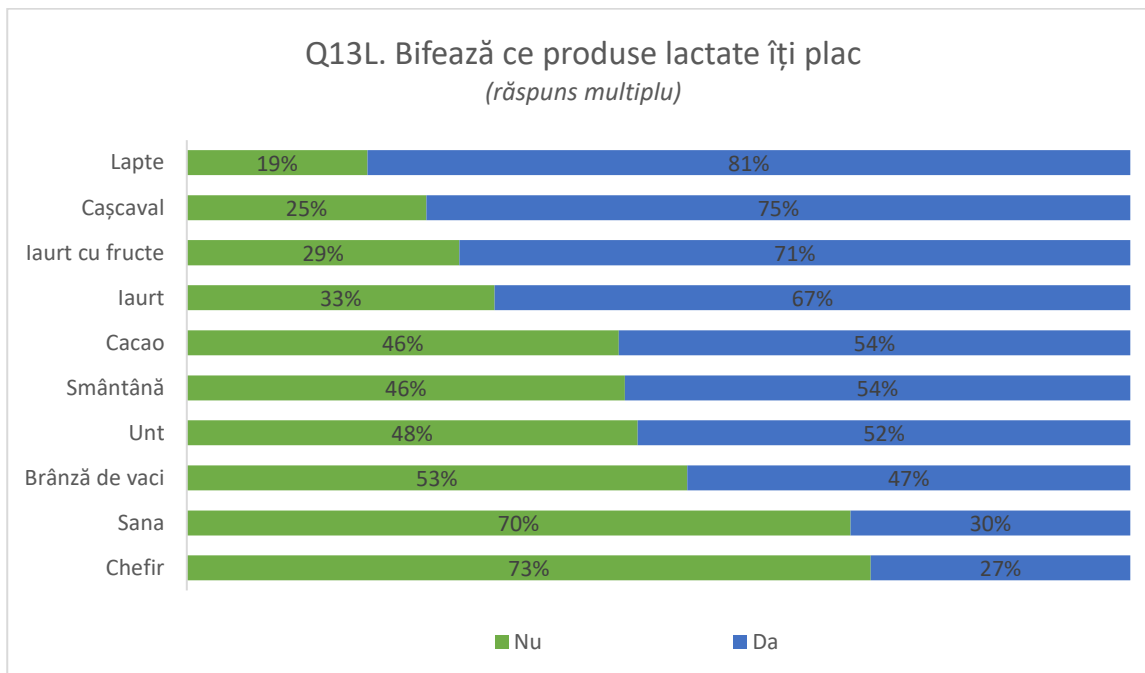
Graficul 34. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2935 (98%)

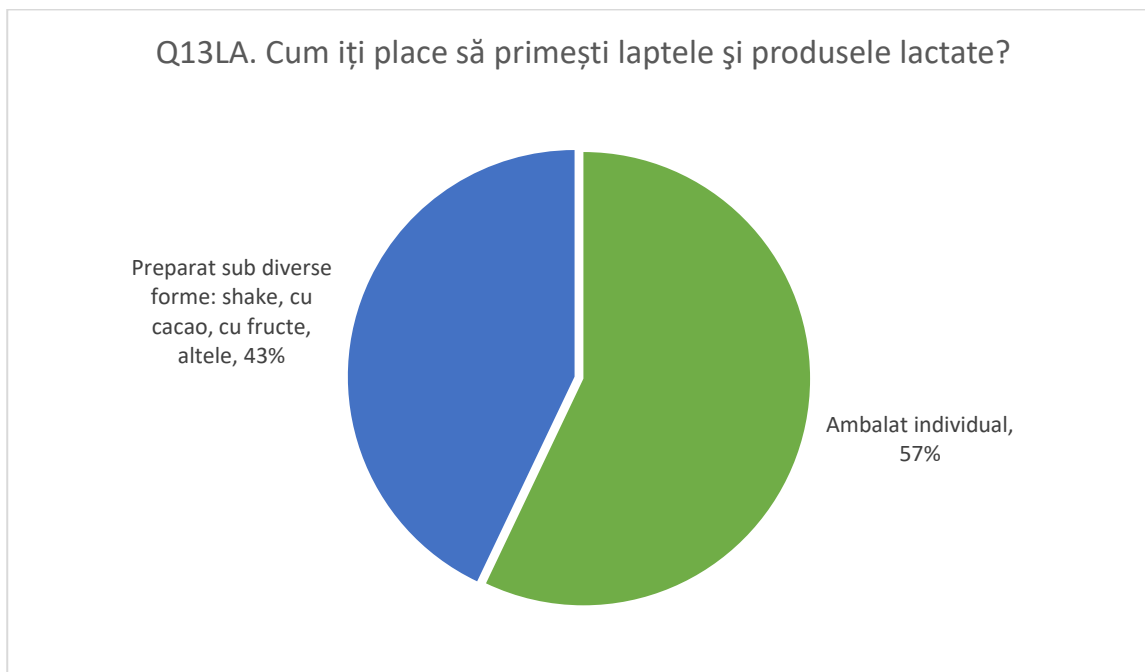
Graficul 35. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2935 (98%)

Graficul 36. Eșantion total, ponderat; baza n = 2550; total n = 3001; 451 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2493 (98%)

Graficul 37. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2934 (98%)

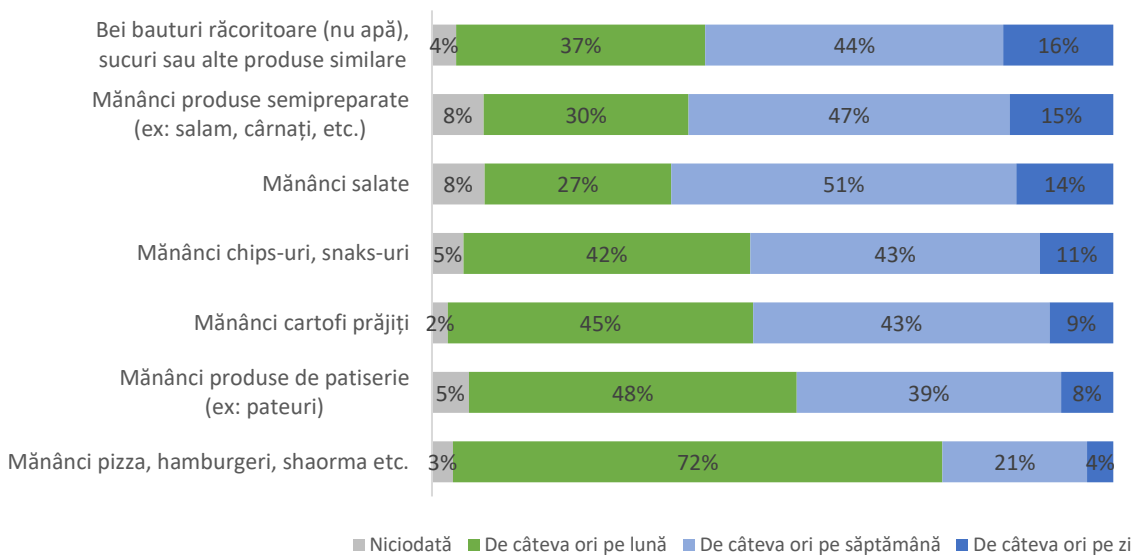
Graficul 38. Eșantion total, ponderat; baza n = 2560; total n = 3001; 441 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2502 (98%)

Q14. În general, acasă mănânci ce ți se pune în farfurie sau ceri altceva în loc?

Graficul 39. Eșantion total, ponderat; baza n = 2556; total n = 3001; 445 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2474 (97%)

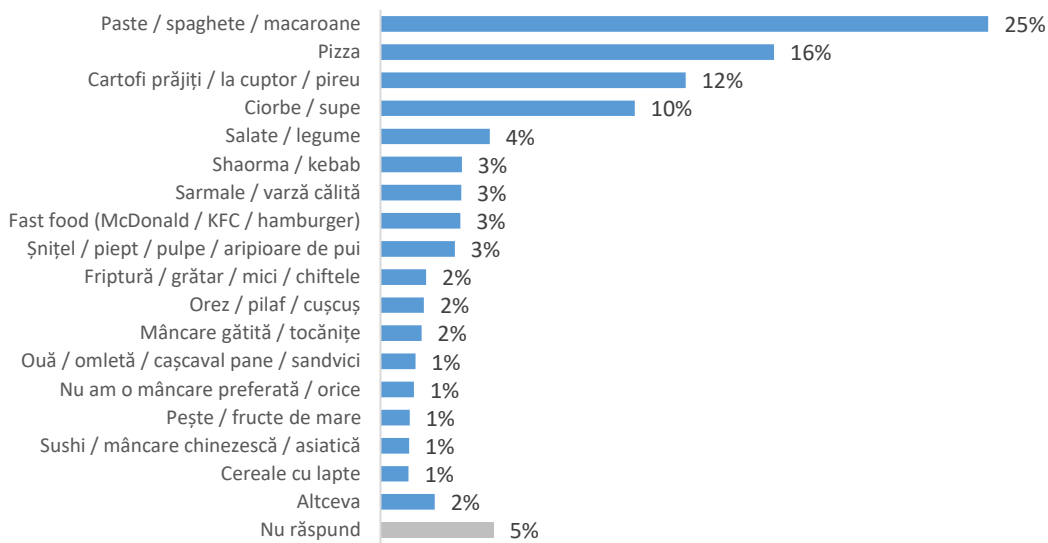
Q15. Cât de des ... ?

Graficul 40. Eșantion total, ponderat; baza n = from 2512 to 2539; total n = 3001; 489 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2483 (98%)

Q16. Care este mâncarea ta preferată?

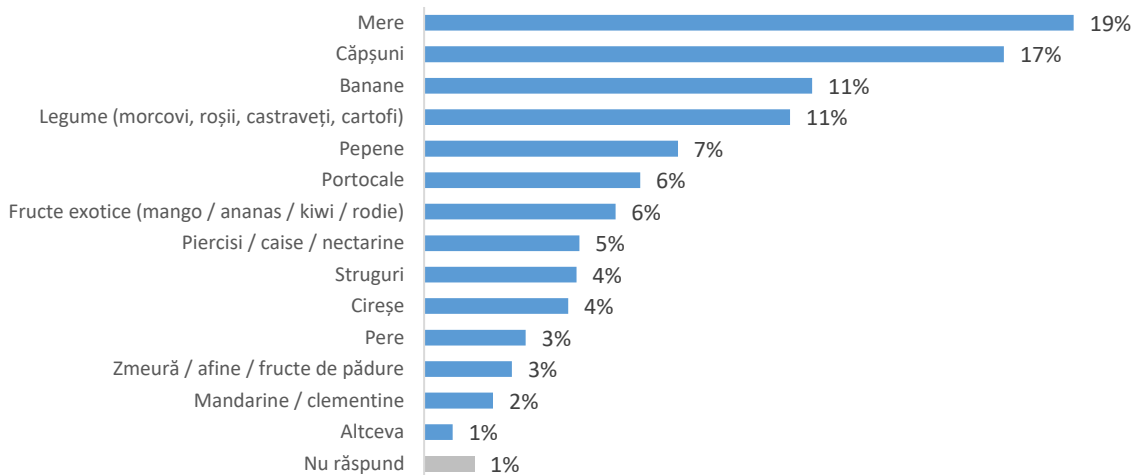
(întrebare cu răspuns deschis)

Graficul 41. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2930 (98%)

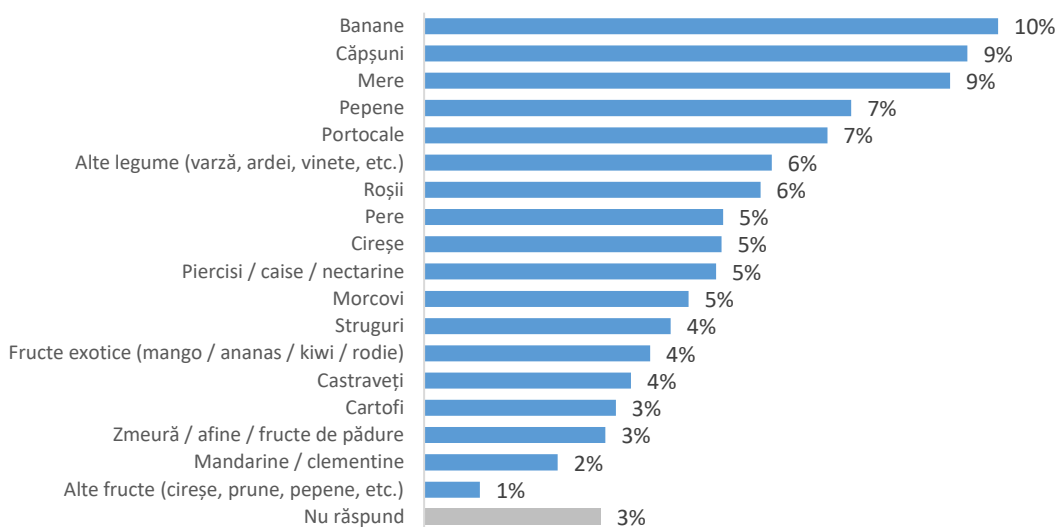
Q17. Care sunt fructele și legumele tale preferate? - prima alegere -

(întrebare cu răspuns deschis)

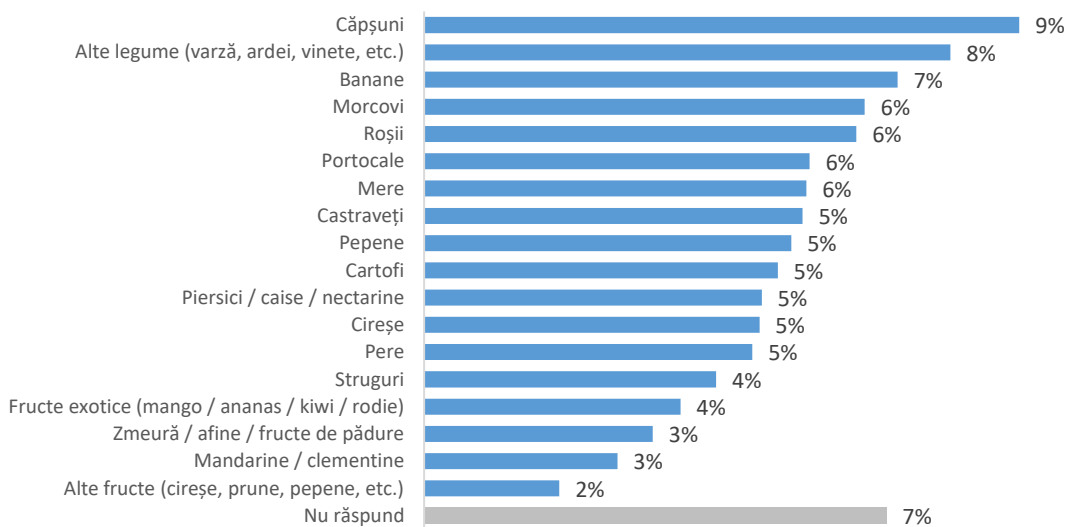
Graficul 42. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2935 (98%)

Q17. Care sunt fructele și legumele tale preferate? - a doua alegere -
(întrebare cu răspuns deschis)

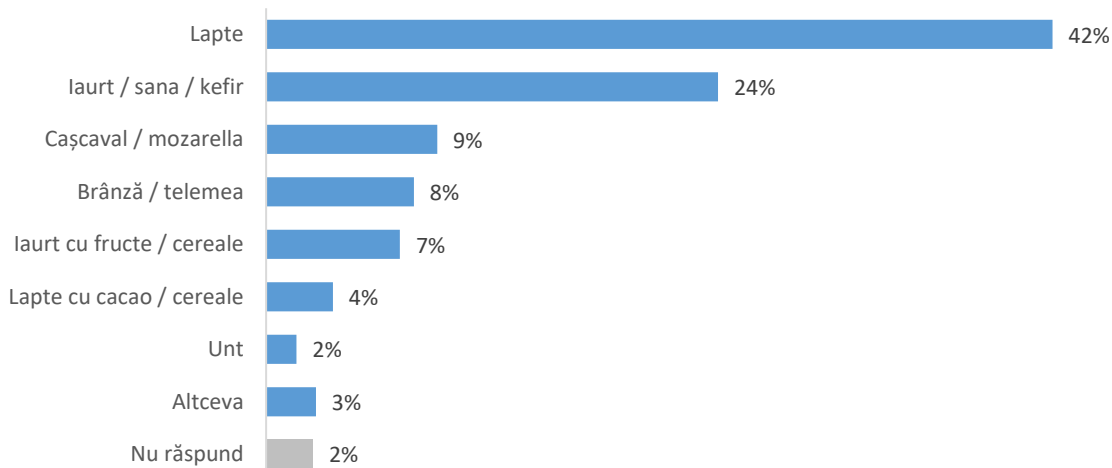
Graficul 43. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2935 (98%)

Q17. Care sunt fructele și legumele tale preferate? - a treia alegere -
(întrebare cu răspuns deschis)

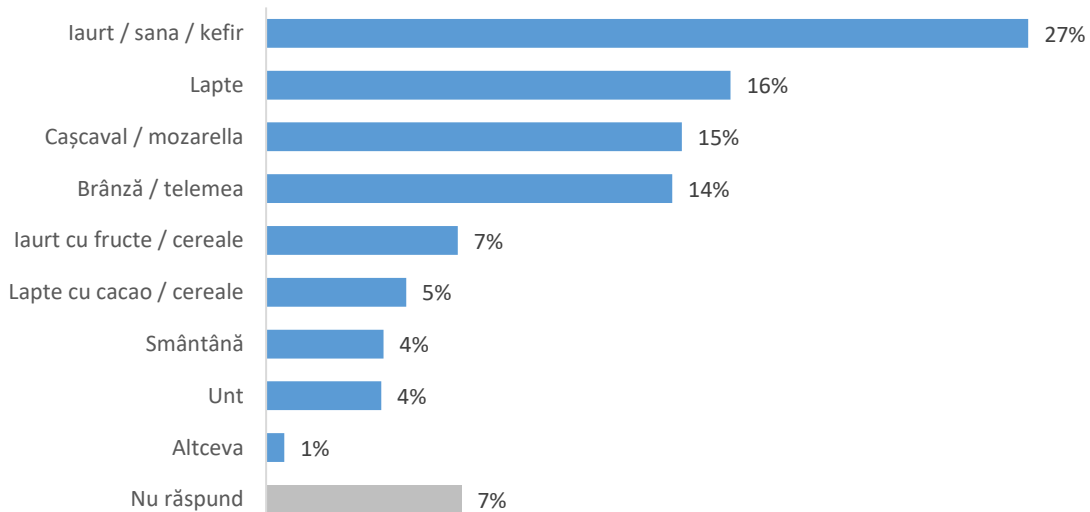
Graficul 44. Eșantion total, ponderat; baza n = 3001; mărimea efectivă a eșantionului = 2935 (98%)

Q18. Care sunt produsele lactate preferate de tine? - prima alegere -
(întrebare cu răspuns deschis)

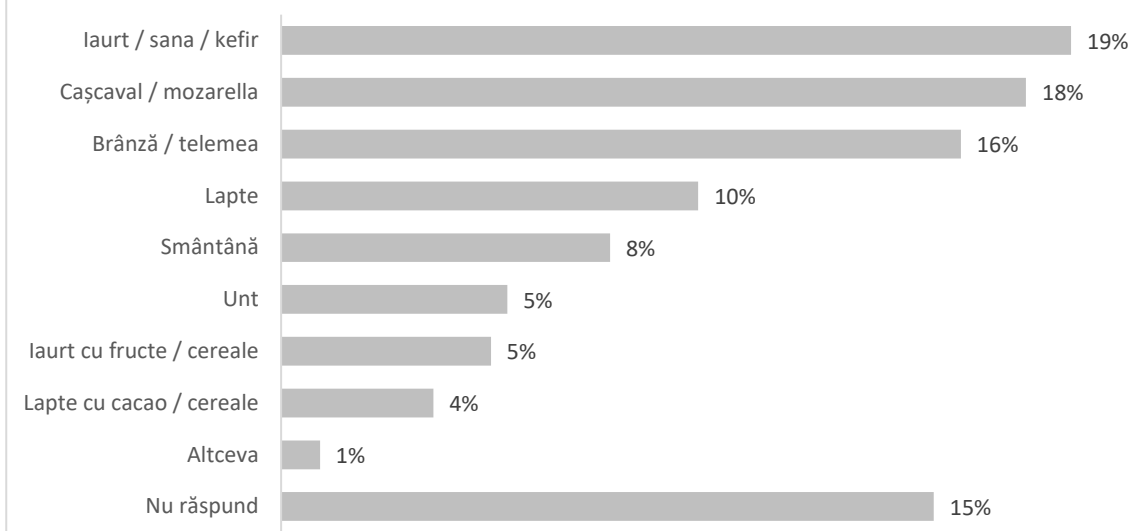
Graficul 45. Eșantion total, ponderat; baza n = 2942; total n = 3001; 59 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2877 (98%)

Q18. Care sunt produsele lactate preferate de tine? - a doua alegere -
(întrebare cu răspuns deschis)

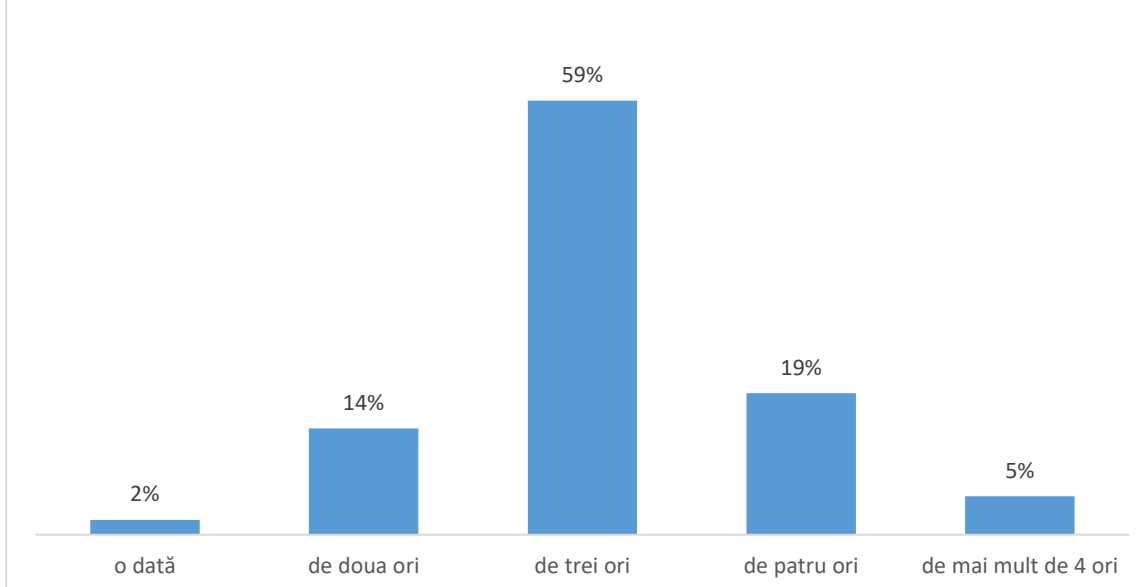
Graficul 46. Eșantion total, ponderat; baza n = 2942; total n = 3001; 59 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2874 (98%)

Q18. Care sunt produsele lactate preferate de tine? - a doua alegere -
(întrebare cu răspuns deschis)

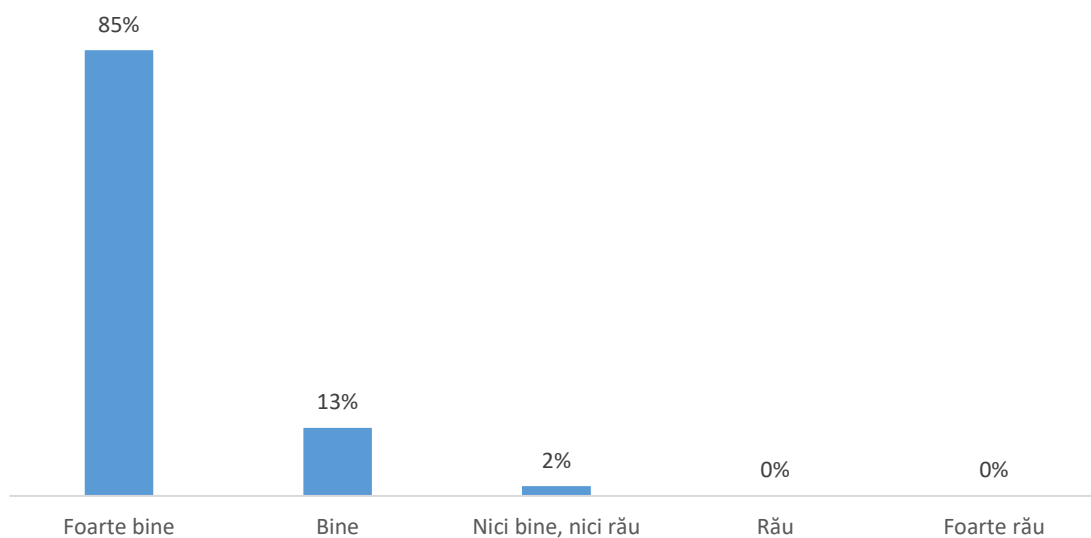
Graficul 47. Eșantion total, ponderat; baza n = 2942; total n = 3001; 59 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2877 (98%)

Q18. De câte ori mănânci într-o zi?

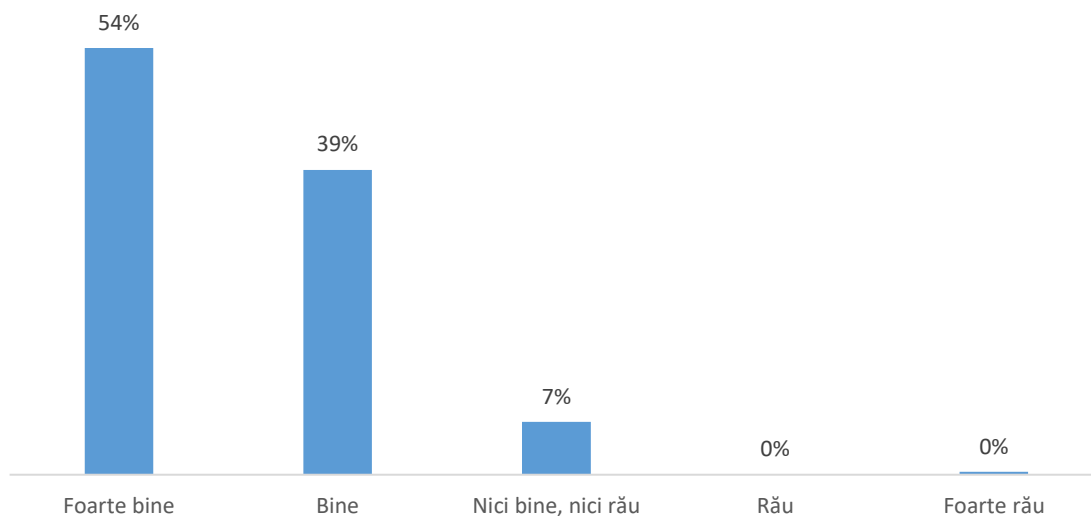
Graficul 48. Eșantion total, ponderat; baza n = 2550; total n = 3001; 451 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2494 (98%)

Q19. Consideri că este bine să mănânci fructe legume proaspete?

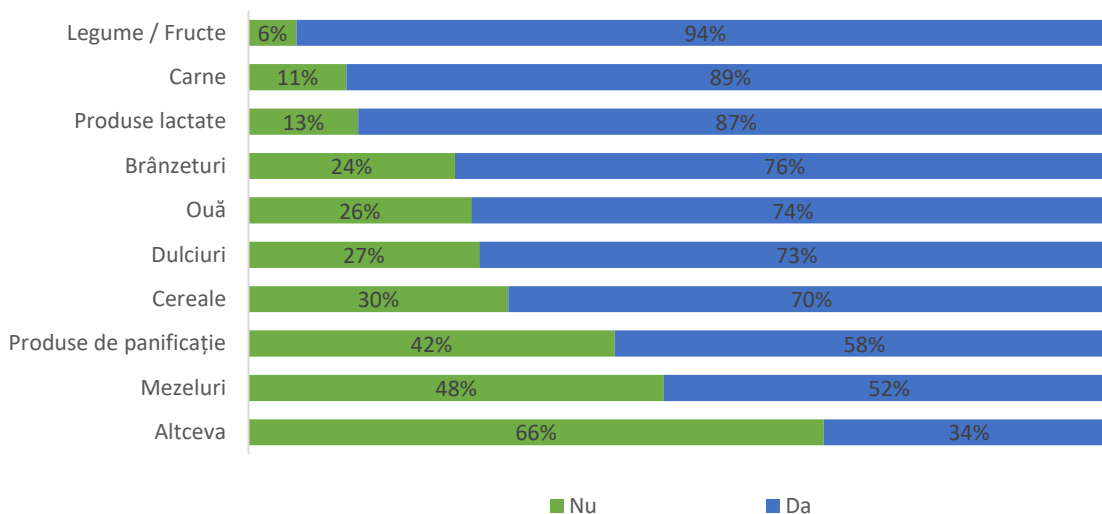
Graficul 49. Eșantion total, ponderat; baza n = 2550; total n = 3001; 451 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2494 (98%)

Q19LAC. Consideri că este bine să mănânci lapte și produse lactate?

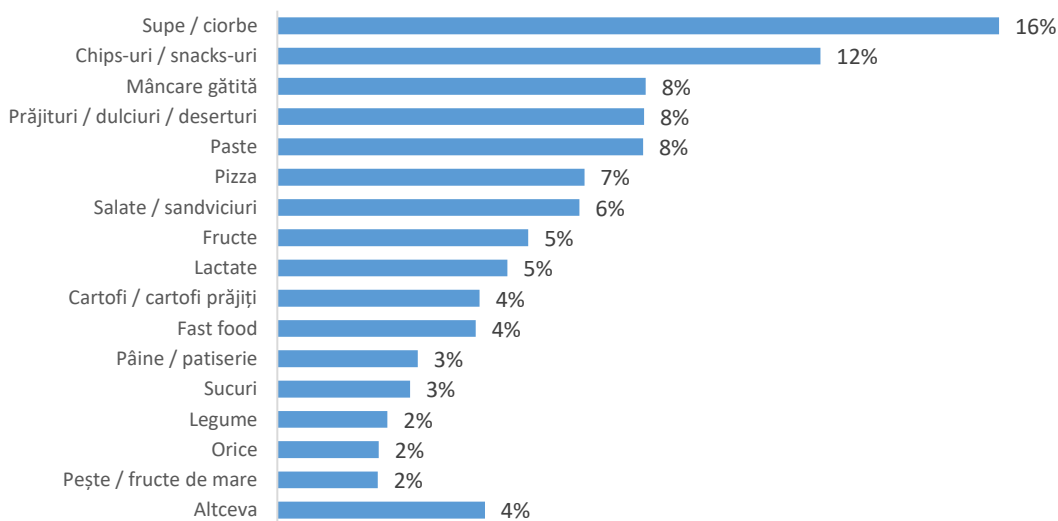
Graficul 50. Eșantion total, ponderat; baza n = 2542; total n = 3001; 459 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2483 (98%)

Q20. Dintre produsele enumerate mai jos ce mănânci de obicei acasă într-o zi?

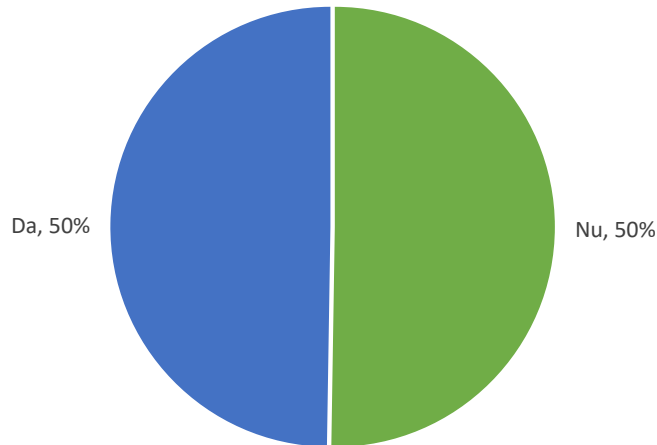
Graficul 51. Eșantion total, ponderat; baza n = from 1139 to 2522; total n = 3001; 1862 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2466 (98%)

Altceva, ce anume? (întrebare cu răspuns deschis)

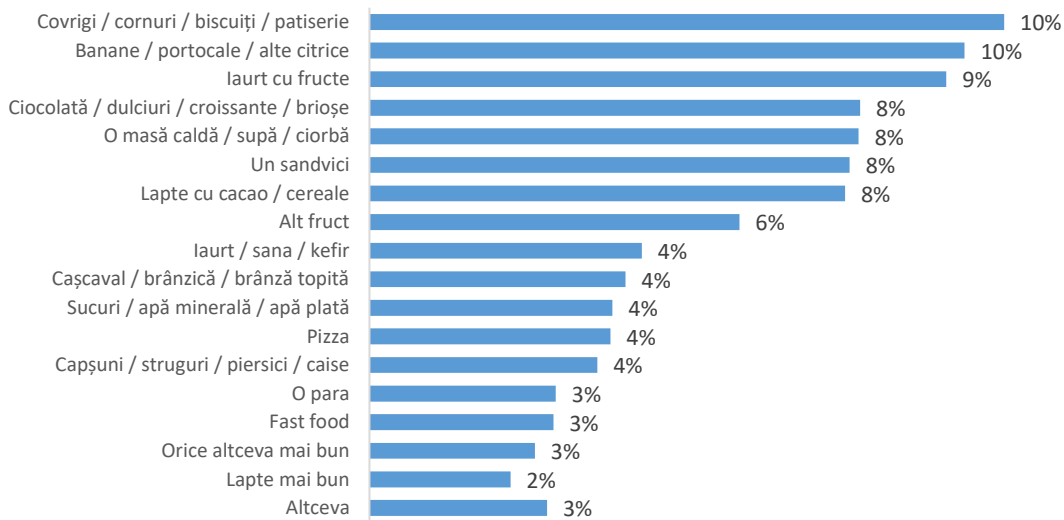
Graficul 52. Eșantion total, ponderat; baza n = 352; total n = 3001; 2649 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 343 (98%)

Q21. Ai vrea ca marul, laptele UHT, iaurtul / laptele bătut / sana primit la școală să fie înlocuit cu alt produs?

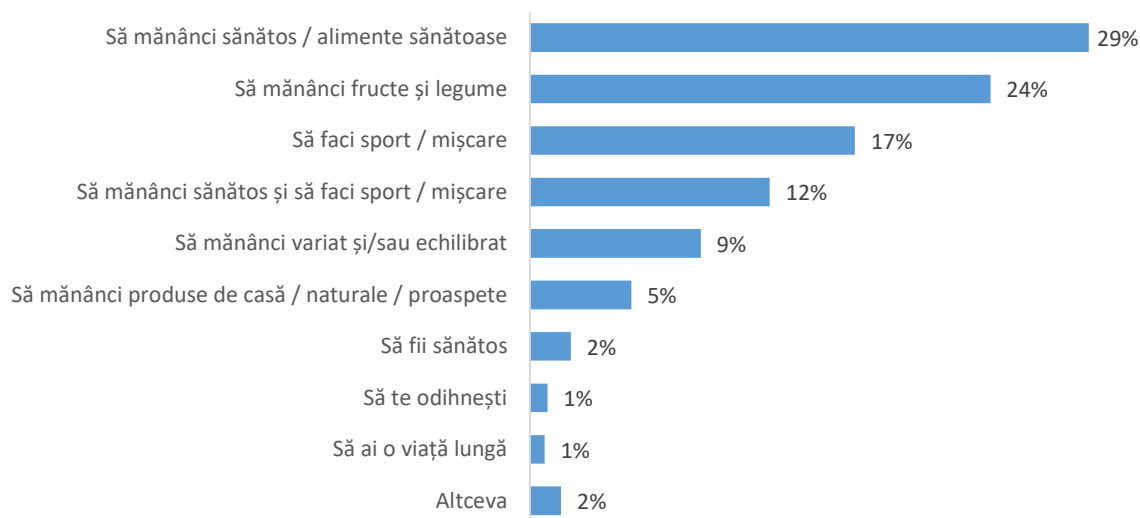
Graficul 53. Eșantion total, ponderat; baza n = 2450; total n = 3001; 551 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2395 (98%)

Dacă DA, să fie înlocuit cu ... ?
(întrebare cu răspuns deschis)

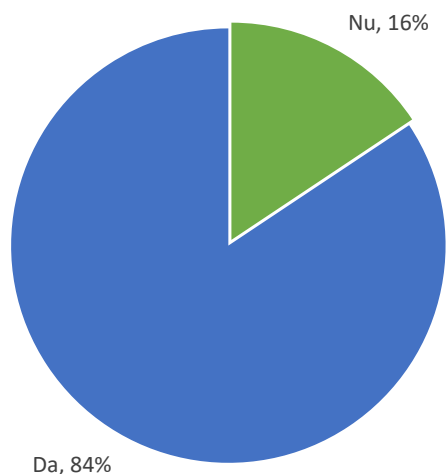
Graficul 54. Eșantion total, ponderat; baza n = 1197; total n = 3001; 1804 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 1169 (98%)

Q22. Ce înseamnă pentru tine un stil de viață sănătos?
(întrebare cu răspuns deschis)

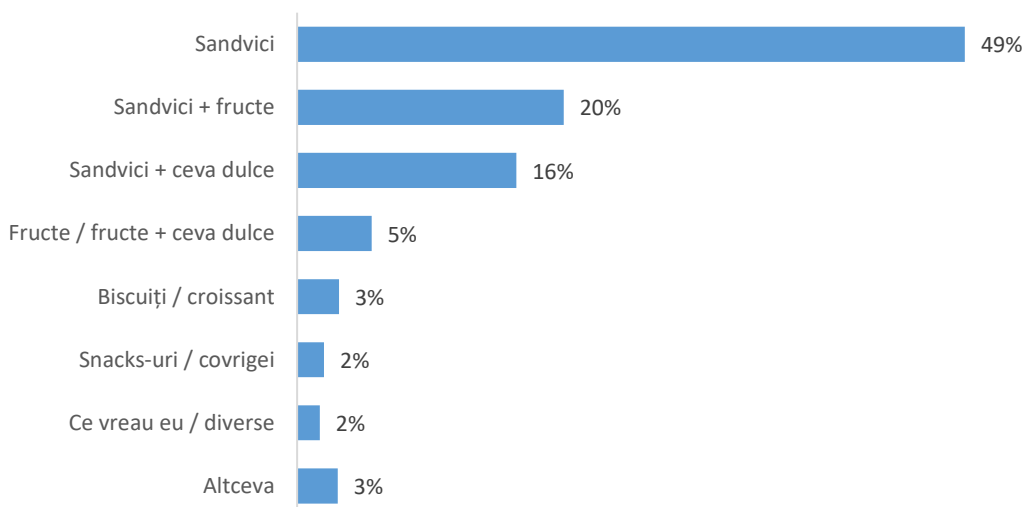
Graficul 55. Eșantion total, ponderat; baza n = 2297; total n = 3001; 704 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2248 (98%)

Q30. De obicei primești pachet cu mâncare de acasă pentru
școală?

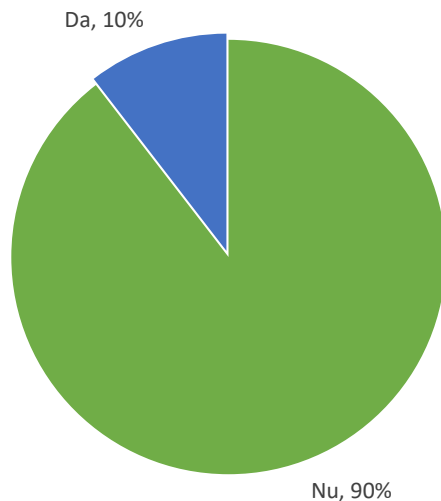
Graficul 56. Eșantion total, ponderat; baza n = 2543; total n = 3001; 458 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2463 (97%)

Q31. Ce conține de obicei pachetul cu mâncare de acasă pentru școală? (întrebare cu răspuns deschis)

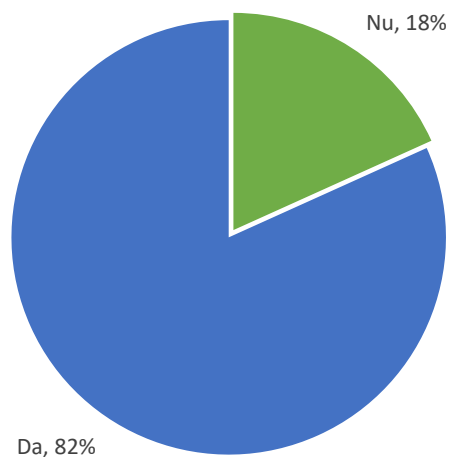
Graficul 57. Eșantion total, ponderat; baza n = 2069; total n = 3001; 932 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2006 (97%)

Q32. La voi în școala există automate de unde se pot achiziționa și alte produse alimentare?

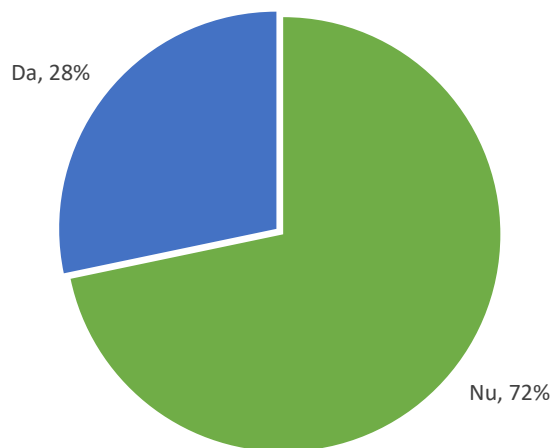
Graficul 58. Eșantion total, ponderat; baza n = 2514; total n = 3001; 487 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2671 (106%)

Q33. Lângă școala voastră există magazine de unde se pot achiziționa și alte produse alimentare?

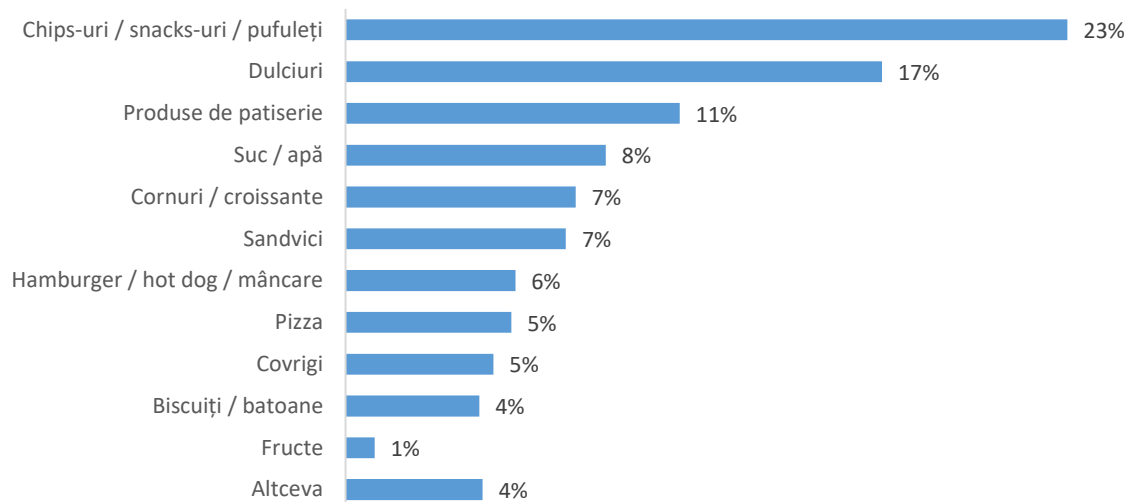
Graficul 59. Eșantion total, ponderat; baza n = 2543; total n = 3001; 458 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2459 (97%)

Q34. În recreații / pauze tu îți mai cumperi ceva de mâncare de la automate sau magazine?

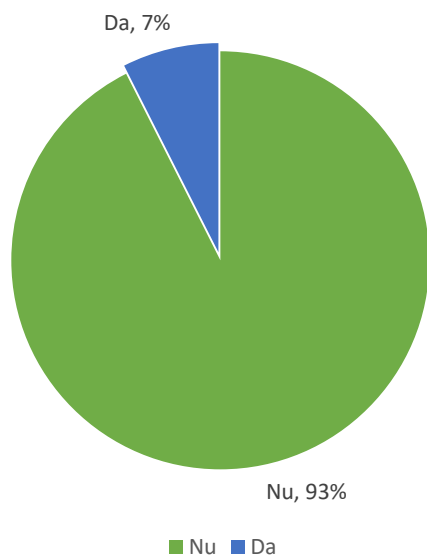
Graficul 60. Eșantion total, ponderat; baza n = 2537; total n = 3001; 464 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2491 (98%)

Q35. De obicei ce îți mai cumperi de mâncare de la automate sau magazine? (întrebare cu răspuns deschis)

Graficul 61. Eșantion total, ponderat; baza n = 644; total n = 3001; 2357 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 631 (98%)

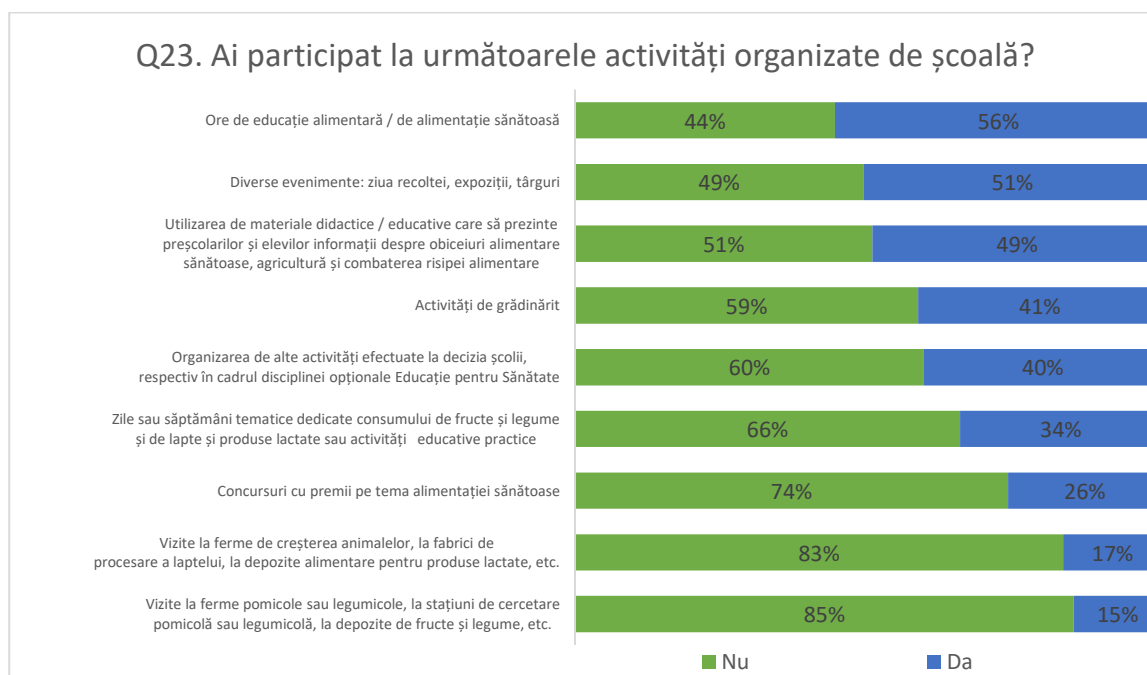
Q36. La voi în școală primiți o masă caldă?

Graficul 62. Eșantion total, ponderat; baza n = 2527; total n = 3001; 474 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2569 (102%)

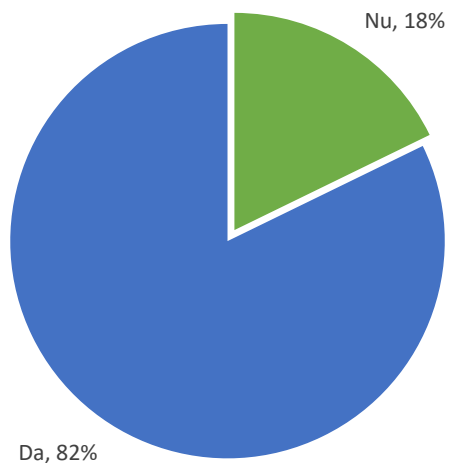

Graficul 63. Eșantion total, ponderat; baza n = 2560; total n = 3001; 441 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2503 (98%)

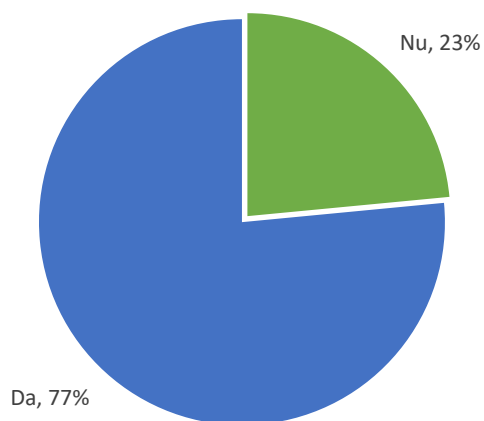
Graficul 64. Eșantion total, ponderat; baza n = from 2412 to 2474; total n = 3001; 589 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2419 (98%)

Q24. Ai vrea ca acest program, prin care primești un măr de două ori pe săptămână, să continue și în anul școlar viitor?

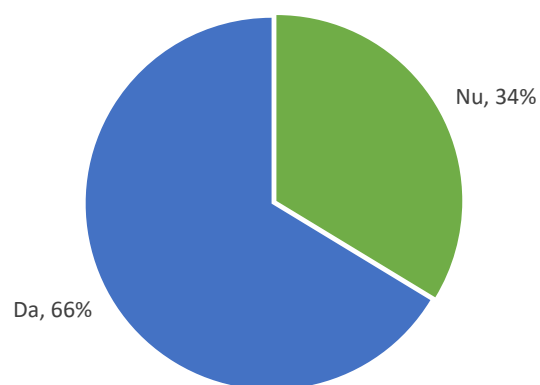
Graficul 65. Eșantion total, ponderat; baza n = 2944; total n = 3001; 57 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2874 (98%)

QL24. Ai vrea ca acest program, prin care primești de două ori pe săptămână lapte și o dată pe săptămână iaurt, să continue și în anul școlar viitor?

Graficul 66. Eșantion total, ponderat; baza n = 2927; total n = 3001; 74 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2858 (98%)

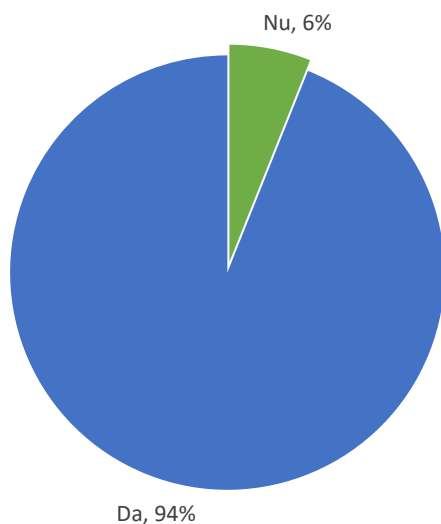
Q25. Consideri că în urma acestui program prin care ai primit zilnic un produs, s-a creat un obicei de a mânca un fruct/ legumă, lapte/ un produs lactat în fiecare zi, inclusiv în afara programului de școală - în weekend, de sărbători, în vacanță etc.?

Graficul 67. Eșantion total, ponderat; baza n = 2471; total n = 3001; 530 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2414 (98%)

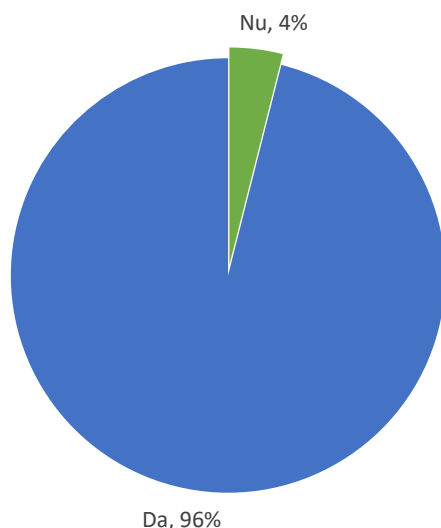
Anchetă de opinie desfășurată pe părinți ai elevilor și preșcolărilor beneficiari ai Programului pentru Școli al României aferent perioadei 2017-2022

Q1. Ați aflat despre acest program în școala / grădinița pe care o frecvențează copilul dvs.?

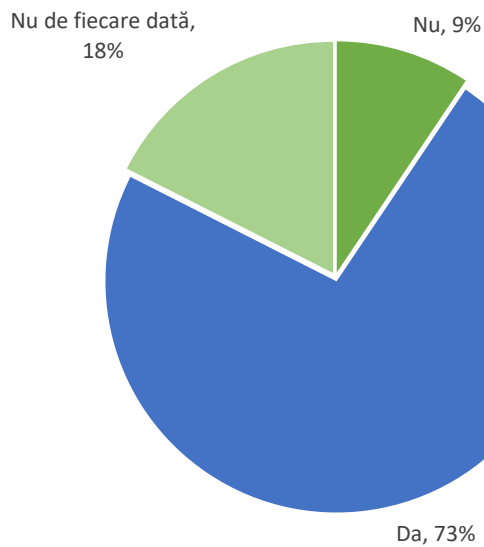
Graficul 68. Eșantion total, ponderat; baza n = 2992; total n = 3004; 12 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2945 (98%)

Q2. Din câte știți, în ultimul an școlar, copilul dvs. a primit un produs (fruct, legumă, lapte, produs lactat) la școală / grădiniță?

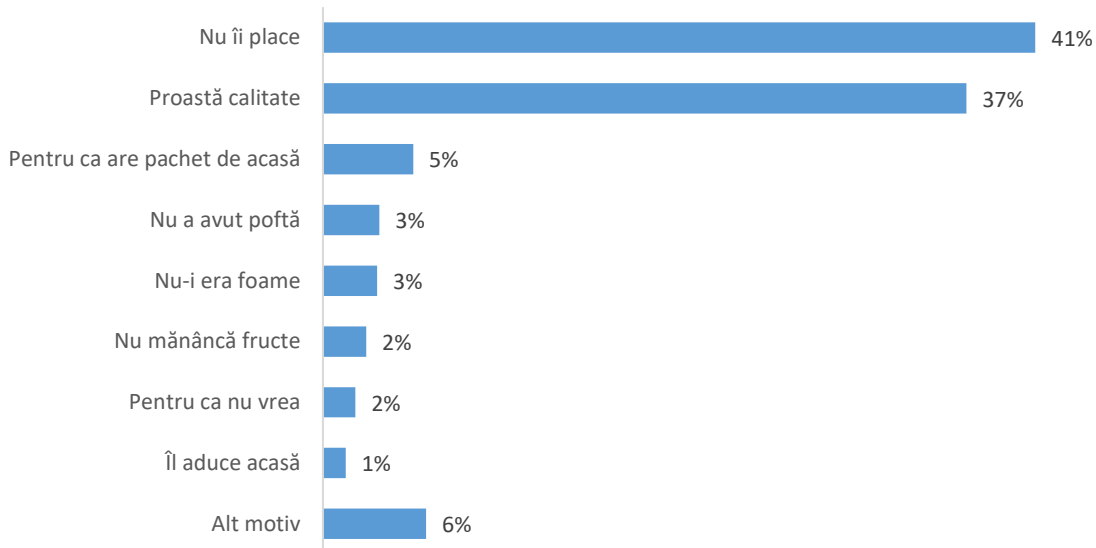
Graficul 69. Eșantion total, ponderat; baza n = 2991; total n = 3004; 13 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2876 (96%)

Q2A. Din câte știți, a mâncat copilul fructul primit?

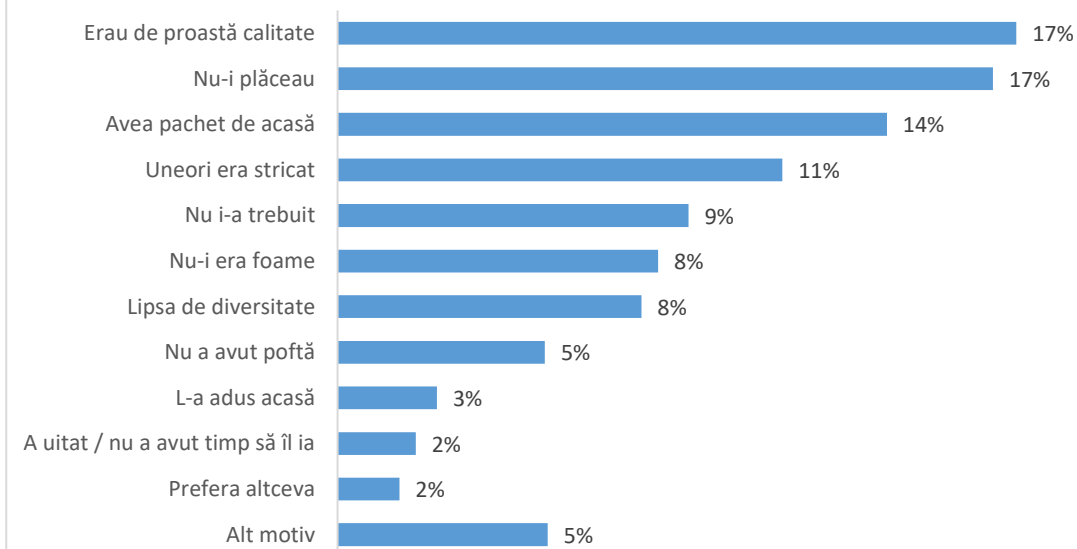
Graficul 70. Eșantion total, ponderat; baza n = 2849; total n = 3004; 155 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2783 (98%)

Dacă NU, de ce? (întrebare cu răspuns deschis)

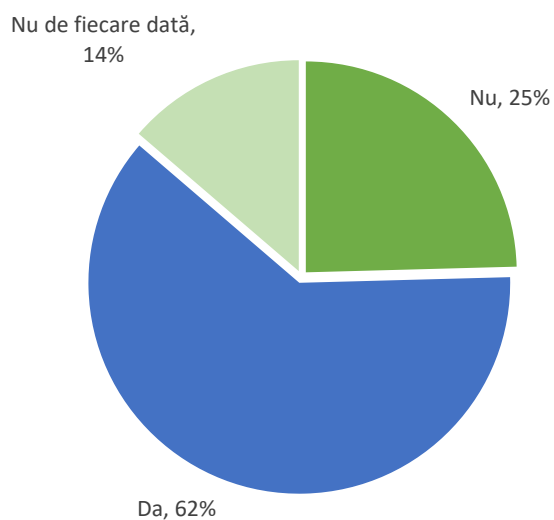
Graficul 71. Eșantion total, ponderat; baza n = 205; total n = 3004; 2799 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 200 (98%)

Dacă, NU de fiecare dată, de ce? (întrebare cu răspuns deschis)

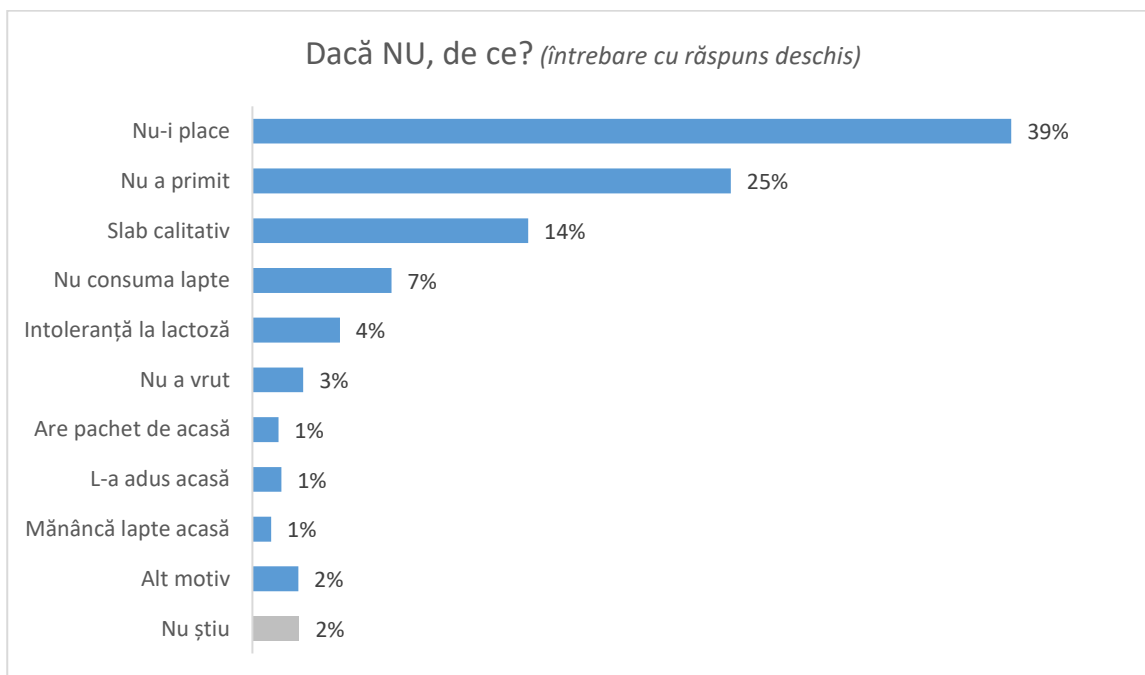

Graficul 72. Eșantion total, ponderat; baza n = 388; total n = 3004; 2616 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 374 (96%)

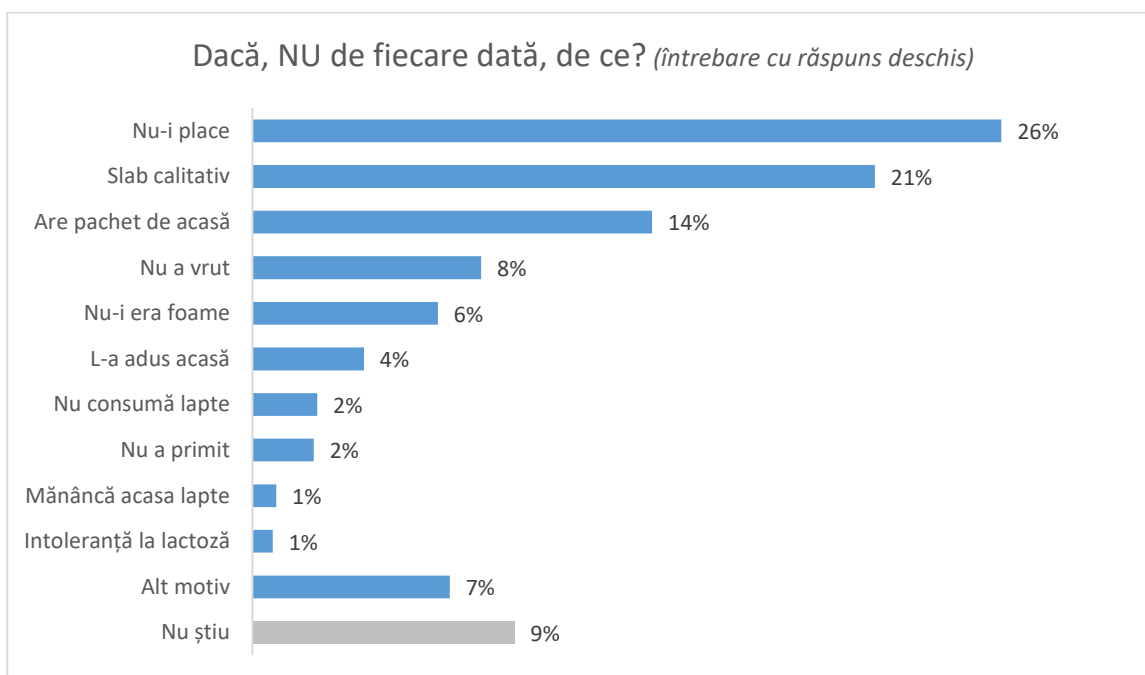
Q2M. Din câte știți, a mâncat copilul laptele sau produsul lactat primit?

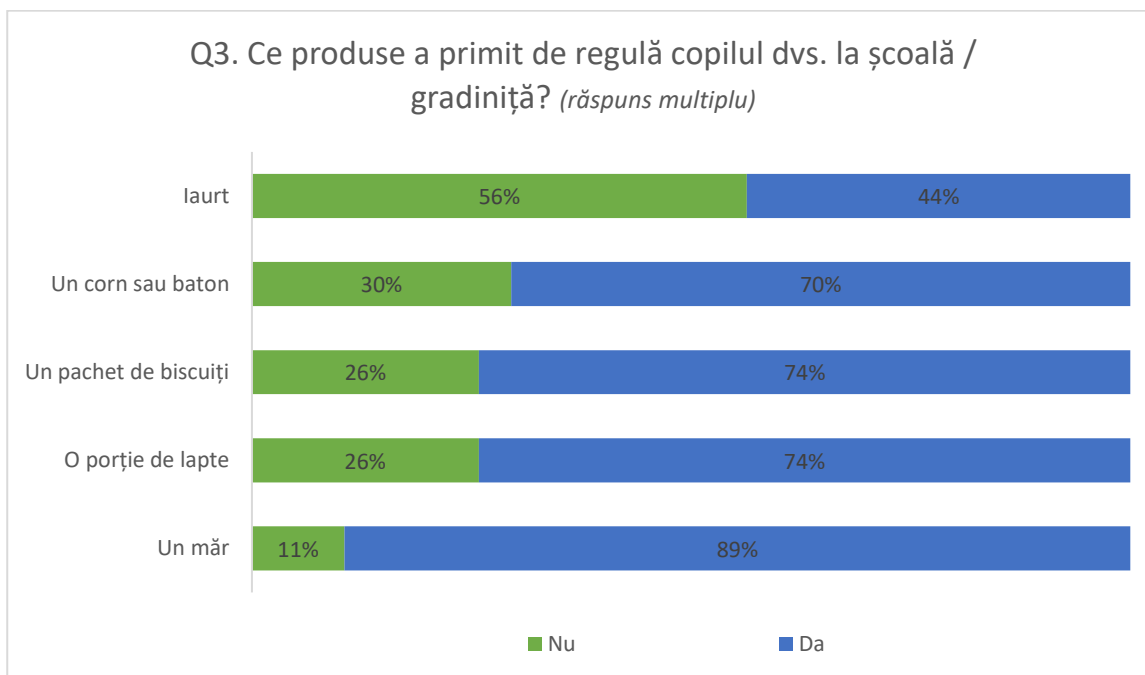
Graficul 73. Eșantion total, ponderat; baza n = 2875; total n = 3004; 129 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2796 (97%)

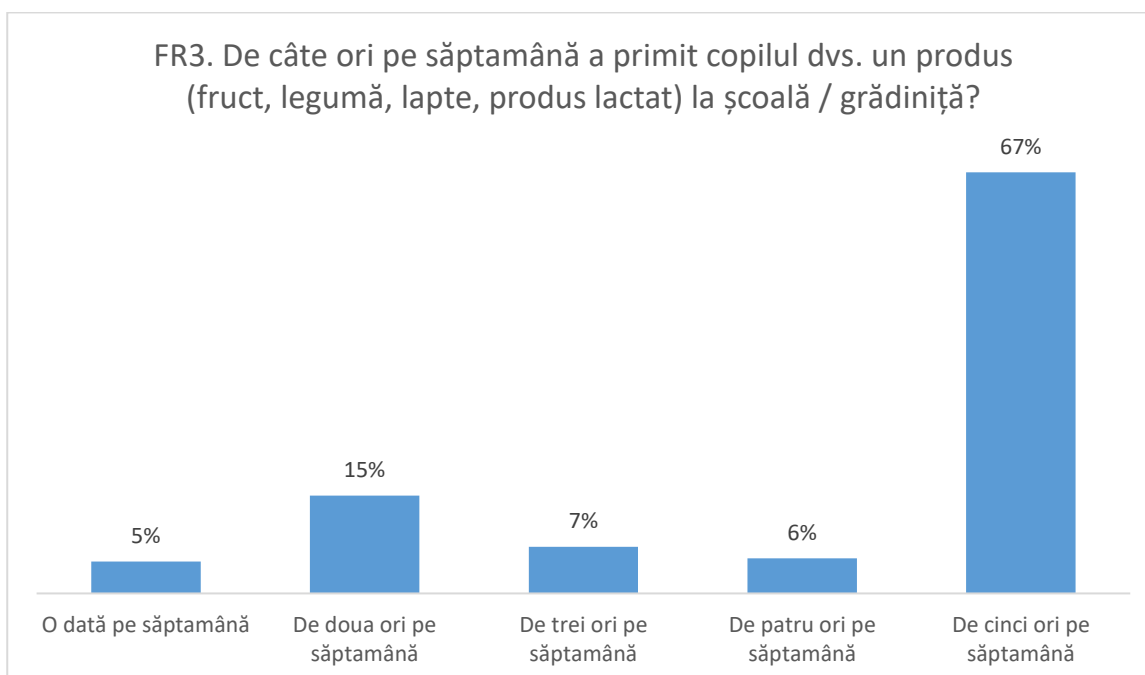
Graficul 74. Eșantion total, ponderat; baza n = 519; total n = 3004; 2485 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 511 (98%)

Graficul 75. Eșantion total, ponderat; baza n = 284; total n = 3004; 2720 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 279 (98%)

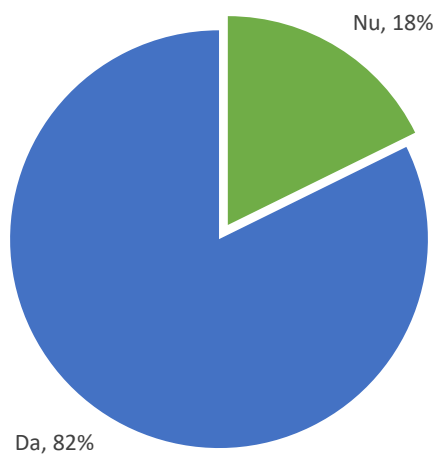

Graficul 76. Eșantion total, ponderat; baza n = 3004; mărimea efectivă a eșantionului = 2937 (98%)

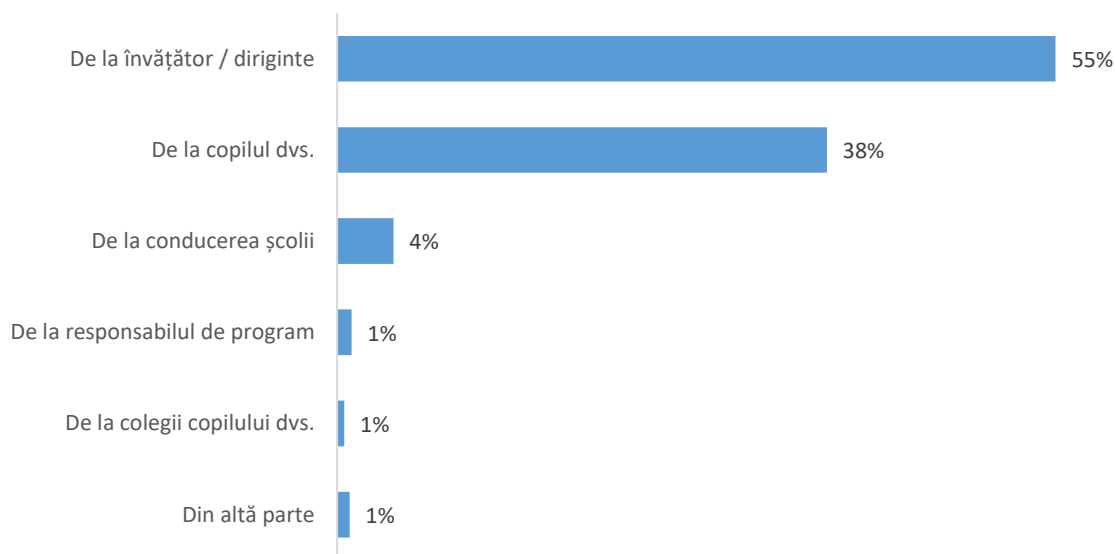
Graficul 77. Eșantion total, ponderat; baza n = 2835; total n = 3004; 169 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2721 (96%)

Q4. S-a promovat în școala pe care o frecventează copilul dvs.
Programul pentru Școli?

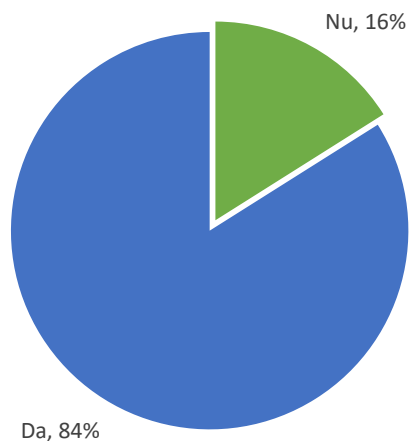
Graficul 78. Eșantion total, ponderat; baza n = 2851; total n = 3004; 153 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2777 (97%)

Q5. Dvs. de unde ați aflat despre acest program?

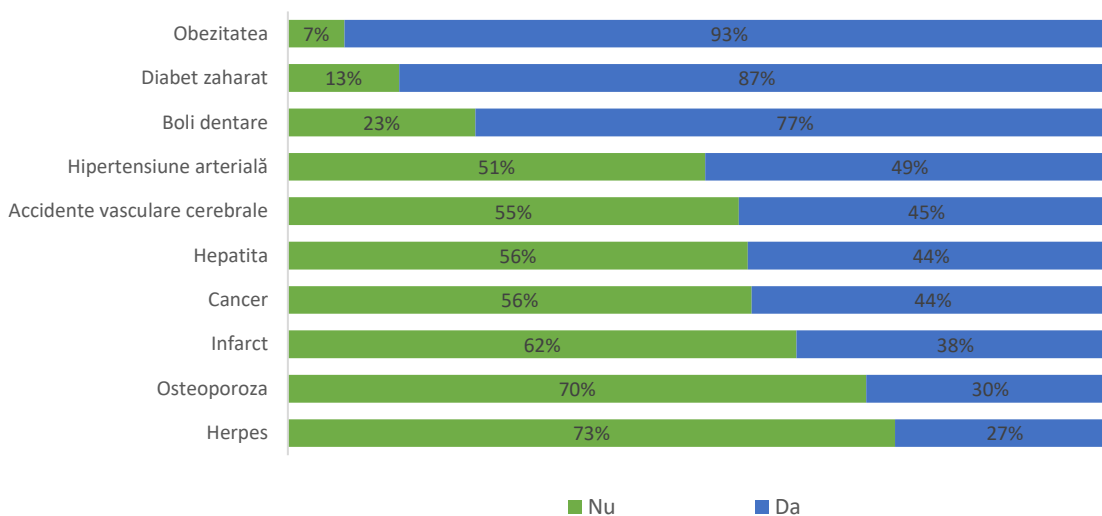
Graficul 79. Eșantion total, ponderat; baza n = 2950; total n = 3004; 54 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2884 (98%)

Q6. Considerați că acest program poate genera o obișnuință sănătoasă în comportamentul copilului în ceea ce privește nutriția / alimentația?

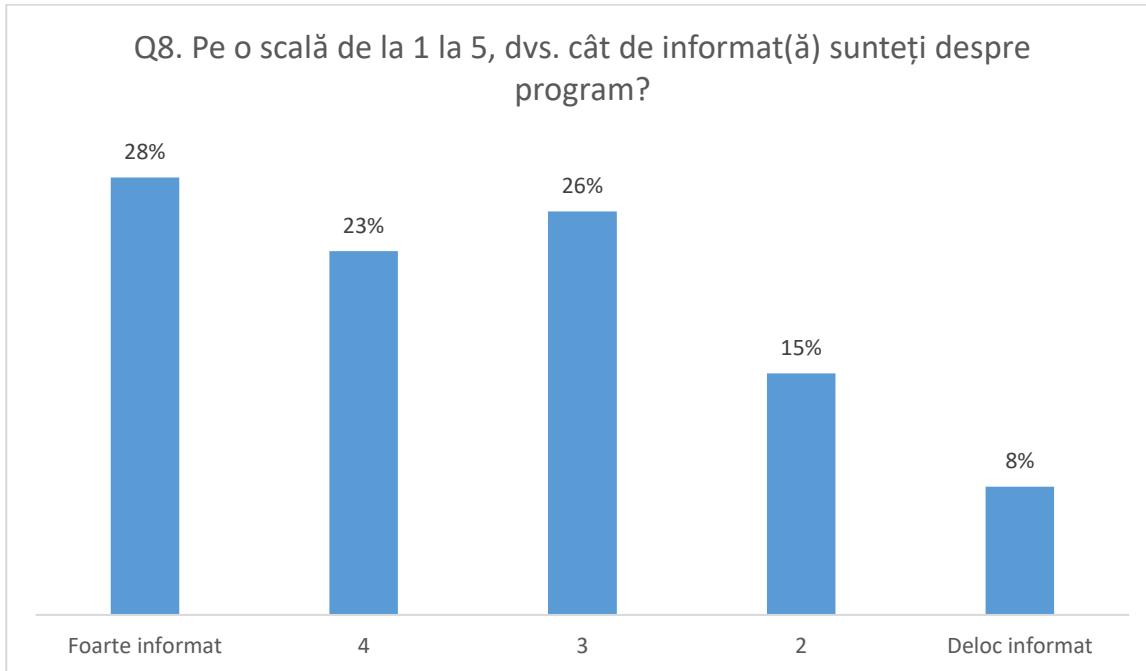

Graficul 80. Eșantion total, ponderat; baza n = 2944; total n = 3004; 60 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2922 (99%)

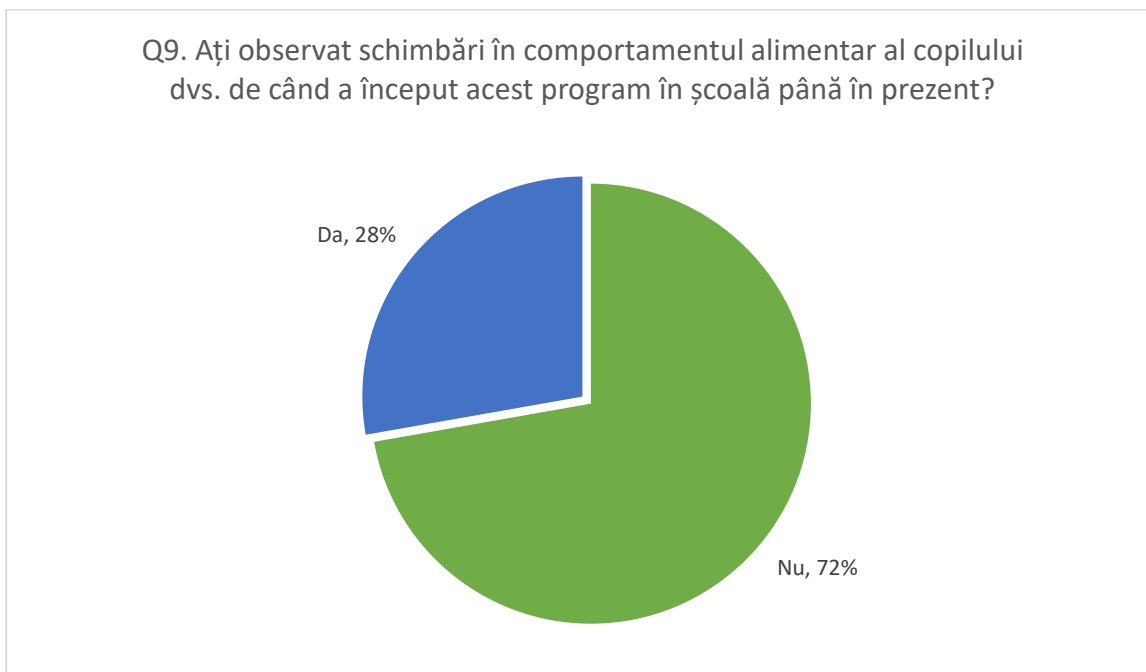
Q7. Din câte știți dvs., care dintre următoarele boli ar putea fi consecința unei alimentații nesănătoase

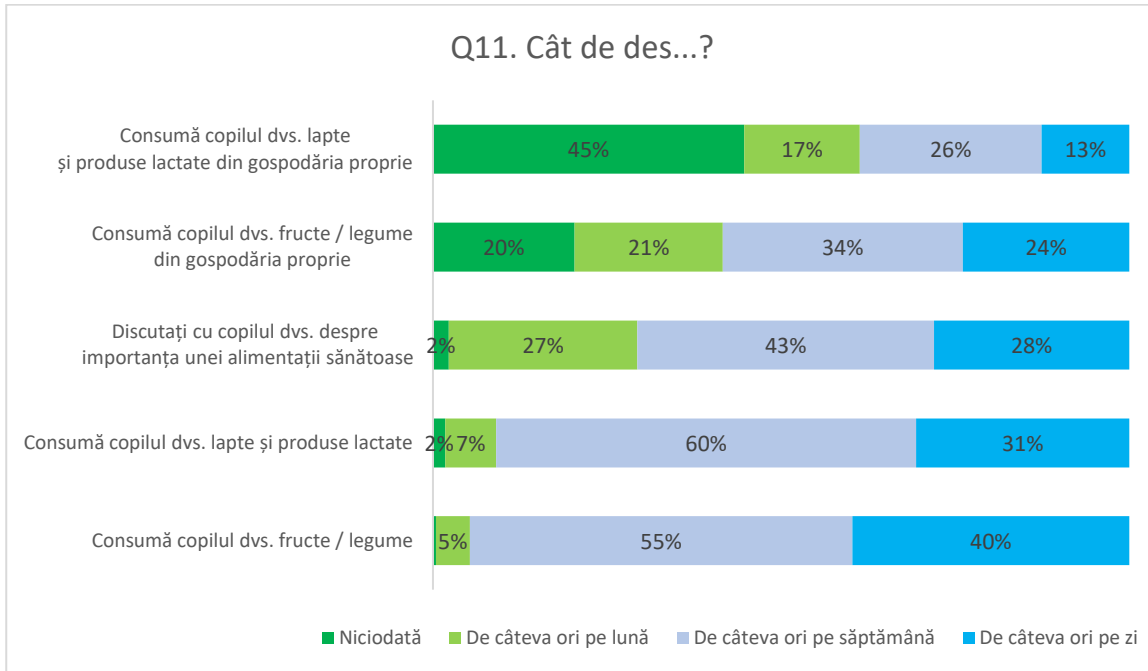
Graficul 81. Eșantion total, ponderat; baza n = from 1068 to 2776; total n = 3004; 1936 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2652 (96%)

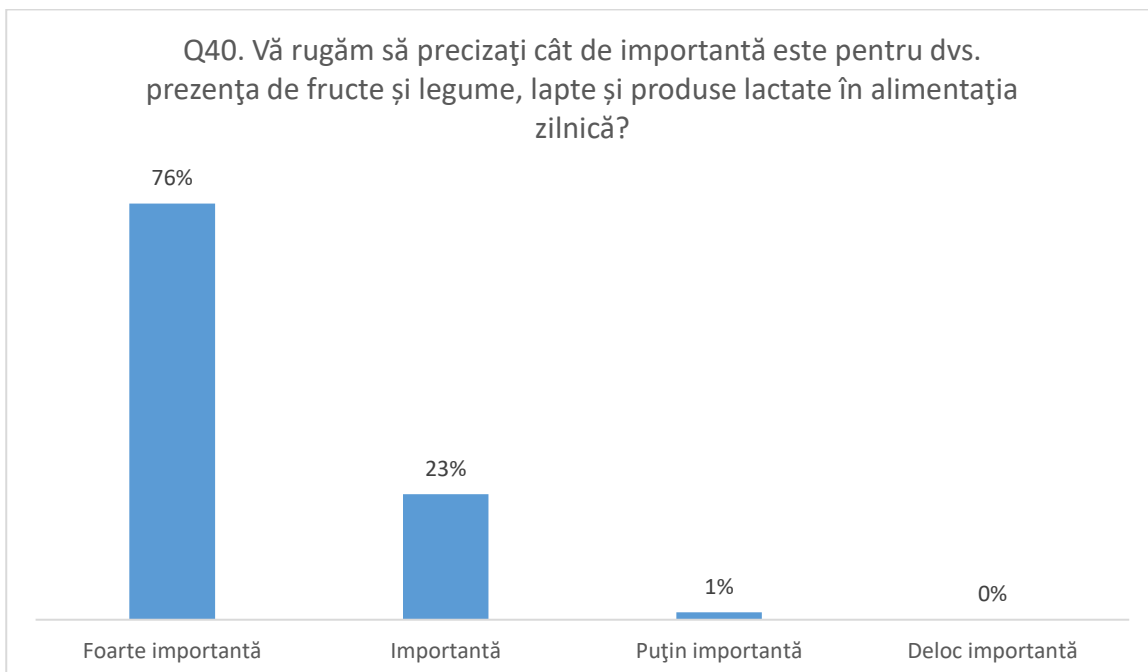
Graficul 82. Eșantion total, ponderat; baza n = 2956; total n = 3004; 48 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2890 (98%)

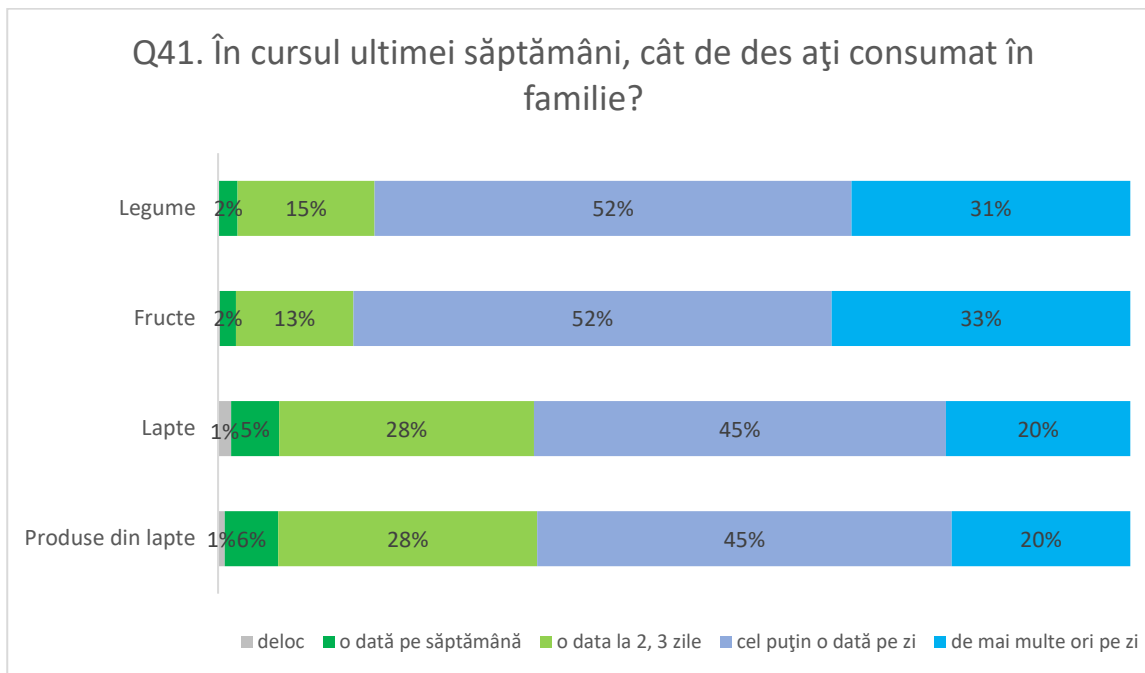
Graficul 83. Eșantion total, ponderat; baza n = 2897; total n = 3004; 107 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2814 (97%)

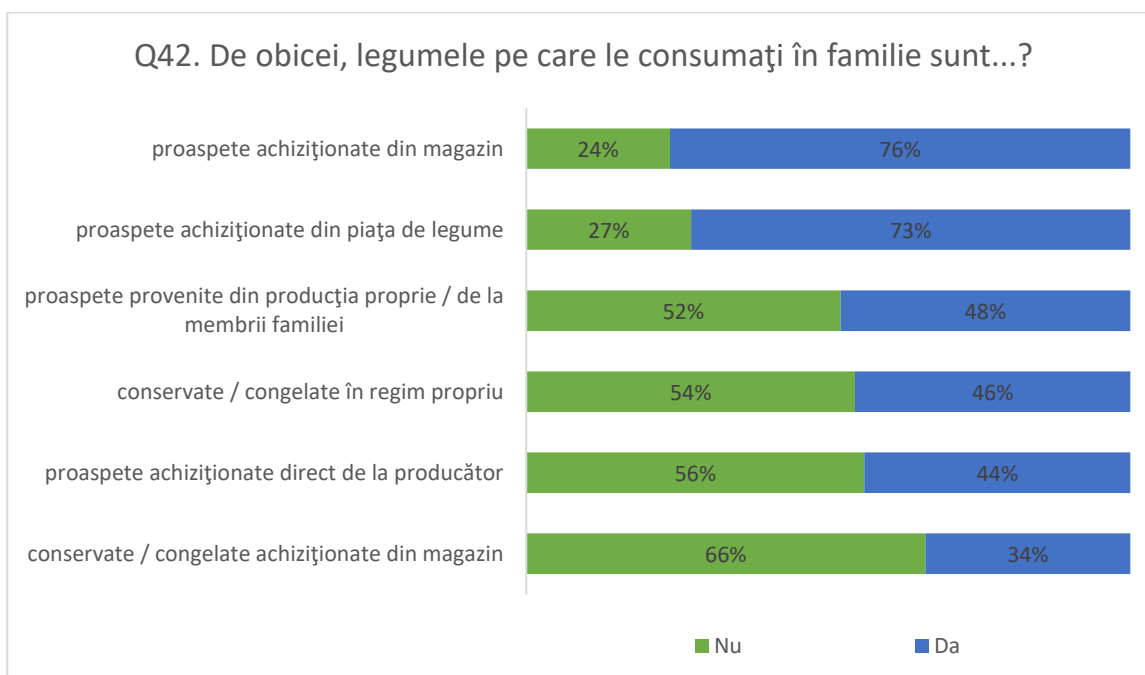
Graficul 84. Eșantion total, ponderat; baza n = from 2889 to 2960; total n = 3004; 115 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2894 (98%)

Graficul 85. Eșantion total, ponderat; baza n = 2977; total n = 3004; 27 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2915 (98%)

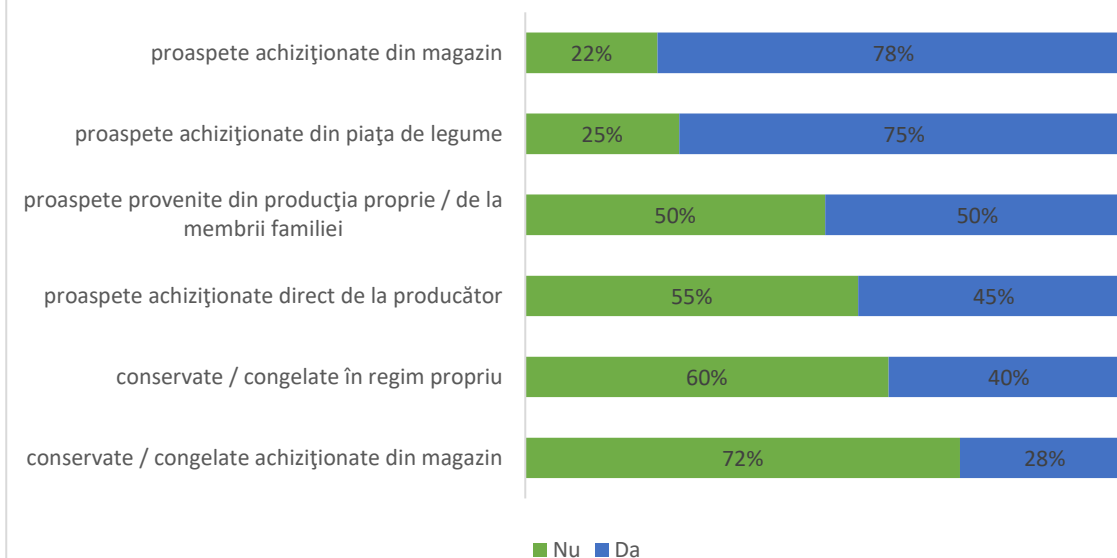

Graficul 86. Eșantion total, ponderat; baza n = from 2961 to 2983; total n = 3004; 43 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2916 (98%)

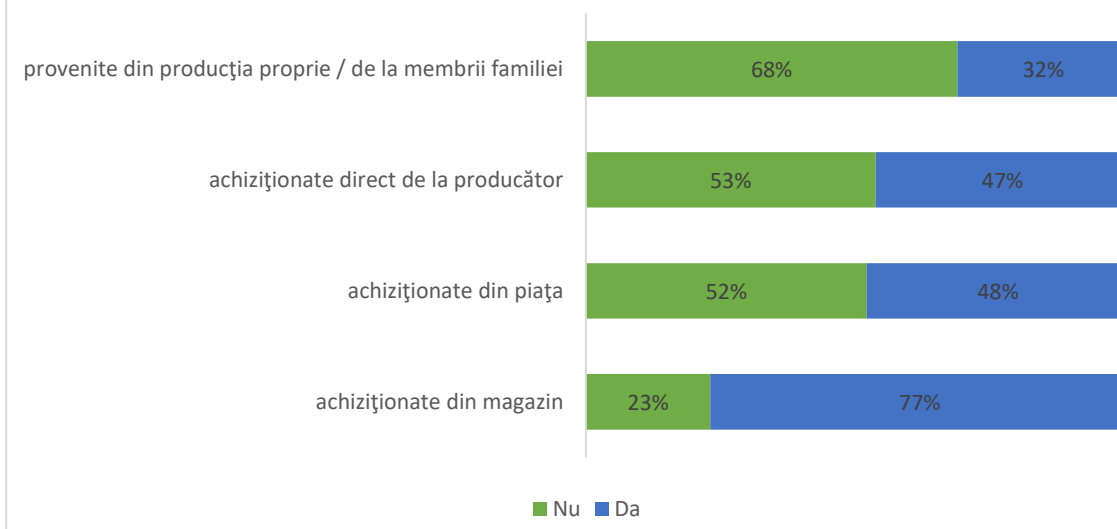
Graficul 87. Eșantion total, ponderat; baza n = from 2600 to 2774; total n = 3004; 404 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2714 (98%)

Q43. De obicei, fructele pe care le consumați în familie sunt...?

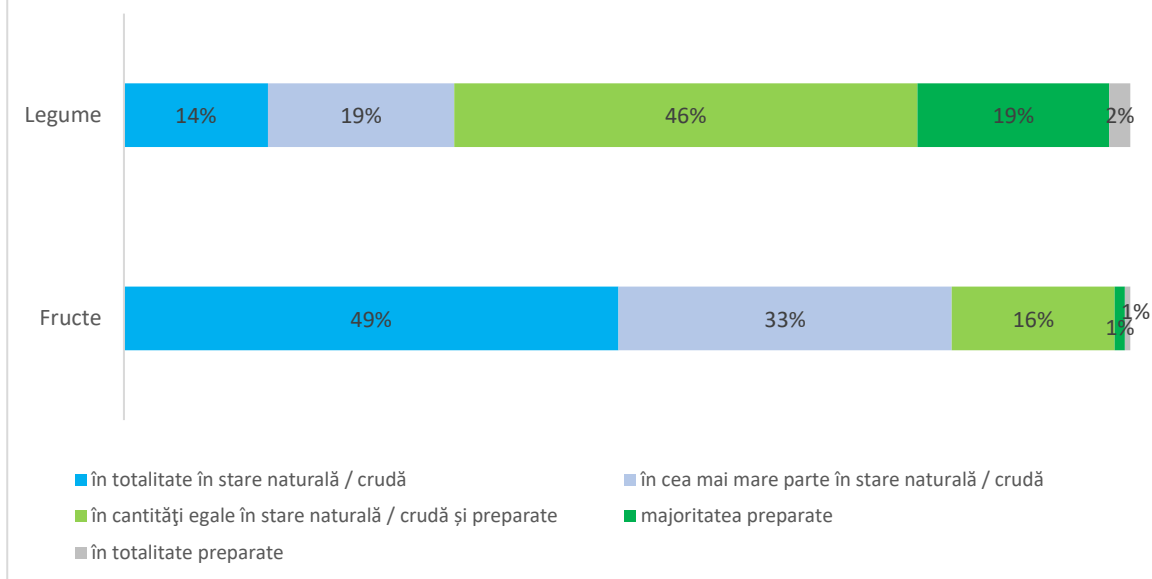
Graficul 88. Eșantion total, ponderat; baza n = from 2568 to 2778; total n = 3004; 436 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2719 (98%)

Q44. De obicei, laptele și produsele lactate pe care le consumați în familie sunt proaspete...?

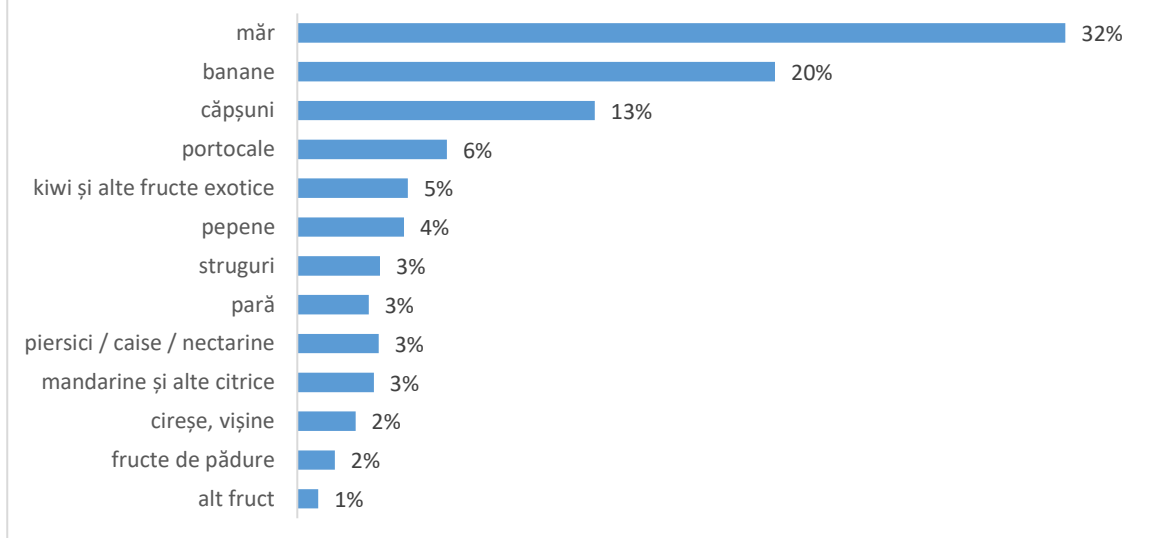

Graficul 89. Eșantion total, ponderat; baza n = from 2628 to 2833; total n = 3004; 376 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2767 (98%)

Q45. De obicei, cum consumați legumele și fructele

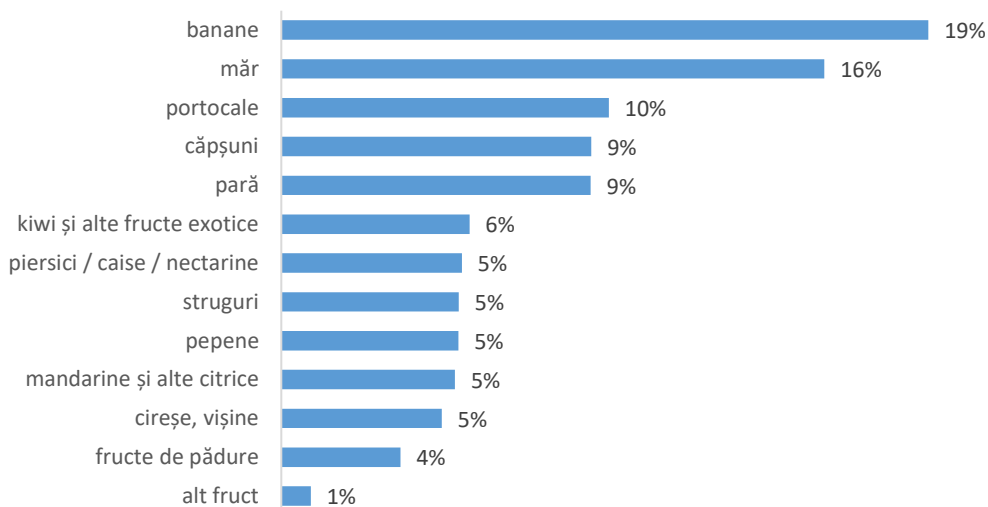

Graficul 90. Eșantion total, ponderat; baza n = from 2975 to 2986; total n = 3004; 29 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2920 (98%)

Q12. Care sunt fructele preferate ale copilului dvs.?
- prima alegere -

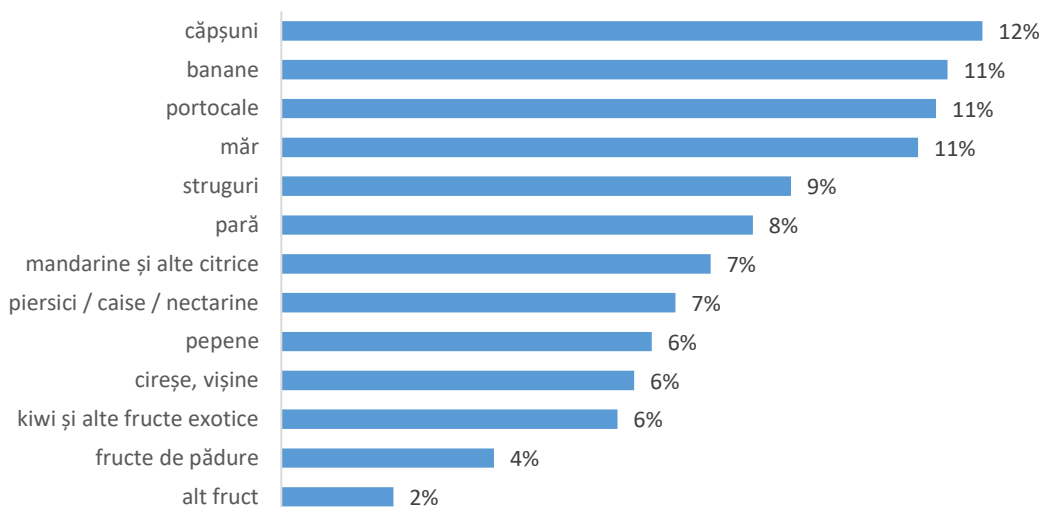
Graficul 91. Eșantion total, ponderat; baza n = 2940; total n = 3004; 64 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2879 (98%)

Q12. Care sunt fructele preferate ale copilului dvs.?
- a doua alegere -

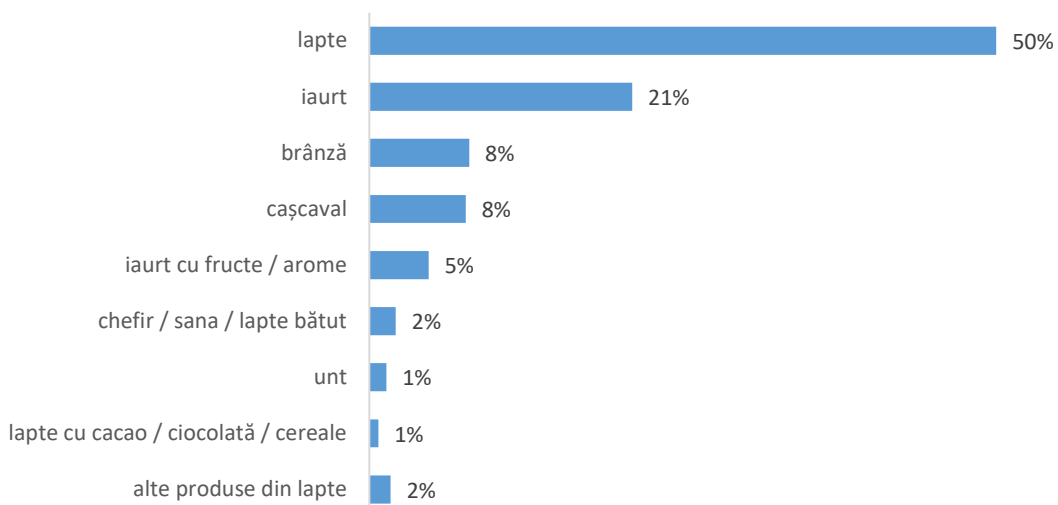
Graficul 92. Eșantion total, ponderat; baza n = 2868; total n = 3004; 136 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2809 (98%)

Q12. Care sunt fructele preferate ale copilului dvs.?
- a treia alegere -

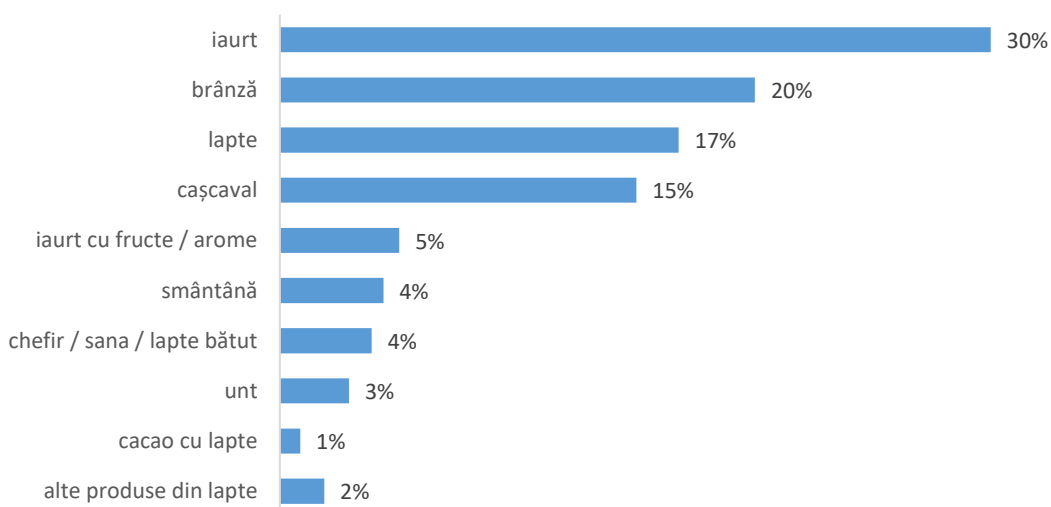
Graficul 93. Eșantion total, ponderat; baza n = 2736; total n = 3004; 268 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2685 (98%)

Q12LAC. Care sunt produsele lactate preferate ale copilului dvs.?
- prima alegere -

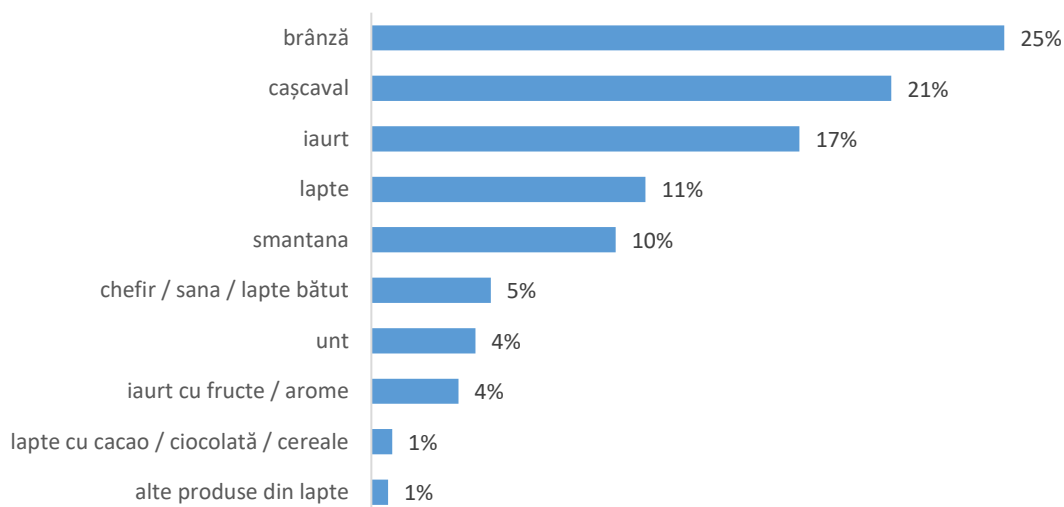
Graficul 94. Eșantion total, ponderat; baza n = 2903; total n = 3004; 101 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2839 (98%)

Q12LAC. Care sunt produsele lactate preferate ale copilului dvs.?
- a doua alegere -

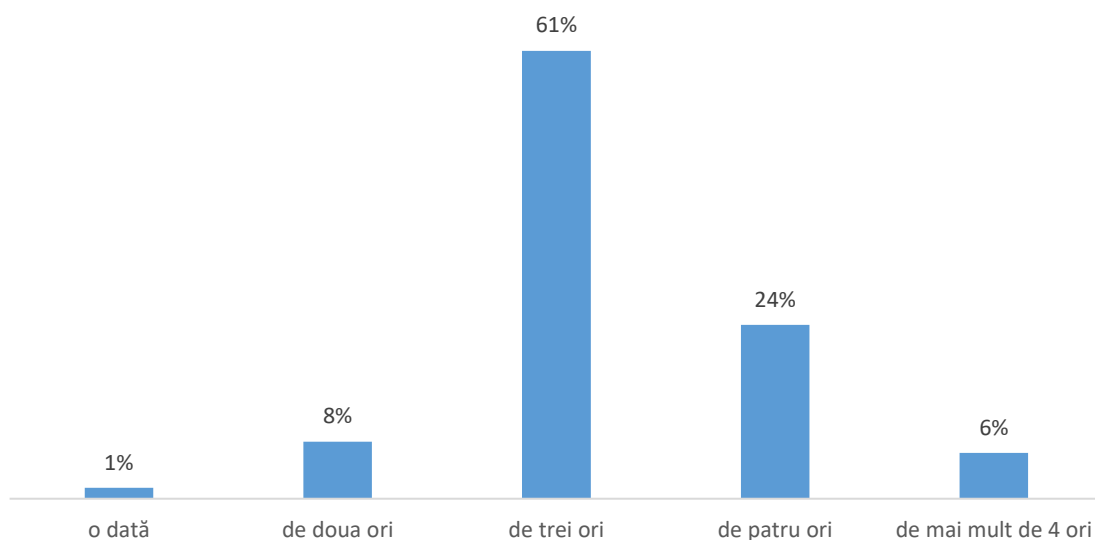
Graficul 95. Eșantion total, ponderat; baza n = 2745; total n = 3004; 259 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2682 (98%)

Q12LAC. Care sunt produsele lactate preferate ale copilului dvs.?
- a treia alegere -

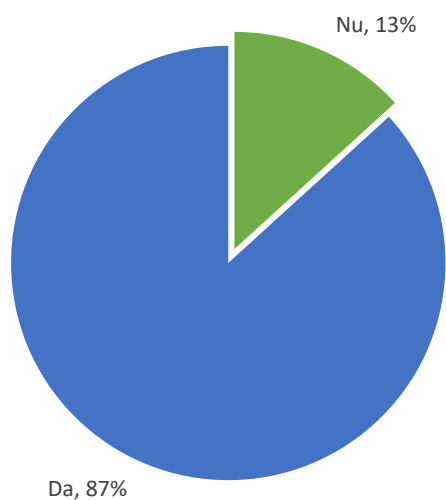
Graficul 96. Eșantion total, ponderat; baza n = 2434; total n = 3004; 570 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2370 (97%)

Q13. Copilul dvs. de câte ori mănâncă într-o zi?

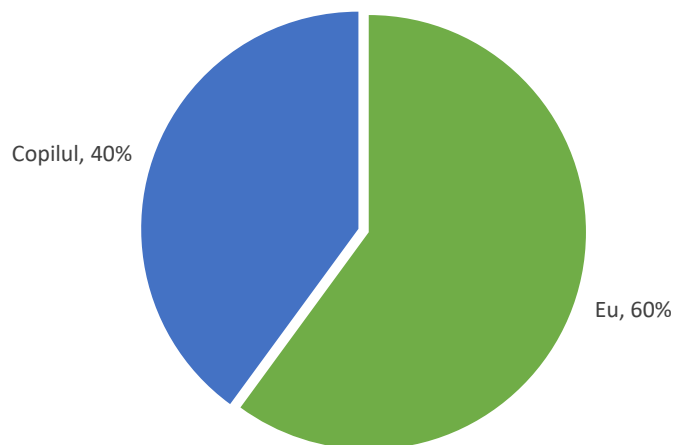
Graficul 97. Eșantion total, ponderat; baza n = 2997; total n = 3004; 7 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2929 (98%)

Q14. Copilul dvs. are obiceiul să mănânce ceva în plus între mese?

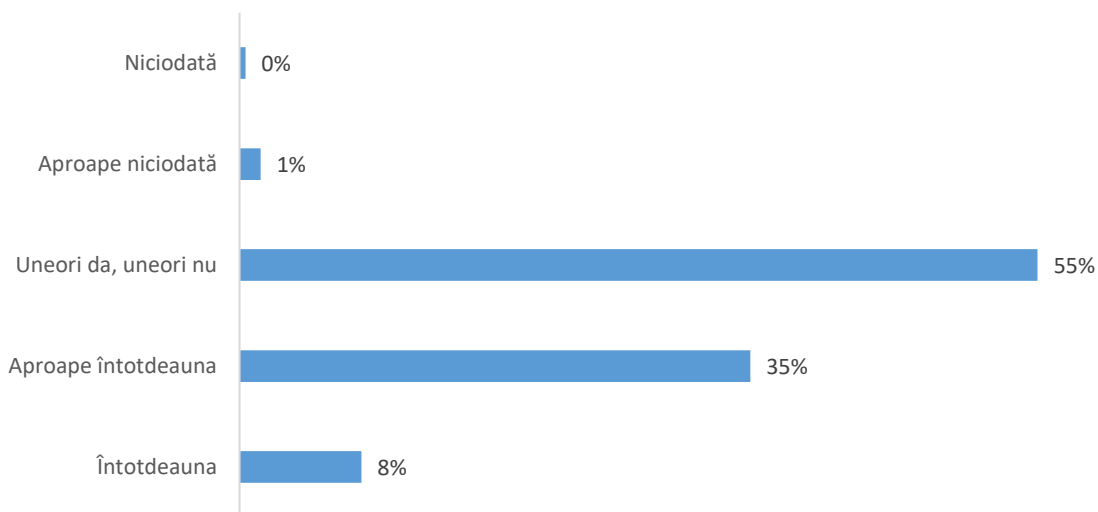
Graficul 98. Eșantion total, ponderat; baza n = 2992; total n = 3004; 12 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2908 (97%)

Q15. De regula cine alege pentru copilul dvs. ce să mănânce?
Alege el sau alegeți dvs. pentru el?

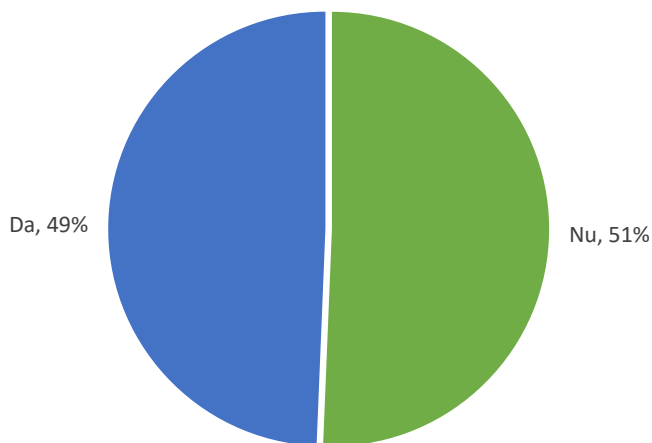
Graficul 99. Eșantion total, ponderat; baza n = 2972; total n = 3004; 32 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2901 (98%)

Q16. Copilul dvs. primește întotdeauna ceea ce spune că vrea să mănânce?

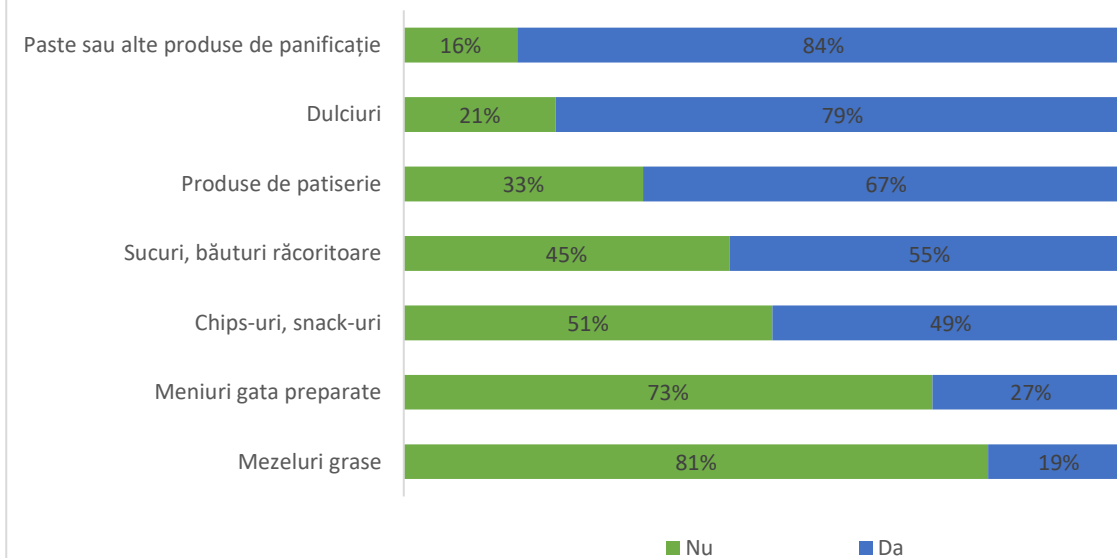
Graficul 100. Eșantion total, ponderat; baza n = 2994; total n = 3004; 10 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2924 (98%)

Q17. Vă interesează de obicei câte calorii conține produsul pe care îl cumpărați?

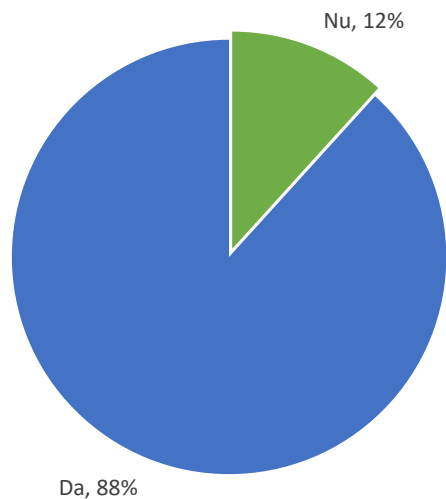
Graficul 101. Eșantion total, ponderat; baza n = 2954; total n = 3004; 50 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2888 (98%)

Q18. Cumpărați de obicei alimente precum...?

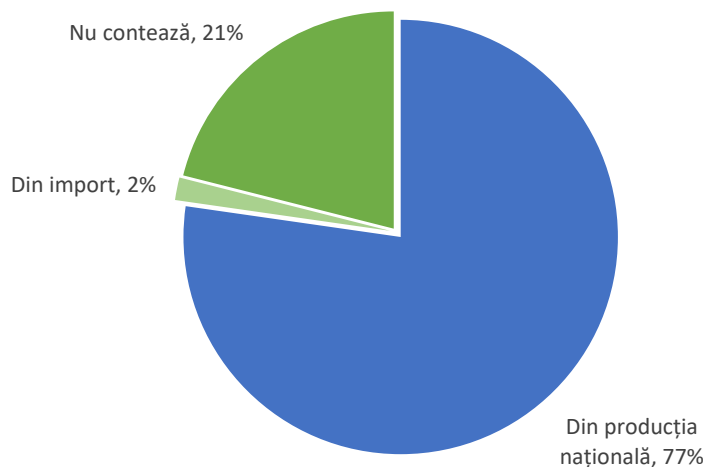
Graficul 102. Eșantion total, ponderat; baza n = from 2821 to 2904; total n = 3004; 183 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2866 (99%)

Q19. Considerați că este util pentru sănătatea copilului dvs. acest program în școli?

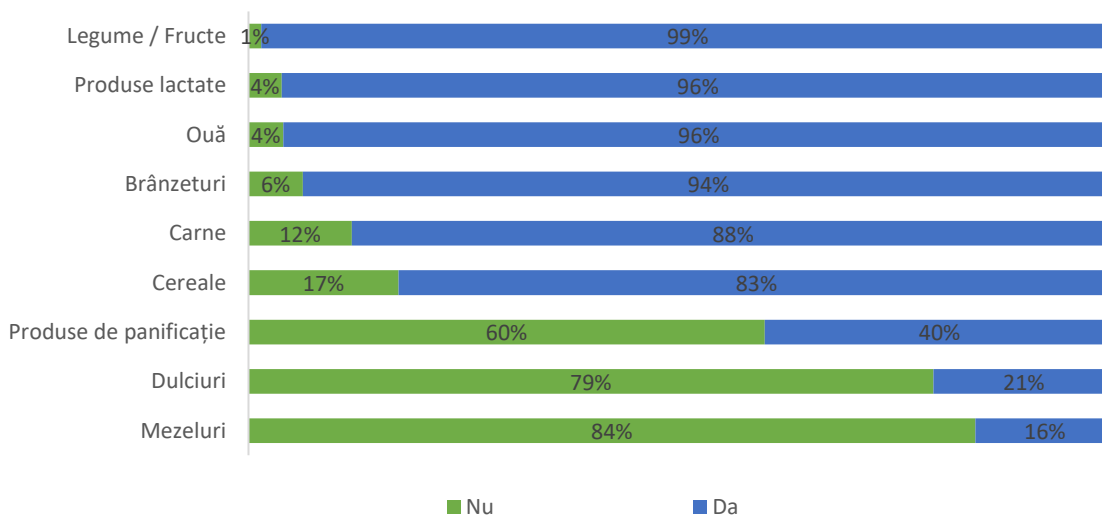
Graficul 103. Eșantion total, ponderat; baza n = 2930; total n = 3004; 74 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2933 (100%)

Q20. Atunci când cumpărați fructe, preferați ca acestea să fie din import sau din producția națională?

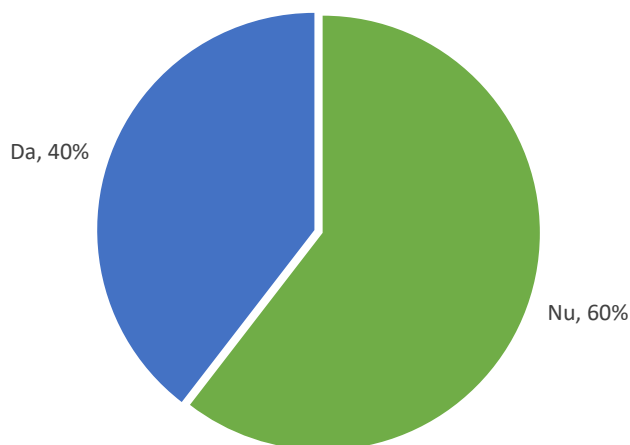
Graficul 104. Eșantion total, ponderat; baza n = 2979; total n = 3004; 25 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2923 (98%)

Q21. Din câte știți dvs., o alimentație sănătoasă înseamnă consumul de...

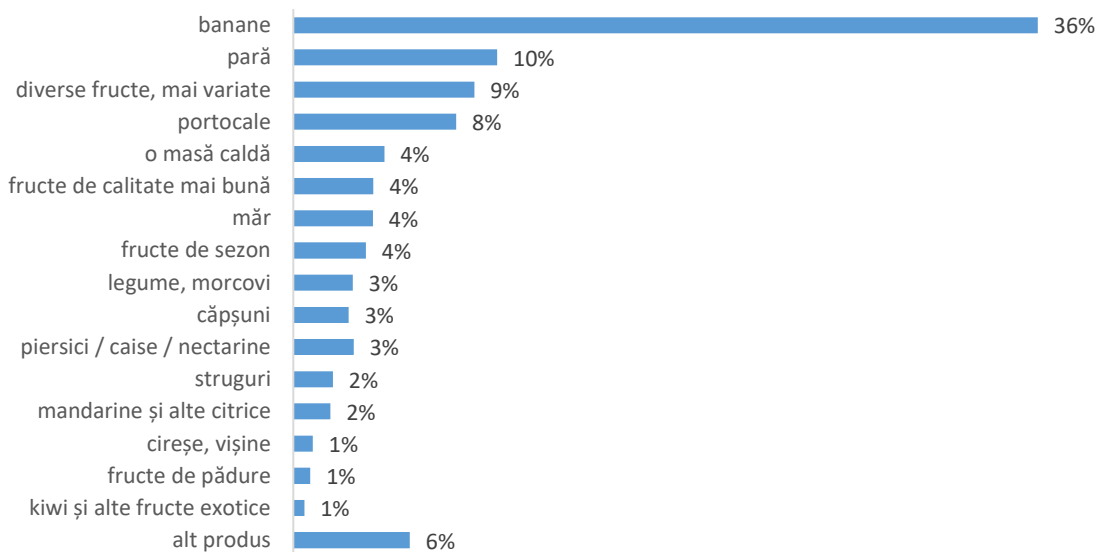
Graficul 105. Eșantion total, ponderat; baza n = from 1276 to 2956; total n = 3004; 1728 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2896 (98%)

Q22. Considerați că produsul primit la școală ar trebui înlocuit cu altă variantă?

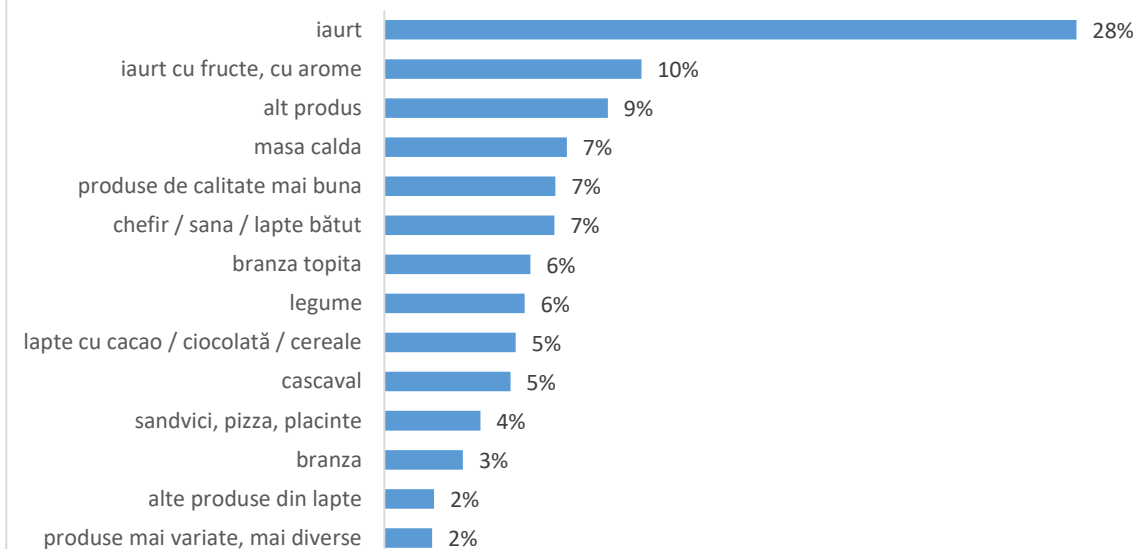
Graficul 106. Eșantion total, ponderat; baza n = 2897; total n = 3004; 107 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2832 (98%)

Dacă DA Q22_1. Cu ce fruct / legumă?

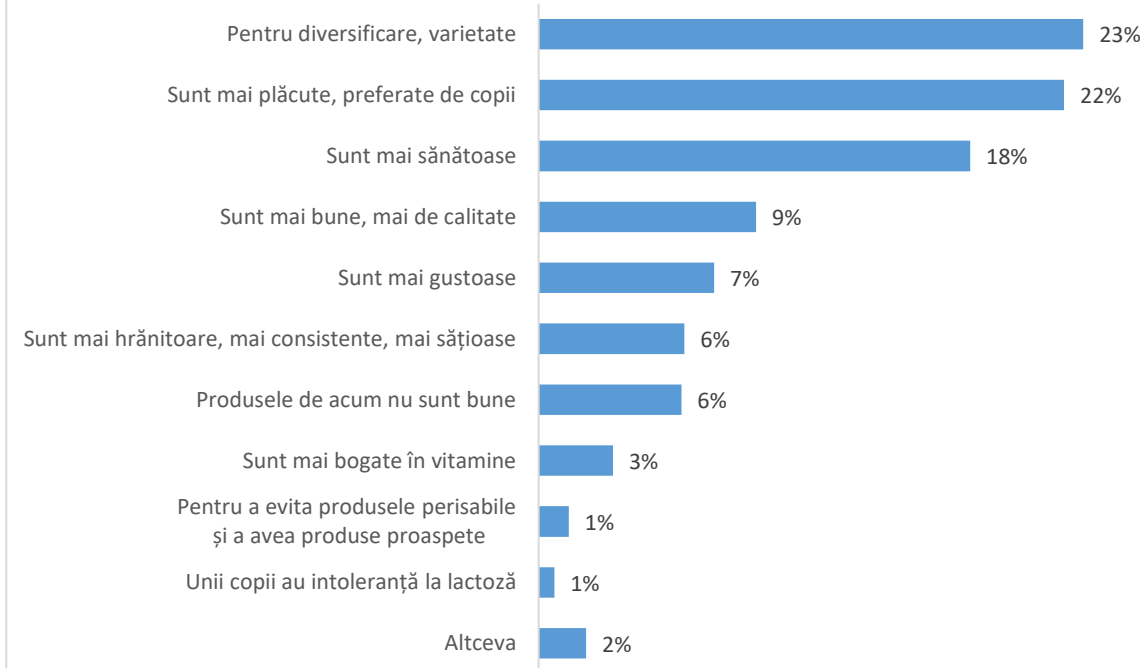
Graficul 107. Eșantion total, ponderat; baza n = 850; total n = 3004; 2154 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 830 (98%)

Dacă DA Q22_1. Cu ce alt produs lactat?

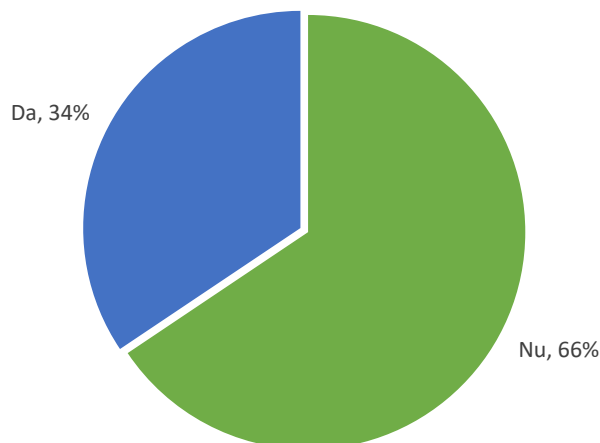
Graficul 108. Eșantion total, ponderat; baza n = 552; total n = 3004; 2452 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 541 (98%)

Dacă DA Q22_2. De ce?

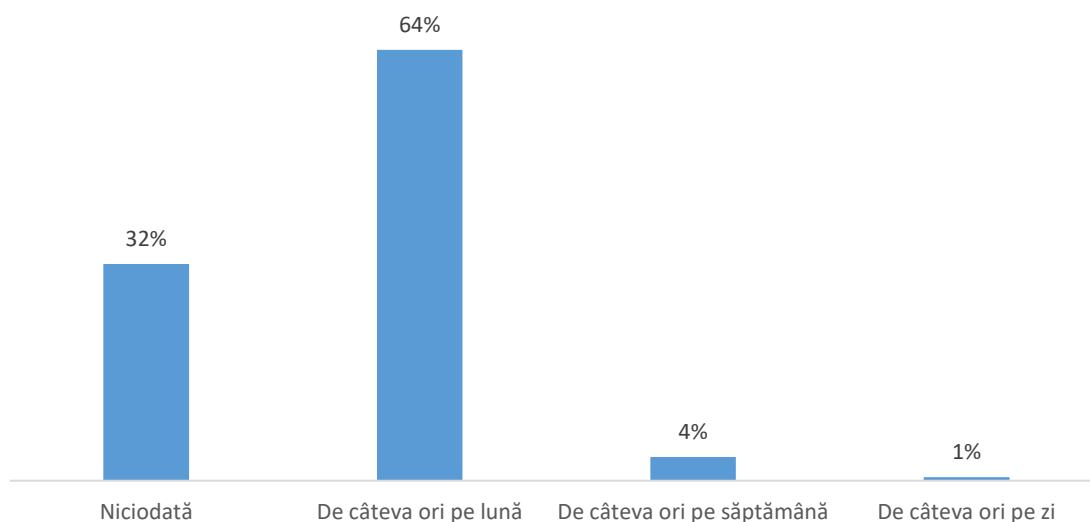
Graficul 109. Eșantion total, ponderat; baza n = 835; total n = 3004; 2169 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 812 (97%)

Q23. Considerați că trecerea la pubertate reglează automat
conduita alimentară și apariția obezității?

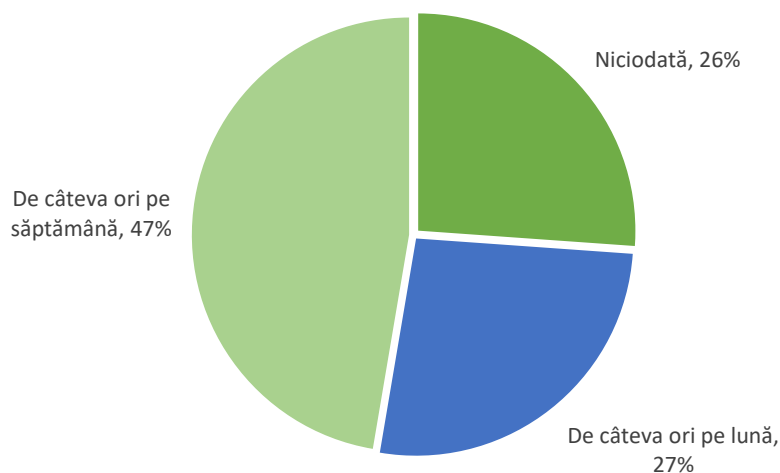
Graficul 110. Eșantion total, ponderat; baza n = 2866; total n = 3004; 138 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2796 (98%)

Q24. Cât de des mergeți la restaurante tip fast-food împreună cu
copilul dvs.?

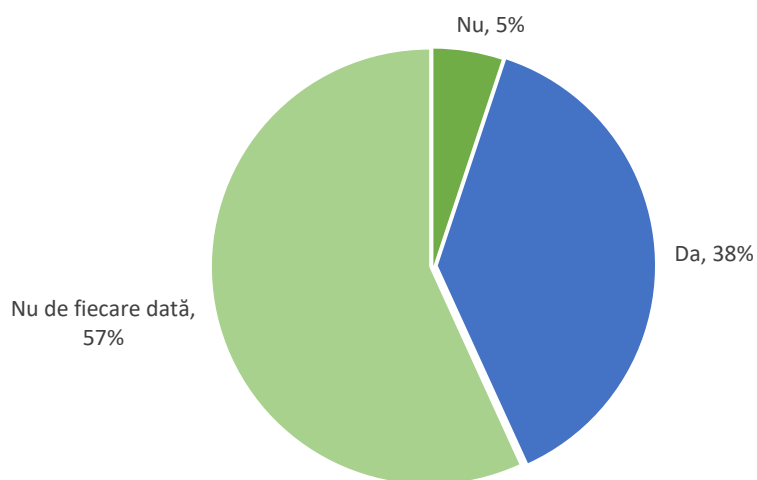
Graficul 111. Eșantion total, ponderat; baza n = 2912; total n = 3004; 92 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2841 (98%)

Q26. Aveți obiceiul să îi dați copilului pachet cu mancare la școală?

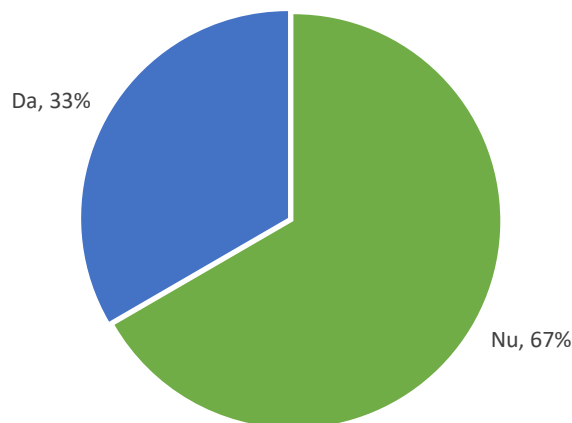
Graficul 112. Eșantion total, ponderat; baza n = 722; total n = 3004; 2282 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 709 (98%)

Q27. După părerea dumneavoastră, acel pachet conține numai alimente sănătoase?

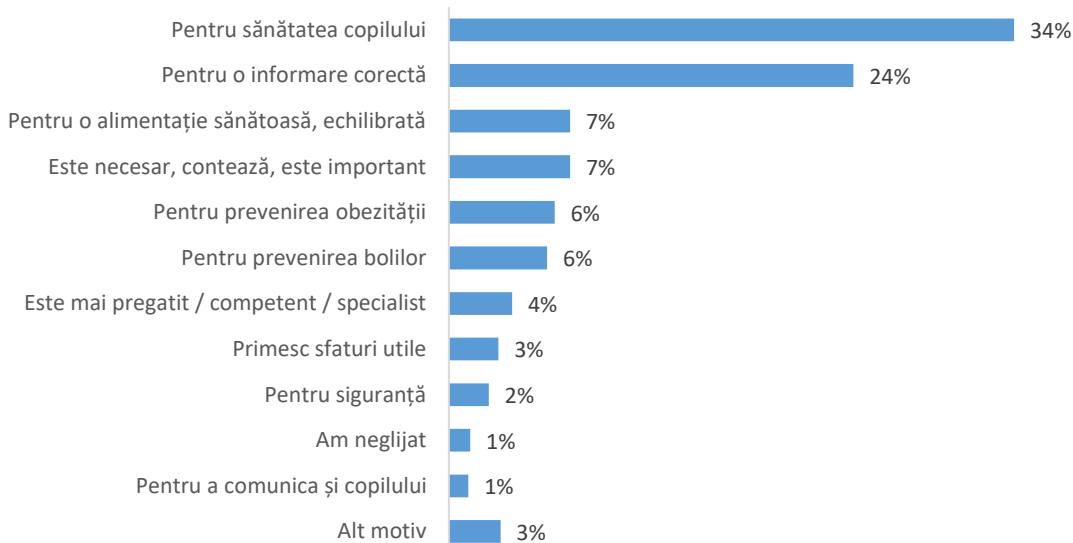
Graficul 113. Eșantion total, ponderat; baza n = 2906; total n = 3004; 98 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2841 (98%)

Q28. V-ati gândit să discutați cu medicul dvs. despre aspecte legate de o alimentație sănătoasă?

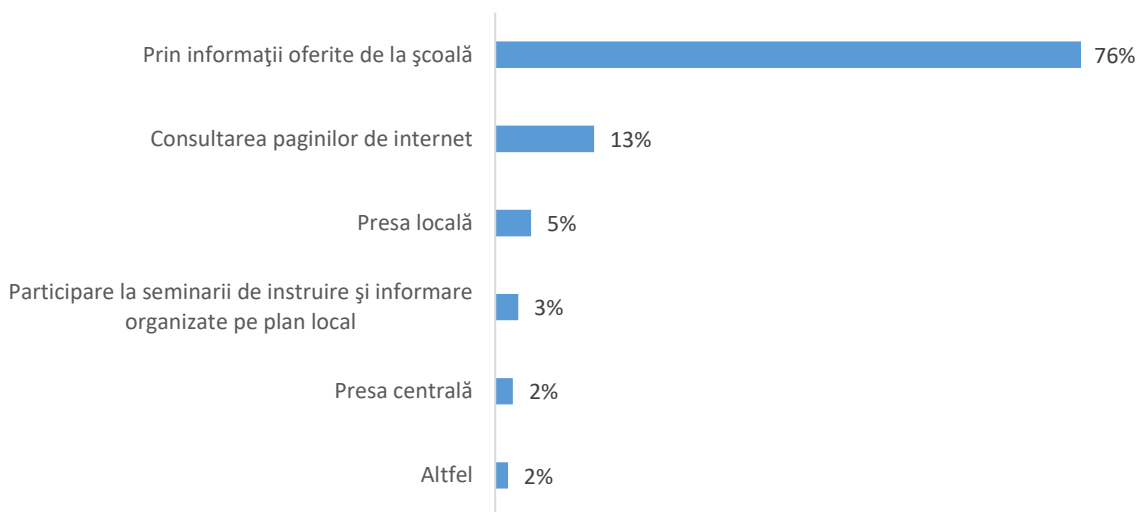
Graficul 114. Eșantion total, ponderat; baza n = 2931; total n = 3004; 73 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2856 (97%)

Q28_1a. De ce? (întrebare cu răspuns deschis)

Graficul 115. Eșantion total, ponderat; baza n = 705; total n = 3004; 2299 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 690 (98%)

Q30. Prin ce mijloc ați dori dumneavoastră să fiți informat despre acest program?

Graficul 116. Eșantion total, ponderat; baza n = 2800; total n = 3004; 204 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2738 (98%)

Q32. Care este ocupația dvs.?

Inactiv	9%
Șomer	4%
Pensionar	2%
Angajat în sistemul bugetar	28%
Angajat în sistemul privat	43%
Lucrător pe cont propriu	13%
Nu răspund	3%

Tabel 2. Eșantion total, ponderat; baza n = 3004; mărimea efectivă a eșantionului = 2879 (96%)

Q33. Care este aproximativ venitul lunar al familiei dumneavoastră?

mai mic de 1.000 lei (10 mil. lei vechi)	5%
între 1.000 și 3.000 lei	21%
între 3.000 și 5.000 lei	29%
între 5.000 și 7.000 lei	17%
mai mare de 7.000 lei	18%
Nu răspund	10%

Tabel 3. Eșantion total, ponderat; baza n = 3004; mărimea efectivă a eșantionului = 2936 (98%)

Q34. Sexul %

Masculin	17%
Feminin	83%

Tabel 4. Eșantion total, ponderat; baza n = 3004; mărimea efectivă a eșantionului = 2953 (98%)

Q35. Vârsta %

până în 30 de ani	5%
între 31 și 35 de ani	18%
între 36 și 40 de ani	27%
peste 40 de ani	50%

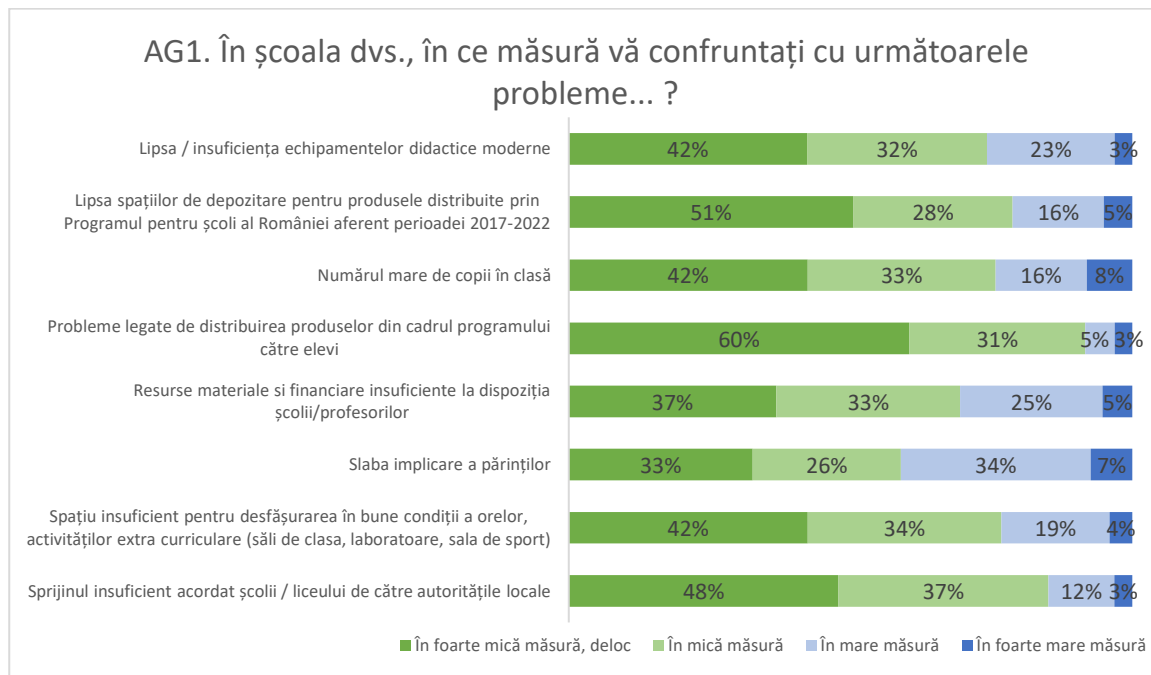
Tabel 5.: Eșantion total, ponderat; baza n = 2952; total n = 3004; 52 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2886 (98%)

Q36. Ultima scoala absolvita

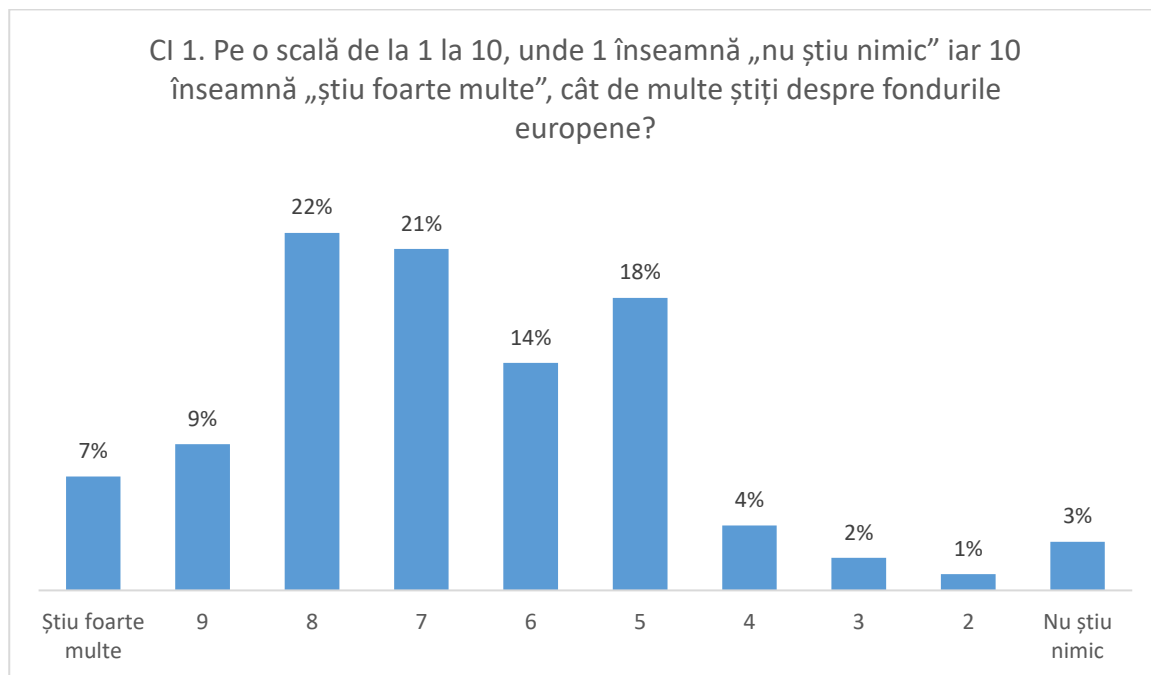
fără școală	0%
primar (1-4 clase)	1%
gimnazial (5-8 clase)	6%
scoală profesională	9%
treapta I de liceu (9-10 clase)	4%
liceu (9-12 clase)	23%
scoală post-liceală	9%
universitar de scurtă durată	9%
universitar de lungă durată	23%
studii postuniversitare	14%
doctorat	1%

Tabel 6. Eșantion total, ponderat; baza n = 2922; total n = 3004; 82 cazuri lipsă; mărimea efectivă a eșantionului = 2845 (97%)

Anchetă de opinie desfășurată pe persoanele responsabile cu implementarea în școli a Programului pentru Școli al României aferent perioadei 2017-2022

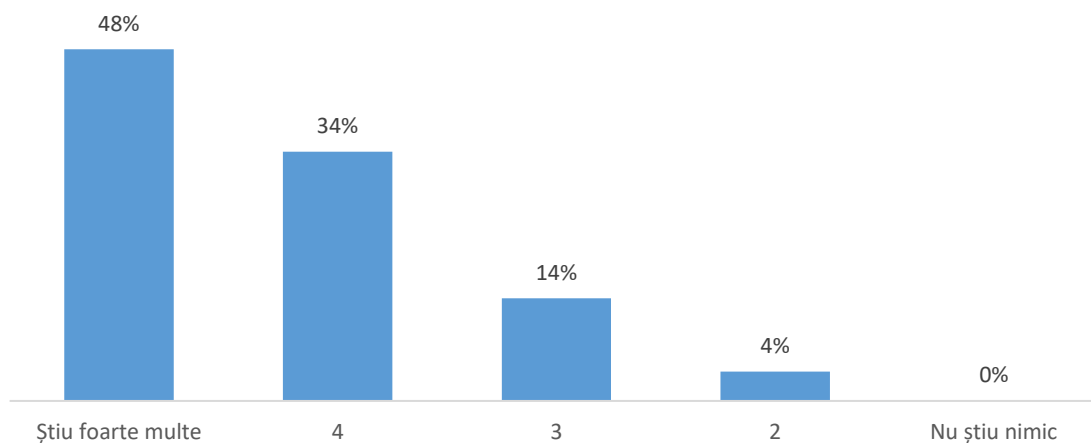

Graficul 117. Eșantion total; Neponderat; baza n = de la 94 la 99; total n = 101; 7 cazuri lipsă

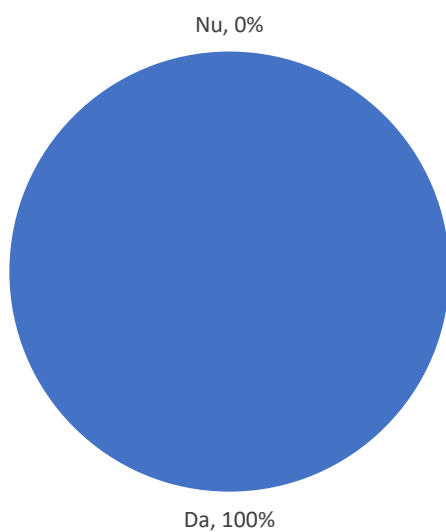
Graficul 118. Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

CI2. Pe o scală de la 1 la 5, unde 5 înseamnă *foarte informat*, iar 1 înseamnă *deloc informat* dvs. cât de informat(ă) sunteți despre Programul pentru Școli?

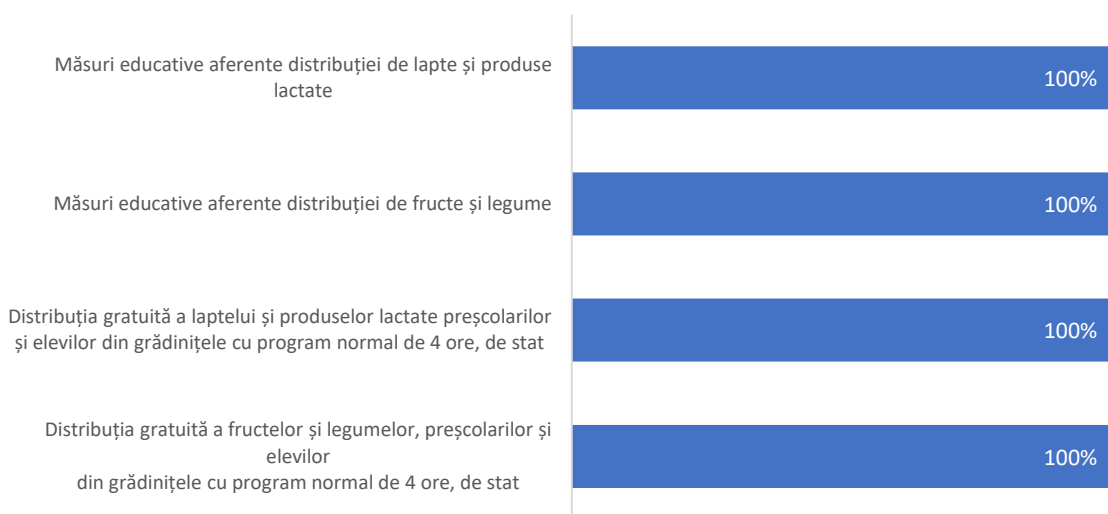
Graficul 119. Eșantion total; Neponderat; baza n = 100; total n = 101; 1 cazuri lipsă

CI3. S-a promovat în școala dvs. Programul pentru școli al României aferent perioadei 2017-2022?

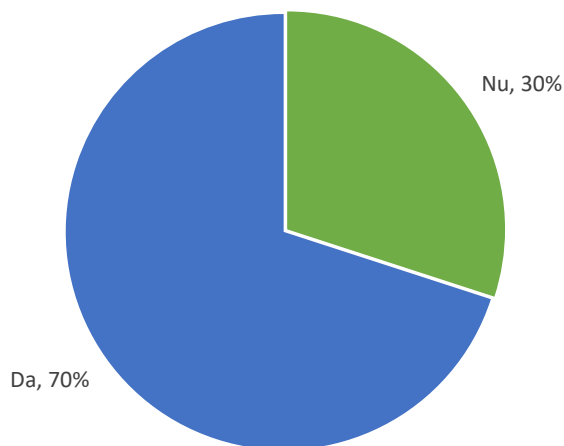
Graficul 120. Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

CI4. De care dintre următoarele componente ale programului ați auzit?

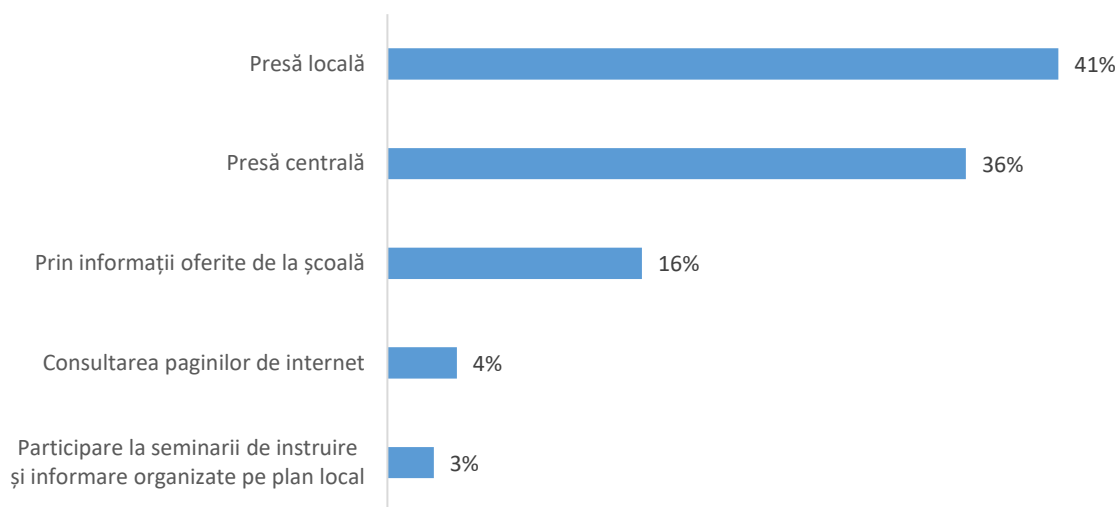
Graficul 121. Eșantion total; Neponderat; baza n = de la 66 la 89; total n = 101; 35 cazuri lipsă

CI 5. Ați dori să fiți mai informat cu privire la Programul pentru școli al României aferent perioadei 2017-2022?

Graficul 122. Eșantion total; Neponderat; baza n = 100; total n = 101; 1 cazuri lipsă

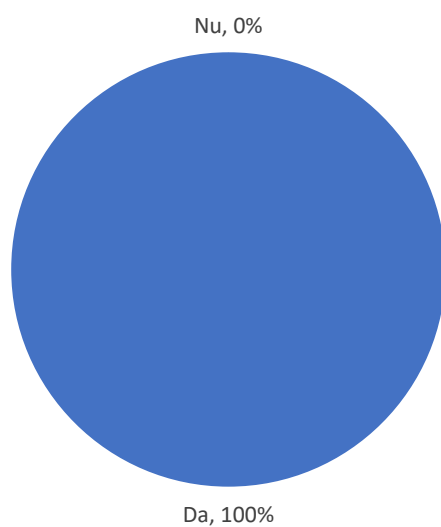
CI 6. Prin ce mijloc ați dori dumneavoastră să fiți informat despre acest program?

Graficul 123.

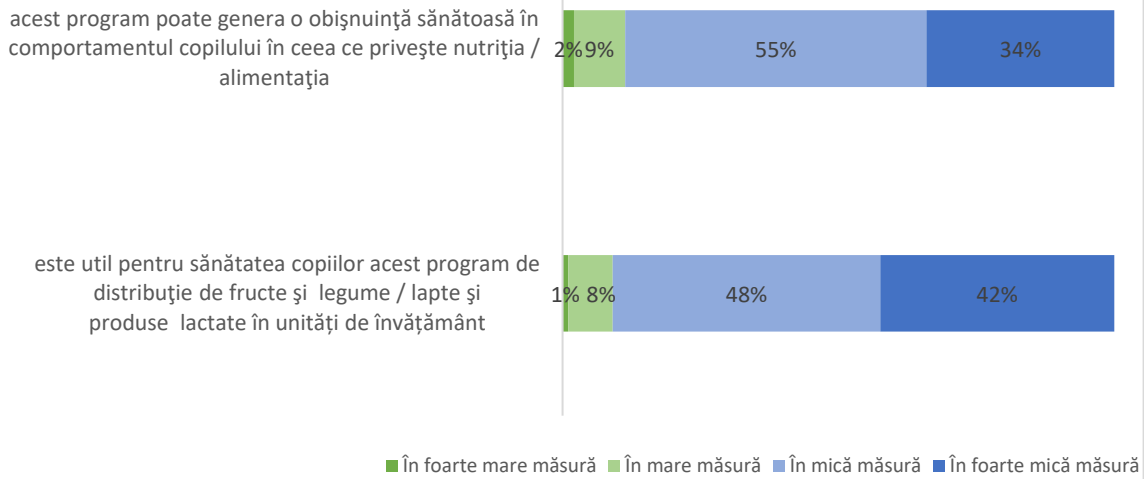
Eșantion total; Neponderat; baza n = 70; total n = 101; 31 cazuri lipsă

CI7. În școala dvs. există o persoană responsabilă de distribuția produselor?

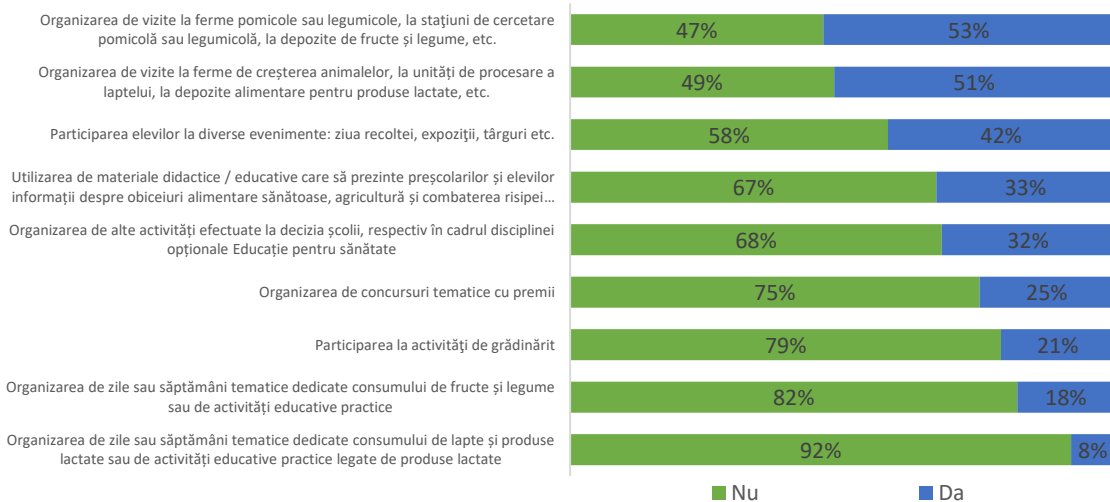
Graficul 124. Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

În ce măsură considerați că ... ?

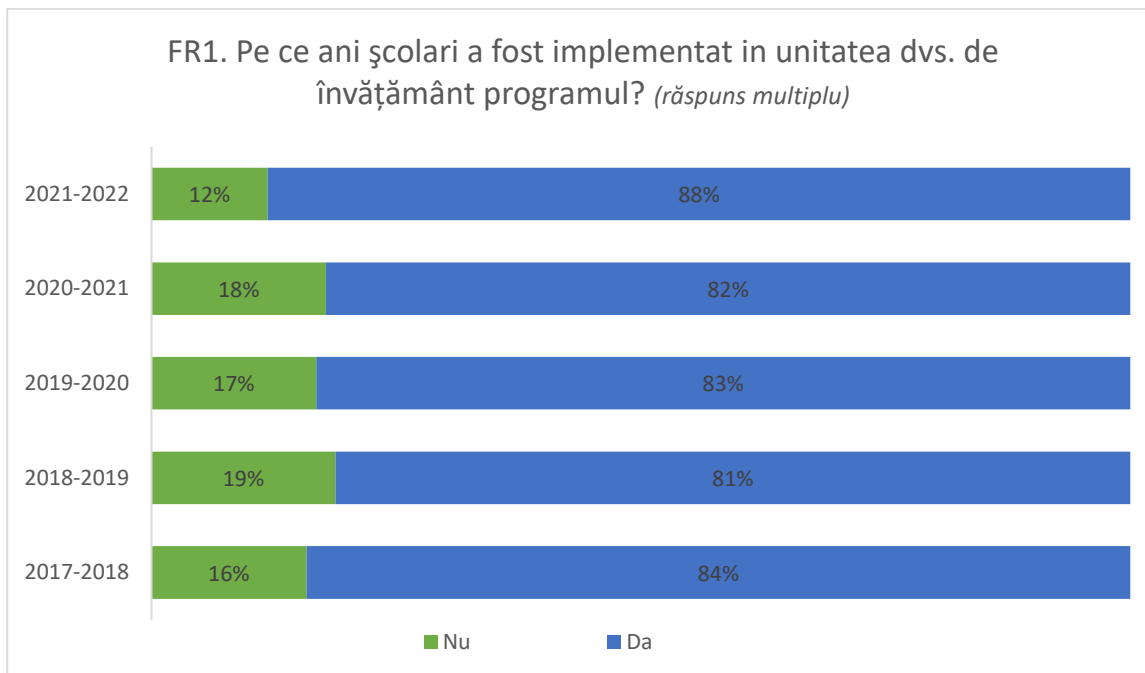

Graficul 125. Eșantion total; Neponderat; baza n = de la 97 la 99; total n = 101; 4 cazuri lipsă

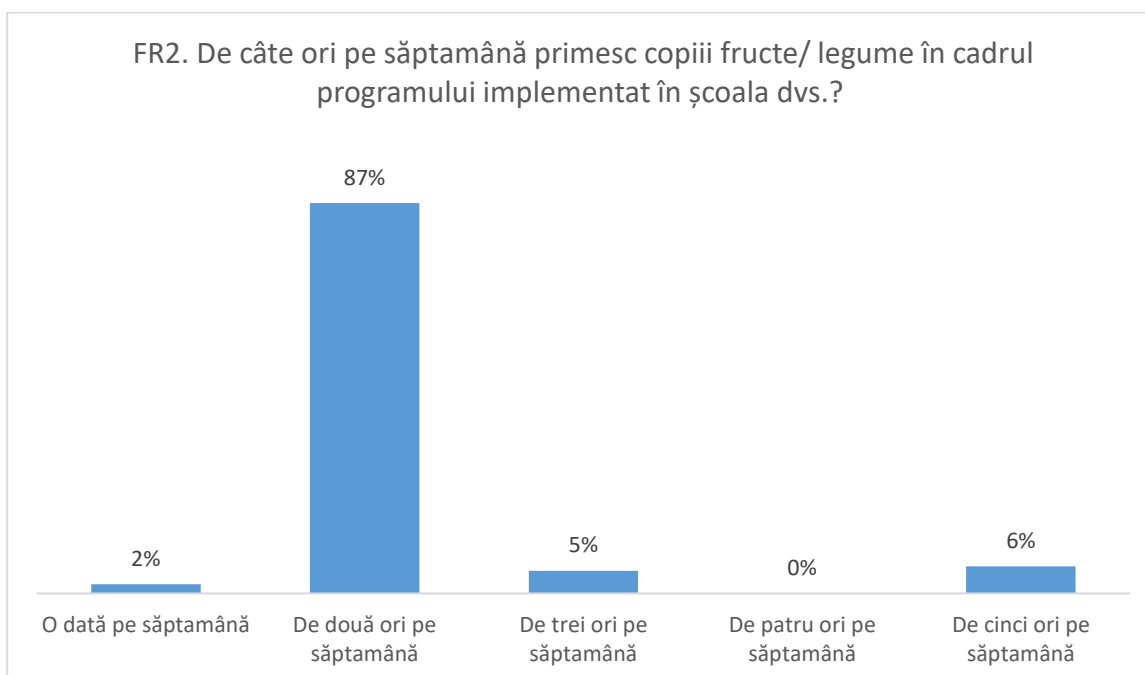
Q3. În opinia dvs., care dintre următoarele măsuri educative considerați că ar avea cel mai mare impact asupra elevilor?

Graficul 126. Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

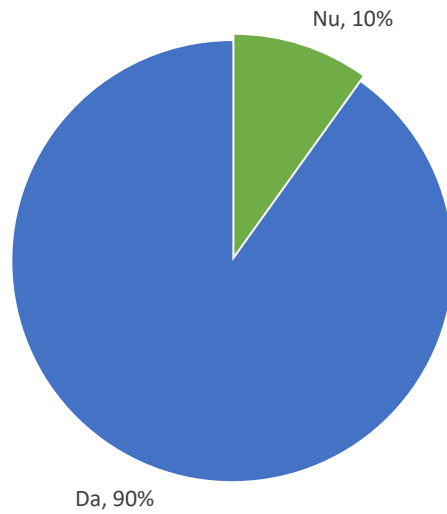

Graficul 127. Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

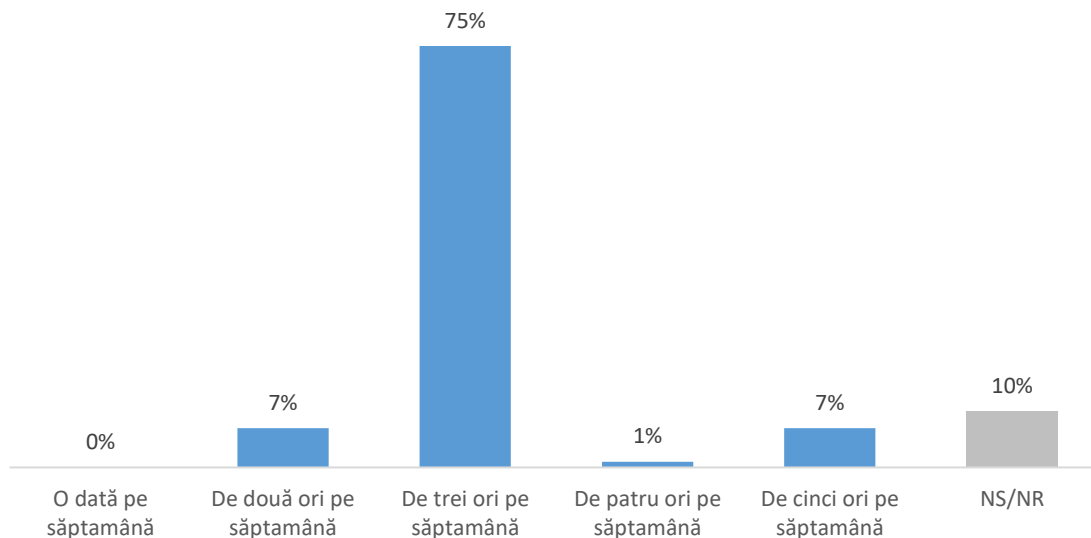
Graficul 128. Eșantion total; Neponderat; baza n = 99; total n = 101; 2 cazuri lipsă

FR2A Porția de fructe și / sau legume primită de copiii din școala dvs. a fost însoțită de regulă de o porție de biscuiți și / sau covrigi uscați?

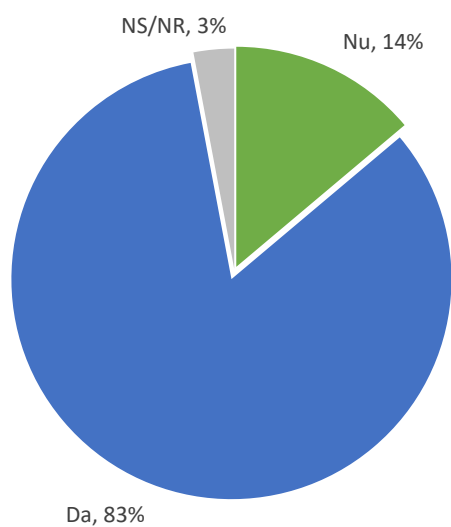
Graficul 129. Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

FR3. De câte ori pe săptămână primesc copii lapte și produse lactate în cadrul programului implementat în școala dvs.?

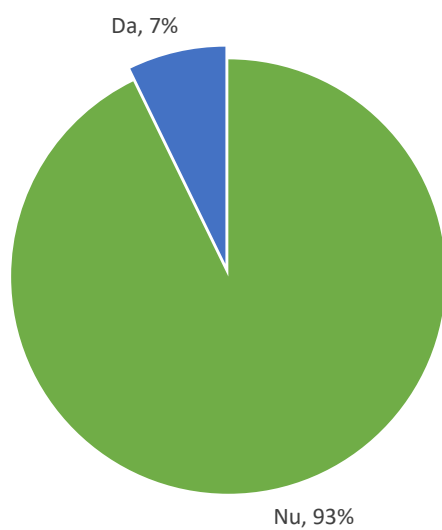
Graficul 130. Eșantion total; Neponderat; baza n = 100; total n = 101; 1 cazuri lipsă

FR3A Porția de lapte și produs lactat primita de copiii din școala dvs. a fost însoțită de regula de o porție de corn și / sau baton?

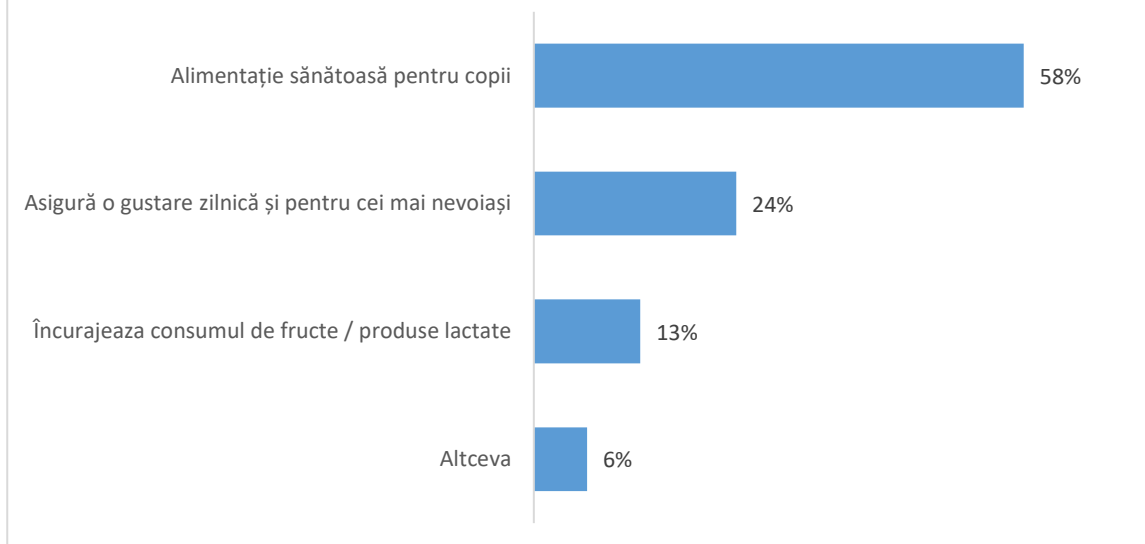
Graficul 131. Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

FR4. Au fost situații în care copiii nu au primit produse săptămânal?

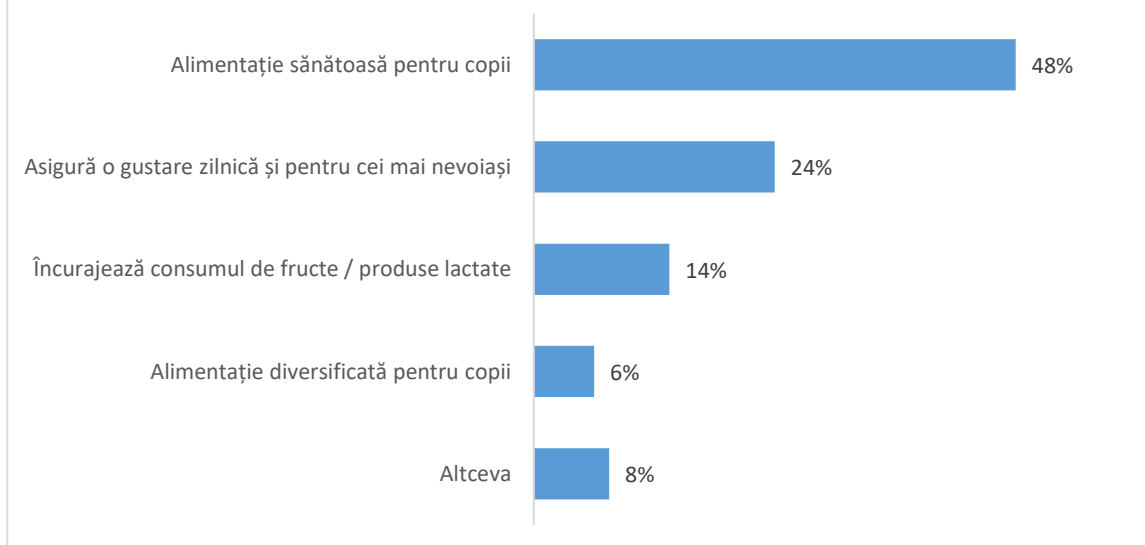
Graficul 132. Eșantion total; Neponderat; baza n = 97; total n = 101; 4 cazuri lipsă

FR5. Care credeți că sunt principalele trei beneficii ale programului?
- primul beneficiu -

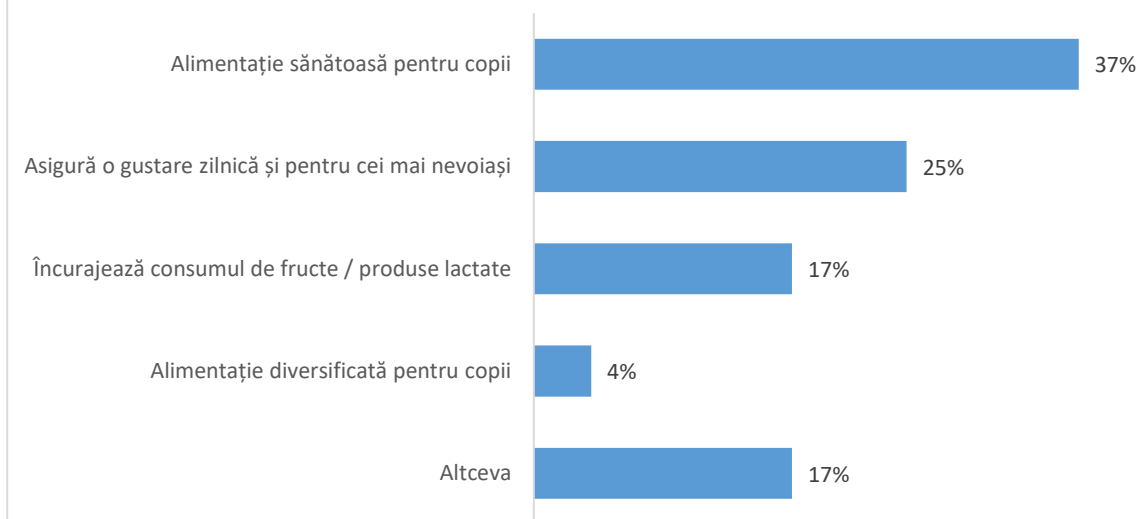

Graficul 133. Eșantion total; Neponderat; baza n = 80; total n = 101; 21 cazuri lipsă

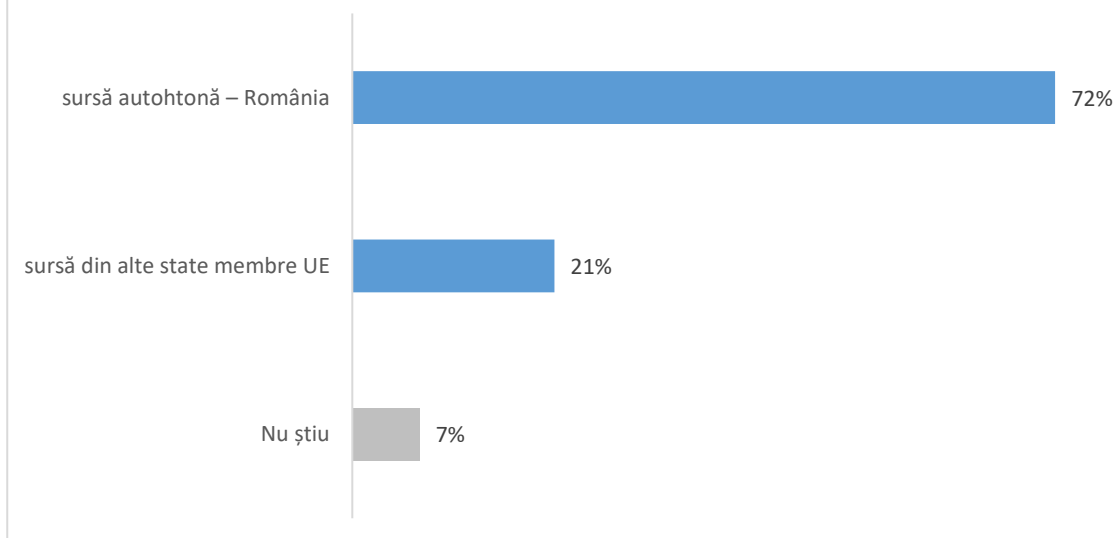
FR5. Care credeți că sunt principalele trei beneficii ale programului?
- al doilea beneficiu -

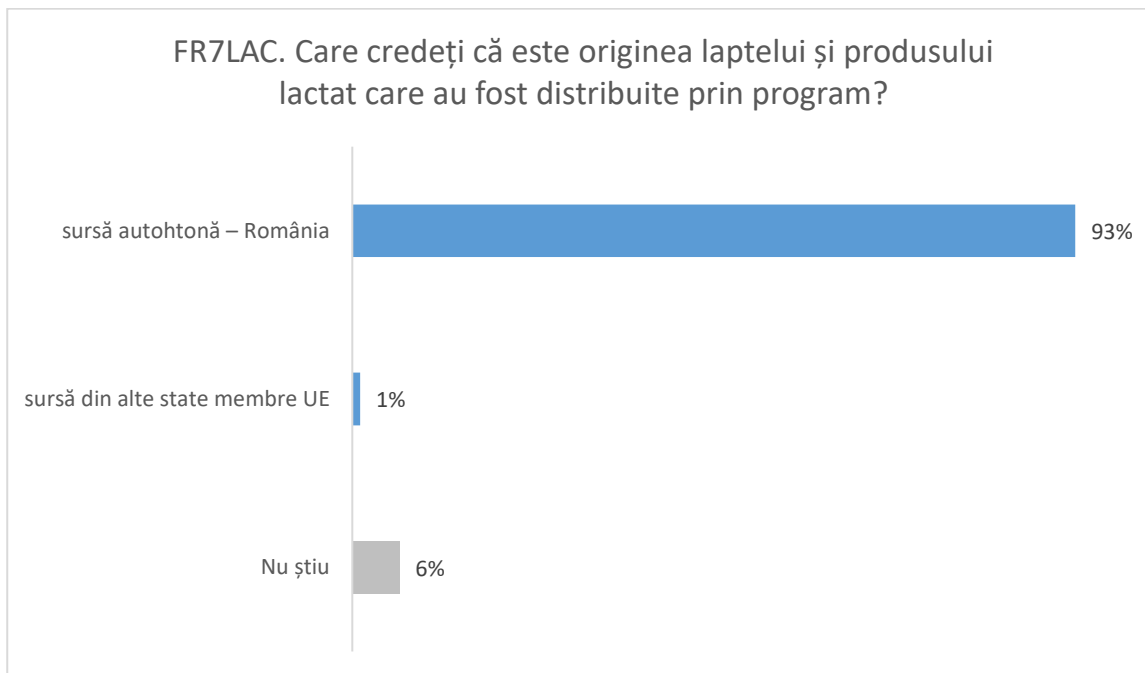
Graficul 134. Eșantion total; Neponderat; baza n = 66; total n = 101; 35 cazuri lipsă

FR5. Care credeți că sunt principalele trei beneficii ale programului?
- al treilea beneficiu -

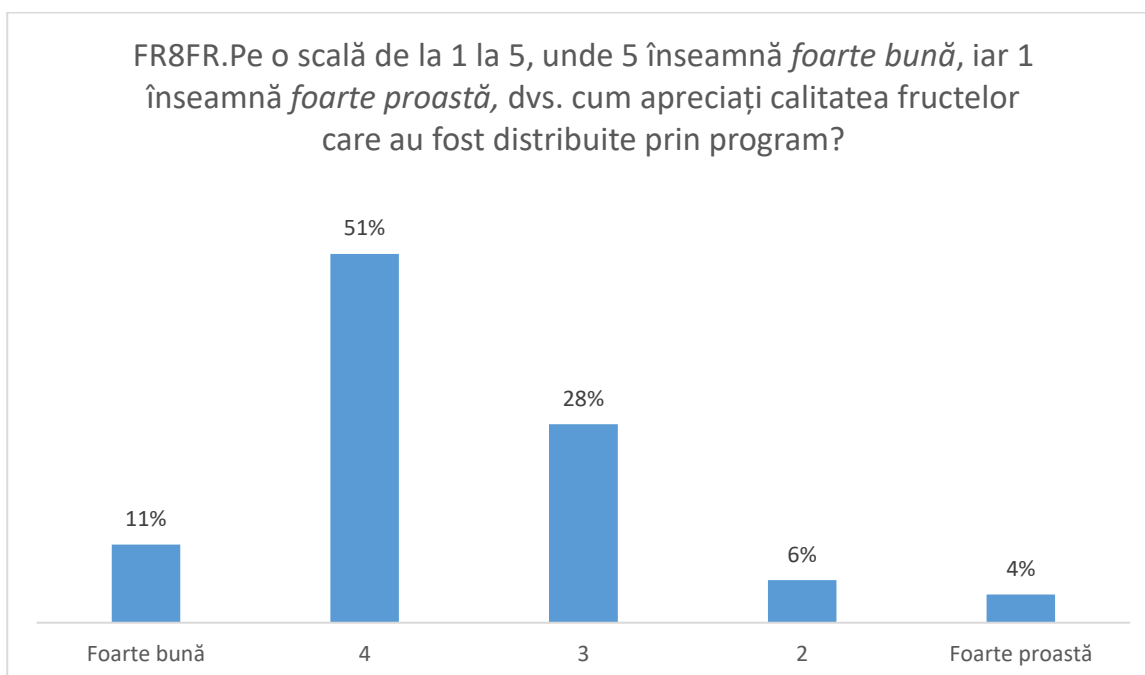
Graficul 135. Eșantion total; Neponderat; baza n = 52; total n = 101; 49 cazuri lipsă

FR7FR. Care credeți că este originea fructelor care au fost
distribuite prin program?

Graficul 136. Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

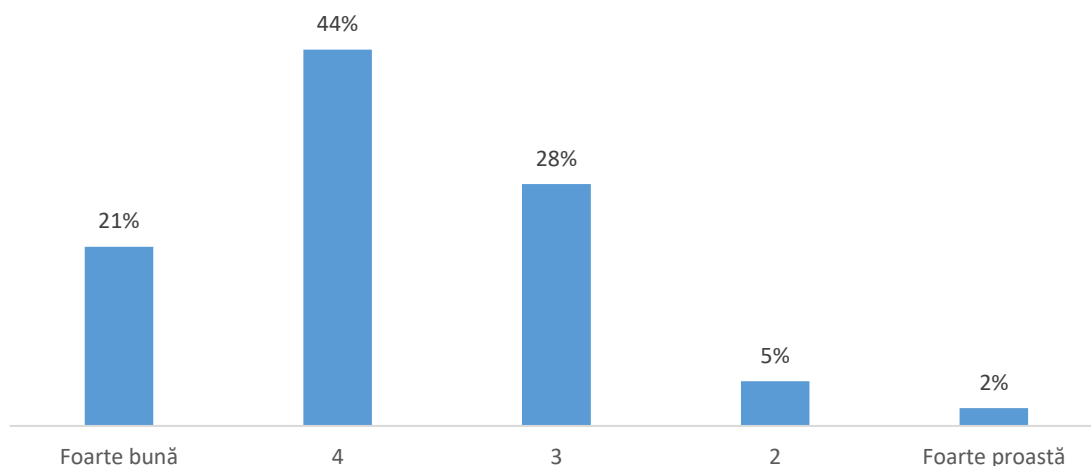

Graficul 137. Eșantion total; Neponderat; baza n = 99; total n = 101; 2 cazuri lipsă

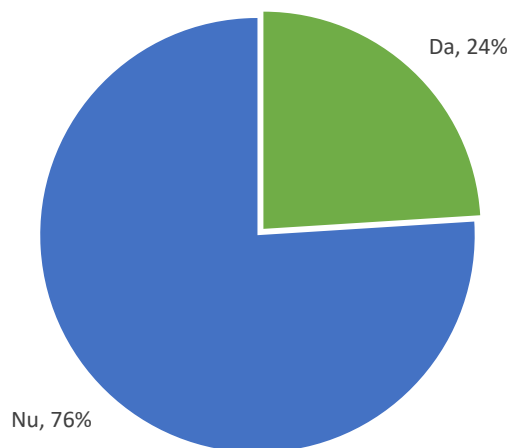
Graficul 138. Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

FR8LAC. Pe o scală de la 1 la 5, unde 5 înseamnă *foarte bună*, iar 1 înseamnă *foarte proastă*, dvs. cum apreciați calitatea laptelui și a produselor lactate care au fost distribuite prin program?

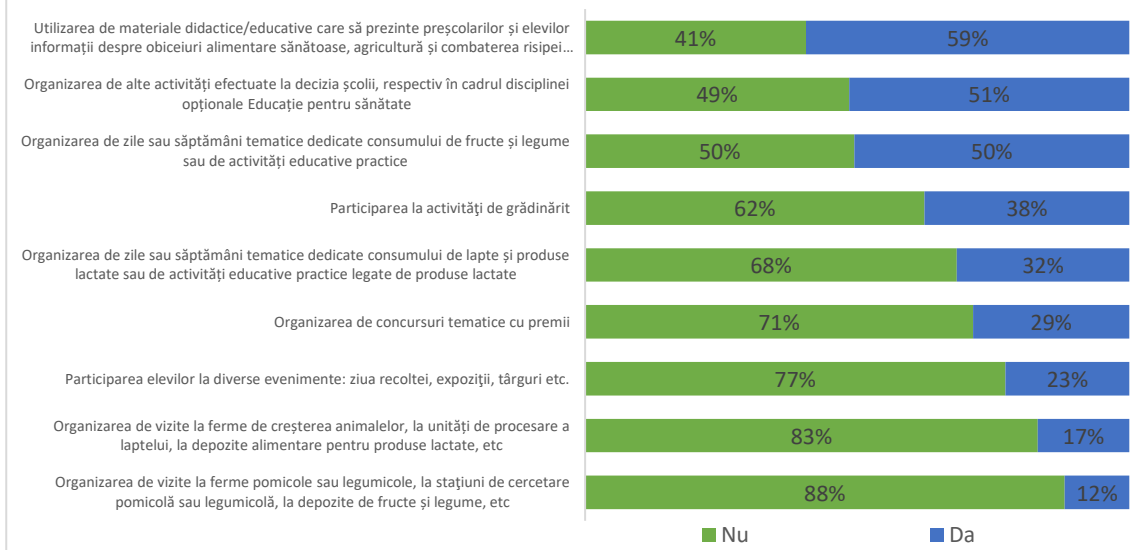
Graficul 139. Eșantion total; Neponderat; baza n = 96; total n = 101; 5 cazuri lipsă

FR9. Instituția dvs. a implementat măsuri educative din program?

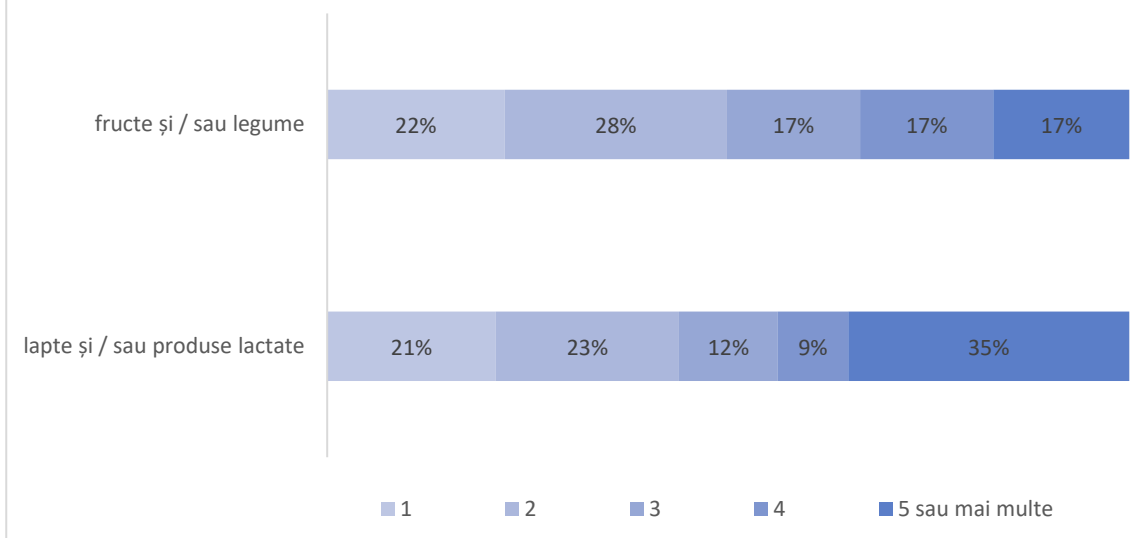
Graficul 140. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75; total n = 101; 26 cazuri lipsă

FR9. Care dintre următoarele măsuri educative din program au fost implementate de către instituția dvs.?

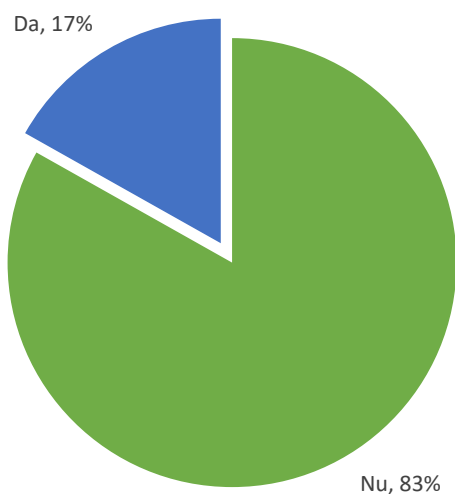
Graficul 141. Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

FR9F. Vă rog să estimați numărul activităților educative în ultimul an școlar (2021-2022) legate de consumul de ...

Graficul 142. Eșantion total; Neponderat; baza n = de la 18 la 57; total n = 101; 83 cazuri lipsă

FR10. Considerați că mărul ar trebui înlocuit cu alt fruct?

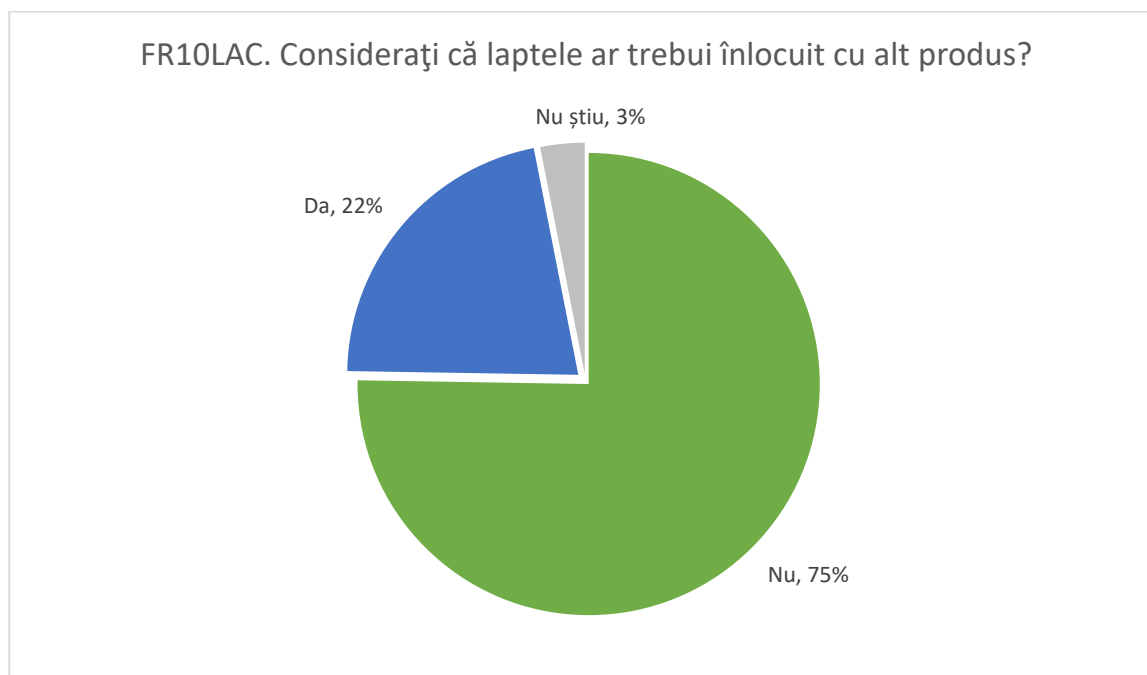
Graficul 143. Eșantion total; Neponderat; baza n = 95; total n = 101; 6 cazuri lipsă

Graficul 144. FR10_1. Cu ce fruct? Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

Graficul 145. FR10_2. De ce? Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

Graficul 146. Eșantion total; Neponderat; baza n = 97; total n = 101; 4 cazuri lipsă

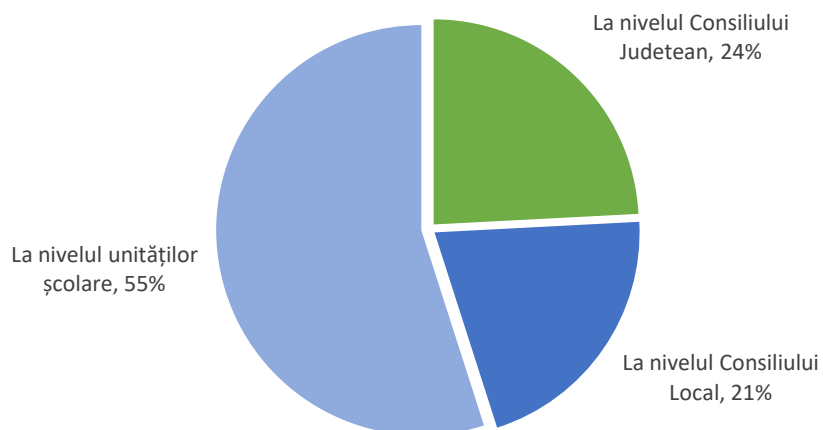

Graficul 147. FR10LAC_1. Cu ce produs? Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

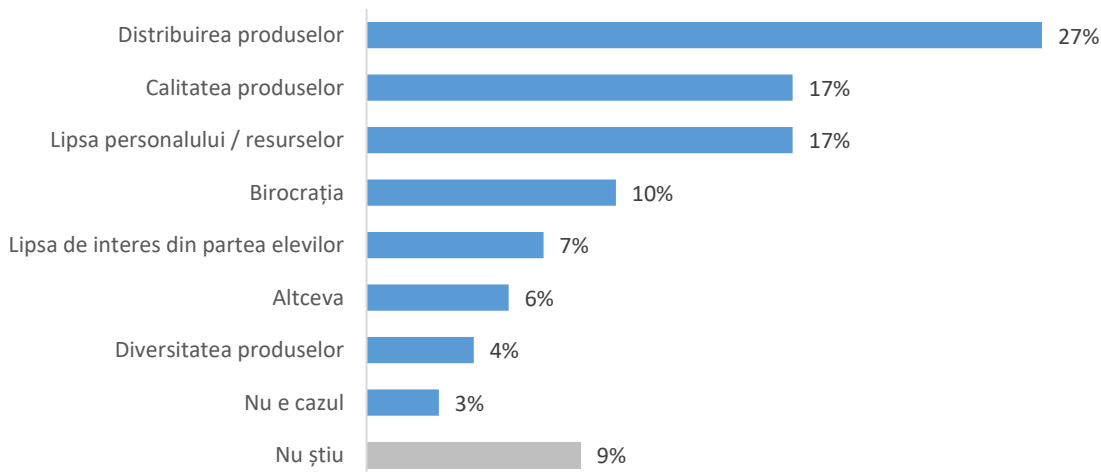
Graficul 148. FR10LAC_2. De ce? Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

FR11. Cum considerați că este mai bine să fie implementat acest program, centralizat, la nivelul Consiliului Județean sau descentralizat, la nivelul consiliilor locale sau la nivelul unităților școlare?

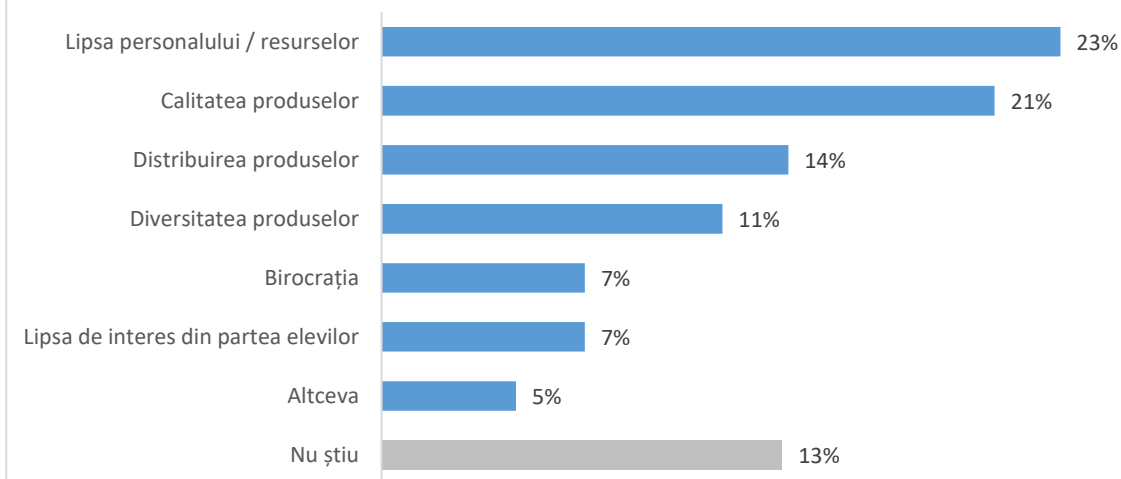
Graficul 149. Eșantion total; Neponderat; baza n = 91; total n = 101; 10 cazuri lipsă

FR12. Care credeți că sunt principalele trei dificultăți în derularea Programului pentru școli al României?
- prima dificultate -

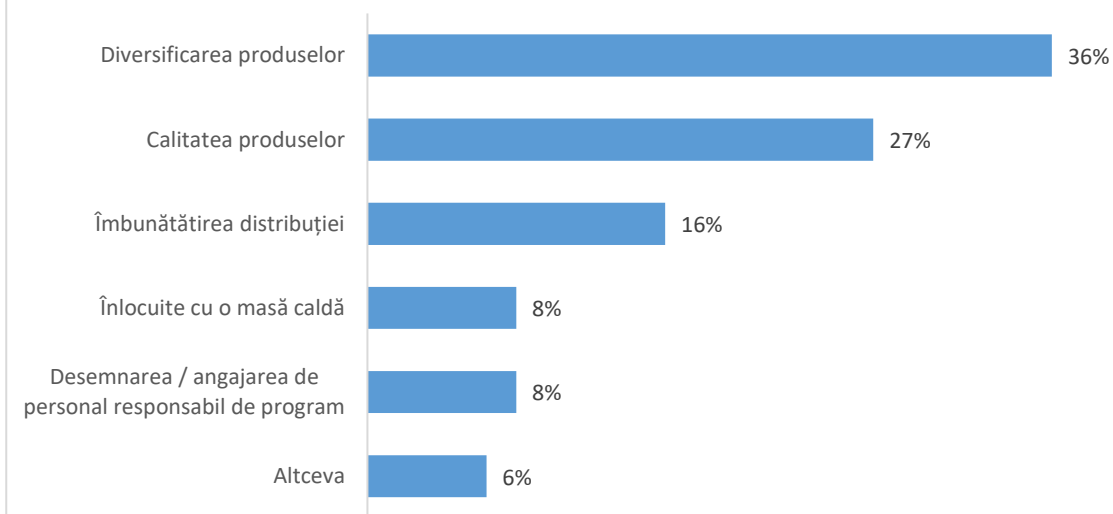
Graficul 150. Eșantion total; Neponderat; baza n = 70; total n = 101; 31 cazuri lipsă

FR12. Care credeți că sunt principalele trei dificultăți în derularea Programului pentru școli al României?
- a doua dificultate -

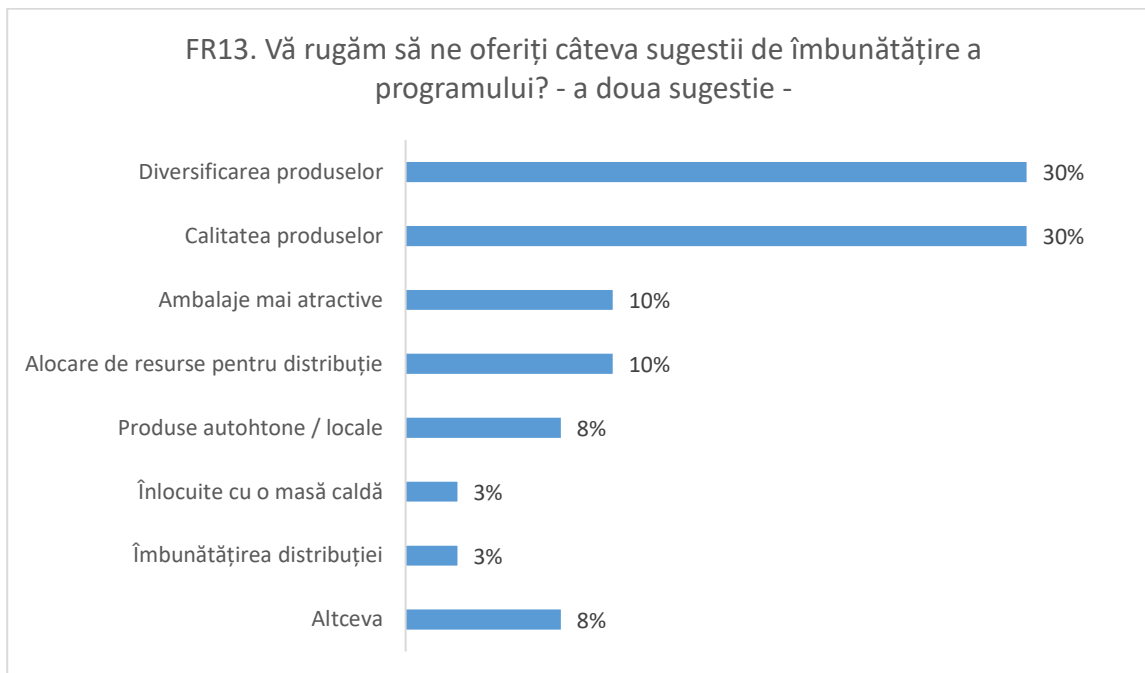

Graficul 151. Eșantion total; Neponderat; baza n = 44; total n = 101; 57 cazuri lipsă

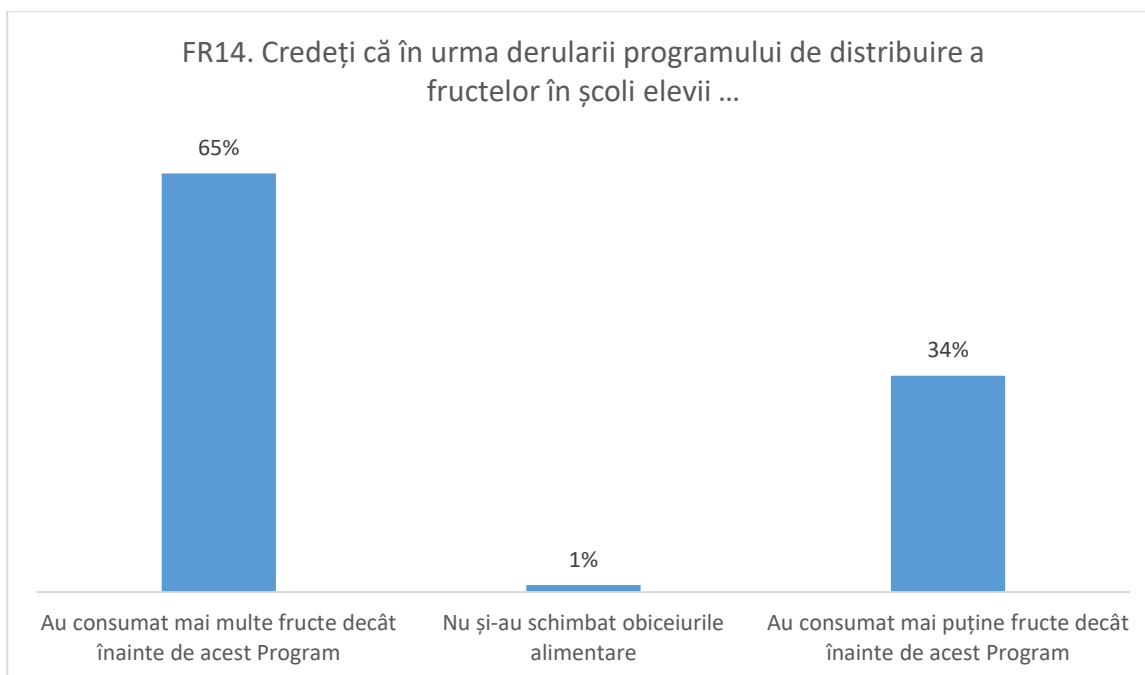
FR13. Vă rugăm să ne oferiți câteva sugestii de îmbunătățire a programului? - prima sugestie -

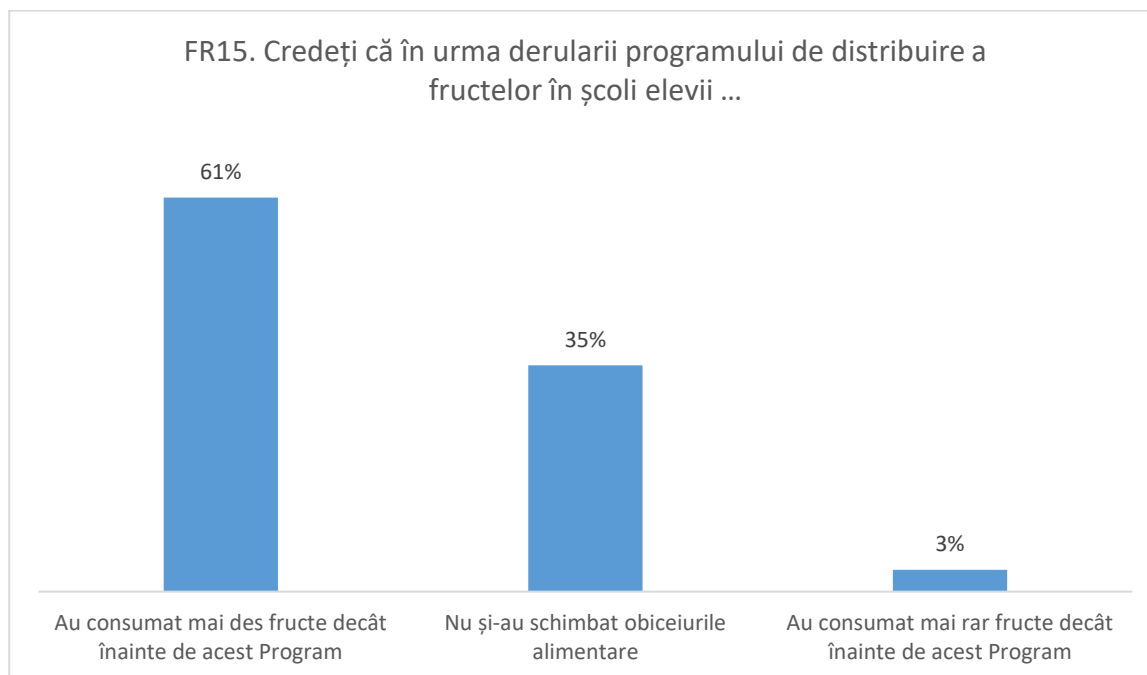
Graficul 152. Eșantion total; Neponderat; baza n = 64; total n = 101; 37 cazuri lipsă

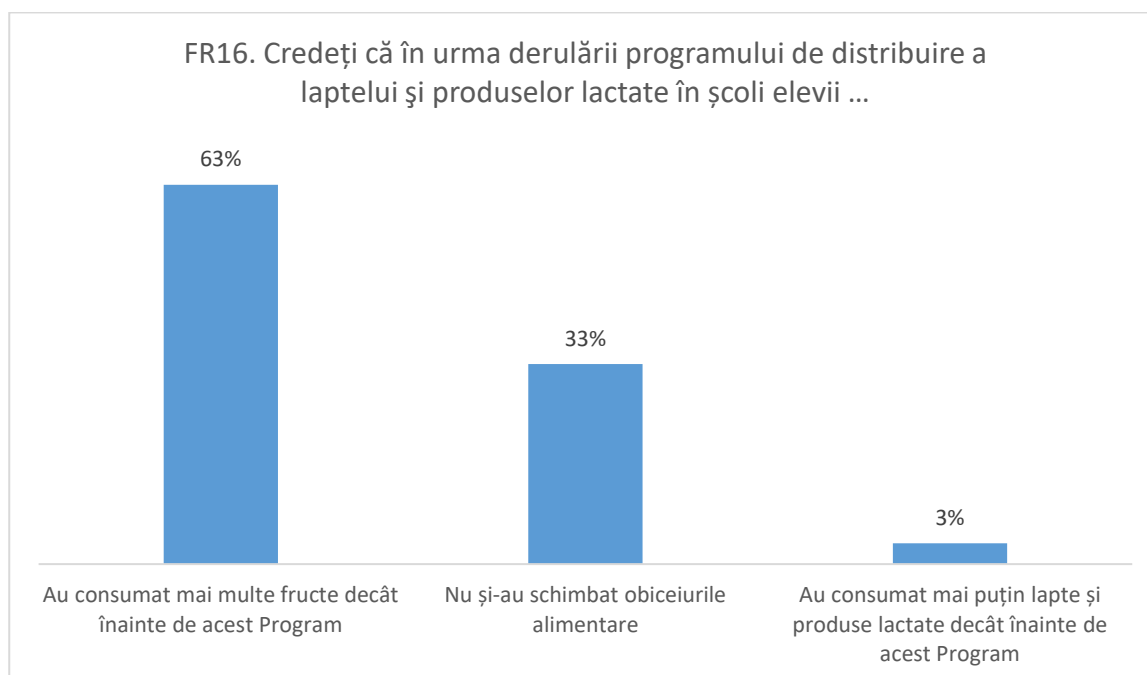
Graficul 153. Eșantion total; Neponderat; baza n = 40; total n = 101; 61 cazuri lipsă

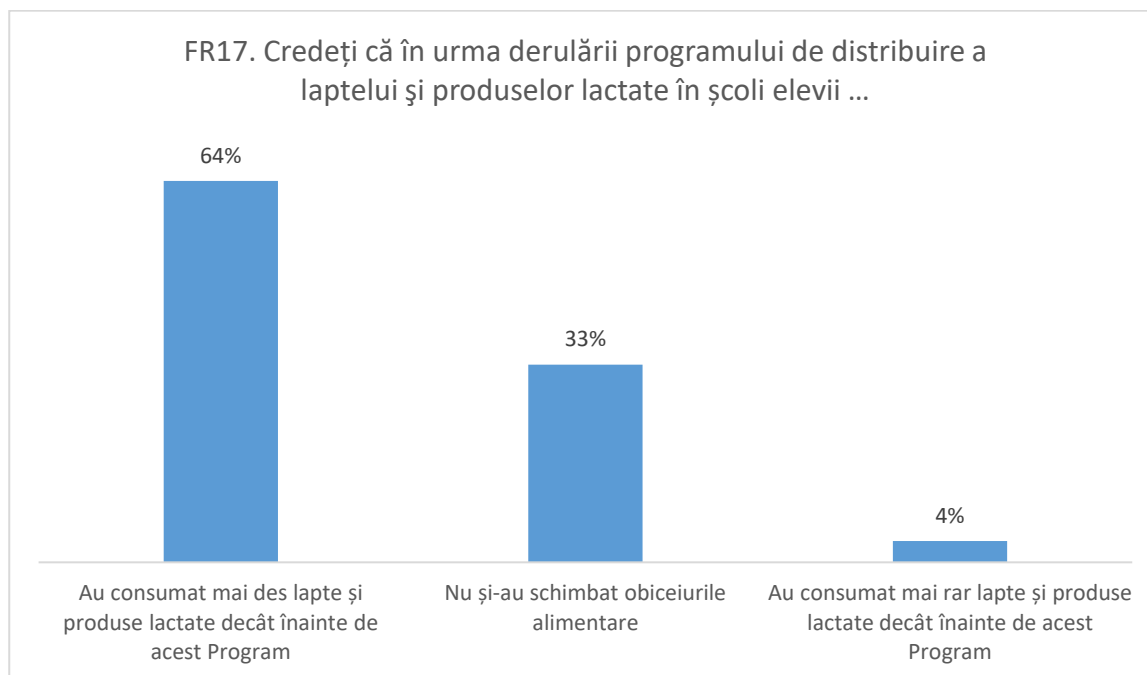
Graficul 154. Eșantion total; Neponderat; baza n = 92; total n = 101; 9 cazuri lipsă

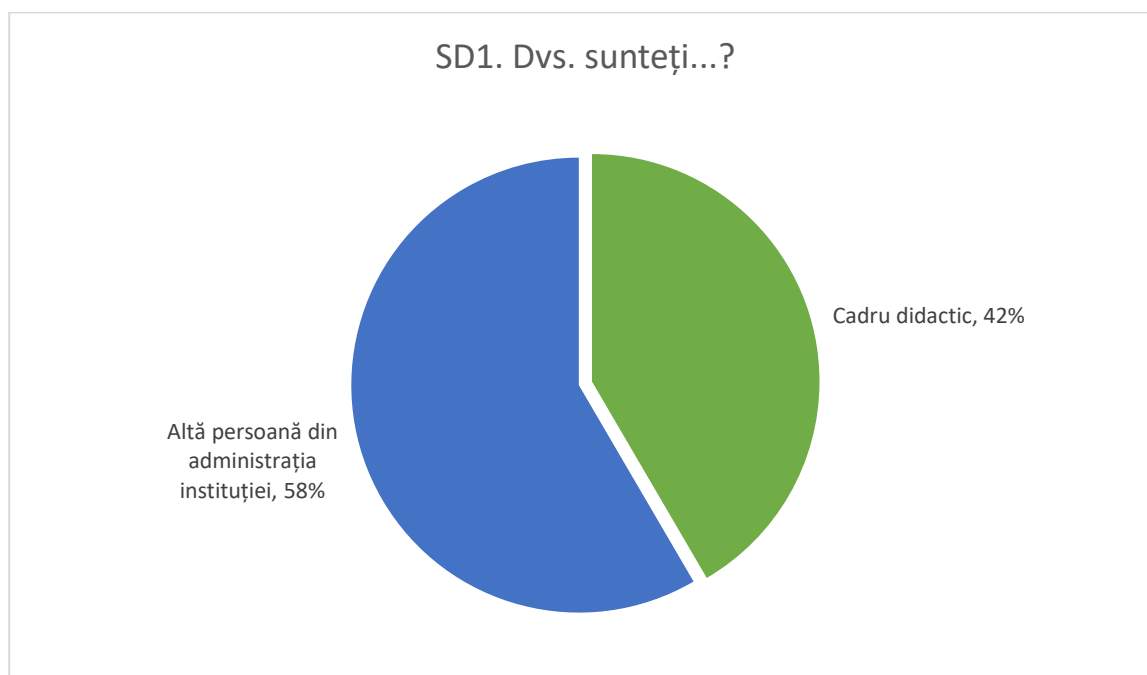
Graficul 155. Eșantion total; Neponderat; baza n = 88; total n = 101; 13 cazuri lipsă

Graficul 156. Eșantion total; Neponderat; baza n = 87; total n = 101; 14 cazuri lipsă

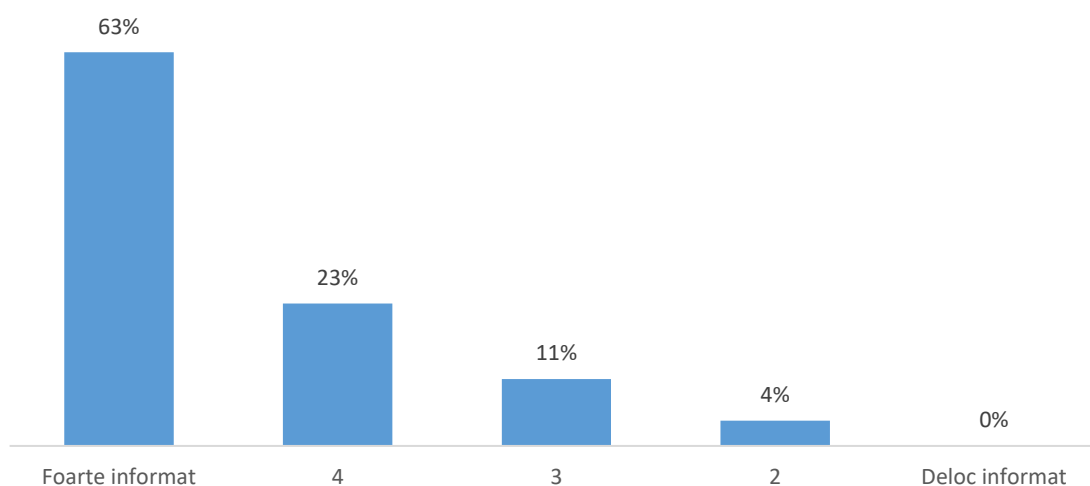
Graficul 157. Eșantion total; Neponderat; baza n = 85; total n = 101; 16 cazuri lipsă

Graficul 158. Eșantion total; Neponderat; baza n = 101

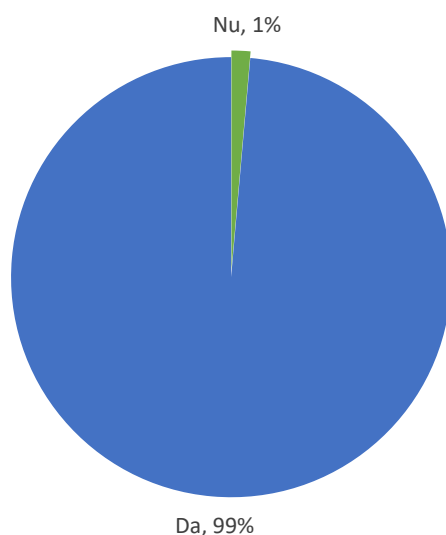
Anchetă de opinie desfășurată pe autoritățile publice locale participante în Programul pentru Școli al României aferent perioadei 2017-2022

Q1. Pe o scală de la 1 la 5, unde 5 înseamnă *foarte informat* iar 1 înseamnă *deloc informat*, dvs. cât de informat(ă) sunteți despre programul pentru școli al României aferent perioadei 2017-2022?

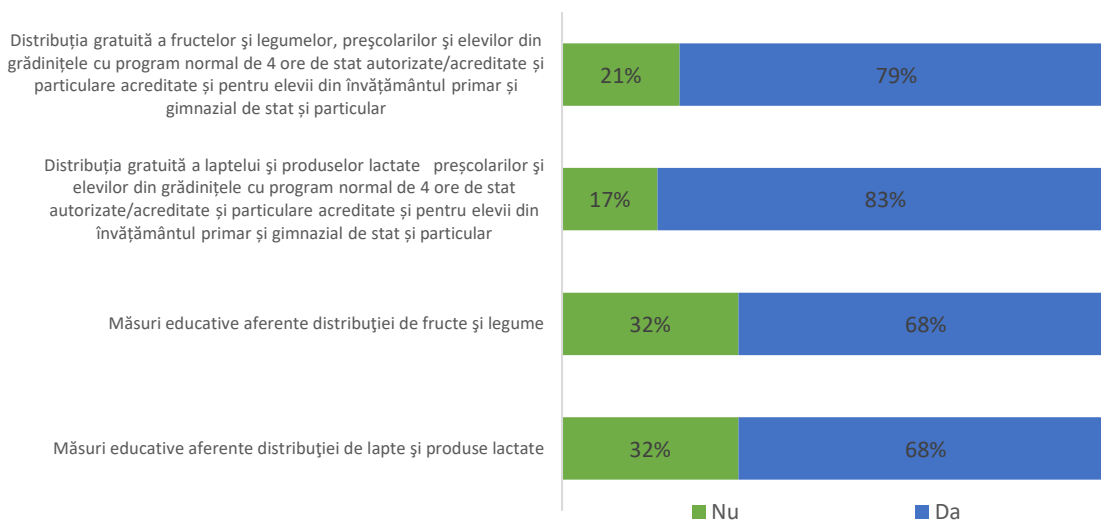
Graficul 159. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

Q2. A fost promovat în școlile din localitatea/ județul dvs. programul pentru școli al României aferent perioadei 2017-2022?

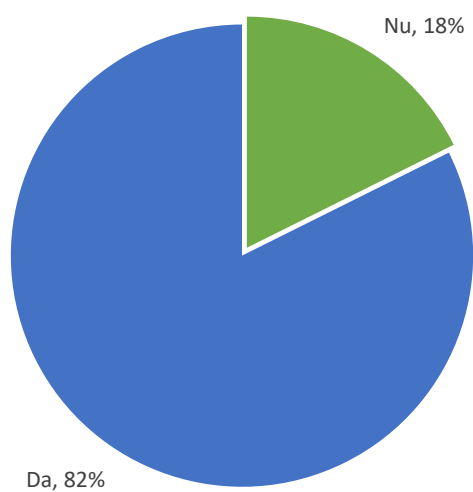
Graficul 160. Eșantion total; Neponderat; baza n = 72; total n = 75; 3 missing

Q3. De care dintre următoarele componente ale programului ați auzit? (răspuns multiplu)

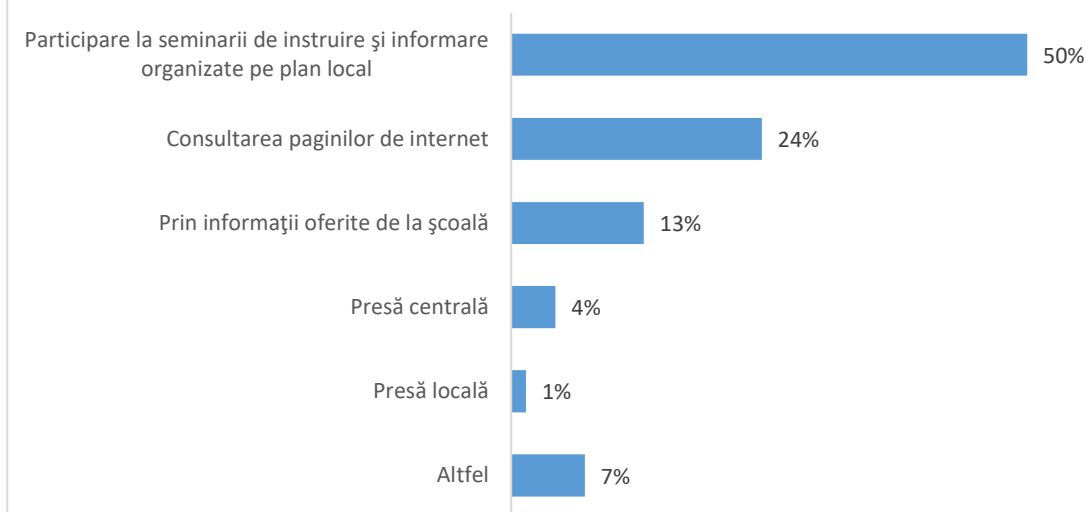
Graficul 161. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

Q4. Ați dori să fiți mai informat cu privire la program?

Graficul 162. Eșantion total; Neponderat; baza n = 68; total n = 75; 7 missing

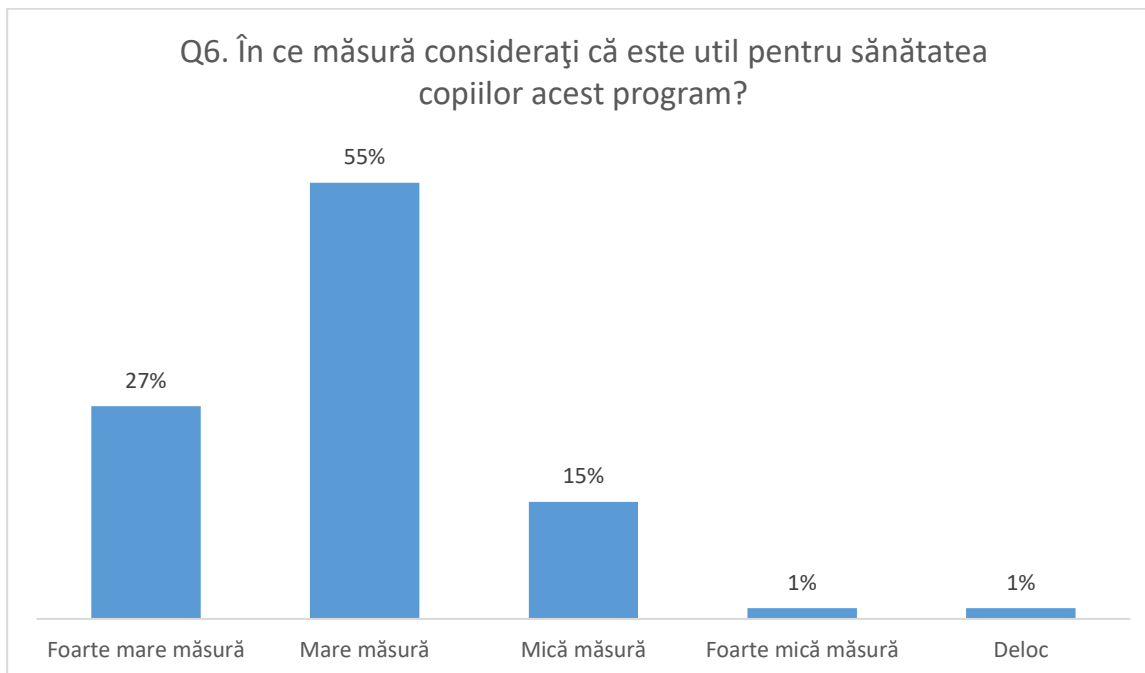
Q5. Prin ce mijloc ați dori dumneavoastră să fiți informat despre acest program?

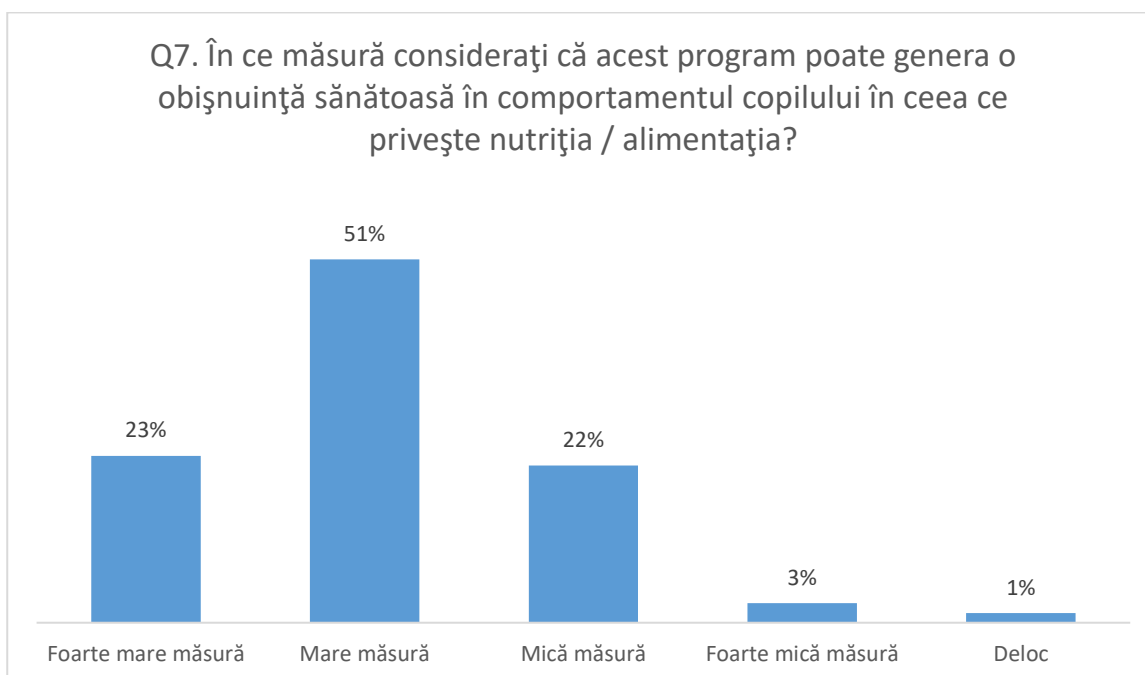
Graficul 163. Eșantion total; Neponderat; baza n = 70; total n = 75; 5 missing

Graficul 164. Altfel, cum? Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

Graficul 165. Eșantion total; Neponderat; baza n = 74; total n = 75; 1 missing

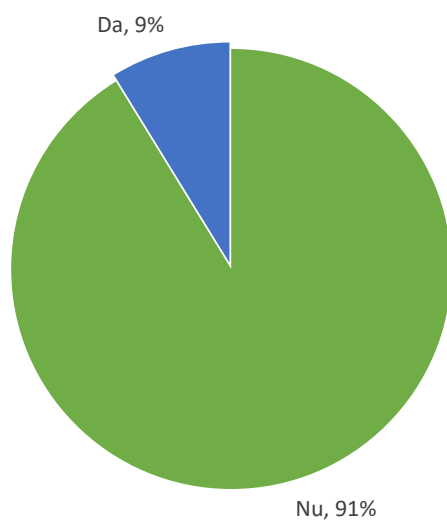
Graficul 166. Eșantion total; Neponderat; baza n = 73; total n = 75; 2 missing

Q8 În opinia dvs., care dintre următoarele măsuri educative considerați că ar avea cel mai mare impact asupra elevilor?

Graficul 167. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

Q9. La nivelul localității dvs. sunt și alte programe de distribuție de produse: fructe, legume, lapte și produse lactate școli?

Graficul 168. Eșantion total; Neponderat; baza n = 57; total n = 75; 18 missing

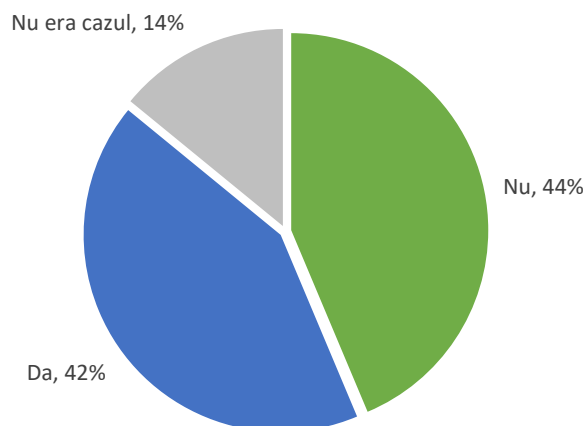
UHT mere
programul
lapte calda
iaurt masa batut
și mar

Graficul 169. Q10. Dacă da la Q9. Care sunt acestea? Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

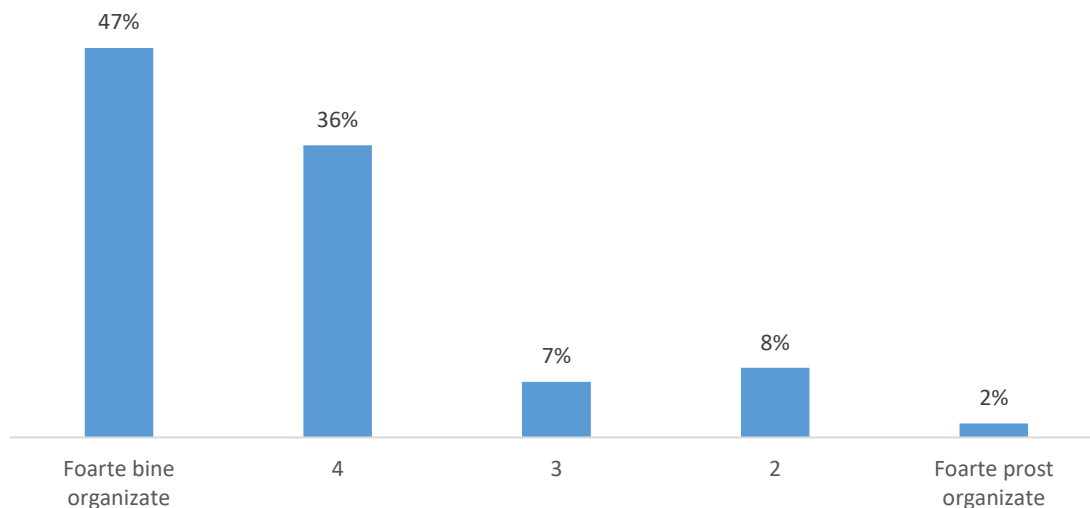
Graficul 170. Q12. Care au fost principalele problemele concrete cu care v-ați confruntat în implementarea programului? Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

Q13. Dvs. ați organizat procedură de achiziție publică în vederea implementării măsurilor educative distribuției de produse în perioada anilor școlari 2017– 2022?

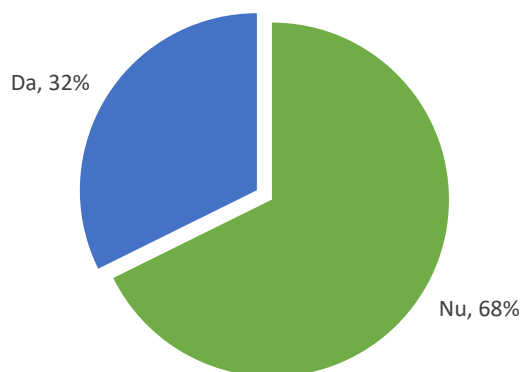
Graficul 171. Eșantion total; Neponderat; baza n = 71; total n = 75; 4 missing

Q14. Pe o scala de la 1 la 5, cum apreciați modul de organizare a procedurilor de achiziție publică și încheierea contractelor cu furnizorii / distribuitorii de produse?

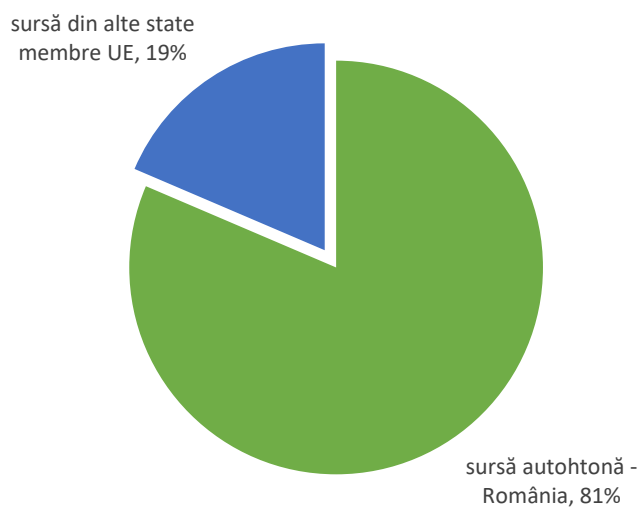
Graficul 172. Eșantion total; Neponderat; baza n = 59; total n = 75; 16 missing

Q15. În urma unor activități desfășurate de consiliul județean / local privind monitorizarea și controlul distribuției produselor în unități de învățământ, ați constatat anumite deficiențe în implementarea programului?

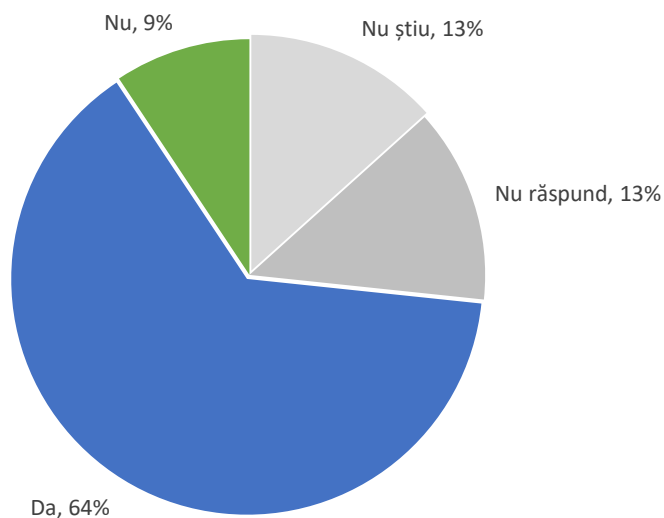
Graficul 173. Eșantion total; Neponderat; baza n = 65; total n = 75; 10 missing

Q16. Care este originea produselor care au fost distribuite prin program?

Graficul 174. Eșantion total; Neponderat; baza n = 70; total n = 75; 5 missing

Q17. Ați optat pentru măsuri educative din program?

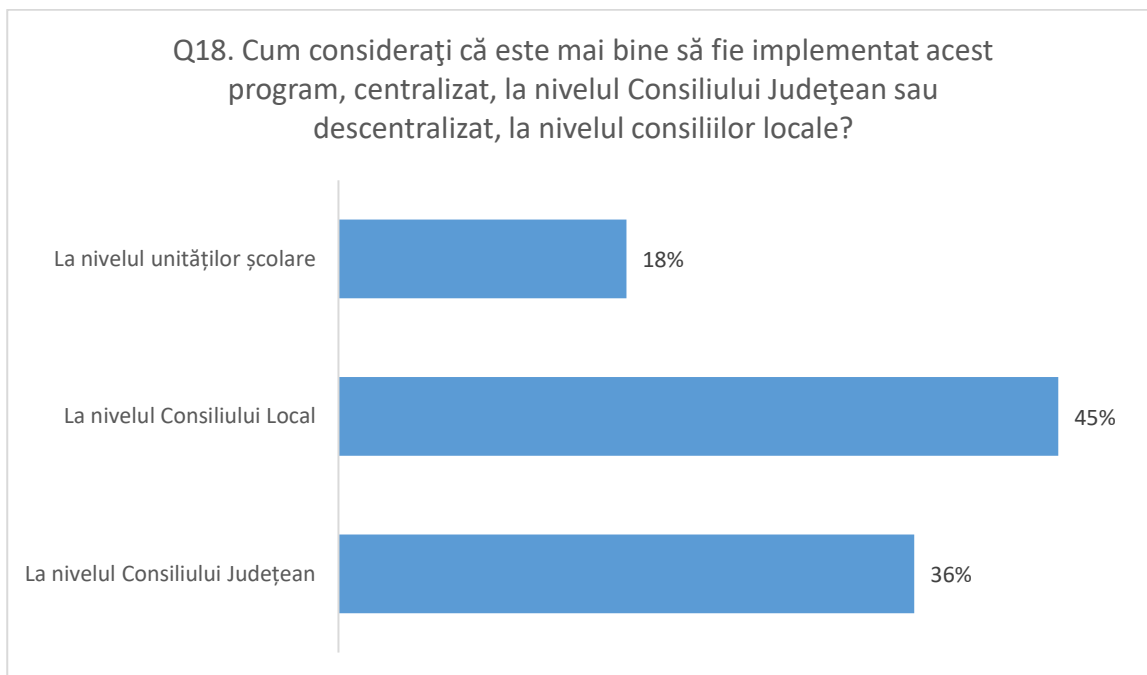
Graficul 175. Eșantion total; Neponderat; baza n = 20; total n = 75; 55 missing

Graficul 176. a) Dacă da, pentru ce fel de măsuri educative ați optat? Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

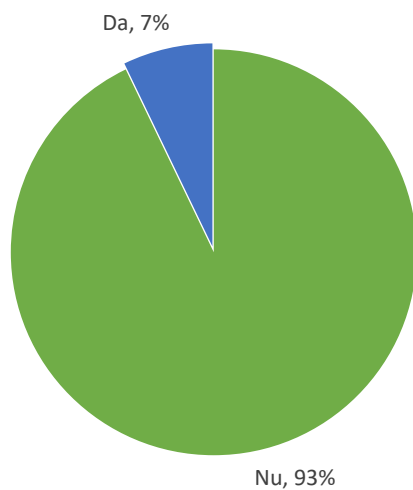

Graficul 177. b) Dacă nu, vă rugăm să precizați motivele pentru această situație? Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

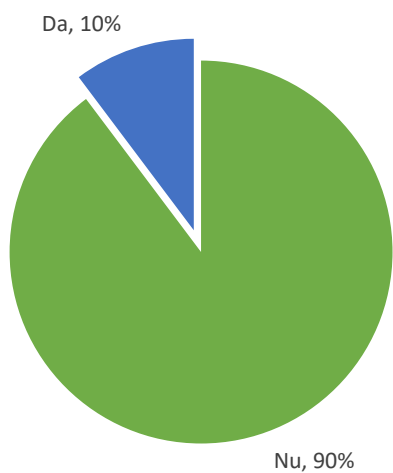
Graficul 178. Eșantion total; Neponderat; baza n = 66; total n = 75; 9 missing

Q19. În absența fondurilor asigurate de la guvern, dumneavoastră ați fi de acord să susțineți din fonduri proprii / locale implementarea acestui program?

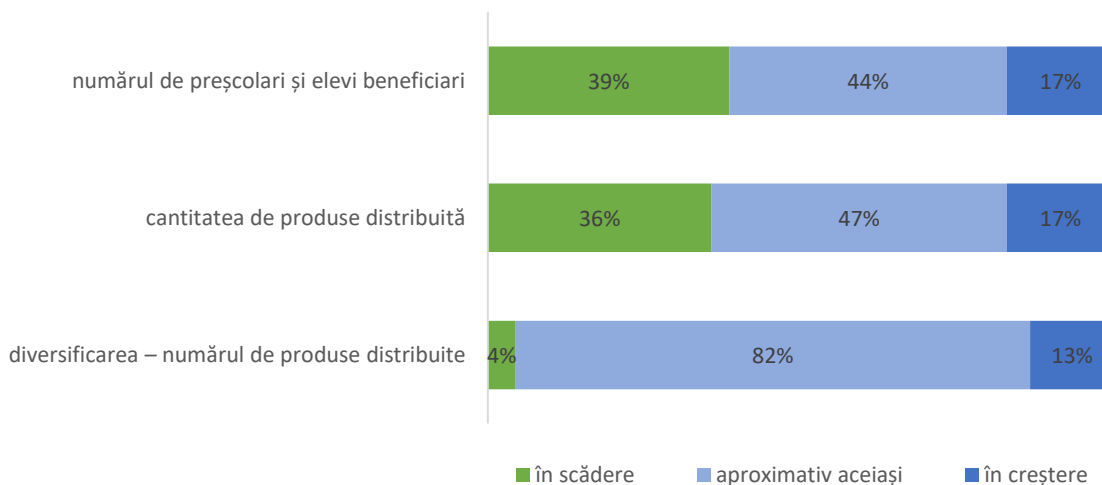
Graficul 179. Eșantion total; Neponderat; baza n = 28; total n = 75; 47 missing

Q20. În situația în care fondurile proprii sunt insuficiente, credeți că ați putea asigura implementarea acestui program prin atragerea de contribuții financiare din partea partenerilor privați?

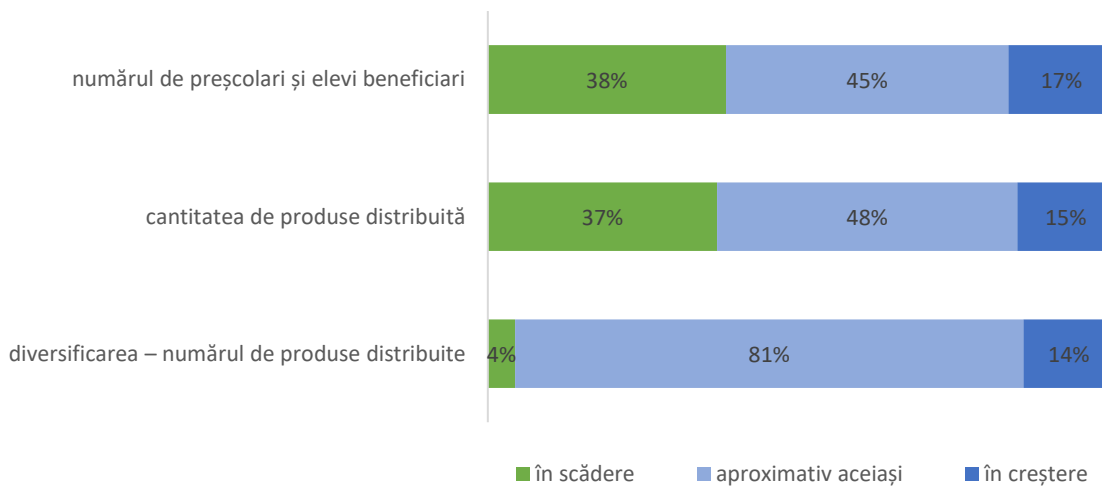
Graficul 180. Eșantion total; Neponderat; baza n = 39; total n = 75; 36 missing

Q23. Pentru categoria de produse *fructe și legume* vă rog să precizați care a fost evoluția în perioada de referință (2017 – 2022) pentru următorii indicatori...

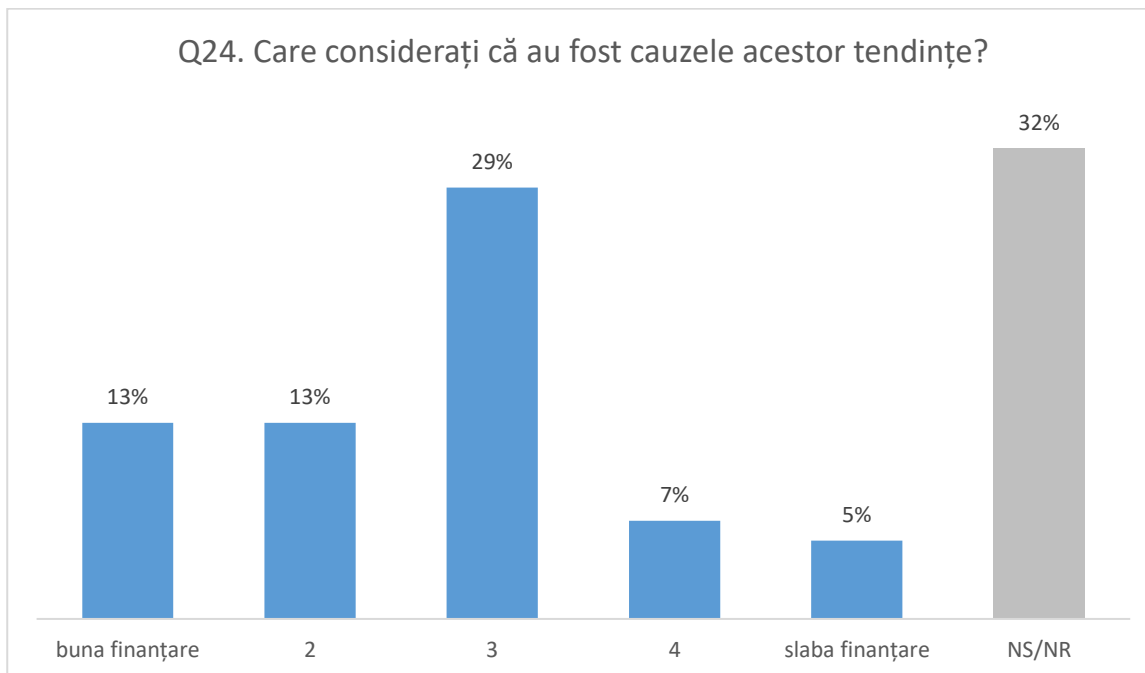

Graficul 183. Eșantion total; Neponderat; baza n = de la 67 la 71; total n = 75; 8 missing

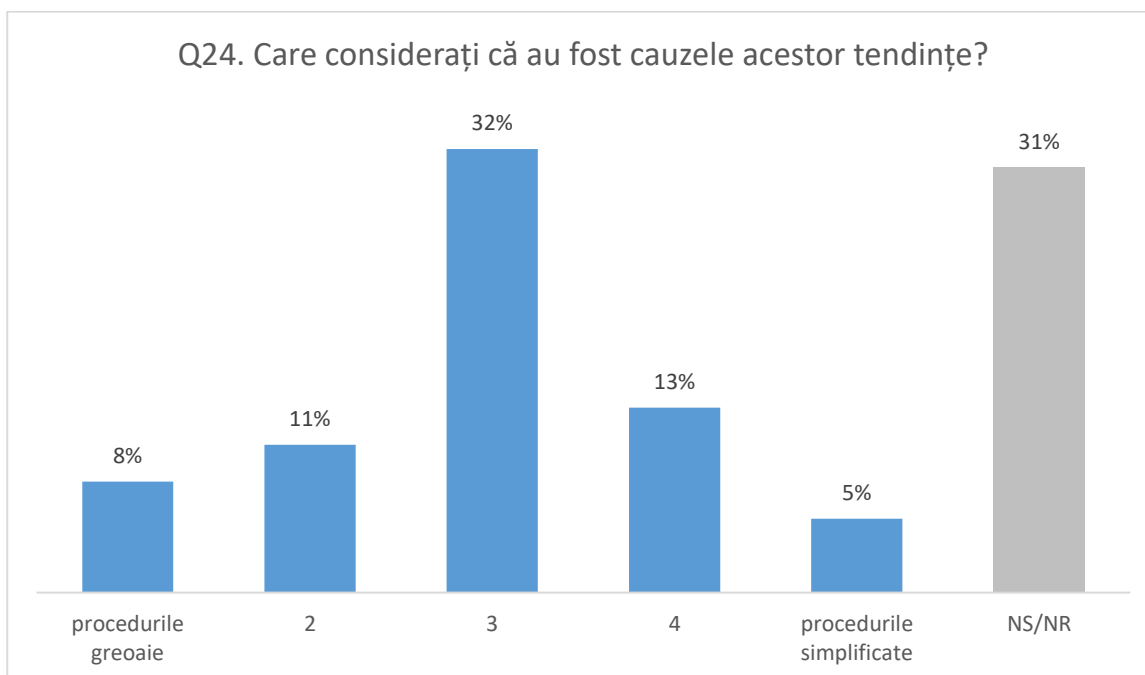
Q23. Pentru categoria de produse *lapte și produse lactate* vă rog să precizați care a fost evoluția în perioada de referință (2017 – 2022) pentru următorii indicatori...

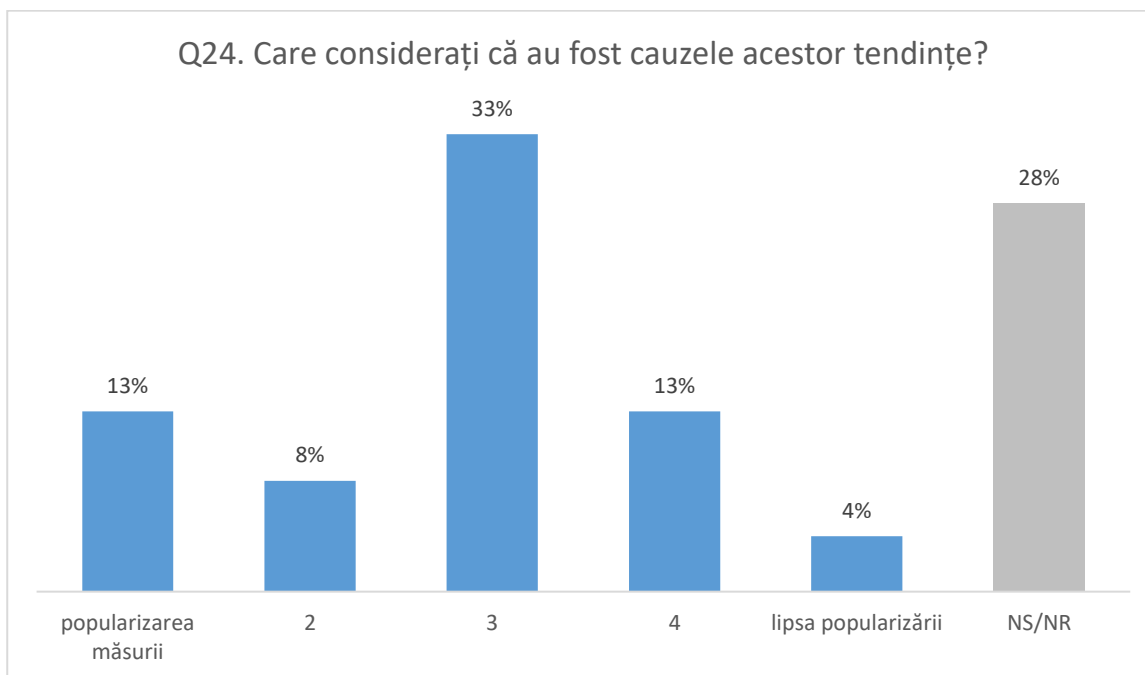
Graficul 184. Eșantion total; Neponderat; baza n = de la 67 la 71; total n = 75; 8 missing

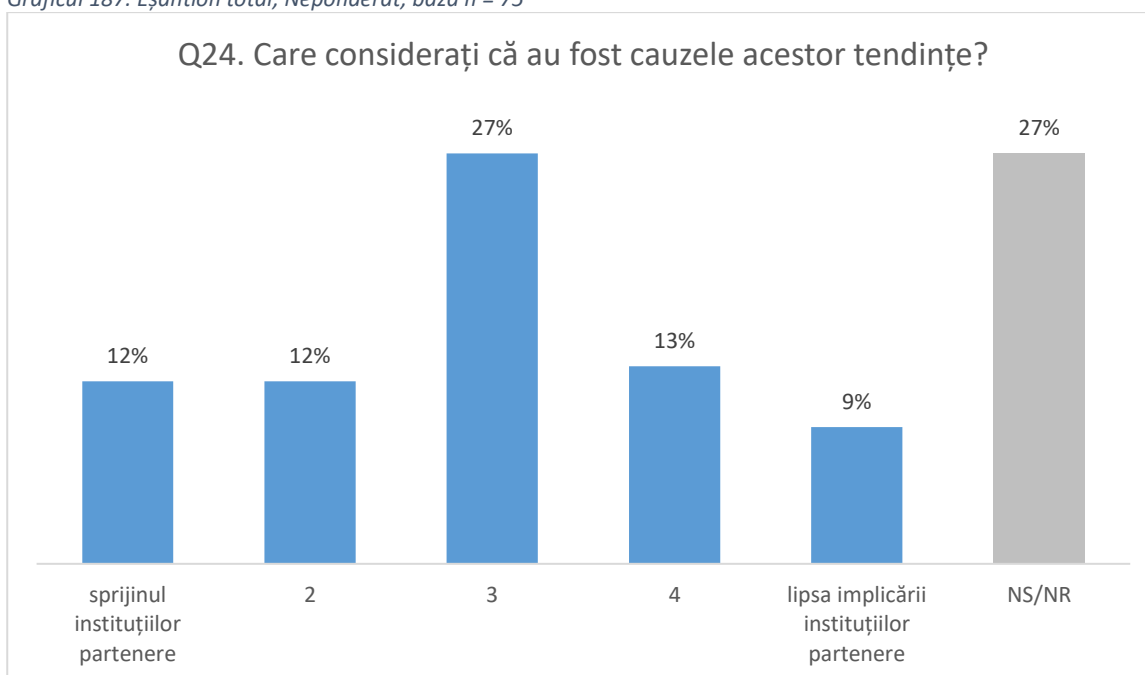
Graficul 185. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

Graficul 186. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

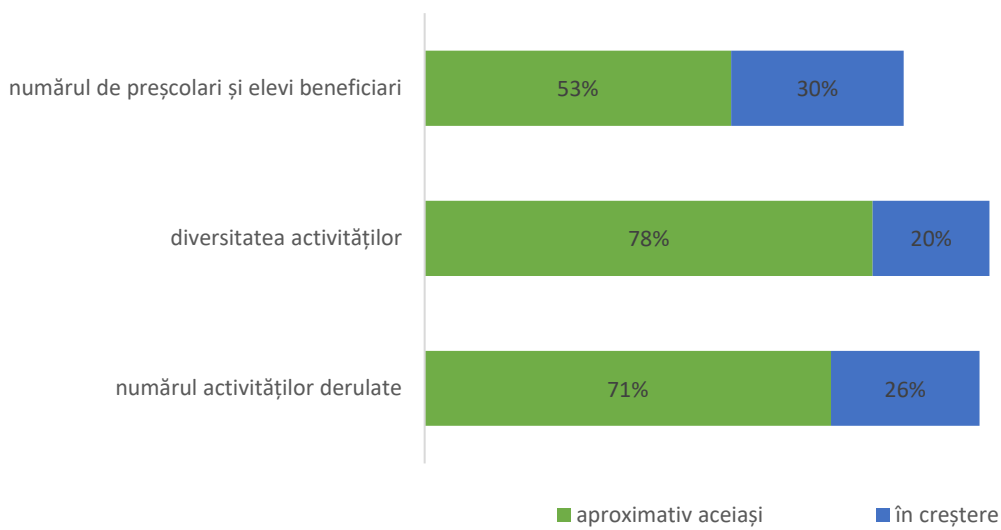

Graficul 187. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

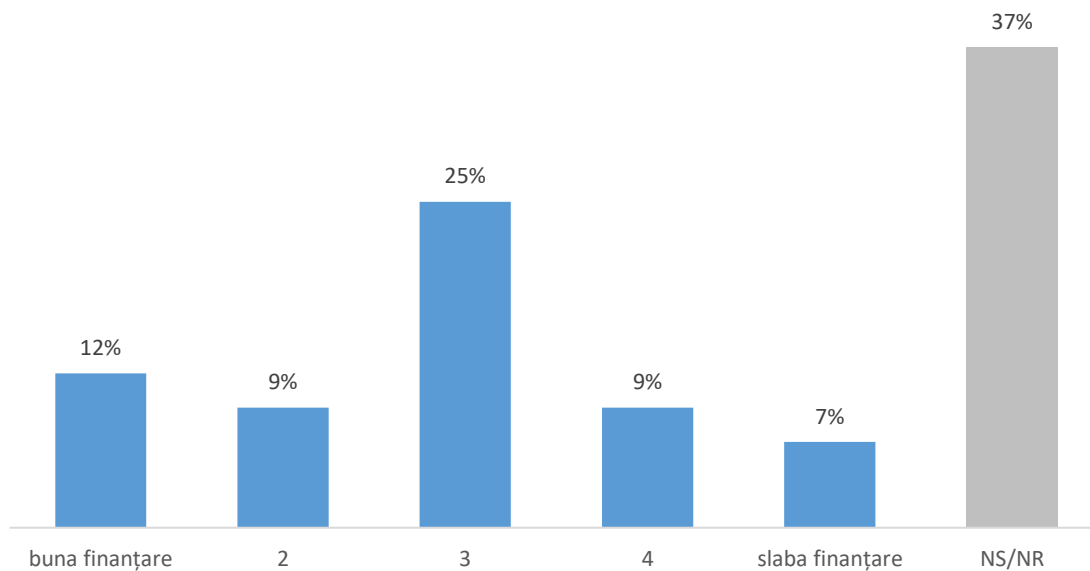
Graficul 188. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

Q25. Pentru măsurile educative implementate vă rog să precizați care a fost evoluția în perioada de referință?

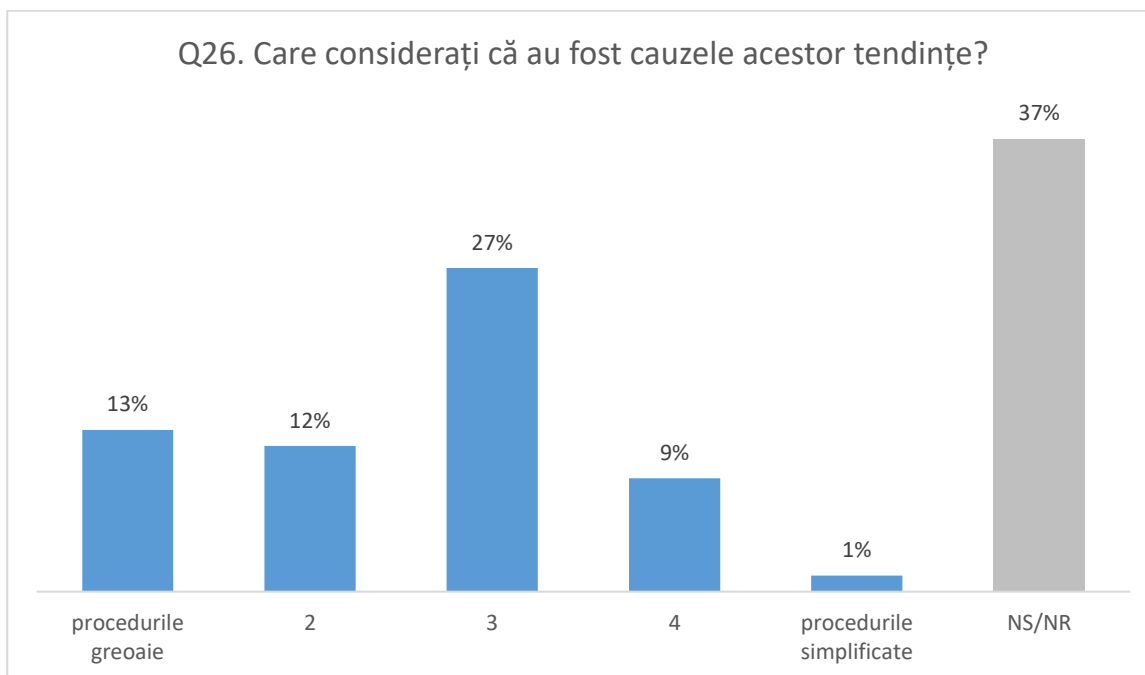

Graficul 189. Eșantion total; Neponderat; baza n = de la 58 la 60; total n = 75; 17 missing

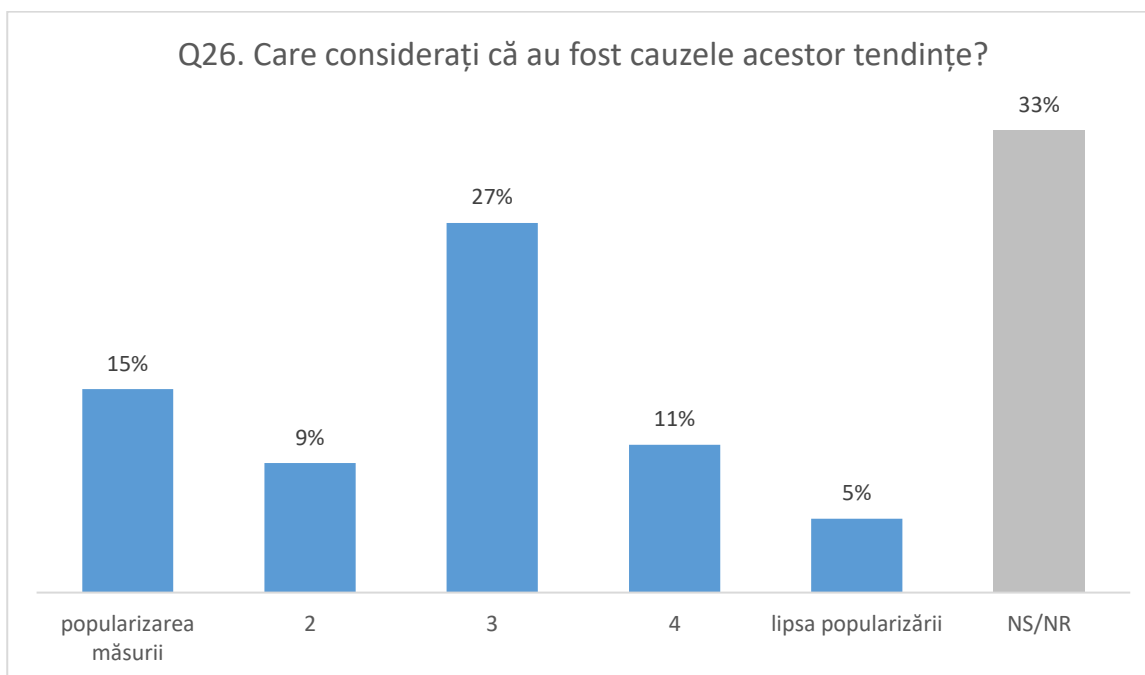
Q26. Care considerați că au fost cauzele acestor tendințe?

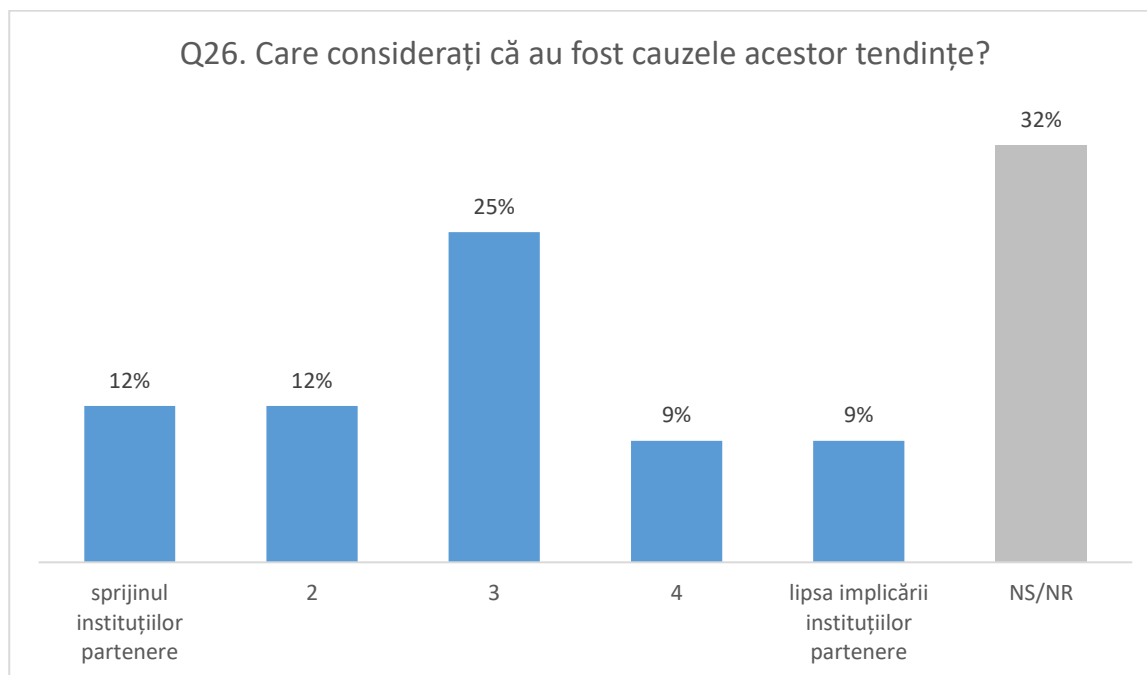
Graficul 190. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

Graficul 191. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

Graficul 192. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

Graficul 193. Eșantion total; Neponderat; baza n = 75

Q5. Crezi ca este important sa mananci un produs din cele enumerate pe zi? (un singur răspuns)

1. Da (DE CE? _____)
 2. Nu (DE CE? _____)
 8. NS 9. NR

Q6a. Cât de mult îți plac produsele primite ?

Produsul	Imi place	Asa și asa	Nu imi place	Nu am primit niciodata	NS	NR
1. Fructe	1	2	3	4	8	9
2. Laptele și produsele lactate	1	2	3	4	8	9
3. Pachetul de biscuiti	1	2	3	4	8	9
4. Cornul sau batonul	1	2	3	4	8	9
5. Alt produs primit. Care?	1	2	3	4	8	9

☺ **Q6b. Ce alte fructe/ legume/ lapte și produse lactate/ preferi? (răspuns multiplu, pot fi mentionate mai multe fructe)**

1. As prefera _____
 2. As prefera _____
 3. As prefera _____ 8. NS 9. NR

☺ **Q6c. Incercuiește ce iti place sa mananci. (răspuns multiplu)**

1. supă / ciorbă 2. salată 3. sandviș 4. hamburger 5. ciocolată
 6. înghețată 7. cereale cu lapte 8. iaurt 9. pizza 10. mere / fructe

☺ **Q7. Colegii tai mananca produsele primite?**

1. Da
 2. Nu (DE CE? _____)
 3. Uneori (DE CE? _____)
 8. NS 9. NR

Q8. Cat de des...?

	De câteva ori pe zi	De câteva ori pe săptămâna	De câteva ori pe luna	Niciodata	NS	NR
1. Mananci fructe / legume	4	3	2	1	8	9
2. Mananci șapte și produse lactate	4	3	2	1	8	9
3. Discuti cu parintii tai despre importanta unei alimentatii sanatoase	4	3	2	1	8	9
4. Cumpara parintii tai fructe/ legume/ lapte și produse lactate/	4	3	2	1	8	9
5. Consumi fructe/ legume/ lapte și produse lactate/ din gospodaria proprie	4	3	2	1	8	9

Q9. Acasa, inainte de pregatirea mesei, esti de obicei intrebata ce vrei sa mananci?

1. Da 2. Nu 8. NS 9. NR

Q10. Primești intotdeauna ceea ce spui ca vrei sa mananci? (un singur răspuns)

1. Intotdeauna 2. Aproape intotdeauna 3. Uneori da, uneori nu
 4. Aproape niciodata 5. Niciodata 8. NS 9. NR

Q11. Cine alege de regula ce mananci, tu sau parintii tai?

1. Eu 2. Parintii 3. Alta situatie: _____
8. NS 9. NR

☺ **Q12. Incercuieste ce legume iti plac. (răspuns multiplu)**

1. Salata 2. Brocoli 3. Conopida 4. Morcovi 5. Ciuperci
6. Cartofi 7. Rosii 8. Fasole 9. Vinete 10. Porumb

☺ **Q13. Incercuieste ce fructe iti plac. (răspuns multiplu)**

1. Struguri 2. Portocale 3. Mere 4. Pepene 5. Pere
6. Piersici 7. Caise 8. Prune 9. Cirese 10. Capsuni

Q13A. Cum iti place sa primești fructele / legumele preferate?

1. Asa cum sunt
2. Ambalate individual
3. Deja tăiate
4. Preparate sub diverse forme: salate, amestecuri, sucuri proaspete, altele 8. NS 9. NR

☺ **Q13L. Incercuieste ce produse lactate iti plac. (răspuns multiplu)**

1. Lapte 2. Branza de vaci 3. Smantana 4. Unt 5. Cascaval
6. Iaurt 7. Cacao 8. Chefir 9. Sana 10. Iaurt cu

fructe

Q13LA. Cum iti place sa primești laptele și produsele lactate?

1. Ambalat individual,
2. Preparat sub diverse forme: shake, cu cacao, cu fructe, altele 8. NS 9. NR

Q14. În general, acasa mananci ce ti se pune în farfurie sau ceri altceva în loc?

1. Da, în general, mananc ce mi se da
2. Nu, de obicei cer altceva în loc 8. NS 9. NR

Q15. Cât de des...?

		De câteva ori pe zi	De câteva ori pe săptămână	De câteva ori pe luna	Niciodata	NS	NR
1.	Bei băuturi racoritoare (nu apa), sucuri sau alte produse similare	4	3	2	1	8	9
2.	Mananci chips-uri, snaks-uri?	4	3	2	1	8	9
3.	Mananci produse de patiserie? (ex: pateuri)	4	3	2	1	8	9
4.	Mananci pizza, hamburgeri, shaorma etc.?	4	3	2	1	8	9
5.	Mananci produse semipreparate? (ex: salam, carnati, etc.)	4	3	2	1	8	9
6.	Mananci cartofi prajiti?	4	3	2	1	8	9
7.	Mananci salate?	4	3	2	1	8	9

☺ **Q16. Care este mancarea ta preferata? R:**

8. NS 9. NR

☺ **Q17. Care sunt fructele și legumele tale preferate? (mentioneaza maxim 3 produse din categoria celor enumerate, în ordinea preferintelor).**

1. _____ 2. _____ 3. _____
8. NS 9. NR

☺ **Q17LAC. Care sunt produsele lactate preferate de tine? (mentioneaza maxim 3 produse din categoria celor enumerate, în ordinea preferintelor).**

1. _____ 2. _____ 3. _____
8. NS 9. NR

Q18. De câte ori mananci într-o zi?

1. o data 2. de doua ori 3. de trei ori 4. de patru ori 5. de mai mult de 4 ori 8. NS 9. NR

Q19. Consideri ca este bine sa mananci fructe legume proaspete?

1. Foarte bine 2. Bine 3. Nici bine, nici rau 4. Rau 5. Foarte rau 8. NS 9. NR

Q19LAC. Consideri ca este bine sa mananci lapte și produse lactate?

1. Foarte bine 2. Bine 3. Nici bine, nici rau 4. Rau 5. Foarte rau 8. NS 9. NR

Q20. Dintre produsele enumerate mai jos, ce mananci de obicei acasa într-o zi? (incercuieste o cifra pe linie)

	Varianta de răspuns	DA	NU	NS	NR
1.	Carne	1	2	8	9
2.	Mezeluri	1	2	8	9
3.	Oua	1	2	8	9
4.	Branzeturi	1	2	8	9
5.	Produse lactate	1	2	8	9
6.	Legume / Fructe	1	2	8	9
7.	Produse de panificatie	1	2	8	9
8.	Cereale	1	2	8	9
9.	Dulciuri	1	2	8	9
10.	Altceva. Ce _____?	1	2	8	9

Q21. Ai vrea ca marul laptele UHT, iaurtul/laptele bătut/sana primit la scoala sa fie inlocuit cu alt produs?

1. Da, sa fie inlocuit cu _____ 2. Nu 8. NS 9. NR

Q22. Ce inseamna pentru tine un stil de viata sanatos ? (Raspuns deschis)

R: _____
8. NS 9. NR

Q30. De obicei primești pachet cu mâncare de acasă pentru școală?

1. Da 2. Nu 8. NS 9. NR

Q31. Dacă DA Ce conține de obicei pachetul cu mâncare de acasă pentru școală? (Raspuns deschis)

R: _____
8. NS 9. NR

Q32. La voi în scoala există automate de unde se pot achiziționa și alte produse alimentare?

1. Da 2. Nu 8. NS 9. NR

Q33. Langa scoala voastra există magazine de unde se pot achiziționa și alte produse alimentare?

1. Da 2. Nu 8. NS 9. NR

Q34. In recreatii/ pauze tu iti mai cumperi ceva de mancare de la automate sau magazine?

1. Da 2. Nu 8. NS 9. NR

Q35. Dacă DA De obicei ce iti mai cumperi de mancare de la automate sau magazine? (Raspuns deschis)

R: _____

8. NS 9. NR

Q36. La voi în școala primiți o masă caldă ?

1. Da 2. Nu

8. NS 9. NR

Q37. De câte ori pe săptămână faci sport ?

1. O dată pe săptămână 4. De patru ori pe săptămână
 2. De două ori pe săptămână 5. De cinci ori pe săptămână
 3. De trei ori pe săptămână 8. NS 9. NR

Q23. Ai participat la următoarele activități organizate de școală?

	Da	Nu	NS	NR
1. Vizite la ferme pomicole sau legumicole, la stațiuni de cercetare pomicolă sau legumicolă, la depozite de fructe și legume, etc.	1	2	8	9
2. Vizite la ferme de creșterea animalelor, la fabrici de procesare a laptelui, la depozite alimentare pentru produse lactate, etc.	1	2	8	9
3. Diverse evenimente: ziua recoltei, expoziții, târguri	1	2	8	9
4. Concursuri cu premii pe tema alimentației sănatoase	1	2	8	9
5. Activități de grădinarit	1	2	8	9
6. Ore de educație alimentară / de alimentație sănătoasă	1	2	8	9
7. Zile sau săptămâni tematice dedicate consumului de fructe și legume și de lapte și produse lactate sau activități educative practice	1	2	8	9
8. Organizarea de alte activități efectuate la decizia școlii, respectiv în cadrul disciplinei opționale Educație pentru sănătate	1	2	8	9
9. Utilizarea de materiale didactice/educative care să prezinte preșcolărilor și elevilor informații despre obiceiuri alimentare sănătoase, agricultură și combaterea risipei alimentare	1	2	8	9

☺ **Q24. Ai vrea ca acest program, prin care primești un mar de două ori pe săptămână , să continue și în anul școlar viitor?**

1. Da 2. Nu

8. NS 9. NR

☺ **QL24. Ai vrea ca acest program, prin care primești de două ori pe săptămână lapte și o dată pe săptămână iaurt, să continue și în anul școlar viitor?**

1. Da 2. Nu

8. NS 9. NR

Q25. Consideri că în urma acestui program prin care ai primit zilnic un produs, s-a creat un obicei de a mânca un fruct / legumă, lapte, un produs lactat în fiecare zi, inclusiv în afara programului de școală - în week-end, de sărbători, în vacanță etc.?

1. Da 2. Nu

8. NS 9. NR

☺ **Q26. În ce clasă / grupă ești?** _____
 ☺ **Q27. Vârsta (în ani impliniți):** | ____ | ani

☺ **Q27. Vârsta (în ani impliniți):** _____**ÎȚI MULȚUMIM PENTRU PARTICIPARE!**☺ **Data:** ____ / ____ / 2023☺ **Școala / grădinița:** _____☺ **Localitatea:** _____☺ **Județul:** _____

Q28_1. De ce? _____

Q29. Ați dori să fiți mai informat cu privire la programul european pentru școli?

1. Da

2. Nu

8. NS 9. NR

Q30. Prin ce mijloc ați dori dumneavoastră să fiți informat despre acest program?

1. Presă locală

4. Prin informații oferite de la școală

2. Presă centrală

5. Participare la seminarii de instruire și informare organizate pe plan local

3. Consultarea paginilor de internet

6. Altfel, cum?

8. NS

9. NR

Q31. Câți copii în clasele 0-VIII aveți?

|_____|

Q31. Câți copii în grădiniță aveți?

|_____|

Q32. Care este ocupația dvs?

1. Angajat în sistemul bugetar

3. Somer

5. Lucrător pe cont propriu

2. Angajat în sistemul privat

4. Inactiv

6. Pensionar

8. NS 9. NR

Q33. Care este aproximativ venitul lunar al familiei dumneavoastră?

1. mai mic de 1.000 lei (10 mil. lei vechi)

2. între 1.000 și 3.000 lei

3. între 3.000 și 5.000 lei

4. între 5.000 și 7.000 lei

5. mai mare de 7.000 lei

8. NS 9. NR

Q34. Sexul

1. Masculin

2. Feminin

8. NS 9. NR

Q35. Varsta:

1. până în 30 de ani

3. între 36 și 40 de ani

2. între 31 și 35 de ani

4. peste 40 de ani

8. NS 9. NR

Q36. Ultima școală absolvită

1. fără școală

7. școală post-liceală

2. primar (1-4 clase)

8. universitar de scurtă durată

3. gimnazial (5-8 clase)

9. universitar de lungă durată

4. treaptă I de liceu (9-10 clase)

10. studii postuniversitare

5. școală profesională

11. doctorat

6. liceu (9-12 clase)

8. NS

9. NR

Data: ____ / ____ / 2023

VA MULTUMIM PENTRU PARTICIPARE!

Școala copilului: _____

Localitatea: _____

Județul: _____

CHESTIONAR INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT BENEFICIARE cod chestionar | _____ |

Stimată Doamnă / Stimate Domnule Profesor, numele meu este și sunt operator de interviu al CC SAS. Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, prin Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA), dorește să afle părerea dvs. despre **Programul pentru școli al României aferent perioadei 2017-2022** (consum de fructe / legume / produse lactate /) și de aceea realizează în această luna un sondaj de opinie la nivel național. Vă rugăm să completați un scurt chestionar cu privire la unitatea dvs. de învățământ.

Vă asigurăm că răspunsurile dvs. vor fi confidențiale, scopul nostru fiind doar acela de a analiza statistic rezultatele. Vă mulțumim! (Toate întrebările chestionarului de față vizează doar experiența dvs. ca și cadrul didactic în această școală. Dacă activați ca profesor și în alte școli / licee decât cea unde ati primit chestionarul, vă rugăm să faceți abstracție de ele).

JUDEȚUL: _____ LOCALITATE: _____

DENUMIREA UNITĂȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT: _____

Data: ____ / ____ / 2023 **VĂ RUGĂM COMPLETAȚI CHESTIONARUL ÎNCERCUIND CIFRELE CORESPUNZĂTOARE!**

AG1. În școala la care ne referim., în ce măsură Dvs. vă confrunțați cu următoarele probleme?	În foarte mare măsură	În mare măsură	În mică măsură	În foarte mică măsură, deloc	Nu știu / Nu răspund (NS/NR)
Lipsa / insuficienta echipamentelor didactice moderne	4	3	2	1	9
Lipsa spațiilor de depozitare pentru produsele distribuite prin Programul pentru școli al României aferent perioadei 2017-2022 (fructe, lapte și produse lactate, produse de panificație)	4	3	2	1	9
Numărul mare de copii în clasă	4	3	2	1	9
Probleme legate de distribuirea produselor din cadrul programului către elevi	4	3	2	1	9
Resurse materiale și financiare insuficiente la dispoziția școlii/profesorilor	4	3	2	1	9
Slabă implicare a părinților	4	3	2	1	9
Spațiu insuficient pentru desfășurarea în bune condiții a orelor, activităților extra curriculare (săli de clasă, laboratoare, sala de sport)	4	3	2	1	9
Srijinul insuficient acordat școlii / liceului de către autoritățile locale	4	3	2	1	9

CUNOAȘTERE ȘI INFORMARE

CI 1. Pe o scală de la 1 la 10, unde 1 înseamnă „nu știu nimic” iar 10 înseamnă „știu foarte multe”, cât de multe știți despre fondurile europene?

Nu știu nimic
1 2 3 4 5 6 7 8 Știu foarte multe 9 10 NS / NR
99

CI 2. Pe o scală de la 1 la 5, dvs. cât de informat(ă) sunteți despre Programul pentru școli? (Vă rog să folosiți o scală de notare de la unu la cinci, unde 5 înseamnă „foarte informat”, iar 1 înseamnă „deloc informat”. Se va folosi o singură cifră (număr întreg) între 1 și 5).

Foarte informat Deloc informat NȘ NR
5 4 3 2 1 8 9

CI 3. S-a promovat în școala dvs. Programul pentru școli al României aferent perioadei 2017-2022 (consum de fructe / legume / lapte și produse lactate)?

1. Da 2. Nu 8. NȘ 9. NR

CI 4. De care dintre următoarele componente ale programului ați auzit?

1. Distribuția gratuită a fructelor și legumelor, preșcolarilor și elevilor din grădinițele cu program normal de 4 ore de stat autorizate/acreditate și particulare acreditate și pentru elevii din învățământul primar și gimnazial de stat și particular
2. Distribuția gratuită a laptelui și produselor lactate preșcolarilor și elevilor din grădinițele cu program normal de 4 ore de stat autorizate/acreditate și particulare acreditate și pentru elevii din învățământul primar și gimnazial de stat și particular
3. Măsuri educative aferente distribuției de fructe și legume,
4. Măsuri educative aferente distribuției de lapte și produse lactate 8. NȘ
9. NR

CI 5. Ați dori să fiți mai informat cu privire la Programul pentru școli al României aferent perioadei 2017-2022 (consum de fructe / legume / produse lactate)?

1. Da 2. Nu 8. NȘ 9. NR

CI 6. Dacă DA Prin ce mijloc ați dori dumneavoastră să fiți informat despre acest program?

1. Presă locală	4. Prin informații oferite de la școală		
2. Presă centrală	5. Participare la seminarii de instruire și informare organizate pe plan local		
3. Consultarea paginilor de internet	6. Altfel, cum?	8. NȘ	9. NR

CI 7. În școala dvs. există o persoană responsabilă de distribuția produselor (fructe și legume, lapte și produse lactate)?

1. Da 2. Nu 8. NȘ 9. NR

EVALUARE UTILITATE, RELEVANȚĂ, EFICIENȚĂ PROGRAM**Q1. În ce măsură considerați că este util pentru sănătatea copiilor acest program de distribuție de fructe și legume /lapte și produse lactate în unități de învățământ?**

1. Foarte mare măsură 2. Mare măsură 3. Mică măsură 4. Foarte mică măsură 5. Deloc 8. NȘ 9. NR

Q2. În ce măsură considerați că acest program poate genera o obișnuință sănătoasă în comportamentul copilului în ceea ce privește nutriția / alimentația?

1. Foarte mare măsură 2. Mare măsură 3. Mică măsură 4. Foarte mică măsură 5. Deloc 8. NȘ 9. NR

Q3. Pe lângă distribuția gratuită de fructe și legume, lapte și produse lactate, implementarea programului prevede și o serie de măsuri educative în vederea conștientizării, în rândul elevilor, a importanței consumului de fructe și legume și de produse lactate. În opinia dumneavoastră, care dintre următoarele măsuri educative considerați că ar avea cel mai mare impact asupra elevilor? (maxim 3 opțiuni)

1. Organizarea de vizite la ferme pomicole sau legumicole, la stațiuni de cercetare pomicolă sau legumicolă, la depozite de fructe și legume, etc.,
 2. Organizarea de vizite la ferme de creșterea animalelor, la unități de procesare a laptelui, la depozite alimentare pentru produse lactate, etc.,
 3. Participarea elevilor la diverse evenimente: ziua recoltei, expoziții, târguri etc.;
 4. Organizarea de concursuri tematice cu premii;
 5. Participarea la activități de grădinărit;
 6. Organizarea de zile sau săptămâni tematice dedicate consumului de fructe și legume sau de activități educative practice;
 7. Organizarea de zile sau săptămâni tematice dedicate consumului de lapte și produse lactate sau de activități educative practice legate de produse lactate,
 8. Organizarea de alte activități efectuate la decizia școlii, respectiv în cadrul disciplinei opționale Educație pentru sănătate;
 9. Utilizarea de materiale didactice/educative care să prezinte preșcolarilor și elevilor informații despre obiceiuri alimentare sănătoase, agricultură și combaterea risipei alimentare.
8. NȘ 9. NR

IMPLEMENTARE PROGRAM

FR1. Pe ce ani școlari a fost implementat în unitatea dvs. de învățământ programul? (răspuns multiplu)

2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	NS / NR
1	2	3	4	5	9

FR2. De câte ori pe săptămână primesc copiii fructe / legume în cadrul programului implementat în școala dvs. . Va rugăm să va raportați la cea mai recentă perioadă în care s-a derulat acest program.

1. O dată pe săptămână	4. De patru ori pe săptămână
2. De două ori pe săptămână	5. De cinci ori pe săptămână
3. De trei ori pe săptămână	8. NȘ 9. NR

FR2A Porția de fructe și / sau legume primită de copiii din școala dvs. a fost însoțită de regula de o porție de biscuiți și / sau covrigi uscați? Va rugăm să va raportați la cea mai recentă perioadă în care s-a derulat acest program.?

1. Da	2. Nu	8. NȘ	9. NR

FR3. De câte ori pe săptămână primesc copii lapte și produse lactate în cadrul programului implementat în școala dvs. Va rugăm să va raportați la cea mai recentă perioadă în care s-a derulat acest program.

1. O dată pe săptămână	4. De patru ori pe săptămână
2. De două ori pe săptămână	5. De cinci ori pe săptămână
3. De trei ori pe săptămână	8. NȘ 9. NR

FR3A Porția de lapte și produs lactat primită de copiii din școala dvs. a fost însoțită de regula de o porție de corn și / sau baton? Va rugăm să va raportați la cea mai recentă perioadă în care s-a derulat acest program.

1. Da	2. Nu	8. NȘ	9. NR

FR4. Au fost situații în care copiii nu au primit produse săptămânal? Va rugăm să va raportați la cea mai recentă perioadă în care s-a derulat acest program.

1. Da	2. Nu	8. NȘ	9. NR

Dacă DA FR4DA. Care au fost motivele pentru care copiii nu au primit produse? Enumerați principalele 3 motive Va rugăm să va raportați la cea mai recentă perioadă în care s-a derulat acest program.

Motivul 1. _____	9 NS / NR
Motivul 2. _____	9 NS / NR
Motivul 3. _____	9 NS / NR

FR5. Care credeți că sunt principalele trei beneficii ale programului.? Menționați-le în ordinea importanței.

Beneficiul 1. _____	9 NS / NR
Beneficiul 2. _____	9 NS / NR
Beneficiul 3. _____	9 NS / NR

FR6. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?	Foarte mare măsură	Mare măsură	Mică măsură	Foarte mică măsură, deloc	NS / NR
a) Implementarea programului reprezintă o măsură eficientă în ceea ce privește crearea sau fixarea de obiceiuri alimentare sănătoase în rândul elevilor	4	3	2	1	9
b) Introducerea programului este o sarcină suplimentară pentru profesori și nu aduce mari beneficii	4	3	2	1	9
c) Pentru copii ar fi mai potrivite alte produse	4	3	2	1	9

FR7FR. Care credeți că este originea fructelor care au fost distribuite prin program?

1. sursă autohtonă – România	
2. sursă din alte state membre UE	
3. sursă din state terțe - țări non-membre UE	8. NȘ 9. NR

FR7LAC. Care credeți că este originea laptelui și produsului lactat care au fost distribuite prin program?

1. sursă autohtonă – România
2. sursă din alte state membre UE

3. sursă din state terțe - țări non-membre UE

8. NȘ 9. NR

FR8FR. Pe o scală de la 1 la 5, dvs. cum apreciați calitatea fructelor care au fost distribuite prin program? (Vă rog să folosiți o scală de notare de la unu la cinci, unde 5 înseamnă „foarte buna”, iar 1 înseamnă „foarte proastă”. Se va folosi o singură cifră între 1 și 5.)

Foarte buna	Foarte proastă	NȘ	NR
5	4 3 2 1	8	9

FR8LAC. Pe o scală de la 1 la 5, dvs. cum apreciați calitatea laptelui și a produselor lactate care au fost distribuite prin program? (Vă rog să folosiți o scală de notare de la unu la cinci, unde 5 înseamnă „foarte buna”, iar 1 înseamnă „foarte proastă”. Se va folosi o singură cifră între 1 și 5.)

Foarte buna	Foarte proastă	NȘ	NR
5	4 3 2 1	8	9

FR9. Instituția dvs. a implementat măsuri educative din program? Dacă da, vă rog să le menționați dintre următoarele (răspuns multiplu)

1. Organizarea de vizite la ferme pomicole sau legumicole, la stațiuni de cercetare pomicolă sau legumicolă, la depozite de fructe și legume, etc.,
2. Organizarea de vizite la ferme de creșterea animalelor, la unități de procesare a laptelui, la depozite alimentare pentru produse lactate, etc.,
3. Participarea elevilor la diverse evenimente: ziua recoltei, expoziții, târguri etc.;
4. Organizarea de concursuri tematice cu premii;
5. Participarea la activități de grădinărit;
6. Organizarea de zile sau săptămâni tematice dedicate consumului de fructe și legume sau de activități educative practice;
7. Organizarea de zile sau săptămâni tematice dedicate consumului de lapte și produse lactate sau de activități educative practice legate de produse lactate,
8. Organizarea de alte activități efectuate la decizia școlii, respectiv în cadrul disciplinei opționale Educație pentru sănătate;
9. Utilizarea de materiale didactice/educative care să prezinte preșcolărilor și elevilor informații despre obiceiuri alimentare sănătoase, agricultură și combaterea risipei alimentare.

8. NȘ 9. NR

FR9F. Dacă da (codurile 1-9) Vă rog să estimați numărul activităților educative în ultimul an școlar (2021-2022)?

1. _____ activități educative legate de consumul de fructe și /sau legume
 2. _____ activități educative legate de consumul de lapte și/sau produse lactate
9. NS / NR

FR10. Considerați că mărul ar trebui înlocuit cu alt fruct? Dacă DA, cu ce fruct și de ce?

1. Da	2. Nu	8. NȘ	9. NR
-------	-------	-------	-------

FR10_1. Dacă DA la Q22. Cu ce fruct? R: _____
8. NȘ 9. NR

FR10_2. Dacă DA la Q22. De ce? R: _____
8. NȘ 9. NR

FR10LAC. Considerați că laptele ar trebui înlocuit cu alt produs? Dacă DA, cu ce produs și de ce?

1. Da	2. Nu	8. NȘ	9. NR
-------	-------	-------	-------

FR10LAC_1. Dacă DA la Q22. Cu ce produs? R: _____
8. NȘ 9. NR

FR10LAC_2. Dacă DA la Q22. De ce? R: _____
8. NȘ 9. NR

FR11. Cum considerați că este mai bine să fie implementat acest program, centralizat, la nivelul consiliului județean sau descentralizat, la nivelul consiliilor locale sau la nivelul unităților școlare?

1. La nivelul CJ	2. La nivelul Consiliului Local	3. La nivelul unităților școlare	9. NS / NR

FR12. Care credeți ca sunt principalele trei dificultăți în derularea programului pentru școli al RO.? (Menționați-le în ordinea importanței).

Dificultatea 1. _____ 9 NS / NR

Dificultatea 2. _____ 9 NS / NR

Dificultatea 3. _____ 9 NS / NR

FR13. Va rugăm să ne oferiți câteva sugestii de îmbunătățire a programului.? (Menționați-le în ordinea importanței).

Îmbunătățire 1. _____ 9 NS / NR

Îmbunătățire 2. _____ 9 NS / NR

Îmbunătățire 3. _____ 9 NS / NR

FR14. Credeti ca în urma derularii programului de distribuire a fructelor în școli elevii ...

1. Au consumat mai multe fructe decât înainte de acest Program
2. Nu și-au schimbat obiceiurile alimentare
3. Au consumat mai puține fructe decât înainte de acest Program 9.NS / NR

FR15. Credeti ca în urma derularii programului de distribuire a fructelor în școli elevii ...

1. Au consumat mai des fructe decât înainte de acest Program
2. Nu și-au schimbat obiceiurile alimentare
3. Au consumat mai rar fructe decât înainte de acest Program 9.NS / NR

FR16. Credeti ca în urma derularii programului de distribuire a laptelui și produselor lactate în școli elevii ...

4. Au consumat mai mult lapte și produse lactate decât înainte de acest Program
5. Nu și-au schimbat obiceiurile alimentare
6. Au consumat mai puțin lapte și produse lactate decât înainte de acest Program 9.NS / NR

FR17. Credeti ca în urma derularii programului de distribuire laptelui și produselor lactate în școli elevii ...

4. Au consumat mai des lapte și produse lactate decât înainte de acest Program
5. Nu și-au schimbat obiceiurile alimentare
6. Au consumat mai rar lapte și produse lactate decât înainte de acest Program 9.NS / NR

DATE SOCIO-DEMOGRAFICE

Dvs. sunteți...?

1. cadru didactic 2. alta persoana din administratia institutiei 9. NS / NR

Daca e cadru didactic Dvs. aveți norma de baza ...?

1. În întregime în această școală
 2. În această școală și completare în alte unități școlare
 3. În altă unitate, în aceasta am doar completare 9. NS / NR
- NR

Sexul... 1. masculin 2. feminin

Vârsta:

1. până în 30 de ani	3. între 36 și 40 de ani		
2. între 31 și 35 de ani	4. peste 40 de ani	8. NȘ	9. NR

Ultima școală absolvită

1. fără școală	7. școală post-liceală
2. primar (1-4 clase)	8. universitar de scurtă durată
3. gimnazial (5-8 clase)	9. universitar de lungă durată
4. treapta I de liceu (9-10 clase)	10. studii postuniversitare

5. școală profesională

11. doctorat

6. liceu (9-12 clase)

8. NS

9. NR

În ce domeniu / disciplină sunteți specializat? (domeniul de specializare al ultimei școli absolvite)?

8. NS

9. NR

Cati elevi aveti in unitatea scolara? _____ elevi

In institutia dvs., in ultimul an scolar (2021-2022) câți elevi / preșcolari au beneficiat de program? Daca nu cunoasteti numarul exact, va rugam sa il estimati...

1. _____ elevi au beneficiat de distribuirea de fructe

2. _____ elevi au beneficiat de distribuirea de produse lactate

In instituția dvs. câți elevi / preșcolari au beneficiat de masuri educative la program? Daca nu cunoașteți numarul exact, va rugam sa il estimați...

1. _____ elevi au beneficiat de masuri educative la programul de distribuire de fructe

2. _____ elevi au beneficiat de masuri educative la programul de distribuire de produse lactate

Vă mulțumim!

Q7. În ce măsură considerați că acest program poate genera o obișnuință sănătoasă în comportamentul copilului în ceea ce privește nutriția / alimentația?

1. Foarte mare măsură
2. Mare măsură
3. Mică măsură
4. Foarte mică măsură
5. Deloc

8. NȘ 9. NR

Q8 Pe lângă distribuția gratuită de produse, implementarea programului pentru școli prevede și o serie de măsuri educative în vederea conștientizării, în rândul elevilor, a importanței consumului de fructe / legume. În opinia dumneavoastră, care dintre următoarele măsuri educative considerați că ar avea cel mai mare impact asupra elevilor? (maxim 3 opțiuni)

1. Organizarea de vizite la ferme pomicole sau legumicole, la stațiuni de cercetare pomicolă sau legumicolă, la depozite de fructe și legume, etc.
2. Organizarea de vizite la ferme de creșterea animalelor, la unități de procesare a laptelui, la depozite alimentare pentru produse lactate, etc.
3. Participarea elevilor la diverse evenimente: ziua recoltei, expoziții, târguri etc.
4. Organizarea de concursuri tematice cu premii
5. Participarea la activități de grădinărit
6. Organizarea de zile sau săptămâni tematice dedicate consumului de fructe și legume sau de activități educative practice
7. Organizarea de zile sau săptămâni tematice dedicate consumului de lapte și produse lactate sau de activități educative practice legate de produse lactate
8. Organizarea de alte activități efectuate la decizia școlii, respectiv în cadrul disciplinei opționale Educație pentru sănătate
9. Utilizarea de materiale didactice/educative care să prezinte preșcolărilor și elevilor informații despre obiceiuri alimentare sănătoase, agricultură și combaterea risipei alimentare

8. NȘ 9. NR

Q9. La nivelul localității dvs sunt și alte programe de distribuție de produse: fructe, legume, lapte și produse lactate școli?

1. Da
2. Nu

8. NȘ 9. NR

Q10. Dacă da la Q9. Care sunt acestea?

1. _____
2. _____

8. NȘ 9. NR

IMPLEMENTARE PROGRAM

Q12. Care au fost principalele problemele concrete cu care v-ați confruntat în implementarea programului?

1. _____
2. _____

8. NȘ 9. NR

Q13. Dumneavoastră ați organizat procedură de achiziție publică în vederea implementării măsurilor educative distribuției de produse în perioada anilor școlari 2017– 2022?

1. Da
2. Nu
3. Nu a fost cazul

8. NȘ 9. NR

Q14. Pe o scala de la 1 la 5, cum apreciați modul de organizare a procedurilor de achiziție publică și încheierea contractelor cu furnizorii / distribuitorii de produse?

Foarte bine organizate Foarte prost organizate
5 4 3 2 1

NȘ NR
8 9

Q15. În urma unor activități desfășurate de consiliul județean / local privind monitorizarea și controlul distribuției produselor în unități de învățământ, ați constatat anumite deficiențe în implementarea programului (asigurarea standardelor de calitate și marcare, respectarea normelor de igienă în școli etc.)?

1. Da

2. Nu

8. NS 9. NR

Q16. Care este originea produselor care au fost distribuite prin program?

1. sursă autohtonă - România
2. sursă din alte state membre UE
3. sursă din state terțe - țări non-membre UE

8. NS 9. NR

Q17. Ați optat pentru măsuri educative din program?

a) Dacă da, pentru ce fel de măsuri educative ați optat? Dacă nu ați optat pentru toate măsurile educative prevăzute în program, de ce ați optat doar pentru una (unele) dintre acestea?

8. NS 9. NR

b) Dacă nu, vă rugăm să precizați motivele pentru această situație.

8. NS 9. NR

Q18. Cum considerați că este mai bine să fie implementat acest program, centralizat, la nivelul consiliului județean sau descentralizat, la nivelul consiliilor locale?

1. La nivelul CJ

2. La nivelul Consiliului Local

3. La nivelul unitatilor scolare 9. NS / NR

Q18_1. De ce? _____ 8. NS 9. NR

SUSTENABILITATE ȘI PROPUNERI MĂSURI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE

Q19. În absența fondurilor asigurate de la guvern, dumneavoastră ați fi de acord să susțineți din fonduri proprii / locale implementarea acestui program?

1. Da

2. Nu

8. NS 9. NR

Q20. În situația în care fondurile proprii sunt insuficiente, credeți că ați putea asigura implementarea acestui program prin atragerea de contribuții financiare din partea partenerilor privați?

1. Da

2. Nu

8. NS 9. NR

Q21. Ce alte măsuri educative credeți că ar putea fi implementate în scopul creșterii consumului de fructe / legume în rândul elevilor?

1. _____

2. _____

Q22. În final, vă rugăm să faceți propuneri sau recomandări concrete pentru îmbunătățirea implementării programului?

1. _____

Q23. Pentru cele două categorii de produse (fructe și legume / lapte și produse lactate) vă rog să precizați care a fost evoluția în perioada de referință (2017 – 2022) pentru următorii indicatori:

A. Fructe și legume	în creștere	aproximativ aceeași	în scădere	NS/NR
1. numărul de preșcolari și elevi beneficiari	3	2	1	9
2. cantitatea de produse distribuită	3	2	1	9
3. diversificarea – numărul de produse distribuite	3	2	1	9

B. Lapte și produse lactate	în creștere	aproximativ aceeași	în scădere	NS/NR
1. numărul de preșcolari și elevi beneficiari	3	2	1	9
2. cantitatea de produse distribuită	3	2	1	9
3. diversificarea – numărul de produse distribuite	3	2	1	9

Q24. Care considerați că au fost cauzele acestor tendințe? (vă rugăm încercuiți un cod de la 1 la 5 pentru fiecare linie)

buna finanțare	1	2	3	4	5	slaba finanțare	9. NS
procedurile greoaie	1	2	3	4	5	procedurile simplificate	9. NS
popularizarea măsurii	1	2	3	4	5	lipsa popularizării	9. NS
sprijinul instituțiilor partenere	1	2	3	4	5	lipsa implicării instituțiilor partenere	9. NS

Q25. Pentru măsurile educative implementate vă rog să precizați care a fost evoluția în perioada de referință?

	în creștere	aproximativ aceeași	în scădere	NS/NR
1. numărul de preșcolari și elevi beneficiari	3	2	1	9
2. diversitatea activităților	3	2	1	9
3. numărul activităților derulate	3	2	1	9

Q26. Care considerați că au fost cauzele acestor tendințe? (vă rugăm încercuiți un cod de la 1 la 5 pentru fiecare linie)

buna finanțare	1	2	3	4	5	slaba finanțare	9. NS
procedurile greoaie	1	2	3	4	5	procedurile simplificate	9. NS
popularizarea măsurii	1	2	3	4	5	lipsa popularizării	9. NS
sprijinul instituțiilor partenere	1	2	3	4	5	lipsa implicării instituțiilor partenere	9. NS

SOCIO DEMOGRAFICE

SD1 Sexul 1. Masculin 2. Feminin 8. NȘ 9. NR

SD2 Funcția: _____

SD3 Instituția: _____

SD4 Vârsta:

1. până în 30 de ani
2. între 31 și 35 de ani
3. între 36 și 40 de ani
4. peste 40 de ani

8. NȘ 9. NR

SD5. Ultima școală absolvită

1. fără școală	7. școală post-liceală
2. primar (1-4 clase)	8. universitar de scurtă durată
3. gimnazial (5-8 clase)	9. universitar de lungă durată
4. treapta I de liceu (9-10 clase)	10. studii postuniversitare
5. școală profesională	11. doctorat
6. liceu (9-12 clase)	

88. NS 99. NR

2. Presă centrală
3. Consultarea paginilor de internet
4. Prin informații oferite de la locul de munca
5. Participare la seminarii de instruire și informare organizate pe plan local
6. Altfel, cum? _____

8. NȘ 9. NR

EVALUARE UTILITATE, RELEVANȚĂ, EFICIENȚĂ PROGRAM

Q19. În ce măsură considerați că este util pentru sănătatea copiilor acest program?

1. Foarte mare măsură
2. Mare măsură
3. Mică măsură
4. Foarte mică măsură
5. Deloc

8. NȘ 9. NR

Q6. În ce măsură considerați că acest program poate genera o obișnuință sănătoasă în comportamentul copilului în ceea ce privește nutriția / alimentația?

1. Foarte mare măsură
2. Mare măsură
3. Mică măsură
4. Foarte mică măsură
5. Deloc

8. NȘ 9. NR

Q7. Pe lângă distribuția gratuită defructe și legume, lapte și produse lactate, implementarea programului prevede și o serie de măsuri educative în vederea conștientizării, în rândul preșcolarilor și elevilor, a importanței consumului de fructe / legume, lapte și produse lactate. În opinia dumneavoastră, care dintre următoarele măsuri educative considerați că ar avea cel mai mare impact asupra preșcolarilor și elevilor? (maxim 3 opțiuni)

1. Organizarea de vizite la ferme pomicole sau legumicole, la stațiuni de cercetare pomicolă sau legumicolă, la depozite de fructe și legume, etc.,
2. Organizarea de vizite la ferme de creșterea animalelor, la unități de procesare a laptelui, la depozite alimentare pentru produse lactate, etc.,
3. Participarea elevilor la diverse evenimente: ziua recoltei, expoziții, târguri etc.;
4. Organizarea de concursuri tematice cu premii;
5. Participarea la activități de grădinărit;
6. Organizarea de zile sau săptămâni tematice dedicate consumului de fructe și legume sau de activități educative practice;
7. Organizarea de zile sau săptămâni tematice dedicate consumului de lapte și produse lactate sau de activități educative practice legate de produse lactate,
8. Organizarea de alte activități efectuate la decizia școlii, respectiv în cadrul disciplinei opționale Educație pentru sănătate;
9. Utilizarea de materiale didactice/educative care să prezinte preșcolarilor și elevilor informații despre obiceiuri alimentare sănătoase, agricultură și combaterea risipei alimentare.

8. NȘ 9. NR

Q8. La nivelul localității dvs sunt și alte programe de distribuție de produse alimentare în școli?

1. Da
2. Nu

8. NȘ 9. NR

Q9. Dacă da la Q8. Care sunt acestea?

1. _____
2. _____

8. NȘ 9. NR

MOTIVE PENTRU CARE AUTORITĂȚILE NU AU ACCESAT PROGRAMUL

Q10. Anumite autorități publice locale nu au accesat acest program pentru instituțiile de învățământ din localitățile lor. În opinia dvs care sunt principalele motive pentru care nu s-a accesat acest program în localitatea dvs.?

1. _____

2. _____

3. _____

8. NȘ 9. NR

Q11. Pe o scală de la 1 la 5 unde 1 înseamnă total de acord iar 5 total dezacord, în ce măsură considerați că următoarele aspecte ar putea fi considerate piedici în calea accesării de către autoritățile locale acest program

	1. Total de acord	2	3	4	5. Total dezacord	NS	NR
1. nu este cunoscut programul	1	2	3	4	5	8	9
2. nu este suficient bugetul	1	2	3	4	5	8	9
3. proceduri greoaie de aprobare	1	2	3	4	5	8	9
4. impactul redus al programului	1	2	3	4	5	8	9
5. gradul de atractivitate redus al produselor (fructe, legume, lapte și produse lactate) la nivelul elevilor	1	2	3	4	5	8	9
6. dificultatea de a găsi furnizori de fructe, legume, lapte și produse lactate	1	2	3	4	5	8	9
7. dificultatea de a asigura standardele de sănătate	1	2	3	4	5	8	9
8. dificultatea de a realiza măsurile educative	1	2	3	4	5	8	9
9. derulăm alte proiecte similare	1	2	3	4	5	8	9
10. altă dificultate, care _____?	1	2	3	4	5	8	9

Q12. Considerați că produsele ar trebui înlocuite cu alte variante? Dacă DA, cu ce și de ce?

1. Da

2. Nu

8. NȘ 9. NR

Q12_1. Dacă DA la Q22. Cu ce fruct? R: _____

8. NȘ 9. NR

Q12_2. Dacă DA la Q22. De ce? R: _____

8. NȘ 9. NR

Q13. Cum considerați că este mai bine să fie implementat acest program, centralizat, la nivelul consiliului județean sau descentralizat, la nivelul consiliilor locale? De ce?

1. La nivelul CJ

2. La nivelul Consiliului Local

3. La nivelul unitatilor scolare

9. NS / NR

SUSTENABILITATE ȘI PROPUNERI MĂSURI DE ÎMBUNĂTĂȚIRE

Q14. În absența fondurilor asigurate de la guvern, dumneavoastră ați fi de acord să susțineți din fonduri proprii / locale implementarea acestui program?

1. Da

2. Nu

8. NȘ 9. NR

Q15 În situația în care fondurile proprii sunt insuficiente, credeți că ați putea asigura implementarea acestui program prin atragerea de contribuții financiare din partea partenerilor privați?

1. Da

2. Nu

8. NȘ 9. NR

Q16. Care considerați că ar fi măsurile și propunerile care ar trebui luate în viitor cu scopul de a îmbunătăți programul și de a crește performanța acestuia? Concret, ce ar mai trebui făcut pentru....

a) Încurajarea copiilor să consume mai multe fructe și legume

b) Încurajarea copiilor să consume mai mult lapte și produse lactate

c) Creșterea conștientizării a beneficiilor consumului de fructe și legume proaspete, de lapte și produse lactate,

- d) Cooptarea mai multor autorități locale / școli în program
- e) Îmbunătățirea procesului de contractare a producătorilor de mere
- f) Alte îmbunătățiri

SOCIO-DEMOGRAFICE

SD1 Sexul 1. Masculin 2. Feminin 8. NS 9. NR

SD2 Functia: _____

SD3 Instructia: _____

SD4 Vârsta:

- 1. până în 30 de ani 2. între 31 și 35 de ani
- 3. între 36 și 40 de ani 4. peste 40 de ani 8. NS 9. NR

SD5. Ultima școală absolvită

- 1. fără școală 7. școală post-liceală
- 2. primar (1-4 clase) 8. universitar de scurtă durată
- 3. gimnazial (5-8 clase) 9. universitar de lungă durată
- 4. treapta I de liceu (9-10 clase) 10. studii postuniversitare
- 5. școală profesională 11. doctorat
- 6. liceu (9-12 clase) 88. NS 99. NR

Data: ___ / ___ / 2023

Localitatea: _____ **Județul:** _____

Vă mulțumim pentru sprijinul acordat!

Ghid interviu individual - reprezentanți autorități județene/locale implicate în implementarea programului

Componentele programului și accesibilitatea lor

Pentru început, vă rugăm să bifați mai jos componentele programului de care ați beneficiat în anul școlar 2021-2022:

- ✓ Achiziția și distribuția de fructe în unitățile de învățământ
- ✓ Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de fructe în unitățile de învățământ
- ✓ Achiziția și distribuția de produse lactate în școli
- ✓ Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de produse lactate în unitățile de învățământ

Dacă nu ați beneficiat de toate cele 4 componente, care sunt motivele?

Sursa, achiziția și distribuția fructelor

Ce fruct s-a achiziționat prin această componentă? De ce s-a optat pentru acest fruct și nu alte fructe care erau eligibile prin program?

Prin ce procedură s-au contractat fructele, transportul și distribuția acestora la unitățile de învățământ?

Care este sursa fructelor (fructe și legume, lapte și produse lactate) care au fost distribuite prin program (producție locală, națională, Uniunea Europeană, țări terțe)?

Care a fost prețul produselor fructelor distribuite?

Cum ați caracteriza condițiile de livrare? Cine este furnizorul fructelor? Este același cu producătorul sau este diferit?

Care au fost dificultățile concrete cu care v-ați confruntat în implementarea acestei componente? Care au fost cauzele acestor probleme? Cum ați rezolvat aceste dificultăți?

Sursa, achiziția, distribuția resurselor pentru măsurilor educative și atractivitatea acestora (Doar pentru cei care au implementat măsuri educative aferente fructelor)

Ce măsuri educative aferente distribuției de fructe s-au derulat?

Care este sursa resurselor pentru măsuri educative (producție locală, națională, Uniunea Europeană, țări terțe)?

Care au fost motivele care au stat la baza alegerii lor?

Dacă nu ați optat pentru toate măsurile educative prevăzute în program, de ce ați optat doar pentru una (unele) dintre acestea? (argumente pro/contra)

Ce costuri au avut aceste măsuri?

Câți beneficiari (elevi și preșcolari) au beneficiat de aceste măsuri în anul școlar 2021-2022?

Din câte știți, care au fost cele mai populare măsuri derulate?

Sursa, achiziția și distribuția produselor lactate (lapte sau iaurt, după caz)

Ce produs lactat s-a achiziționat prin această componentă? De ce s-a optat pentru acest fruct și nu alte fructe care erau eligibile prin program?

Prin ce procedură s-au contractat produsele lactate, transportul și distribuția acestora la unitățile de învățământ?

Care este sursa produselor lactate care au fost distribuite prin program (producție locală, națională, Uniunea Europeană, țări terțe)?

Care a fost prețul produselor lactate distribuite?

Cine este furnizorul produselor lactate? Este același cu producătorul sau este diferit? Cum ați caracteriza condițiile de livrare?

Care au fost dificultățile concrete cu care v-ați confruntat în implementarea acestei componente? Care au fost cauzele acestor probleme? Cum ați rezolvat aceste dificultăți?

Sursa, achiziția, distribuția resurselor pentru măsurilor educative și atractivitatea acestora (Doar pentru cei care au implementat măsuri educative aferente produselor lactate)

Ce măsuri educative aferente distribuției de produse lactate s-au derulat?

Care este sursa resurselor pentru măsuri educative aferente produselor lactate (producție locală, națională, Uniunea Europeană, țări terțe)?

Care au fost motivele care au stat la baza alegerii lor? Dacă nu ați optat pentru toate măsurile educative prevăzute în program, de ce ați optat doar pentru una (unele) dintre acestea? (argumente pro/contra)

Ce costuri au avut aceste măsuri?

Câți beneficiari (elevi și preșcolari) au beneficiat de aceste măsuri în anul școlar 2021-2022?

Din câte știți, care au fost cele mai populare măsuri derulate?

Eficiența programului

S-au desfășurat în cadrul programului și unele măsuri de monitorizare? Ce anume s-a monitorizat? În ce măsură s-au constatat anumite deficiențe în implementarea programului la nivelul mai multor dimensiuni:

- ⇒ asigurarea standardelor de calitate și marcare,
- ⇒ respectarea normelor de igienă în unitățile de învățământ,
- ⇒ nivel scăzut al consumului fructelor furnizate
- ⇒ nivel scăzut al consumului produselor lactate furnizate
- ⇒ altele?

În opinia dvs., considerați că resursele necesare implementării programului au fost suficiente? Resursele necesare au fost întotdeauna disponibile la timp? Dacă NU, puteți da exemple sau indica situații în care resursele nu au fost suficiente sau nu au fost disponibile când ați fi avut nevoie? Resursele necesare au asigurat standardele de calitate achiziției fructelor, transportului și distribuirii acestora?

Sustenabilitate

În opinia dvs., considerați că efectele pozitive ale programului se vor vedea în timp, vor continua să existe și după finalizarea programului sau după ce copiii vor crește?

În absența fondurilor asigurate de la guvern, credeți că instituțiile locale ar susține din fonduri proprii implementarea acestui program?

Propuneri și măsuri pentru îmbunătățirea programului

Având în vedere lecțiile învățate în implementare, care ar fi măsurile și propunerile care ar trebui luate în viitor cu scopul de a îmbunătăți programul?

Ghid de interviu cu reprezentanți ai instituțiilor partenere din administrația centrală (Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale)

(Selecția respondentului va avea ca principiu identificarea persoanei care are cele mai multe informații relevante legate de Programul pentru Școli al României)

Percepție generală

Care este percepția generală a dvs. privind Programul de Școli al României din perioada anilor școlari 2017/2018 - 2021/2022?

Care considerați că sunt beneficiile acestui program pentru grupul țintă?

Cum evaluați relevanța celor 4 componente ale programului?

- ✓ Achiziția și distribuția de fructe în unitățile de învățământ
- ✓ Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de fructe în unitățile de învățământ

- ✓ Achiziția și distribuția de produse lactate în școli
- ✓ Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de produse lactate în unitățile de învățământ

Responsabilitățile și implicarea diferiților parteneri

Care au fost responsabilitățile și gradul de implicare ale Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale? Vă rugăm să detaliați specific, pe fiecare din cele 4 componente.

Implementarea acestui program a avut la bază un parteneriat între agricultură, educație și sănătate, cele trei părți colaborând în privința elaborării actelor legislative pentru derularea programului, Cum s-a derulat această colaborare? Care au fost dificultățile? Cum au fost depășite?

Ce rol a avut Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale în implementarea măsurilor de comunicare și informare cu privire la program?

Dimensiunea bugetară a programului;

În opinia dvs., considerați că resursele necesare implementării programului au fost suficiente? Resursele necesare au fost întotdeauna disponibile la timp? Dacă NU, puteți da exemple sau indica situații în care resursele nu au fost suficiente sau nu au fost disponibile când ați fi avut nevoie? Resursele necesare au asigurat standardele de calitate achiziției produselor (fructe, produse lactate, resurse pentru măsuri educative), transportului și distribuirii acestora?

Cum ați caracteriza aspectele bugetare ale programului? Cum ați caracteriza limita valorii zilnice/elev?

Relevanță

În opinia dvs, acest program răspunde nevoilor grupului țintă, adică nevoilor de alimentație sănătoasă a copiilor? În ce mod?

În opinia dvs. implementarea programului reprezintă o măsură eficientă în ceea ce privește crearea sau fixarea de obiceiuri alimentare sănătoase în rândul elevilor? De ce?

În ce măsură considerați că a fost atins obiectivul programului, acela de creștere durabilă a proporției de fructe, legume și lapte în alimentația copiilor în etapa în care se formează obiceiurile lor alimentare? De ce credeți acest lucru?

Pe lângă distribuția gratuită de produse, implementarea programului prevede și o serie de măsuri educative în vederea conștientizării, în rândul elevilor, a importanței consumului de fructe și produse lactate. În opinia dumneavoastră, care dintre aceste măsuri educative considerați că au avut cel mai mare impact asupra elevilor?

Monitorizarea programului

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale a desfășurat în cadrul programului și unele măsuri de monitorizare? Ce anume s-a monitorizat? În ce măsură s-au constatat anumite deficiențe în implementarea programului la nivelul mai multor dimensiuni:

- ⇒ asigurarea standardelor de calitate și marcare,
- ⇒ respectarea normelor de igienă în unitățile de învățământ,
- ⇒ nivel consumului fructelor furnizate
- ⇒ nivel consumului produselor lactate furnizate
- ⇒ altele?

Sustenabilitate

În opinia dvs., există o coerență între acest program și alte măsuri de îmbunătățire a alimentației copiilor? Care programe se completează cu acesta? În ce mod?

În opinia dvs., considerați că efectele pozitive ale programului se vor vedea în timp, vor continua să existe și după finalizarea programului sau după ce copiii vor crește?

În opinia dvs., care considerați că sunt principalii factori care afectează/ar putea să afecteze sau să sprijine sustenabilitatea rezultatului programului?

Propuneri și măsuri pentru îmbunătățirea programului

Având în vedere lecțiile învățate în implementare, care ar fi **măsurile și propunerile care ar trebui luate în viitor** cu scopul de a îmbunătăți programul și de a crește performanța acestuia? Concret, ce ar mai trebui făcut pentru....

- ⇒ Încurajarea copiilor să consume mai multe fructe/legume/produse lactate
- ⇒ Creșterea conștientizării a beneficiilor de fructe proaspete /legume/produse lactate
- ⇒ Cooptarea mai multor autorități locale/școli în program
- ⇒ Îmbunătățirea procesului de contractare a producătorilor autohtoni

Ce alte măsuri educative credeți că ar putea fi implementate în scopul creșterii consumului de produse sănătoase în rândul elevilor?

Ghid de interviu cu reprezentanți ai instituțiilor partenere din administrația centrală (Ministerul Educației)

(Selecția respondentului va avea ca principiu identificarea persoanei care are cele mai multe informații relevante legate de Programul pentru Școli al României)

Percepție generală

Care este percepția generală a dvs. privind Programul de Școli al României din perioada anilor școlari 2017/2018 - 2021/2022?

Care considerați că sunt beneficiile acestui program pentru grupul țintă?

Cum evaluați relevanța celor 4 componente ale programului?

- Achiziția și distribuția de fructe în unitățile de învățământ
- Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de fructe în unitățile de învățământ
- Achiziția și distribuția de produse lactate în școli
- Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de produse lactate în unitățile de învățământ

Responsabilitățile și implicarea diferiților parteneri

Care au fost responsabilitățile și gradul de implicare a Ministerului Educației? Vă rugăm să detaliați specific, pe fiecare din cele 4 componente.

Implementarea acestui program a avut la bază un parteneriat între agricultură, educație și sănătate, cele trei părți colaborând în privința elaborării actelor legislative pentru derularea programului, Cum s-a derulat această colaborare? Care au fost dificultățile? Cum au fost depășite?

Ce rol a avut Ministerul Educației în implementarea măsurilor de comunicare și informare cu privire la program?

Dimensiunea bugetară a programului;

În opinia dvs., considerați că resursele necesare implementării programului au fost suficiente? Resursele necesare au fost întotdeauna disponibile la timp? Dacă NU, puteți da exemple sau indica situații în care resursele nu au fost suficiente sau nu au fost disponibile când ați fi avut nevoie? Resursele necesare au asigurat standardele de calitate achiziției produselor (fructe, produse lactate, resurse pentru măsuri educative), transportului și distribuirii acestora?

Cum ați caracteriza aspectele bugetare ale programului? Cum ați caracteriza limita valorii zilnice/elev?

Relevanță

În opinia dvs., acest program răspunde nevoilor grupului țintă, adică nevoilor de alimentație sănătoasă a copiilor? În ce mod?

În opinia dvs. implementarea programului reprezintă o măsură eficientă în ceea ce privește crearea sau fixarea de obiceiuri alimentare sănătoase în rândul elevilor? De ce?

În ce măsură considerați că a fost atins obiectivul programului, acela de creștere durabilă a proporției de fructe, legume și lapte în alimentația copiilor în etapa în care se formează obiceiurile lor alimentare? De ce credeți acest lucru?

Pe lângă distribuția gratuită de produse, implementarea programului prevede și o serie de măsuri educative în vederea conștientizării, în rândul elevilor, a importanței consumului de fructe și produse lactate. În opinia dumneavoastră, care dintre aceste măsuri educative considerați că au avut cel mai mare impact asupra elevilor?

Monitorizarea programului

Ministerul Educației, prin structurile subordonate, a desfășurat în cadrul programului și unele măsuri de monitorizare? Ce anume s-a monitorizat? În ce măsură s-au constatat anumite deficiențe în implementarea programului la nivelul mai multor dimensiuni:

- ⇒ asigurarea standardelor de calitate și marcare,
- ⇒ respectarea normelor de igienă în unitățile de învățământ,
- ⇒ nivel consumului fructelor furnizate
- ⇒ nivel consumului produselor lactate furnizate
- ⇒ altele?

Sustenabilitate

În opinia dvs., există o coerență între acest program și alte măsuri de îmbunătățire a alimentației copiilor? Care programe se completează cu acesta? În ce mod?

În opinia dvs., considerați că efectele pozitive ale programului se vor vedea în timp, vor continua să existe și după finalizarea programului sau după ce copiii vor crește?

În opinia dvs., care considerați că sunt principalii factori care afectează/ar putea să afecteze sau să sprijine sustenabilitatea rezultatului programului?

Propuneri și măsuri pentru îmbunătățirea programului

Având în vedere lecțiile învățate în implementare, care ar fi **măsurile și propunerile care ar trebui luate în viitor** cu scopul de a îmbunătăți programul și de a crește performanța acestuia? Concret, ce ar mai trebui făcut pentru....

- ⇒ Încurajarea copiilor să consume mai multe fructe/legume/produse lactate
- ⇒ Creșterea conștientizării a beneficiilor de fructe proaspete /legume/produse lactate
- ⇒ Cooptarea mai multor autorități locale/școli în program
- ⇒ Îmbunătățirea procesului de contractare a producătorilor autohtoni

Ce alte măsuri educative credeți că ar putea fi implementate în scopul creșterii consumului de produse sănătoase în rândul elevilor?

Ghid de interviu cu reprezentanți ai instituțiilor partenere din administrația centrală (Ministerul Finanțelor Publice)

(Selecția respondentului va avea ca principiu identificarea persoanei care are cele mai multe informații relevante legate de Programul pentru Școli al României)

Percepție generală

Care este percepția generală a dvs. privind Programul de Școli al României din perioada anilor școlari 2017/2018 - 2021/2022?

Care considerați că sunt beneficiile acestui program pentru grupul țintă?

Cum evaluați relevanța celor 4 componente ale programului?

- Achiziția și distribuția de fructe în unitățile de învățământ
- Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de fructe în unitățile de învățământ
- Achiziția și distribuția de produse lactate în școli
- Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de produse lactate în unitățile de învățământ

Responsabilitățile și implicarea diferiților parteneri

Care au fost responsabilitățile și gradul de implicare a Ministerului Finanțelor Publice? Vă rugăm să detaliați specific, pe fiecare din cele 4 componente.

Implementarea acestui program a avut la bază un parteneriat între agricultură, educație și sănătate, cele trei părți colaborând în privința elaborării actelor legislative pentru derularea programului, Cum s-a derulat această colaborare? Care au fost dificultățile? Cum au fost depășite?

Dimensiunea bugetară a programului;

În opinia dvs., considerați că resursele necesare implementării programului au fost suficiente? Resursele necesare au fost întotdeauna disponibile la timp? Dacă NU, puteți da exemple sau indica situații în care resursele nu au fost suficiente sau nu au fost disponibile când ați fi avut nevoie? Resursele necesare au asigurat standardele de calitate achiziției produselor (fructe, produse lactate, resurse pentru măsuri educative), transportului și distribuirii acestora?

Cum ați caracteriza aspectele bugetare ale programului? Cum ați caracteriza limita valorii zilnice/elev?

Monitorizarea programului

S-au desfășurat în cadrul programului și unele măsuri de monitorizare? Ce anume s-a monitorizat? În ce măsură s-au constatat anumite deficiențe în implementarea programului?

Propuneri și măsuri pentru îmbunătățirea programului

Având în vedere lecțiile învățate în implementare, care ar fi **măsurile și propunerile care ar trebui luate în viitor** cu scopul de a îmbunătăți programul și de a crește performanța acestuia?

Ce alte măsuri educative credeți că ar putea fi implementate în scopul creșterii consumului de produse sănătoase în rândul elevilor?

Ghid de interviu cu reprezentanți ai instituțiilor partenere din administrația centrală (Ministerul Sănătății)

(Selecția respondentului va avea ca principiu identificarea persoanei care are cele mai multe informații relevante legate de Programul pentru Școli al României)

Percepție generală

Care este percepția generală a dvs. privind Programul de Școli al României din perioada anilor școlari 2017/2018 - 2021/2022?

Care considerați că sunt beneficiile acestui program pentru grupul țintă?

Cum evaluați relevanța celor 4 componente ale programului?

- ✓ Achiziția și distribuția de fructe în unitățile de învățământ
- ✓ Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de fructe în unitățile de învățământ
- ✓ Achiziția și distribuția de produse lactate în școli
- ✓ Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de produse lactate în unitățile de învățământ

Responsabilitățile și implicarea diferiților parteneri

Care au fost responsabilitățile și gradul de implicare a Ministerului Sănătății? Vă rugăm să detaliați specific, pe fiecare din cele 4 componente.

Implementarea acestui program a avut la bază un parteneriat între agricultură, educație și sănătate, cele trei părți colaborând în privința elaborării actelor legislative pentru derularea programului. Cum s-a derulat această colaborare? Care au fost dificultățile? Cum au fost depășite?

Care sunt recomandările autorităților naționale din domeniul sănătății și nutriției privind doza zilnică de lapte de consum și de alte produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao și în conformitate cu nivelurile de lipide și de sodiu recomandate la nivel național pentru grupa de vârstă avută în vedere? Cum se armonizează acest program cu aceste recomandări?

Ce rol a avut Ministerul Sănătății în implementarea măsurilor de comunicare și informare cu privire la program?

Dimensiunea bugetară a programului;

În opinia dvs., considerați că resursele necesare implementării programului au fost suficiente? Resursele necesare au fost întotdeauna disponibile la timp? Dacă NU, puteți da exemple sau indica situații în care resursele nu au fost suficiente sau nu au fost disponibile când ați fi avut nevoie? Resursele necesare au asigurat standardele de calitate achiziției produselor (fructe, produse lactate, resurse pentru măsuri educative), transportului și distribuției acestora? Cum ați caracteriza aspectele bugetare ale programului? Cum ați caracteriza limita valorii zilnice/elev?

Relevanță

În opinia dvs, acest program răspunde nevoilor grupului țintă, adică nevoilor de alimentație sănătoasă a copiilor? În ce mod?

În opinia dvs. implementarea programului reprezintă o măsură eficientă în ceea ce privește crearea sau fixarea de obiceiuri alimentare sănătoase în rândul elevilor? De ce?

În ce măsură considerați că a fost atins obiectivul programului, acela de creștere durabilă a proporției de fructe, legume și lapte în alimentația copiilor în etapa în care se formează obiceiurile lor alimentare? De ce credeți acest lucru?

Pe lângă distribuția gratuită de produse, implementarea programului prevede și o serie de măsuri educative în vederea conștientizării, în rândul elevilor, a importanței consumului de fructe și produse lactate. În opinia dumneavoastră, care dintre aceste măsuri educative considerați că au avut cel mai mare impact asupra elevilor?

Monitorizarea programului

Ministerul Sănătății a desfășurat în cadrul programului și unele măsuri de monitorizare? Ce anume s-a monitorizat? În ce măsură s-au constatat anumite deficiențe în implementarea programului la nivelul mai multor dimensiuni:

- ⇒ asigurarea standardelor de calitate și marcare,
- ⇒ respectarea normelor de igienă în unitățile de învățământ,
- ⇒ nivel consumului fructelor furnizate
- ⇒ nivel consumului produselor lactate furnizate
- ⇒ altele?

Sustenabilitate

În opinia dvs., există o coerență între acest program și alte măsuri de îmbunătățire a alimentației copiilor? Care programe se completează cu acesta? În ce mod?

În opinia dvs., considerați că efectele pozitive ale programului se vor vedea în timp, vor continua să existe și după finalizarea programului sau după ce copiii vor crește?

În opinia dvs., care considerați că sunt principalii factori care afectează/ar putea să afecteze sau să sprijine sustenabilitatea rezultatului programului?

Propuneri și măsuri pentru îmbunătățirea programului

Având în vedere lecțiile învățate în implementare, care ar fi **măsurile și propunerile care ar trebui luate în viitor** cu scopul de a îmbunătăți programul și de a crește performanța acestuia? Concret, ce ar mai trebui făcut pentru....

- ⇒ Încurajarea copiilor să consume mai multe fructe/legume/produse lactate
- ⇒ Creșterea conștientizării a beneficiilor de fructe proaspete /legume/produse lactate
- ⇒ Cooptarea mai multor autorități locale/școli în program
- ⇒ Îmbunătățirea procesului de contractare a producătorilor autohtoni

Ce alte măsuri educative credeți că ar putea fi implementate în scopul creșterii consumului de produse sănătoase în rândul elevilor?

Ghid de interviu cu un reprezentant al Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură

(Selecția respondentului va avea ca principiu identificarea persoanei care are cele mai multe informații relevante legate de Programul pentru Școli al României)

Percepție generală

Care este percepția generală a dvs. privind Programul de Școli al României din perioada anilor școlari 2017/2018 - 2021/2022?

Care considerați că sunt beneficiile acestui program pentru grupul țintă?

Cum evaluați relevanța celor 4 componente ale programului?

- ✓ Achiziția și distribuția de fructe în unitățile de învățământ
- ✓ Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de fructe în unitățile de învățământ
- ✓ Achiziția și distribuția de produse lactate în școli
- ✓ Măsuri educative aferente achiziției și distribuției de produse lactate în unitățile de învățământ

Responsabilitățile și implicarea diferiților parteneri

Care au fost responsabilitățile și gradul de implicare al Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură ? Vă rugăm să detaliați specific, pe fiecare din cele 4 componente.

Implementarea acestui program a avut la bază un parteneriat între agricultură, educație și sănătate, cele trei părți colaborând în privința elaborării actelor legislative pentru derularea programului. Cum s-a derulat această colaborare? Care au fost dificultățile? Cum au fost depășite?

Care sunt recomandările autorităților naționale din domeniul sănătății și nutriției privind doza zilnică de lapte de consum și de alte produse lactate fără adaos de zahăr, arome, fructe, nuci sau cacao și în conformitate cu nivelurile de lipide și de sodiu recomandate la nivel național pentru grupa de vârstă avută în vedere? Cum se armonizează acest program cu aceste recomandări?

Ce rol a avut Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură în implementarea măsurilor de comunicare și informare cu privire la program?

Dimensiunea bugetară a programului;

În opinia dvs., considerați că resursele necesare implementării programului au fost suficiente? Resursele necesare au fost întotdeauna disponibile la timp? Dacă NU, puteți da exemple sau indica situații în care resursele nu au fost suficiente sau nu au fost disponibile când ați fi avut nevoie? Resursele necesare au asigurat standardele de calitate achiziției produselor (fructe, produse lactate, resurse pentru măsuri educative), transportului și distribuirii acestora? Cum ați caracteriza aspectele bugetare ale programului? Cum ați caracteriza limita valorii zilnice/elev?

Relevanță

În opinia dvs, acest program răspunde nevoilor grupului țintă, adică nevoilor de alimentație sănătoasă a copiilor? În ce mod?

În opinia dvs. implementarea programului reprezintă o măsură eficientă în ceea ce privește crearea sau fixarea de obiceiuri alimentare sănătoase în rândul elevilor? De ce?

În ce măsură considerați că a fost atins obiectivul programului, acela de creștere durabilă a proporției de fructe, legume și lapte în alimentația copiilor în etapa în care se formează obiceiurile lor alimentare? De ce credeți acest lucru?

Pe lângă distribuția gratuită de produse, implementarea programului prevede și o serie de măsuri educative în vederea conștientizării, în rândul elevilor, a importanței consumului de fructe și produse lactate. În opinia dumneavoastră, care dintre aceste măsuri educative considerați că au avut cel mai mare impact asupra elevilor?

Monitorizarea programului

Instituția dvs a desfășurat în cadrul programului și unele măsuri de monitorizare? Ce anume s-a monitorizat? În ce măsură s-au constatat anumite deficiențe în implementarea programului la nivelul mai multor dimensiuni:

- ⇒ asigurarea standardelor de calitate și marcare,
- ⇒ respectarea normelor de igienă în unitățile de învățământ,
- ⇒ nivel consumului fructelor furnizate
- ⇒ nivel consumului produselor lactate furnizate
- ⇒ altele?

Sustenabilitate

În opinia dvs., există o coerență între acest program și alte măsuri de îmbunătățire a alimentației copiilor? Care programe se completează cu acesta? În ce mod?

În opinia dvs., considerați că efectele pozitive ale programului se vor vedea în timp, vor continua să existe și după finalizarea programului sau după ce copiii vor crește?

În opinia dvs., care considerați că sunt principalii factori care afectează/ar putea să afecteze sau să sprijine sustenabilitatea rezultatului programului?

Propuneri și măsuri pentru îmbunătățirea programului

Având în vedere lecțiile învățate în implementare, care ar fi **măsurile și propunerile care ar trebui luate în viitor** cu scopul de a îmbunătăți programul și de a crește performanța acestuia? Concret, ce ar mai trebui făcut pentru....

- ⇒ Încurajarea copiilor să consume mai multe fructe/legume/produse lactate
- ⇒ Creșterea conștientizării a beneficiilor de fructe proaspete /legume/produse lactate
- ⇒ Cooptarea mai multor autorități locale/școli în program
- ⇒ Îmbunătățirea procesului de contractare a producătorilor autohtoni

Ce alte măsuri educative credeți că ar putea fi implementate în scopul creșterii consumului de produse sănătoase în rândul elevilor?

Ghid focus grup elevi beneficiari ai programului pentru școli

Introducere

Buna ziua! Vă mulțumim că ați fost de acord să participați la această activitate. Este un proiect prin care încercăm să înțelegem care sunt obiceiurile voastre alimentare (programul vostru de masă), ce păreri aveți voi legat de alimentația sănătoasă, consumul de fructe și legume, consumul de produse lactate.

Avem un ghid de întrebări pe care îl vom parcurge împreună, dar discuția este una liberă, puteți interveni când doriți sau aveți ceva de completat, doar să avem grijă să nu ne suprapunem vocile. Înregistrăm audio această discuție de grup pentru a putea reține cât mai fidel ceea ce ne spuneți și a putea analiza datele din toate focus grupurile pe care le derulăm.

Este important ca, pe parcursul discuției să dăm șansa fiecărui coleg să își spună părerea. De asemenea, una dintre regulile discuției este aceea că nu judecăm în nici un fel părerea celui alt: respectăm punctul de vedere al fiecărui participant, indiferent dacă este diferit de al nostru. De acord? Vă rugăm așadar să vă exprimați fără nici o reținere tot ceea ce gândiți! Nu este o evaluare, nu se dau note, este doar un studiu în care dorim să avem o imagine cât mai exactă a percepțiilor voastre.

O să începem printr-o scurtă prezentare a fiecăruia, pentru a ne cunoaște mai bine! Vă rugăm să spuneți pe rând numele mic, vârsta și ce anume vă place să faceți în timpul liber.

Identificarea obiceiurilor de consum alimentar

Aș dori pentru început să vorbim despre o zi o de școală obișnuită din viața voastră.

- Care este programul vostru zilnic?
- Câte mese luați pe zi?
- Când luați aceste mese?
- Cine decide ce mâncați la fiecare din aceste mese? Ce anume decid părinții, ce decideți voi?

Într-o săptămână obișnuită, cât de des:

- Obișnuiți să mâncați mâncare fast food? Când? Ce cantitate?
- Obișnuiți să consumați sucuri acidulate? Când? Ce cantitate?
- Obișnuiți să săriți peste micul dejun? Care sunt cauzele?
- Obișnuiți să mâncați dulciuri? Când? Ce cantitate?

- Obişnuiţi să mâncaţi în cantităţi mai mari din cauza stresului, testelor, evaluărilor, etc?

Într-o săptămână obișnuită, cât de des...:

- Obişnuiţi să consumaţi fructe? Ce tip de fructe? Cât de des? Dacă ştiţi, de unde le achiziţionează părinţii? Se întâmplă să nu consumaţi fructe mai multe zile la rând? Dar mai multe săptămâni la rând? Din ce cauze? Ce preferaţi să consumaţi în locul fructelor?
- Obişnuiţi să consumaţi legume? Ce tip de legume vă plac? Cât de des consumaţi aceste legume?
- Obişnuiţi să consumaţi produse lactate (lapte, iaurt, brânză)? Ce tip de produse lactate vă plac? Când le consumaţi de obicei? Cine le cumpără, cine decide ce produse se consumă în gospodărie? Le consumaţi în combinaţie cu alte produse alimentare?

Cu excepţia orelor de sport de la şcoală, ce tip de mişcare/activitate fizică faceţi într-o săptămână obișnuită?

- Activităţi sportive? Câţi dintre voi sunteţi înscrişi la astfel de activităţi?
- Diverse activităţi în gospodărie care implică mişcare (grădinărit, gătit, meşteşugit, etc)
- Jocuri care implică mişcare?
- Plimbări, ieşiri în parcuri?
- Alte activităţi?

Într-o săptămână obișnuită...

- Ce mâncaţi la micul dejun? La ce oră luaţi micul dejun? Cine îl pregăteşte?
- Care este următoarea masa/gustare după micul dejun? Ce conţine aceasta? Mâncaţi pachetul de acasă sau vă cumpăraţi voi ce vă place de la chioşc sau din altă parte? Ce conţine de obicei pachetul de acasă? Ce cumpăraţi de obicei de la chioşc?
- Ce mâncaţi de obicei la prânz? Unde mâncaţi la prânz: acasă, after school, restaurant? Aveţi vreo mâncare preferată? Care?
- La ce oră mâncaţi seara? Ce conţine această masa?
- Obişnuiţi să mâncaţi cate ceva şi între mese? Ce anume, ce fel de gustări?
- Ce obișnuiţi să mâncaţi în zilele de weekend? Este diferit decât în zilele de şcoală? Dar în vacanţele de la bunici?

Percepţii cu privire la alimentaţia sănătoasă

Care credeţi că sunt cele mai sănătoase alimente pentru noi?

Care credeţi că sunt cele mai ne-sănătoase alimente?

Verifică vreun adult (părinte, profesor) câte fructe consumaţi de obicei? Dar legume? Dar produse lactate?

Credeţi că este important consumul de fructe? Dar cel de legume? De ce? Ce beneficii aduce? Cât de des credeţi că e bine să consumăm fructe?

Care credeţi că sunt factorii care, uneori, ne îndeamnă să alegem uneori produse mai puţin sănătoase în alimentaţie? *(se ascultă răspunsurile spontane apoi se pot introduce şi alte teme)*

Evaluare program (în şcolile în care se furnizează şi fruct şi produs lactat se pun toate întrebările, la restul, doar întrebările referitoare la produsul distribuit – fruct/produs lactat)

O să re referim în continuare la fructul pe care îl primiţi la şcoală (mărul)

- În ce moment al zilei/săptămânii primiţi acest fruct? Se distribuie în bănci sau vă serviţi fiecare dintr-un anumit loc?

- De obicei, consumați fructele permise la școală sau nu? Dacă nu, care sunt motivele? (*moderator, tur de masă – se discută cât mai detaliat*) Dar colegii voștri (de clasă sau din alte clase), din ce ați observat, ce fac de obicei cu fructele?
- Cum ați evalua calitatea acestui fruct? De obicei, merele sunt în stare bună? Sunt gustoase? Vă plac?
- Dacă nu ați mai primi acest produs în fiecare zi, v-ar părea rău, v-ar părea bine sau nu ar conta pentru voi? De ce?

În ultimul an, ați participat la activități educative organizate de școală, având ca tematică....

- Alimentația sănătoasă: ce alimente sunt bune pentru sănătate, ce alimente dăunează sănătății?
- Degustare fructe sau legume?
- Concursuri legate de fructe / legume ?
- Vizite la ferme pomicole sau legumicole; ați făcut vizite la ferme pentru a vedea cum cresc fructele și legumele? Au fost organizate de școală asemenea activități? Dacă da, ce v-a plăcut? Dacă nu, v-ați dori să faceți asemenea vizite? Dar alte activități în afara școlii care să aibă legătură cu consumul de fructe?

O să ne referim în continuare la produsul lactat (lapte, iaurt – după caz) pe care îl primiți la școală:

- În ce moment al zilei/săptămânii primiți produsul lactat/laptele? Se distribuie în bănci sau vă serviți fiecare dintr-un anumit loc?
- De obicei, consumați laptele primit la școală sau nu? Dacă nu, care sunt motivele? (*operator, tur de masă – se discută cât mai detaliat*) Dar colegii voștri (de clasă sau din alte clase), din ce ați observat, ce fac de obicei cu laptele?
- Cum ați evalua calitatea acestui produs? De obicei, laptele este în stare bună? Ce gust are? Vă place? Îl combinați cu alt produs alimentar (corn, biscuit, etc)?
- Dacă nu ați mai primi acest produs în fiecare zi, v-ar părea rău, v-ar părea bine sau nu ar conta pentru voi? De ce?

În ultimul an, ați avut anumite ore având ca tematică....

- Importanța consumului de lapte și produse lactate?
- Degustare produse lactate?
- Concursuri pe tema consumului de produse lactate?
- Alte activități având ca obiect consumul de produse lactate?

În opinia voastră, care considerați că sunt beneficiile faptului că școala oferă elevilor:

- Fructe și legume?
- Produse lactate?

Încheiere

Vă propun să facem un rezumat pentru a ne asigura că am înțeles bine ce mi-ați spus voi în cadrul acestei discuții:

- ⇒ De obicei mesele voastre într-o zi obișnuită arată cam așa....
- ⇒ De obicei, mesele voastre în zilele de weekend arată cam așa...
- ⇒ Legat de consumul de fructe, vă placși nu vă plac.....
- ⇒ Legat de consumul de legume, vă plac.... și nu vă plac....
- ⇒ Mărul primit la școală reprezintă pentru voi....
- ⇒ Laptele UHT (sau iaurtul, după caz) primit la școală reprezintă pentru voi....

- ⇒ ...dintre voi ați participat la activități educative care au legătură cu fructele. Părerea voastră despre aceste activități...
- ⇒ ...dintre voi ați participat la activități educative care au legătură cu produsele lactate. Părerea voastră despre aceste activități...

Ați mai avea ceva de completat la discuția noastră?

Vă mulțumim!

Ghid focus grup pre-școlari și părinți ai preșcolarilor

Introducere

Buna ziua! Vă mulțumim că ați fost de acord să participați la această activitate. Este un proiect prin care încercăm să înțelegem care sunt obiceiurile alimentare ale dvs. și copiilor dvs., ce păreri aveți voi legat de alimentația sănătoasă, consumul de fructe și legume, consumul de produse lactate.

Avem un ghid de întrebări pe care îl vom parcurge împreună, dar discuția este una liberă, puteți interveni când doriți sau aveți ceva de completat, doar să avem grijă să nu ne suprapunem vocile. Înregistrăm audio această discuție de grup pentru a putea reține cât mai fidel ceea ce ne spuneți și a putea analiza datele din toate focus grupurile pe care le derulăm.

Este important ca, pe parcursul discuției să dăm șansa fiecărui participant să își spună părerea. De asemenea, una dintre regulile discuției este aceea că nu judecăm în nici un fel părerea celuilalt: respectăm punctul de vedere al fiecărui participant, indiferent dacă este diferit de al nostru. De acord? Vă rugăm așadar să vă exprimați fără nici o reținere tot ceea ce gândiți! Nu este o evaluare, nu se dau note, este doar un studiu în care dorim să avem o imagine cât mai exactă a percepțiilor voastre.

O să începem printr-o scurtă prezentare a fiecăruia, pentru a ne cunoaște mai bine! Vă rugăm să spuneți pe rând numele mic, vârsta și ce anume vă place să faceți în timpul liber.

(Pentru moderator: lista de întrebări de mai jos este una orientativă, însă trebuie atinse punctele respective pe parcursul discuției. Puteți adăuga orice alte întrebări relevante pentru tematica studiată. Vă rugăm să îi încurajați pe elevi să vorbească cât mai liber, pentru a obține o discuție cât mai bogată în informații. Vă mulțumim!)

Identificarea obiceiurilor de consum alimentar

Aș dori pentru început să vorbim despre o zi o de școală obișnuită din viața voastră.

- Care este programul vostru zilnic?
- Câte mese luați pe zi? Câte mese iau copilul/copiii care sunt la grădiniță?
- Când iau copiii aceste mese?
- Cine decide ce mâncați la fiecare din aceste mese? În ce măsură țineți cont de preferințele copiilor?

Într-o săptămână obișnuită, cât de des obișnuiesc copiii dvs. (cei de vârstă pre-școlară)...

- Să mănânce fast food? Când? Ce cantitate?
- Să consume sucuri acidulate? Când? Ce cantitate?
- Să sară peste micul dejun? Care sunt cauzele?
- Să mănânce dulciuri? Când? Ce cantitate?
- Să mănânce în cantități mai mari?

Într-o săptămână obișnuită, cât de des obișnuiesc copiii dvs...:

- Să consume fructe? Ce tip de fructe? Cât de des? De unde le achiziționați? Se întâmplă să nu consume fructe mai multe zile la rând? Dar mai multe săptămâni la rând? Din ce cauze? Ce preferă să consume în locul fructelor?
- Să consume legume? Ce tip de legume le plac? Cât de des consumă aceste legume?
- Să consume produse lactate (lapte, iaurt, brânză)? Ce tip de produse lactate le plac? Când le consumă de obicei? Cine le cumpără, cine decide ce produse se consumă în gospodărie? Le consumă în combinație cu alte produse alimentare?

Cu excepția orelor de sport de la grădiniță, ce tip de mișcare/activitate fizică fac copiii într-o săptămână obișnuită?

- Activități sportive? Câți dintre ei sunteți înscriși la astfel de activități?
- Diverse activități în gospodărie care implică mișcare (grădinărit, gătit, meșteșugit, etc)
- Jocuri care implică mișcare?
- Plimbări, ieșiri în parcuri?
- Alte activități?

Într-o săptămână obișnuită, referitor la copilul/copiii pre-școlari...

- Ce mănâncă la micul dejun? La ce oră iau micul dejun? Cine îl pregătește?
- Care este următoarea masa/gustare după micul dejun? Ce conține aceasta? Le puneți pachet la grădiniță?
- Ce mănâncă de obicei la prânz? Unde mâncați la prânz: acasă, grădiniță, restaurant? Au vreo mâncare preferată? Care?
- La ce oră mâncați seara? Ce conține această masa?
- Obișnuiesc să mănânce câte ceva și între mese? Ce anume, ce fel de gustări?
- Ce obișnuiesc să mănânce în zilele de weekend? Este diferit decât în zilele de școală? Dar în vacanțele de la bunici?

Percepții cu privire la alimentația sănătoasă

Care credeți că sunt cele mai sănătoase alimente pentru copiii dvs?

Care credeți că sunt cele mai ne-sănătoase alimente?

Verifică vreun adult (părinte, profesor) câte fructe consumă copiii de obicei? Dar legume? Dar produse lactate?

Credeți că este important consumul de fructe pentru copiii dvs? Dar cel de legume? De ce? Ce beneficii aduce? Cât de des credeți că e bine să consume copiii fructe? Dar legume? Dar produse lactate?

Care credeți că sunt factorii care, uneori, ne îndeamnă să alegem uneori produse mai puțin sănătoase în alimentație? (se ascultă răspunsurile spontane apoi se pot introduce și alte teme)

Evaluare program (în școlile în care se furnizează și fruct și produs lactat se pun toate întrebările, la restul, doar întrebările referitoare la produsul distribuit – fruct/produs lactat)

O să re referim în continuare la fructul pe care îl primește copilul dvs la grădiniță (mărul)

- În ce moment al zilei/săptămânii primesc acest fruct? Se distribuie fiecărui copil sau se servește fiecare dintr-un anumit loc?
- De obicei, consumă copilul fructele primite la școală sau nu? Dacă nu, care sunt motivele? (*moderator, tur de masă – se discută cât mai detaliat*) Dar colegii de grupă (sau de grădiniță, din alte grupe), din ce ați observat, ce fac de obicei cu fructele?
- Cum ați evalua calitatea acestui fruct? De obicei, merele sunt în stare bună? Sunt gustoase? Le plac copiilor?
- Dacă nu ar mai primi acest produs în fiecare zi, v-ar părea rău, v-ar părea bine sau nu ar conta pentru voi? De ce?

În ultimul an, copiii dvs au participat la activități educative organizate de grădiniță, având ca tematică...

- Alimentația sănătoasă: ce alimente sunt bune pentru sănătate, ce alimente dăunează sănătății?
- Degustare fructe sau legume?
- Concursuri legate de fructe / legume ?
- Vizite la ferme pomicole sau legumicole; ați făcut vizite la ferme pentru a vedea cum cresc fructele și legumele? Au fost organizate de grădiniță asemenea activități? Dacă da, ce le-a plăcut copiilor? Dacă nu, v-ați dori să se organizeze asemenea vizite? Dar alte activități în afara grădiniței care să aibă legătură cu consumul de fructe?

O să ne referim în continuare la produsul lactat (lapte, iaurt – după caz) pe care îl primiți la grădiniță:

- În ce moment al zilei/săptămânii primesc copiii produsul lactat/laptele? Se distribuie fiecărui copil sau se servesc cei care doresc dintr-un anumit loc?
- De obicei, copiii consumă laptele primit la grădiniță sau nu? Dacă nu, care sunt motivele? (*operator, tur de masă – se discută cât mai detaliat*) Dar colegii lor (de grupă sau din alte grupe), din ce ați observat, ce fac de obicei cu laptele?
- Cum ați evalua calitatea acestui produs? De obicei, laptele este în stare bună? Ce gust are? Le place? Îl combină cu alt produs alimentar (corn, biscuit, etc)?
- Dacă nu ar mai primi acest produs în fiecare zi, v-ar părea rău, v-ar părea bine sau nu ar conta pentru voi? De ce?

În ultimul an, copiii dvs pre-școlari au avut anumite activități la grădiniță având ca tematică...

- Importanța consumului de lapte și produse lactate?
- Degustare produse lactate?
- Concursuri pe tema consumului de produse lactate?
- Alte activități având ca obiect consumul de produse lactate?

În opinia voastră, care considerați că sunt beneficiile faptului că grădinița oferă elevilor:

- Fructe / legume?

- Produse lactate?

Încheiere

Vă propun să facem un rezumat pentru a ne asigura că am înțeles bine ce mi-ați spus voi în cadrul acestei discuții:

- ⇒ De obicei mesele copiilor voștri într-o zi obișnuită arată cam așa...
- ⇒ De obicei, mesele copiilor voștri în zilele de weekend arată cam așa...
- ⇒ Legat de consumul de fructe, le placși nu le plac.....
- ⇒ Legat de consumul de legume, le plac....și nu le plac....
- ⇒ Mărul primit la școală reprezintă pentru voi....
- ⇒ Laptele UHT (sau iaurtul, după caz) primit la grădiniță de către copii reprezintă pentru voi....
- ⇒ ...dintre copii au participat la activități educative care au legătură cu fructele. Părerea dvs despre aceste activități...
- ⇒ ...dintre copii au participat la activități educative care au legătură cu produsele lactate. Părerea dvs. despre aceste activități...

Ați mai avea ceva de completat la discuția noastră?

Vă mulțumim!

Protocol de observație la nivelul unei clase/grupe cu elevi/preșcolari beneficiari ai programului

Descriere: 3 observații etnografice la școli beneficiare ale programului la diverse niveluri de educație:

- o observație la o grădiniță
- o observație la ciclul primar (clasele 0_IV)
- o observație la gimnaziu (clasele V-VIII)

Cercetătorii vor petrece o zi de școală obișnuită pentru a urmări modul în care se consumă produsele programului vor completa următoarele informații:

Județ:

Localitate:

Nr. Școală/grădiniță:

Clasa/grupa:

Data observării:

1. Momentul zilei în care sunt distribuite produsele copiilor (în ce pauză):
2. Cine distribuie produsele:
3. Nr copii care au dorit să primească /să consume produsele distribuite
4. Nr copii care nu au dorit să primească/consume produsele:
5. Calitatea produselor (proaspete, alterate, pete, lovituri, greutate)
6. Cum ați descrie gradul de entuziasm al copiilor cu privire la primirea produselor:
 - ⇒ Foarte entuziasmați
 - ⇒ Entuziasmați

- ⇒ Putin entuziasmați
- ⇒ Deloc entuziasmați

7. Cât de mult insistă cadrul didactic pe consumul produselor respective:

- ⇒ Foarte mult
- ⇒ Mult
- ⇒ Putin
- ⇒ Deloc

8. Descrierea pachetelului de mâncare de acasă al copiilor _____

9. Descrierea mesei de prânz (în cazul în care copiii iau prânzul la școală/after school) _____

GRILĂ STUDIU DE CAZ

Cercetător: la nivelul unităților de învățământ în cadrul cărora s-au realizat observațiile etnografice, se vor realiza și 3 studii de caz, după cum urmează:

- ⇒ Un studiu de caz la o grădiniță, beneficiară a programului
- ⇒ Un studiu de caz la o școală, beneficiară a programului, la nivelul ciclului primar, beneficiar
- ⇒ Un studiu de caz la o școală, beneficiară a programului, la nivelul ciclului gimnazial,

Ghid studiu de caz cu responsabilul Programului pentru Școli de la nivelul unității de învățământ

- Contextul în care s-a implementat proiectul?
- Ce a însemnat implicarea școlii/grădiniței în proiect?
- Cum au fost rezultatele comparativ cu așteptările?
 - Dificultățile
 - Soluții
 - Îndeplinirea obiectivelor
- Care a fost impactul la nivelul școlii/grădiniței?
 - Elevi/preșcolari
 - Părinți
 - Cadre didactice
- Relevanța programului
 - În opinia dvs. implementarea programului reprezintă o măsură eficientă în ceea ce privește crearea sau fixarea de obiceiuri alimentare sănătoase în rândul elevilor și preșcolariilor? În ce mod?
 - În ce măsură considerați că a fost atins obiectivul programului, acela de creștere durabilă a proporției de fructe, legume și lapte în alimentația copiilor în etapa în care se formează obiceiurile lor alimentare? De ce credeți acest lucru?
- Ce ar schimba pe viitor ?

Studiul de caz se va completa cu:

- Documente de la nivelul școlii/grădiniței care să reflecte numărul beneficiarilor
- Poze cu produsele (mere și lapte)
- Poze cu sala de depozitare a produselor

- (dacă este cazul) poze cu livrabile ale măsurilor educative (planșe de la concursuri, fotografii din cadrul vizitelor, etc)

7.4. Inventarul documentelor studiate în cadrul cercetării de birou

- ✓ Studiu la nivel național privind evaluarea programului de încurajare a consumului de fructe proaspete în școli, APIA, decembrie 2016
- ✓ Studiu de evaluare efectuate de CRPE în 2015
- ✓ Evaluarea programului UE pentru școli, Comitetul Economic și Social European, decembrie, 2022
- ✓ Strategy for the implementation of the school scheme in romania from 2017/2018 to 2022/2023 school year,
- ✓ Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, 2017
- ✓ REGULAMENTUL DE PUNERE ÎN APLICARE (UE) 2017/39 AL COMISIEI din 3 noiembrie 2016 privind normele de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1308/2013 al Parlamentului European și al Consiliului în ceea ce privește ajutoarele din partea Uniunii pentru furnizarea de fructe și legume, de banane și de lapte în instituțiile de învățământ; Regulamentul 2017/40; Ordonanța 13/2017
- ✓ Regulamentul (UE) 2016/791 al Parlamentului European și al Consiliului *de modificare a Regulamentelor (UE) nr. 1308/2013 și (UE) nr. 1306/2013 în ceea ce privește schema de ajutoare pentru aprovizionarea instituțiilor de învățământ cu fructe și legume, cu banane și cu lapte*; Regulamentul (UE) 2016/795 al Consiliului *de modificare a Regulamentului (UE) nr. 1370/2013 privind măsuri pentru stabilirea anumitor ajutoare și restituții în legătură cu organizarea comună a piețelor produselor agricole*
- ✓ Hotărârea nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-2018
- ✓ Anexa 1 și 2 la Hotărârea nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-2018
- ✓ Hotărârea 533/2018 privind stabilirea bugetului pentru implementarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 pentru anul școlar 2022-2023, precum și pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-201
- ✓ Hotărârea nr. 559/2019 privind stabilirea bugetului pentru implementarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 pentru anul școlar 2019-2020, precum și pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-2018
- ✓ Hotărârea nr. 678 / 2020 privind stabilirea bugetului pentru implementarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 pentru anul școlar 2020-2021, precum și pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-201
- ✓ Hotărârea nr. 881/2021 privind stabilirea bugetului pentru implementarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 pentru anul școlar 2021-2022, precum și pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 640/2017 pentru aprobarea Programului pentru școli al României în perioada 2017-2023 și pentru stabilirea bugetului pentru implementarea acestuia în anul școlar 2017-2018
- ✓ Regulamentul (UE) nr. 1.169/2011 al Parlamentului European și al Consiliului privind informarea consumatorilor cu privire la produsele alimentare
- ✓ *Dezvoltarea rurala 2007-2013- MANUAL PRIVIND CADRUL COMUN DE MONITORIZARE și DE EVALUARE* - Direcția Generală Agricultură și Dezvoltare Rurală
- ✓ Ordinul Ministrului Sănătății nr. 1420/2008 pentru aprobarea listei alimentelor nerecomandate preșcolărilor și școlărilor și a principiilor care stau la baza unei alimentații sănătoase pentru copii și adolescenți; Ordinul 296/2022 și 340/2022 care modifică ordinul anterior
- ✓ *A review of school fruit and vegetable programmes*, European Journal of Public Health, Vol. 18, No. 6, 558–568. Published by Oxford University Press on behalf of the European Public Health Association.
- ✓ ***Department of Health, 2007. *The National School Fruit Scheme în England*
- ✓ *** Noa Zeelandă, 2007. *Taking a bite of the apple: The implementation of Fruit în Schools*

- ✓ *** U.S. Department of Agriculture, 2013. *Evaluation of the Fruit and Vegetable Program*
- ✓ *** Organizația Mondială a Sănătății, 2007, Al doilea Plan de Acțiune pentru politici privind alimentația și nutriția al Organizației Mondiale a Sănătății
- ✓ *** Comisia Europeană, 2007, Carte Albă: „O strategie pentru Europa privind Nutriția și problemele legate de Supraponderalitate și Obezitate”
- ✓ *** Institutul de Sănătate Publică Ontario, 2016. „Impact of food skills programs on fruit and vegetable consumption among children and youth”.
- ✓ Marieke BATTJES-FRIES, 2016. „Effectiveness of nutrition education în Dutch primary schools”, Wageningen University, teză de doctorat.
- ✓ Joia de SA, Karen LOCK, 2007. „School-based fruit and vegetable schemes: A review of the evidence”, London School of Hygiene and Tropical Medicine.
- ✓ David TEEMAN, 2004. „Evaluation of the Big Lottery Fund’s National School Fruit and Vegetable Scheme”, National Foundation for Educational Research, University of Leeds.